

VERSLAG

OMTRENT HET

MIDDELBAAR EN LAGER ONDERWIJS

OVER

1892.

ALGEMEEN VERSLAG

VAN HET

MIDDELBAAR EN LAGER ONDERWIJS

VOOR

EUROPEANEN EN MET DEZEN GELIJKGESTELDEN

IN

NEDERLANDSCH-INDIË

OVER

1892.

BATAVIA
LANDSDRUKKERIJ
1895.

I N H O U D.

MIDDELBAAR ONDERWIJS.

	BLADZ.
I. Algemeene mededeelingen...	1
A. Omvang	1
B. Uitgaven en ontvangsten.....	1
C. Onderwijzend personeel.....	2
D. Leerlingen	3
1. Toelating van meisjes tot de Hoogere Burgerscholen voor jongens.....	3
2. Aantal	4
3. Ontleding der cijfers	4
4. Resultaten van het onderwijs.....	5
a. Eindexamen	5
b. Overgangsexamens	5
c. Toelatingsexamens.....	5
d. Recapitulatie	5
5. Verdeeling in studie jaren.....	7
Batavia.....	7
Semarang.....	7
Soerabaja	7
6. Staking der studien.....	8
7. Redenen dier staking.....	8
E. Schoolverzuim	8
F. Beschikking over bijzondere ondersteuningsfondsen	8
G. Niet-Europeesche leerlingen	9
H. Gedrag en ijver der leerlingen	9
I. Verzamelingen, bibliotheken en gebouwen.....	9

III. Inrichtingen van Onderwijs.....	10
A. GYMNASIUM WILLEM III TE BATAVIA, BESTAANDE UIT DE AFDEELINGEN	
A HOOGERE BURGERSCHOOL MET VIJFJARIGEN CURSUS EN B INRICHTING VOOR DE INDISCHE TAAL-, LAND- EN VOLKENKUNDE en	
B. DE HOOGERE BURGERSCHOOL MET DRIEJARIGEN CURSUS VOOR MEISJES	
TE BATAVIA.	
Toezicht en beheer.....	10
Afdeeling A Hoogere Burgerschool met vijfjarigen cursus.....	10
1. Onderwijzend personeel.....	10
2. Geneeskundige behandeling van het personeel.....	13
3. Bibliotheek, verzamelingen en plantentuin.....	14
4. Gebouwen	14
5. Siamfonds.....	14
6. Leerlingen	14
1. Aantal.....	15
2. Vermeerdering en vermindering vóór de vacantie.....	15
3. Resultaten der examens.....	16
a. Overgangsexamens.....	16
b. Herexamens.....	17
c. Toelatingsexamens.....	17
d. Toelating van oud-leerlingen, enz.....	17
4. Vermeerdering en vermindering na de vacantie.....	18
5. Mutatie.....	20
6. Herkomst der leerlingen.....	21
7. Leeftijd.....	22
8. Schoolverzuim, gedrag en ijver.	22
9. Eindexamens.....	23
Afdeeling B. Inrichting voor de Indische Taal-, Land- en Volkenkunde.....	24
1. Onderwijzend personeel.....	24
2. Bibliotheek.....	24
3. Gebouwen	24
4. Leerlingen.....	24
1. Aantal leerlingen. Vermeerdering en vermindering vóór de vacantie.....	24
2. Aantal leerlingen na de vacantie.....	25
3. Herkomst der leerlingen.....	25
4. Resultaten van het onderwijs.....	25
5. Mutatie.....	26

BLADE.

6. Inschrijving van officieren.....	26
Hoogere Burgerschool met driejarigen cursus voor meisjes te Batavia.....	26
1. Personeel.....	26
2. Leerlingen.....	26
<i>a.</i> Aantal	26
<i>b.</i> Vermeerdering en vermindering vóór de vacantie.....	27
<i>c.</i> Resultaten der examens.....	27
1. Overgangsexamens	27
2. Eindexamens.....	27
3. Toelatingsexamens	27
<i>d.</i> Aantal leerlingen bij het begin van den nieuwen cursus.....	27
<i>e.</i> Vermeerdering en vermindering na de vacantie.....	28
<i>f.</i> Leeftijd.....	28
<i>g.</i> Schoolverzuim, gedrag en ijver.....	29
3. Bibliotheek en verzamelingen.....	29

C. BATAVIASCHE AMBACHTSSCHOOL.

1. Mutaties in de Directie.....	29
2. Mutatiën in het personeel der onderwijzers.....	30
3. Vacantiën, Mutaties onder de leerlingen.....	31
4. Practische lessen.....	33
5. Theoretische lessen.....	34
Winst- en Verliesrekening onder Ult. Desember 1892.....	36
Balans afgesloten onder Ult. December 1892.....	37
Prospectus der Bataviasche Ambachtsschool.....	38

D. HOOGERE BURGERSCHOOL MET VIJFJARIGEN CURSUS
TE SEMARANG.

I. Commissie van toezicht.....	41
II. Onderwijzend personeel	41
III. Bibliotheek en andere verzamelingen	42
IV. Gebouwen.....	42
V. Leerlingen.....	43
1. Aantal	43
2. Vermeerdering of vermindering vóór de vacantie.....	43
3. Resultaten der examens.....	44

<i>a.</i> Overgangsexamens.....	44
<i>b.</i> Herexamens.....	44
<i>c.</i> Toelatingsexamens.....	45
<i>d.</i> Toelating van oud-leerlingen.....	45
4. Vermeerdering en vermindering na de vacantie.....	45
5. Mutatiën.....	46
6. Herkomst der leerlingen.....	47
7. Leeftijd.....	48
8. Schoolverzuim, gedrag en ijver.....	48
9. Eindexamen.....	49

E. WILHELMINA-SCHOOL TE SEMARANG.

Programma en dienstregeling.....	49
----------------------------------	----

F. SEMARANGSCHE AMBACHTSSCHOOL.

Eerste Jaarverslag schooljaar 1892—1893.....	51
1. Oprichting der school.....	51
2. Bestuur.....	53
3. Onderwijzend personeel.....	54
4. Lokalen.....	54
5. Leermiddelen.....	55
6. Practisch onderwijs.....	56
7. Theoretisch onderwijs.....	57
8. Leerlingen.....	57
9. Geldelijke aangelegenheden.....	59
Staat van ontvangsten en uitgaven tot ultimo Juni 1893.....	61
Winst- en verliesrekening afgesloten op ultimo Juni 1893.....	62
Balans afgesloten op ultimo 1893.....	63
Vereeniging „Soeria Soemirat”.....	64
Statuten der Semarangsche Ambachtsschool.....	71
Prospectus der Semarangsche Ambachtsschool.....	74

G. HOOGERE BURGERSCHOOL MET VIJFJARIGEN CURSUS
TE SOERABAJA.

I. Algemeene mededeelingen.....	77
<i>a.</i> Commissie van toezicht.....	77
<i>b.</i> Onderwijzend personeel.....	77
II. Bibliotheek en verzamelingen.....	78

	BLADZ.
III. Gebouwen	78
IV. Leerlingen.....	79
1. Aantal	79
2. Vermeerdering en vermindering vóór de vacantie	79
3. Resultaten der examens.....	80
<i>a.</i> Overgangsexamens	80
<i>b.</i> Herexamens	81
<i>c.</i> Toelatingsexamens.....	82
4. Vermeerdering en vermindering na de vacantie, bij 't begin van den nieuwen cursus 1892/93.....	82
<i>e.</i> Sterkte bij het begin van den nieuwen cursus in Juli 1892.....	83
<i>f.</i> Vermeerdering en vermindering na de opening van den nieuwen cursus	83
<i>g.</i> Aantal leerlingen op ultimo December 1892.....	84
V. Mutatiën.....	84
VI. Herkomst der leerlingen.....	85
VII. Leeftijd der leerlingen.....	86
VIII. Schoolverzuim, gedrag en ijver	87
IX. Eindexamens.....	88
H. BURGERAVONDSCHOOL TE SOERABAJA.	
1. Algemeene mededeelingen	88
<i>a.</i> Reglement op de burgeravondschool	88
<i>b.</i> Toezicht en beheer.....	88
<i>c.</i> Onderwijzend personeel.....	89
2. Leerlingen.....	89
<i>a.</i> Aantal	89
<i>b.</i> Vermeerdering en vermindering vóór de vacantie op 11 Mei.....	90
<i>c.</i> Sterkte bij het einde van den cursus.....	90
<i>d.</i> Examens.....	90
1. Overgangsexamens.....	90
2. Eindexamens.....	91
3. Toelatingsexamens	91
<i>e.</i> Inschrijving van leerlingen bij het begin van den nieuwen cursus 1892/93	91
<i>f.</i> Vermeerdering en vermindering tot ult. December 1892.....	93
<i>g.</i> Leeftijd	94
<i>h.</i> Gedrag, ijver en schoolverzuim.....	95
3. Verzamelingen en Bibliotheek	95
4. Meubilair en verlichtingsmiddelen	95
5. Gebouwen	96

NAAMLIJST DER DIRECTEUREN EN LEERAREN DER HOOGERE
BURGERSCHOLEN IN NEDERLANDSCH-INDIË.

Gymnasium Willem III te Batavia.....	97
Hoogere Burgerschool te Semarang.....	99
Hoogere Burgerschool te Soerabaja.....	99
Hoogere Burgerschool voor Meisjes te Batavia.....	100

B.

LAGER ONDERWIJS VOOR EUROPEANEN EN MET
DEZEN GELIJKGESTELDEN.

§ 1. Mededeelingen van algemeenen aard.....	102
• 2. Toezicht op het lager onderwijs.....	103
• 3. Akten van bekwaamheid tot het geven van onderwijs.....	103
• 4. Opleiding van onderwijzers.....	103
• 5. Getal en aard der scholen.....	105
• 6. Omvang en toestand van het onderwijs.....	111
• 7. Onderwijzend personeel.....	116
• 8. Getal en aard der leerlingen.....	119
• 9. Schoollokalen, onderwijzerswoningen, schoolmeubelen, leermiddelen, school- bibliotheken.....	121
Uitgaven en ontvangsten van het openbaar lager onderwijs in Ned.-Indië gedurende 1892.....	123
Specificatie der ontvangsten en der uitgaven, genoemd onder l ^a . c., d. en e. in den staat van uitgaven en ontvangsten.....	124

BIJLAGEN.

L ^a . A. Uitslag der akte-examens.....	168
• B. Getal en aard der scholen in Nederlandsch-Indië onder ultimo December 1892.....	169
• C. Onderwijzend personeel bij de lagere scholen in Nederlandsch-Indië onder ultimo December 1892.....	171
• D. Nominatieve staat der inspecteurs, onderwijzers, onderwijzeressen en kwee- kelingen bij het openbaar lager onderwijs in Nederlandsch-Indië onder ultimo December 1892.....	175

L ^a . E.	Mutatiën onder het onderwijzend personeel van de openbare lagere scholen in Nederlandsch-Indië, gedurende het jaar 1892	201
• F.	Staat van den ouderdom der kinderen van Europeanen en met dezen gelijkgestelden, die onder ultimo December 1892 de openbare lagere scholen in Nederlandsch-Indië bezochten.....	206
• G.	Staat van den ouderdom der kinderen van Europeanen en met dezen gelijkgestelden, die onder ultimo December 1892 de bijzondere scholen in Nederlandsch-Indië bezochten	210
• H.	Staat van den ouderdom der kinderen van Europeanen en met dezen gelijkgestelden, die onder ultimo December 1892 alle lagere scholen in Nederlandsch-Indië bezochten.....	212
• I.	Staat van het onderwijzend personeel en van de leerlingen aan de openbare lagere scholen in Nederlandsch-Indië, onder ultimo December 1892	216
• K.	Staat van het onderwijzend personeel en de leerlingen aan de bijzondere lagere scholen in Nederlandsch-Indië, onder ultimo December 1892.....	228

A.

MIDDELBAAR ONDERWIJS.

I. ALGEMEENE MEDEDEELINGEN.

A. Omvang.

In het aantal inrichtingen voor middelbaar onderwijs kwam geene verandering.

B. Uitgaven en ontvangsten.

De volgende tabel geeft een overzicht van de kosten der Gouvernements-inrichtingen van middelbaar onderwijs gedurende de twee laatstverloopen jaren en van de daartegenoverstaande ontvangsten aan schoolgelden over hetzelfde tijdvak.

INRICHTINGEN.		UITGAVEN (BEHALVE VOOR DE GEBOUWEN) a).		Ontvangsten wegens school- gelden (voor zooveel bij het einde van het jaar reeds over- gebracht bij 's lands kas).	
		1891 (b)	1892 (b)	1891 (b)	1892 (b)
Gymna-	afd. A, Hoogere				
sium	Burgerschool met				
	vijfjarigen cursus.	f 159853 15	f 156405 20	f 21653 —	f 24257 —
Willem	afd. B, Inrichting				
III te	voor de Indische				
Batavia	taal-, land- en				
	volkenkunde...	» 28200 —	» 28150 —	» 7380 —	» 7080 —
	Transporteeren...	f 188053 15	f 184555 20	f 29053 —	f 31337 —

Middelbaar en lager onderwijs voor Europeanen over 1892.

INRICHTINGEN.	UITGAVEN (BEHALVE VOOR DE GEBOUWEN). a)				Ontvangsten wegens school- gelden (voor zooveel bij het einde van het jaar reeds over- gebracht bij 's lands kas)			
	1891 (b)		1892 (b)		1891 (b)		1892 (b)	
Per transport....	f 188053	15	f 184555	20	f 29033	—	f 31337	—
Hoogere Burgerschool met driejarigen cursus voor meisjes te Batavia....	„ 29574	69	„ 29894	56	„ 8430	—	„ 8281	50
Hoogere Burgerschool met vijfjarigen cursus te Semarang.....	„ 110288	94	„ 110570	50 ^s	„ 12696	50	„ 13887	50
Hoogere Burgerschool met vijfjarigen cursus te Soerabaja.....	„ 122036	74 ^s	„ 123675	—	„ 15115	—	„ 15995	—
Burgeravondschool te Soe- rabaja	„ 14403	13	„ 15087	49	— c)	—	— c)	—
Te zamen....	f 464356	65 ^s	f 463782	75 ^s	f 65274	50	f 96501	—

a) Aan onderhoud en herstelling van gebouwen werd in 1892 f 4000.— besteed tegen f 4200.— in 1891.

b) Sommige der ingevulde bedragen over 1891 berusten op verbeterde opgaven; de opgaven over 1892 zijn van voorloopigen aard.

c) Aan deze inrichting wordt gratis onderwijs gegeven.

C. Onderwyzend personeel.

In den loop van het verslagjaar hadden verschillende mutatiën plaats onder de leeraren. Eene door buitenlandsch verlof van den titularis vacant gekomen leeraarsbetrekking aan het Gymnasium *Willem III* bleef 3 maanden onvervuld en konden de lessen van dien leeraar niet gegeven worden, hetgeen ook het geval was met het onderwijs in de Duitsche taal aan de Hoogere Burgerschool te *Semarang*.

De aan beide inrichtingen bestaande vacatures, waarvoor leeraren uit

Europa waren ontboden, werden tot hun komst waargenomen deels door een onderwijzer van het Europeesch lager onderwijs, die bevoegd is tot het geven van Middelbaar onderwijs in de lagere klassen, deels door andere leeraren, zoodat hierdoor geene stoornis in het onderwijs werd ondervonden.

De lessen van tijdelijk afwezige leeraren werden naar gelang der omstandigheden waargenomen door de directeuren of door het overig onderwijzend personeel der inrichtingen.

Het totaal der op deze wijze opgevallen lesuren bedroeg gedurende het verslagjaar 1865 tegen 2414 in 1891.

D. Leerlingen.

1. Toelating van meisjes tot de Hoogere Burgerscholen voor jongens.

Voor het afleggen van het examen van toelating tot den cursus 1892/1893 melden zich in het geheel aan 20 meisjes.

Van de 5 meisjes, die zich te *Batavia* aanmelden, werd er geen afgewezen en werden zij alle ingeschreven.

Van de 11 candidaten te *Semarang*, waarvan 9 voor de 1e klasse en 2 voor de 2e klasse, slaagden er 8 voor de 1e klasse, die zich met uitzondering van één meisje, met de niet geslaagde candidaten voor de 2e klasse, voor de 1e klasse lieten inschrijven.

Te *Soerabaja* werden de 3 candidaten, die zich aangemeld hadden voor de 1e klasse en de eene candidate, die examen voor de 2e klasse deed, alle toegelaten.

De admissie van meisjes tot de Hoogere Burgerscholen voor jongens is ook gedurende dit verslagjaar van gunstigen invloed geweest op het gedrag en den ijver der jongens en heeft ook overigens tot bevredigende resultaten geleid.

2. Aantal.

In de laatste vijf leerjaren werden de lessen aan de hogere burgerscholen voor jongens aangevangen met de in onderstaande tabel aangegeven aantallen leerlingen.

HOOGERE BURGERSCHOOL TE	AANWEZIG BIJ DEN AANVANG VAN DEN CURSUS :				
	1888/89.	1889/90.	1890/91.	1891/92.	1892/93.
Batavia	125	124	155	187 ⁽²⁾	207 ⁽²⁾
Semarang	85 ⁽¹⁾	96 ⁽¹⁾	98	106	108 ⁽¹⁾
Soerabaja.....	115 ⁽¹⁾	107 ⁽¹⁾	106 ⁽¹⁾	135 ⁽¹⁾	132 ⁽¹⁾
Totaal.....	321 ⁽²⁾	327 ⁽²⁾	359 ⁽¹⁾	428 ⁽²⁾	447 ⁽¹⁾

Onder deze aantallen zijn begrepen zoowel de gewone leerlingen als de toehoorders en de leerlingen voor enkele vakken; het aantal dezer laatsten is naast de getallen tusschen haakjes afzonderlijk vermeld.

3. Ontleding der cijfers.

Blijkens bovenstaande tabel werden de lessen van den cursus 1892/93 geopend met 447 leerlingen.

Daaronder zijn begrepen 5 toehoorders en 1 leerling voor enkele vakken, die zonder admissie-examen op de hogere burgerscholen mogen toegelaten worden. Van de overige 443 hadden 298 het onderwijs in het afgelopen schooljaar bijgewoond, terwijl er 145 nieuwe leerlingen waren, waarvan 128 het toelatingsexamen hadden afgelegd en 17 als oud-leerlingen eener Nederlandsche of Nederlandsch-Indische hogere burgerschool, van dat examen waren vrijgesteld.

4. Resultaten van het onderwijs.

a. *Eindexamen.*

Aan het in 1892 voor de 22^e maal afgenomen eindexamen der hogere burgerscholen met vijfjarigen cursus in *Nederlandsch-Indië* namen 38 jongelieden deel, van welke 25 slaagden waaronder een leerling van de 4de klasse der hogere burgerschool te *Batavia* en 13 werden afgewezen of zich vóór het einde van het examen terugtrokken. In 1891 onderwierpen zich 30 jongelieden aan dit examen, waarvan er 22 slaagden.

b. *Overgangsexamens.*

Van de 321 leerlingen, die aan de overgangsexamens deelnamen, werden 236 of 75.52 pct. tot eene hogere klasse bevorderd. In 1891 werden geëxamineerd 292 leerlingen, waarvan 220 d. i. 75.34 pct. bevorderd werden.

c. *Toelatingsexamens.*

Aan de toelatingsexamens werd deelgenomen door 241 jongelieden (waaronder 18 meisjes), van welke 136 (waaronder 17 meisjes) slaagden; d. i. 56.43 pct., tegen 158 of 62.2 pct. van de 254 in 1891.

d. *Recapitulatie.*

De volgende tabel geeft een overzicht van de in 1892 afgenomen toelatings-, overgangs- en eindexamens.

Daarbij is tevens vermeld, hoeveel leerlingen van vorige jaren en hoeveel nieuwe leerlingen bij den aanvang van het leerjaar 1892/93 op de drie hogere burgerscholen met vijfjarigen cursus waren ingeschreven.

Hoogere		Eindexamen van den cursus 1891/92 (d)		Overgangsexamens tot den cursus 1891/92.		Toelatingsexamens tot den cursus 1892/93.				Van de in het toelatingsexamen geslaagden lieten zich als leerling inschrijven.		Bij het begin van den cursus 1892/93 waren als <i>gewone</i> leerlingen ingeschreven.	
Burgerschool		Geëxamineerd.		Geëxamineerd.		Voor de laagste klasse.		Voor eene hogere klasse.		Van hen, die voor de laagste klasse geslaagd waren. (a)		In het toelatingsexamen ge- slaagden en oud-leerlingen die zich opnieuw lieten inschrijven.	
te:		Geslaagd.		Geslaagd.		Geëxamineerd. (a)		Geëxamineerd. (a)		Voor hen, die voor eene hogere klasse geslaagd waren. (a)		Te zamen.	
Batavia	18	11	144	110	105 ⁵	60 ⁵	1	—	56 ⁵	—	138	67	205
Semarang	10	6	86	59	57 ⁹	28 ⁸	2	—	28 ⁷ (b)	1 ¹ (c)	77	30	107 (e)
Soerabaja	10	8	91	67	75 ³	46 ³	3 ¹	2 ¹	42 ¹	1	83	48	131
Totalen	38	25	321	236	235 ¹⁷	134 ¹⁶	6 ¹	2 ¹	126 ¹³	2 ¹	298	145	443

- (a) De kleine cijfers duiden het aantal meisjes aan, die onder de leerlingen begrepen zijn.
 (b) 2 candidaten voor de 2de klasse werden afgewezen en tot de 1ste klasse toegelaten.
 (c) Deze leerling had te Soerabaja met succes admisie-examen voor de 2de klasse gedaan.
 (d) Het verslag der commissie van het eindexamen is gedrukt als bijvoegsel tot de Javasche Courant van 12 Aug. 1892 n.º 65.
 (e) Waaronder 2 Javanen.

5. Verdeeling in studie jaren.

De verdeeling der leerlingen over de verschillende studie jaren was op de ondervolgende tijdstippen als volgt :

VERDEELING DER LEERLINGEN.	AANTAL LEERLINGEN				
	waarmede de cursus 1891/92		bij het begin van den cursus 1892/93 aanwezig. (d)	in 1892	
	begon.	eindigde.		op 1 Januari.	op 31 December.
BATAVIA.					
1 ^e studiejaar a).....	77	57	68 ^s	71	64
2 ^e id. b).....	50	46	57 ¹	50	53
3 ^e id. b).....	24	17	45	23	44
4 ^e id.	17	12	18	16	19
5 ^e id.	17	6	17	17	18
Toehoorders.....	—	—	2	—	3
Leerlingen voor enkele vakken.....	2	—	—	1	—
Te zamen	187	138	207 ^e	178	c) 201
SEMARANG.					
1 ^e studiejaar b).....	36	37	40 ⁷	39	40
2 ^e id.	29	20	24 ²	23	24
3 ^e id.	21	16	20	20	18
4 ^e id.	11	9	15	10	15
5 ^e id.	9	8	8	10	8
Toehoorders.....	—	—	—	2	4
Leerlingen voor enkele vakken.....	—	—	1	—	1
Te zamen.....	106	90	108 ⁹	104	c) 110
SOERABAJA.					
1 ^e studiejaar b).....	59	49	54 ¹	57	55
2 ^e id. b).....	27	19	38 ¹	21	36
3 ^e id.	25	16	17	21	18
4 ^e id.	15	8	14	12	14
5 ^e id.	10	10	8	10	7
Toehoorders.....	1	2	1	1	1
Te zamen.....	135	104	132 ²	122	c) 129

a) Gesplitst in 3 parallel-klassen.

b) Gesplitst in 2 parallel-klassen.

c) Van buiten het gewest waar de school gevestigd is, waren op Ult. 1892 ingeschreven te *Batavia* 43, te *Semarang* 39 en te *Soerabaja* 41 leerlingen, en daaronder respectievelijk 26, 1 en 8, wier ouders of voogden in de Buitenbezittingen woonden.

d) De kleine cijfers in deze kolom duiden het aantal meisjes aan, dat in het nevenstaand getal leerlingen begrepen is.

6. Staking der studiën.

De 25 leerlingen, die in 1892 een diploma van afgelegd eind-examen verwierven, verlieten in dat jaar de hoogere burgerscholen.

Voorts stakten in den loop of bij de sluiting van den in genoemd jaar geëindigden cursus 99 leerlingen hunne studiën aan die inrichtingen nl. 43 te *Batavia*, 24 te *Semarang* en 32 te *Soerabaja*.

7. Redenen dier staking.

Van de in § 6 genoemde 99 leerlingen verlieten er de Hoogere Burgerscholen 26 wegens vertrek naar *Nederland*, 12 naar andere Hoogere Burgerscholen in *Nederlandsch-Indië*, 2 wegens het worden van aspirant-officier, 1 om zich te bekwamen voor adjunct-landmeter, 11 wegens plaatsing in particuliere- en 7 in gouvernementsbetrekkingen (klerk op bureaus, bij de Post- en telegraafdienst, de Recherche), 5 keerden terug naar de lagere school, 5 zetten hunne studies op eigen gelegenheid voort, 5 vertrokken wegens gebrek aan aanleg, 5 wegens financiële redenen, 7 wegens ziekte of zwakke gezondheid, 15 wegens onbekende redenen, 3 gingen naar de Burgeravondschool te *Soerabaja* en 1 overleed.

E. Schoolverzuim.

In 1892 bedroeg het schoolverzuim te *Batavia* ruim 6 pct., te *Semarang* 4.2 pct. en te *Soerabaja* 4.8 pct. tegen 6.5, 7.2 en 4.1 pct. in 1891.

F. Beschikking over bijzondere ondersteuningsfondsen.

Te *Batavia* genoten 9 leerlingen voor het bekostigen hunner studiën ondersteuning uit het Siamfonds en uit het studiefonds voor onbemiddelde leerlingen; te *Semarang* verleende het studiefonds *Midden-Java* zulken steun aan 8 leerlingen der hoogere burgerschool.

G. Niet-Europeesche leerlingen.

De hogere burgerscholen te *Batavia* en *Soerabaja* telden geene dergelijke leerlingen, die te *Semarang* telde er 2 (Javanen) bij de opening van den cursus 1892/1893.

H. Gedrag en ijver der leerlingen.

Over het algemeen gaven gedrag en ijver der leerlingen reden tot tevredenheid; echter moesten te *Batavia* enkele leerlingen wegens wangedrag voor korter of langer tijd van de inrichting verwijderd worden. Vooral in de klassen en afdeelingen, waar meisjes waren toegelaten, vielen het minst bemerkings op gedrag en ijver. Te *Soerabaja* bleken gevallen van gebrek aan ijver het meest voor te komen in de hoogste studiejaren.

I. Verzamelingen, bibliotheken en gebouwen.

Deze werden in goeden staat onderhouden; alleen de gebouwen vereischten eene voorziening, waartoe nog niet kon worden overgegaan.

De verzamelingen werden zooveel mogelijk uitgebreid en met de completeering der bibliotheken door bijvoeging van nieuwe werken en voortzetting der tijdschriften, waarop de inrichtingen geabonneerd waren, werd voortgegaan.

Nadere mededeelingen volgen in achterstaande paragrafen.

II. INRICHTINGEN VAN ONDERWIJS.

- A. **Gymnasium Willem III te Batavia, bestaande uit de afdeelingen A Hoogere Burgerschool met vijfjarigen cursus en B Inrichting voor de Indische taal-, land- en volkenkunde, en**
- B. **De Hoogere Burgerschool met driejarigen cursus voor meisjes te Batavia.**

Toezicht en beheer.

In 1892 werden op hun verzoek wegens vertrek uit deze gewesten onder dankbetuiging eervol als leden van het College ontslagen de Heeren H. C. SOETERS en J. P. VAN DER EB, en in hunne plaats benoemd de Heeren L. J. RESNER, Kolonel, Chef van het wapen der Genie van het *Nederlandsch-Indië* Leger en H. P. J. VAN DEN BERG, assuradeur alhier.

Afdeeling A Hoogere Burgerschool met vijfjarigen cursus.

1. Onderwijzend personeel.

Wegens het groot aantal leerlingen in de 3e klasse werd machtiging verleend tot hare splitsing in twee parallel-afdeelingen met den aanvang van den cursus 1892/1893. Het onderwijzend personeel werd in verband daarmee vermeerderd met één tijdelijk leeraar voor de Fransche en Engelsche talen en hare letterkunde en met één tijdelijk leeraar voor de wiskunde. Met de waarneming der eerstbedoelde betrekking werd belast de ambtenaar op nonactiviteit E. VAN DER MAATEN, laatstelijk leeraar in de Fransche, Engelsche en Duitsche talen aan deze inrichting.

Tot den 31^{en} Juli, den datum waarop deze leeraar zijne betrekking aanvaardde, werden de daaronder vallende lessen waargenomen door de leeraren H. MEIJLL, M. J. H. TER LINDEN, M. PH. VAN LIEROP, G. J. P. J. BOLLAND en L. G. GERHARD. Bij eene vacature als leeraar in het Duitsch aan de Hoogere Burgerschool te *Semarang* vertrok de Heer VAN DER MAATEN in October 1892 echter derwaarts daar het alleen door dat vertrek mogelijk was, dat hem zijn maximum inkomen, waarop hij reeds sedert jaren gekomen was, kon worden toegekend.

Hij werd vervangen door eenen onderwijzer van het Europeesch lager onderwijs J. C. HIETINK, die behalve van de hoofdkte, ook in het bezit was van bijakten voor Fransch en Engelsch.

De lessen van den tijdelijken leeraar in de wiskunde werden voorloopig opgedragen aan den Heer A. SCHOUTEN, die tijdelijk belast was met het geven van onderwijs in de beginselen der wiskunde, in afwachting dat een uit *Europa* aangevraagd leeraar zou zijn aangekomen.

Van deze opdracht werd hij tevens ontheven en de lessen van den aangevraagden leeraar waargenomen door de leeraren P. INKLAAR, W. A. REUHL, DR. H. ONNEN, H. W. PRAASTERINK, DR. J. F. VAN BEMMELEN en A. SCHOUTEN, tot de komst van DR. J. G. VAN DEVENTER, die in October 1892 tot leeraar in de wis- en natuurkunde benoemd werd, terwijl de Heer A. SCHOUTEN belast bleef met de waarneming der bovenvermelde betrekking van tijdelijk leeraar in de wiskunde.

Daar den Heer SCHOUTEN als tijdelijk leeraar slechts een lager traktement kon worden toegekend dan hij bij terugkeer tot zijn corps zou genieten, werd hij ingevolge zijn verzoek in December herbenoemd tot onderwijzer bij het Europeesch lager onderwijs en vervangen door een onderwijzer van genoemd onderwijs J. VORENKAMP, in het bezit der hoofdkte en eener bijakte voor de wiskunde.

Aan den leeraar in de wis- en natuurkundige wetenschappen alsmede de warenkennis DR. H. CRETIER werd wegens langdurigen dienst, een

tweejarig verlof naar *Nederland* verleend, in te gaan met het einde van het schooljaar.

In de vacature werd in September voorloopig voorzien door den apotheker der 2de klasse bij het personeel van den geneeskundigen dienst van het Leger in *Nederlandsch-Indië* Dr. P. ANEMA met de waarneming der betrekking te belasten, die in begin October een aanvang maakte met zijne lessen.

Na het begin van het nieuwe schooljaar tot het optreden van Dr. ANEMA werden de aan Dr. CRETIER opgedragen lessen niet gegeven.

De gezondheidstoestand onder het personeel was in den loop van het verslagjaar weinig gunstiger dan in het vorige jaar.

Afgezien zelfs van de bovenvermelde vacaturen, waardoor alleen reeds 580 lessen openvielen, werden door de leeraren niet minder dan 595 lessen verzuimd, waarvan 475 wegens ongesteldheid, ziekte of binnenlandsch verlof.

Over het vorige jaar hadden die cijfers respectievelijk 645 en 567 bedragen.

Per maand werden verzuimd :

in Januari	16 lessen.
» Februari	106 »
» Maart	110 »
» April en Mei	38 »

Totaal 270 lessen vóór de groote vacantie.

in Juli	255 lessen.
» Augustus	198 »
» September	145 »
» October	195 »
» November	39 »
» December	75 »

Totaal 903 lessen na de groote vacantie.

In het geheel 1173 lessen, of van al de te geven lessen 8.7 percent, tegen 9.2 percent in 1891, 2.9 percent in 1890, 3.7 percent in 1889, 4.5 percent in 1888 en 6.8 percent in 1887.

In de opengevallen lessen werd voorzien door:

waarneming van lessen door directeur of leeraren...	710 malen.
bijvoeging van klassen of parallel-afdeelingen van	
klassen	53 »
eigen studie der leerlingen onder toezicht van directeur	
of leeraren	91 »
terwijl aan de leerlingen vrij afgegeven moest worden.	319 »

Totaal als boven 1173 lessen.

Ingevolge de bepaling betreffende het vervullen van bezoldigde bijbetrekkingen of het geven van privaattlessen door den directeur en de leeraren (vide G. B. van 1 Juni 1891 n°. 5) werden met vergunning van het College van Curatoren, voor de gevallen, die onder de termen van het besluit ressorteeren, behalve het door vier leeraren aan de hogere burgerschool voor meisjes gegeven onderwijs, slechts door 2 leeraren gedurende eenige maanden van 1 tot 4 uren in de week privaattlessen gegeven, en door 1 leeraar tweemaal in de week een teekencursus voor meisjes gehouden, terwijl Dr. H. ONNEN redacteur bleef van het Natuurkundig Tijdschrift in *Nederlandsch-Indië*, Dr. H. CRETIER tot zijn vertrek in Juni de betrekking bleef bekleeden van scheikundige bij het Mijnwezen en aan den leeraar H. MEIJLL vergund werd eene benoeming tot organist in de Buitenkerk aan te nemen.

2. Geneeskundige behandeling van het personeel.

Wegens het vertrek van den leeraar Dr. CRETIER verminderde het aantal leeraren of geëmployeerden, die met hunne wettige gezinnen aanspraak op vrije geneeskundige behandeling hebben, weder met één. De eenig overgeblevene is de amanuensis TH. VAN DER MEER.

3. Bibliotheek, verzamelingen en plantentuin.

Voor de bibliotheek werden behalve de tijdschriften, waarop de inrichting geabonneerd is, enkele nieuwe boekwerken aangeschaft, terwijl daarin ook opgenomen werden presentexemplaren van sommige der van Regeeringswege gedrukte periodieken, boek- en plaatwerken.

Ten behoeve van het onderwijs in de natuurwetenschappen werden de hoogst noodige ustensiliën en enkele nieuwe instrumenten aangekocht of door den aan de inrichting verbonden instrumentmaker vervaardigd.

Aan het onderhoud van de verzamelingen en den plantentuin werd door de betrokken leeraren veel zorg besteed.

Een groot aantal voorwerpen der natuurhistorische verzamelingen, voornamelijk plaatwerken en praeparaten, zijn verouderd of hebben door het veeljarig gebruik zooveel geleden, dat hunne vernieuwing alleszins wenschelijk is.

4. Gebouwen.

Met zorg werden door het Departement der Burg. Openbare Werken de gebouwen der inrichting onderhouden.

Door het wegbreken van tusschenmuren werd voorzien in de behoefte aan ruimere localiteit.

5. Siamfonds.

De twee leerlingen die, volgens het vorig jaarverslag, ieder de helft der rente genieten van het fonds, gevormd uit de in 1871 door den Eersten Koning van *Siam* gedane schenking van f 10.000.— werden beiden bevorderd: de een tot het 3de, de ander tot het 4de studiejaar der afdeeling hogere burgerschool.

6. Leerlingen.

1. Aantal.

Het aantal leerlingen bedroeg onder ultimo 1891 in het :

1 ^e studiejaar	72	waarvan 1 in enkele vakken.
2 ^e »	50	
3 ^e »	23	
4 ^e »	16	
5 ^e »	17	

Totaal . . . 178 leerlingen,
allen Europeanen of daarmede gelijkgestellten.

2. Vermeerdering en vermindering vóór de vacantie.

Van 1 Januari tot de sluiting van het schooljaar werd in het 2de studiejaar één leerling, afkomstig van de hogere burgerschool te *Assen* toegelaten, en in het 1ste studiejaar één oud leerling.

Gedurende dit tijdsverloop werden 42 leerlingen afgeschreven, waarvan 16 uit het 1ste studiejaar, waaronder de leerling in enkele vakken, 5 uit het 2e, 6 uit het 3e, 4 uit het 4e en 11 uit het 5e studiejaar.

Van deze leerlingen zijn :

- 11 naar *Nederland* vertrokken;
- 2 overgegaan naar de hogere burgerschool te *Semarang*, en
- 1 naar die te *Soerabaja*;
- 1 eene plaatsing zoekende als aspirant-officier in het leger;
- 1 zich voorbereidende voor het examen van adjunct-landmeter;
- 2 op eene landelijke onderneming,
- 2 bij den Post- en Telegraafdienst,
- 1 bij de recherche,
- 1 bij den handel,
- 1 als klerk op een gouvernements-bureau geplaatst;
- 1 tot de lagere school teruggekeerd;

2 die hunne studiën zelfstandig dachten voort te zetten, waarvan 1 (leerling van het 4^e studiejaar) in Juni met goed gevolg te *Batavia* het eindexamen heeft afgelegd;

1 wegens gebrek aan aanleg;

1 wegens financieël onvermogen;

2 wegens hunne zwakke gezondheid,

1 wegens gebrek aan ijver van school genomen;

1 zonder bekende redenen vertrokken, en eindelijk

10 leerlingen van het 5de studiejaar geslaagd in het eindexamen.

De cursus sloot dus met 138 leerlingen. In het geheel werden de lessen in het schooljaar 1891—92 bijgewoond door 190 leerlingen, zijnde 33 meer dan in het vorige en 63 meer dan in het dit voorafgaande schooljaar.

3. Resultaten der examens.

a. *Overgangsexamens.*

Van de 144 leerlingen, die de laagste vier studie jaren op het einde van het schooljaar bezochten werden tot hogere studie jaren bevorderd:

Van de 64 leerlingen in het 1 ^e studiejaar	46 onvoorwaardelijk ;
	2 voorwaardelijk ;
	16 niet ;
» » 49 » » » 2 ^e »	28 onvoorwaardelijk ;
	14 voorwaardelijk ;
	7 niet ;
» » 18 » » » 3 ^e »	13 onvoorwaardelijk ;
	1 voorwaardelijk ;
	4 niet ;
» » 15 » » » 4 ^e »	8 onvoorwaardelijk ;
	1 voorwaardelijk ;
	4 niet.

b. *Herexamens.*

Van de 18 leerlingen, die voorwaardelijk overgegaan waren, legden 15 het hun opgelegde herexamen met goed gevolg af, terwijl de 3 overige, allen leerlingen van het 2de studiejaar, moesten afgewezen worden.

Werkelijk werden dus bevorderd :

Van het 1 ^e studiejaar	48	of	75	percent	
» » 2 ^e	39	»	78.8	»	
» » 3 ^e	14	»	77.8	»	
» » 4 ^e	9	»	69.2	»	
of over het geheel	76.4	»	tegen :		
	72.8	»	in 1891		
	71.1	»	» 1890		
	73.1	»	» 1889		
	74.2	»	» 1888		
	71.1	»	» 1887		
	68.7	»	» 1886		
	55.5	»	» 1885		
	65.3	»	» 1884		

c. *Toelatingsexamens.*

Voor de toelatingsexamens, die op 16 Mei en volgende dagen, en voor enkele kandidaten op 30 Juni en volgende dagen, gehouden werden, waren voor het 1ste studiejaar 98 jongens en 5 meisjes, en voor het 2de studiejaar 1 jongen ingeschreven.

De laatste werd afgewezen, terwijl voor het 1ste studiejaar 60 kandidaten slaagden, waaronder de 5 meisjes. Deze lieten zich allen, met uitzondering van 4 jongens, als leerlingen voor het 1ste studiejaar inschrijven. Bovendien werd een afgewezen kandidaat op verzoek der ouders in deze klasse toegelaten als toevoorder in alle vakken, behalve Nederlandsch en aardrijkskunde.

d. *Toelating van oud-leerlingen, enz.*

Voorts werden toegelaten in :

het 1ste studiejaar 1 gewezen leerling der h. b. school te *Utrecht*;
 » 2^e » 1 oud-leerling, en 2 gewezen leerlingen der h. b.
 school te *Soerabaja* waarvan 1 meisje;
 » 3^e » 1 oud-leerling,
 2 gewezen leerlingen der h. b. school te *Semarang*, en
 1 » » » » » *Soerabaja*;
 » 4^e » 1 » » » » » *Semarang*;
 » 5^e » 1 » » » » » *Semarang*;
 1 oud-leerling en
 1 oud-leerling van het 4^e studiejaar, als toehoorder
 in alle vakken.

Bij den aanvang van het schooljaar 1892/93 waren dus aanwezig:
 leerlingen, van het vorige schooljaar 138
 leerlingen, die aan het toelatingsexamen voldaan hadden 56
 oud-leerlingen of gewezen leerlingen van andere hogere
 burgerscholen 11
 toehoorders 2
 Totaal 207 leerlingen,

welke over de vijf studie jaren aldus verdeeld waren:

1^e studiejaar 69 w. o. 5 meisjes en 1 toehoorder,
 2^e » 57 » 1 meisje,
 3^e » 45
 4^e » 18
 5^e » 18 en 1 toehoorder.

Totaal als boven . . 207 leerlingen, w. o. 6 meisjes en 2 toehoorders.

Het 1ste studiejaar bleef in 3, het 2^e in 2 en het 3^e werd in
 parallel-afdeelingen gesplitst.

4. Vermeerdering en vermindering na de vacantie.

Na de opening van het nieuwe schooljaar tot ultimo December
 werden nog 11 leerlingen toegelaten n.l.:

in het 1ste studiejaar 5 gewezen leerlingen van de h. b. school te *'s Gravenhage* en

2 oud-leerlingen, waarvan 1 als toehoorder in acht vakken;

» » 2de » 1 gewezen leerling van de h. b. school te *Semarang*, en
 1 » » » » » » » » *'s Gravenhage*;
 » » 3de » 2 » leerlingen » » » » » » *Semarang*;
 » » 4de » 1 oud-leerling en
 » » 5de » 1 » »

Daarentegen verlieten in dat tijdsverloop 17 leerlingen de inrichting, waarvan 8 uit het 1ste, 6 uit het 2de en 3 uit het 3de studiejaar.

Van deze jongelieden zijn:

5 naar *Nederland* vertrokken,

4 eene plaatsing zoekende als aspirant-officier in het Leger,

1 op eene landelijke onderneming,

1 op een Lands bureau,

1 op de Bataviasche Ambachtschool,

2 bij den Post- en Telegraafdienst geplaatst,

2 overgegaan naar de hogere burgerschool te *Soerabaja*, en

1 wegens ziekte afgeschreven.

Eindelijk werd aan een leerling van het 3de studiejaar vergund de lessen in deze klasse als toehoorder bij te wonen.

Aan het einde van het verslagjaar bedroeg alzoo het aantal leerlingen 201, namelijk in het:

1^e studiejaar 66, waaronder 5 meisjes en 2 toehoorders.

2^e » 53 » 1 »

3^e » 44 » 1 »

4^e » 19 »

5^e » 19 » 1 »

Totaal 201 leerlingen,
 zijnde 23 meer dan onder ultimo van het vorige verslagjaar.

5. Mutatiën.

Van de verschillende mutatiën in het aantal leerlingen, geeft de volgende tabel een overzicht.

OMSCHRIJVING.	1 ^e studie- jaar.	2 ^e studie- jaar.	3 ^e studie- jaar.	4 ^e studie- jaar.	5 ^e studie- jaar.	Toehoorders of leerlingen in en- kele vakken.	Totaal.
Ultimo van het vorig jaar.....	71	50	23	16	17	(a)	178
„ Januari 1892.....	68	49	20	16	17	1 1	171
„ Februari „.....	67	49	19	16	17	—	168
„ Maart „.....	65	49	18	15	17	—	160
„ April „.....	64	49	18	13	17	—	161
„ Meien Juni „.....	57	46	17	12	6	—	158
Toegelaten van 1 Januari tot 1 Juli.	1	1	—	—	—	—	2
Verlieten de inrichting van 1 Januari tot 1 Juli.....	16	5	6	4	11	—	42
In den cursus 1891/92 werden de lessen bijgewoond door.....	77	53	24	17	17	1 1	190
Namen deel aan de overgangsexamens.	64	49	18	13	—	—	144
Namen geen deel aan de overgangs- examens.....	—	—	—	—	—	—	—
Bevorderd werden.....	48	39	14	9	—	—	110
Niet bevorderd werden.....	16	10	4	4	—	—	34
Bij heteindexamen { slaagden.....	—	—	—	1	10	—	11
{ slaagden niet....	—	—	—	—	7	—	7
Legden groot-ambte- { diploma....	—	—	—	—	—	—	—
naarsexamen af { niet geslaagd	—	—	—	—	—	—	—
Leerlingen van het vorige schooljaar op 4 Juli 1892.....	11	54	41	17	15	—	138
Toelatingsexamen: { candidaten....	103 ² (b)	1	—	—	—	—	104
{ geslaagd.....	60 ² (b)	—	—	—	—	—	60
{ afgewezen.....	43	1	—	—	—	—	44
Van de geslaagden kwamen op de inrichting.....	56 ² (b)	—	—	—	—	1 1	57
Oud-leerlingen keerden terug.....	—	1	1	—	1	1 1	4
Werden toegelaten leerlingen van andere hogere burgerscholen....	1	2	3	1	1	—	8

(a) De klassen, waarin de toehoorders of leerlingen in enkele vakken geplaatst waren, zijn door kleinere cijfers aangewezen.

(b) Daaronder 5 meisjes.

OMSCHRIJVING.	1 ^e studie- jaar.	2 ^e studie- jaar.	3 ^e studie- jaar.	4 ^e studie- jaar.	5 ^e studie- jaar.	Toehoorders of leerlingen in en- kele vakken.	Totaal.
Op 4 Juli 1892 waren ingeschreven.	68 ¹ (b)	57 ² (c)	45	18	17	(a) 11 51	207
Ultimo Juli 1892	65	57	45	18	17	11 51	204
» Augustus	65	57	44	18	18	11 51	204
» September	64	54	45	18	18	11 51	201
» October	65	55	45	19	18	11 51	204
» November	64	55	44	19	18	11 51	202
» December	64	55	45	19	18	11 51	201
Tusschentijds toegelaten van Juli t/m ultimo December.....	4	2	2	1	1	1 1	12
Verlieten de inrichting van 1 Juli tot 1 Januari 1895.....	8	6	5	—	—	—	17

6. Herkomst der leerlingen.

De herkomst der leerlingen, die in de laatste 16 jaren de afdeeling Hoogere Burgerschool van het Gymnasium *Willem III* bezochten, blijkt uit het volgende overzicht:

DATUMS.	Uit streken, die geacht kunnen worden tot het ressort der school te behooren.				Uit andere streken.				Algemeen totaal.
	Uit de residentie Batavia.	Uit andere gewes- ten van West-Java.	Van het eiland Su- matra en de ge- westen Rionw, Ban- ka, Billiton en de westerafdeeling van Borneo.	Totaal.	Van Midden- Java.	Van Oost-Java.	Van de Buitenbezi- tingen niet in de 4 ^e kolom genoemd.	Totaal.	
Ult. December 1877	130	36	12	178	52	8	7	47	225
» » 1878	144	20	15	177	30	14	6	50	227
» » 1879	150	16	15	179	14	15	10	39	218
» » 1880	153	9	11	173	6	6	8	20	193
» » 1881	156	11	8	175	5	5	4	12	187
» » 1882	148	6	12	166	8	1	1	10	176
» » 1883	143	15	8	164	9	—	5	12	176
» » 1884	119	21	7	147	8	—	1	9	156
» » 1885	111	12	4	127	10	1	1	12	139
» » 1886	85	9	5	97	7	1	2	10	107
» » 1887	87	11	1	99	5	2	2	9	108
» » 1888	89	10	4	103	6	2	4	12	115
» » 1889	80	8	9	97	9	5	5	19	116
» » 1890	118	6	7	131	7	6	8	21	152
» » 1891	142	3	11	156	8	7	7	22	178
» » 1892	158	4	15	177	8	5	11	24	201

(a) De klassen, waarin de toehoorders of leerlingen in enkele vakken geplaatst waren, zijn door kleinere cijfers aangewezen.
(b) Daaronder 5 meisjes.
(c) » 1 id.

7. Leeftijd.

In de volgende tabel zijn opgegeven de gemiddelde leeftijd der leerlingen en het aantal hunner van elken leeftijd in de verschillende klassen bij het einde van het verslagjaar.

K L A S S E N.	A A N T A L L E E R L I N G E N									Gemiddelde leeftijd.
	beneden de 12 jaren	van 12—13 jaar.	van 13—14 jaar.	van 14—15 jaar.	van 15—16 jaar.	van 16—17 jaar.	van 17—18 jaar.	boven de 18 jaren.	Totaal.	
1 ^e studiejaar.....	—	4	11	17	21	10	3	—	66	14.8 jaar.
2 ^e „	—	—	3	2	11	13	16	8	53	16.6 „
3 ^e „	—	—	—	1	7	13	12	11	44	17.2 „
4 ^e „	—	—	—	—	—	—	5	14	19	18.5 „
5 ^e „	—	—	—	—	—	1	—	18	19	20.2 „

De gemiddelde leeftijd der leerlingen bedroeg in de laatste tien jaren in elke klasse:

D A T U M.	1 ^{ste}	2 ^{de}	3 ^{de}	4 ^{de}	5 ^{de}
	studiejaar.	studiejaar.	studiejaar.	studiejaar.	studiejaar.
Ultimo December 1883...	14.5 jaar	15.5 jaar	16.3 jaar	17.3 jaar	19.1 jaar
„ „ 1884...	14.6 „	16 „	16.6 „	18 „	18.6 „
„ „ 1885...	14.7 „	15.8 „	17.2 „	17.7 „	19.3 „
„ „ 1886...	14.6 „	15.8 „	16.9 „	17.1 „	17.8 „
„ „ 1887...	14.4 „	15.4 „	15.8 „	16.6 „	18 „
„ „ 1888...	15.6 „	15.2 „	16.4 „	16.9 „	18 „
„ „ 1889...	15 „	17 „	17.2 „	17.9 „	18.7 „
„ „ 1890...	14.6 „	16.6 „	17.4 „	18.4 „	19 „
„ „ 1891...	15.2 „	16.2 „	17.5 „	18.6 „	19.2 „
„ „ 1892...	14.8 „	16.6 „	17.2 „	18.5 „	20.2 „

8. Schoolverzuim, gedrag en ijver.

Het schoolverzuim bedroeg in Januari 8.4, in Februari 6.6, in Maart 5.5, in April 4.0, in Juli 6.3, in Augustus 5.6, in September 5.4, in October 5.0, in November 4.7 en in December 7.9 percent.

De lessen over eene halve tot eene geheele maand werden verzuimd :
in Januari door 6, in Februari door 2, in Maart door 3, in April
door 2, in Juli door 7, in Augustus door 6, in September door 5, in
October door 5, in November door 2 en in December door 5 leerlingen.

Het gemiddelde der maandpercenten was dit jaar ruim 6.0.

tegen	6.5		in 1891
	4.8		» 1890
	4.6		» 1889
	4.5		» 1888
	4.0		» 1887
	5.5		» 1886
	6.9		» 1885
	5.9		» 1884

In Februari moesten twee leerlingen wegens slecht gedrag voor
1 en voor 4 maanden van de inrichting verwijderd worden. Voorts werd
in den loop van het jaar aan sommige leerlingen, die zich schuldig
gemaakt hadden aan herhaalde opzettelijke ongehoorzaamheid of
oneerbiedig gedrag jegens enkele leeraren, voor eene week het
bijwonen der lessen ontzegd.

Overigens waren gedrag en ijver der leerlingen zeer bevredigend.

De tegenwoordigheid van meisjes op de inrichting werkte gunstig
op het gedrag en den ijver der jongens, vooral in de klasse-afdeelingen,
waarin de meisjes geplaatst waren.

9. Eindexamens.

Aan het eindexamen der hogere burgerscholen met vijfjarigen
cursus in *Nederlandsch-Indië*, dat in Mei en Juni voor de 22ste maal
werd afgenomen, onderwierpen zich de 17 leerlingen van het 5^{de}
studiejaar, benevens 1 leerling van het 4de studiejaar.

Aan 11 hunner, waaronder laatstbedoelden leerling, werd het
getuigschrift van voldoende afgelegd eindexamen uitgereikt.

Van deze jongelieden gingen 8 over naar de afdeeling B der inrichting ;

1 prepareerde zich door privaattlessen voor het admissie-examen der hooge school en 2 vertrokken naar *Nederland* om de *Indische* instelling te *Delft* te bezoeken.

Afdeeling B. Inrichting voor de Indische taal-, land- en volkenkunde.

1. Onderwijzend personeel.

Aan deze afdeeling bleven dezelfde leeraren werkzaam als in vorige jaren.

Van de ongeveer 320 lessen, die ieder leeraar per jaar te geven heeft, werden wegens ziekte of andere redenen verzuimd:

door den leeraar	GERTH VAN WIJK	2 lessen.
» »	Dr. GUNNING	4 »
» »	Mr. MARGADANT	2 »
» »	Mr. VAN DAVELAAR	50 »

De lessen van laatstgenoemden leeraar werden voor een groot deel door de andere leeraren ten behoeve hunner eigen vakken waargenomen.

2. Bibliotheek.

Zij werd in goeden staat onderhouden en door aankoop van nieuwe werken en voortzetting van abonnementen vermeerderd.

3. Gebouwen.

Zij vormen een onderdeel van de gebouwen voor het Gymnasium *Willem III* en werden in goeden staat onderhouden.

4. Leerlingen.

1. Aantal leerlingen. Vermeerdering en vermindering vóór de vacantie.

Blijkens het vorige verslag waren onder ultimo 1891 aan deze afdeeling 39 leerlingen ingeschreven, waarvan 17 de lessen in het 1^e en 22 die in het 2^e studiejaar bijwoonden.

In Januari liet zich nog een oud-leerling, alleen voor het Maleisch, in het 2^e studiejaar inschrijven.

Overigens kwam in deze cijfers tot het einde van den cursus geene verandering.

2. Aantal leerlingen na de vacantie.

Bij den aanvang van het schooljaar 1892/93 lieten zich 32 leerlingen inschrijven, waarvan 14 in het 1^e en 18 in het 2^e studiejaar plaats namen.

Daarbij kwamen later nog 4 leerlingen voor het 1ste en 5 voor het 2de studiejaar, van welke laatste 2 voor enkele vakken werden ingeschreven, n.l. 1 voor Maleisch en Javaansch en 1 voor Maleisch, Godsdienstige wetten en Staatsinstellingen.

Op ultimo December waren dus aanwezig 18 leerlingen in het 1ste en 23 leerlingen in het 2de studiejaar. Hiervan waren 19 voor de eerste, 17 voor de tweede, 4 voor de derde en 1 voor de vierde maal ingeschreven.

3. Herkomst der leerlingen.

Van de leerlingen, die aan het einde van het verslagjaar de lessen volgden, waren 17 van de hogere burgerschool te *Batavia*, 9 van die te *Semarang*, 9 van die te *Soerabaja* en 4 van *Nederlandsche* hogere burgerscholen in het bezit van het getuigschrift wegens voldoende afgelegd eindexamen der hogere burgerscholen met vijf-jarigen cursus; terwijl van de 2 overige 1 candidaat is in de rechten en 1 in Gouvernements dienst de betrekking van Chineeschen tolk bekleedt.

4. Resultaten van het onderwijs.

Aan het in de maanden Mei en Juni te *Batavia* afgenomen grootambtenaars-examen onderwierpen zich de 23 leerlingen van het 2de studiejaar, benevens 1 oud-leerling waarvan 19 w. o. de oud-leerling slaagden.

Veertien hunner werden bij het burgerlijk bestuur geplaatst.

5. Mutatiën.

De mutatiën gedurende het verslagjaar, zijn aangegeven in de volgende tabel.

Leerlingen van het :	Ult ^o . 1891.		Ult ^o . Januari 1892.		Ult ^o . Februari 1892.		Ult ^o . Maart 1892.		Ult ^o . April 1892.		Bij het groot-ambte- naarsexamen		4 Juli 1891.		Ult ^o . Juli 1892.		Ult ^o . Augustus 1892.		Ult ^o . September 1892.		Ult ^o . October 1892.		Ult ^o . November 1892.		Ult ^o . December 1892.	
											slaagden.	werden afge- wezen.														
1 ^e studiejaar.	17	17	17	17	17	—	—	14	15	15	15	17	18	18												
2 ^e „	22	23	23	23	23	18	5	18	18	20	22	23	23	25												
Totaal.....	39	40	40	40	40	18	5	32	33	35	37	40	41	41												

6. Inschrijving van officieren.

Ook dit jaar werd geen gebruik gemaakt van de vergunning om het onderwijs aan de afdeling *B* kosteloos bij te wonen, welke in 1877 verleend werd aan de officieren van het *Nederlandsch-Indische* Leger, die den volledige cursus der krijgsschool in *Nederland* naar eisch gevolgd hebben.

Hoogere burgerschool met driejarigen cursus voor meisjes te Batavia.

1. Personeel.

In het onderwyzend personeel kwam in den loop van het jaar geene verandering.

2. Leerlingen.

a. Aantal.

Op ultimo December 1891 bedroeg het aantal leerlingen 48, verdeeld als volgt:

1 ^e studiejaar	18
2 ^e „	22
3 ^e „	8
Te zamen.....	48

b. *Vermeerdering en vermindering vóór de vacantie.*

Het aantal leerlingen werd vermeerderd met ééne toehoorderes van het eerste studiejaar, en daarentegen verminderd met 5 (2 van het eerste en 3 van het tweede studiejaar) waarvan 2 wegens vertrek naar elders en 3 wegens familieomstandigheden.

Het schooljaar 1891/92 sloot dus met 44 leerlingen.

1 ^e studiejaar.....	16
2 ^e "	19
3 ^e "	8
toehoorderes	1
Te zamen	44

c. *Resultaten der examens.*

1. *Overgangsexamens.*

Van de 16 leerlingen van het 1^e gingen 10 tot het 2^e studiejaar over; van de 19 leerlingen van het 2^e studiejaar, werden 13 tot het 3^e studiejaar bevorderd.

2. *Eindexamens.*

Aan dit eindexamen, dat voor de 9de maal afgenomen werd, namen de 8 leerlingen van het 3de studiejaar deel, die allen slaagden.

3. *Toelatingsexamens.*

Hiervoor meldden zich 30 kandidaten aan; 29 voor het 1ste studiejaar, waarvan 24 slaagden, en 1 voor het 2de studiejaar, die eveneens slaagde.

d. *Aantal leerlingen bij het begin van den nieuwen cursus.*

Van de 24 tot het 1ste studiejaar toegelaten aspiranten verschenen slechts 15; 5 leerlingen van het vroegere 1ste studiejaar begonnen den cursus op nieuw.

In het 2^e studiejaar verschenen 9 der 10 toegelaten leerlingen van het vroegere eerste studiejaar, de tot dat studiejaar toegelaten nieuwe leerling en 5 der 6 niet bevorderde leerlingen van het vroegere 2^e

studiejaar; van de 15 tot het 3^e studiejaar toegelaten leerlingen verschenen 10, en eene der bij het eindexamen geslaagde leerlingen wenschte de school nog een jaar als toehoorderes te bezoeken.

De nieuwe cursus werd alzoo geopend met 47 leerlingen, waarvan :

in het 1 ^e studiejaar	20
» » 2 ^e »	15
» » 3 ^e »	10
toehoorderessen	2
Te zamen . . .	47

e. *Vermeerdering en vermindering na de vacantie.*

Gedurende de eerste zes maanden van het schooljaar 1892/93 verliet eene leerling van het 2^e studiejaar de school wegens vertrek naar elders.

Zoodoende telde de school op ultimo 1892 46 leerlingen namelijk :

in het 1 ^e studiejaar	20
» » 2 ^e »	14
» » 3 ^e »	10
toehoorderessen	2

Te zamen 46 leerlingen.

f. *Leeftijd.*

De gemiddelde leeftijd der leerlingen en het aantal leerlingen van elken leeftijd in de verschillende studie jaren aan het eind van het verslagjaar blijkt uit de volgende tabel.

STUDIEJAAR.	AANTAL LEERLINGEN							Gemiddelde leeftijd.
	van 13—14 jaren.	van 14—15 jaren.	van 15—16 jaren.	van 16—17 jaren.	van 17—18 jaren.	van 18—19 jaren.	Totaal.	
Eerste	—	4	9	8	—	—	21	15.7 jaar.
Tweede	—	1	2	9	2	—	14	16.34 »
Derde	—	—	2	7	2	—	11	16.5 »

g. Schoolverzuim, gedrag en ijver.

Het schoolverzuim beliep in Januari 4.17, in Februari 20.8, in Maart 2.47, in Juli 0.52, in Augustus 0.86, in September 1.41, in October 1.30, in November 5 en in December 6.16%, of gemiddeld voor het geheele jaar 2.44% tegen 2.18% in 1891 en 5.3% in 1890.

3. Bibliotheek en verzamelingen.

Een goed deel der voor diverse uitgaven en voor onderhoud van bibliotheek en natuurkundig kabinet verstrekte gelden moest aan reparatie van schoolmeubilair worden besteed.

C. Bataviasche Ambachtsschool.

Bij dit verslag over 1892 behooren de volgende bijlagen:

- 1°. winst- en verliesrekening en balans der Bataviasche Ambachtsschool onder ultimo December 1892;
- 2°. prospectus der Bataviasche Ambachtsschool;

In het eerste artikel van het in September 1892 vastgestelde prospectus der inrichting werd eene definitieve organisatie in uitzicht gesteld, aan welke het eerst in den aanvang van het afgelopen jaar mogelijk werd haar beslag te geven, daartoe in staat gesteld door den belangrijken geldelijken steun dien de Regeering verleende.

1. Mutatiën in de Directie.

Gedurende het afgelopen jaar zagen zich twee der leden van het Bestuur wegens vertrek genoodzaakt hun lidmaatschap op te zeggen en wel de Heeren P. A. VAN DER MADE en J. D. MIJER. Daar de afwezigheid van laatstgenoemden echter slechts van tijdelijken aard zoude wezen, werd besloten zijne plaats voorloopig niet te vervullen en hem na zijne terugkomst uit te noodigen weder zitting te nemen, hetgeen door den Heer MIJER werd aangenomen. De Heer H. J. MEERTENS, notaris alhier, door het Bestuur verzocht de plaats van den Heer VAN DER MADE te vervullen, verklaarde zich gaarne daartoe bereid. Een zeer gevoelig verlies trof het Bestuur in de laatste dagen van

het jaar 1891 door het aftreden van den Heer S. J. W. VAN BUUREN, die om gezondheidsredenen eenige maanden in *Europa* ging doorbrengen. Genoemde Heer, door wien het secretariaat werd waargenomen, mag beschouwd worden als een der oprichters en meest warme behartigers van de belangen der inrichting, welke zonder twijfel zeer veel aan zijne ijverige en tactvolle bemoeiingen heeft te danken. Het Bestuur bestond dus op den 1^e Januari 1893 uit de Heeren:

W. P. GROENEVELDT, Lid in den Raad van *Nederlandsch-Indië*, *eere-voorzitter*.

A. D. J. GROENEMEIJER, Hoofdingenieur van den Waterstaat te *Soerabaja*, *eere-lid*,

A. MIJER, Hoofdingenieur van den Waterstaat, *voorzitter*.

J. H. BIK, gepensionneerd kapitein der genie, *thesaurier*.

Leden.

H. J. HARDEMAN, directeur van het Gymnasium *Willem III* te *Batavia*.

J. E. DE MEIJER, Hoofdingenieur van den Waterstaat.

J. W. TH. VAN SCHAİK, Hoofdingenieur bij de Staatsspoorwegen.

S. D. BODDE, Boekhouder bij de Paketvaartmaatschappij.

W. R. J. BARON VAN LIJNDEN, waarnemend chef der exploitatie van de Westerlijnen.

J. VAN DELDEN, chef der firma REYNST & VINJU te *Batavia*.

B. N. TUINENBURG, Kapitein-intendant.

H. J. MEERTENS, Notaris te *Batavia*.

A. D. J. GROENEMEIJER, Hoofdingenieur van den Waterstaat te *Soerabaja*, *eere-lid*.

2. Mutatiën in het personeel der onderwijzers.

In den aanvang des jaars diende de Heer VAN MULLEM zijn ontslag in en werd met 1 April vervangen door den Heer D. VOORBURGH.

Ook was de Heer C. PRINS wegens ziekte en overplaatsing naar *Soekaboemie* genoodzaakt zijne lessen te staken. In hem, die helaas onlangs zeer ernstig ziek naar *Europa* moest vertrekken, verloor

de school een onderwijzer, die aan grondige kennis grooten tact bij het geven van onderwijs en den omgang met de leerlingen paarde. De lessen van den Heer PRINS werden na zijn vertrek door den Heer G. IJMKER voortgezet, terwijl de Heer P. J. VAN RAVESTEIJN op diens verzoek met het onderwijs werd belast voorheen door den Heer IJMKER gegeven.

Bij de invoering van den nieuwen vierjarigen cursus, waarover nader, werden nog twee onderwijzers aangesteld en wel de Heeren L. ELSBACH en F. P. H. PRICK, beide particuliere onderwijzers, de eerste aan de inrichting van den Heer NANNING en de tweede aan het Instituut *Molenvliet* hier ter stede.

Ons personeel voor het theoretisch onderwijs bestond dus op 1 Januari 1893 uit de Heeren:

J. W. VAN DOLDER, directeur, voor de lessen in de beginselen van natuur-, werktuig- en stoomwerktuigkunde, de materialenkennis en het werktuigkundig teekenen.

G. IJMKER voor de wiskunde.

P. J. VAN RAVESTEIJN voor de wiskunde en het handteekenen.

F. M. L. WILLEMSE voor het rechtlijnig teekenen

L. ELSBACH voor de Nederlandsche taal, en F. P. H. PRICK voor de Engelsche taal.

Met het onderwijs in de praktijk waren belast de Heeren:

W. VOORBURGH, chef van het smids- en bankwerkersatelier.

C. H. SAUERBREI, adjunct-chef.

F. M. L. WILLEMSE, chef van de timmermanswerkplaats.

3. Vacantiën. Mutatiën onder de leerlingen.

Gedurende het jaar 1892 werden er twee vacanties gegeven en wel de eerste van 16 Juni tot 4 Juli en van 23 December 1892 tot 3 Januari 1893.

Het aantal leerlingen op 1 Januari 1892 aanwezig, bedroeg 75, waarvan er 54 den smeed- en 21 den timmercursus bijwoonden.

Voor den eersten werden in het afgelopen jaar 23 leerlingen

aangenomen en voor den tweeden 6. Het aantal leerlingen dat de school verliet bedroeg 59. Van dezen behoorden er 30 tot den smeed- en 9 tot den timmercursus. Derhalve bestond op 1 Januari 1893 het aantal der leerlingen uit 65, waarvan er 47 aan den smeed, en 18 aan den timmercursus deelnamen.

De redenen van vertrek van genoemde 39 leerlingen waren de volgende :

- 8 wegens verandering van loopbaan.
- 3 » voortdurende ziekte.
- 4 » volslagen ongeschiktheid voor het doel der inrichting.
- 2 » verandering van woonplaats.
- 3 » het overlijden van hun vader.
- 7 » plaatsing als werkman in de fabriek van TAYLOR & LAWSON en de werkplaatsen te *Tandjong-Priok*.
- 1 wegens plaatsing in het atelier der Paketvaartmaatschappij.
- 1 » » als machinist-leerling bij de Gouvernementsmarine.
- 1 » » op het bureau der Staatsspoorwegen.
- 9 » tot heden onbekende redenen.

Van dit aantal werden er dus 10 zoodanig geplaatst, dat zij ten volle of voor een gedeelte in hunne behoeften konden voorzien.

Gedurende de laatste maand des vorigen jaars ontving de Directeur nog een zestal aanvragen tot plaatsing. Daar er echter bij de tegenwoordige inrichting tusschentijds geen leerlingen voor het theoretisch onderwijs kunnen worden aangenomen, besloten belanghebbenden te wachten tot er in het midden van dit jaar weder eene nieuwe laagste klasse zal worden gevormd.

Het is aangenaam te mogen constateeren dat het in den loop van 1892 niet noodig bleek leerlingen wegens wangedrag van de school te verwijderen. Met uitzondering van enkele gevallen gaf hunne houding zoowel in als buiten de lesuren over 't algemeen geen reden tot bijzondere ontevredenheid. IJver en geestvermogens laten echter bij een aantal hunner nog al iets te wenschen over.

4. Practische lessen.

De opbrengst van het smids- en bankwerkersatelier bedroeg in het afgelopen jaar *f* 2127.— dat is dus ruim *f* 1300.— minder dan in 1891. Dit verschijnsel behoeft echter geenerlei reden tot bezorgdheid te geven wanneer daarbij in aanmerking genomen wordt:

- 1^e. dat de grootere opbrengst van het vorige jaar voornamelijk te danken was aan eene enkele bestelling van *f* 1300.— dat is bijna de helft van het geheele bedrag, die in ongeveer 3 maanden kon worden afgewerkt,
- 2^e. dat er in November 1892 twee bestellingen werden aangenomen, te zamen *f* 878.— bedragende, die niet geheel voltooid konden worden tengevolge van de vele absenties der leerlingen wegens ziekte en het vertrek van 5 der meest geoefende onzer jeugdige werklieden.

De waarde der nog aanwezige onverkochte stukken bedraagt *f* 420.— dat is *f* 172.30 meer dan aan het slot van 1891.

Eindelijk moet nog worden vermeld dat het in werking stellen der nieuwe machineriën, den aanmaak eischte van verschillende stukken waarvan de waarde, matig getaxeerd, kan gesteld worden op *f* 209.50 en dat met het oog op thans reeds aangenomen bestellingen er in de beide eerste maanden dezes jaars meer zal worden verdiend, dan in de 5 eerste van het vorige.

Aan eene groote behoefte werd in den loop van 1892 voldaan door het oprichten en in werking brengen eener kopergieterij voorzien van een trekoven, droogkamer en de noodige vormkasten. In die gieterij zijn reeds stukken gegoten van 20 Kilogr. en er bestaat niet het minste bezwaar om zelfs voorwerpen van 40 à 50 Kilogr. te vervaardigen. Hierdoor wordt tevens aan de leerlingen de gelegenheid geopend zich te oefenen in het vormen der modellen.

Op den timmercursus werd met gewenscht gevolg in de zelfde richting voortgewerkt. Aan acht leerlingen, die zich wenschten te onderwerpen aan het aanstaand examen voor opzichter van den

waterstaat, konden certificaten worden afgegeven dat zij den cursus met goed gevolg hadden doorlopen. De in die werkplaats aanwezige proefstukken van houtverbindingen door de leerlingen vervaardigd, laten, volgens het oordeel van verschillende deskundigen, zeer weinig te wenschen over. Ook eene Europeesche werkbank, door eenige der verstgevorderde leerlingen gemaakt, geeft blijken van hunne vaardigheid in het hanteeren der gereedschappen.

5. Theoretische lessen.

Nadat het Bestuur in den aanvang der maand Maart 1892 officieel bericht had ontvangen omtrent eene gunstige beschikking der Regeering op zijn verzoek om Haar subsidie met *f* 750.— 's maands te verhoogen, werd op den 1^{en} April de nieuwe vierjarige cursus geopend. Op dien cursus wordt nu, in verband met het voor het eindexamen vastgestelde programma, onderwijs gegeven in de navolgende vakken:

1. De beginselen van natuur-, werktuig- en stoomwerktuigkunde en der materialenkennis.
2. De reken-, stel- en meetkunde.
3. Het rechthoekig-, hand- en werktuigkundig teekenen.
4. De Nederlandsche en Engelsche talen.

De vorderingen der op bovengemeld tijdstip op onze inrichting aanwezige leerlingen lieten niet toe voorloopig meer dan de beide laagste klassen te vormen.

Op den 1^{en} April hadden van de op 1 Januari 1892 aanwezige 54 leerlingen van den smeedcursus reeds 12 de inrichting verlaten, zoodat er slechts 42 aan den nieuwen cursus konden deelnemen, van welke er 28 in de eerste of laagste en 14 in de tweede werden geplaatst. Door de voortdurende mutatie zijn die getallen thans veranderd in 17 en 9. De overigen, alle nieuwelingen, wonen voorloopig alleen de practische lessen bij.

Hieruit blijkt dat de mutatie onder de leerlingen, vergeleken bij die van vorige jaren, nog geenszins is verminderd. De school verkeert thans in een tijdperk van overgang en het is te voorzien dat in deze aanhoudende wisseling, eerst dan eenige verbetering zal te bespeuren zijn, wanneer de in den loop des vorigen jaars vastgestelde richting en regeling van het onderwijs beginnen zal resultaten af te werpen en er leerlingen aan de maatschappij zijn afgeleverd, die met goed gevolg het eindexamen van den cursus hebben afgelegd.

BATAVIASCHĖ AMBACHTSSCHOOL.

Winst- en Verliesrekening onder Ult°. December 1892.

DEBIT.		CREDIT.	
Aan inrestrekening.....		Per contributies.....	
» salaris onderwijzers.....	f 500 55	» schoolgelden.....	f 4308 50
» toelagen leerlingen.....	121 05 —	» bijdragen in eens.....	2577 —
» smederij, inventaris.....	365 10	» bijdrage Loge.....	2397 50
» idem, diverse uitgaven.....	948 15	» subsidie Gouvernement.....	600 —
» idem, verbruikte artikelen.....	537 56	» bestelwerk smederij.....	12000 —
» timmerwinkel, inventaris.....	1828 73*		2127 — (*)
» idem, diverse uitgaven.....	50 51		
» idem, verbruikte artikelen.....	4 35		
» brandstoffen.....	81 56		
» schoolbehoeften, inventaris.....	1068 95		
» idem, verbruikte artikelen.....	47 30		
» meubilair, inventaris.....	109 89		
» gebouwen.....	61 25		
» onderhoud gebouwen.....	3504 75		
» onkostenrekening.....	188 25		
» thesauriaat.....	936 56		
» assurantie en belasting.....	217 08*		
	169 50		
Aan saldo winst.....	f 22545 05		
	f 1464 95		
	f 24010 —		f 24010 —

(*) Dit bedrag wijst aan de bruto opbrengst van het gedurende 1892 afgeleverde werk. In 't geheel werd in dit jaar afgewerkt voor een bedrag van f 3027.— en bedroeg de daarop behaalde winst f 567.—

BATAVIASCHE AMBACHTSSCHOOL.

Balans afgesloten onder Ult^o. December 1892.

DEBIT.		CREDIT.	
Aan kassa.....	f 1564 05 ^s	Per kapitaalrekening.....	f 34007 85 ^s
» smederijinventaris.....	» 8537 —	» Mevrouw VAN SPALL.....	» 10000 —
» idem, verbruikte artikelen.....	» 140 50	» Gebrs. FICKE te Haarlem.....	» 200 —
» timmerwinkel, inventaris.....	» 453 —		
» idem, verbruikte artikelen.....	» 4 20		
» brandstoffen.....	» 115 40		
» schoolbehoefen, inventaris.....	» 429 —		
» idem, verbruikte artikelen.....	» 116 50		
» meubilair, inventaris.....	» 536 —		
» diverse debiteuren.....	» 226 20		
(*) » gebouwen.....	» 29741 —		
» W. Voorburch.....	» 25 —		
» Effectenrekening.....	» 2300 —		
	f 44207 85 ^s		f 44027 85 ^s

(*) In verband met de omstandigheid, dat op de gebouwen sedert hunne oprichting in 1890 nog geene afschrijving heeft plaats gehad, is thans daarop tot een bedrag van 10% der boekwaarde afgeschreven.

PROSPECTUS

DER

BATAVIASCHE AMBACHTSSCHOOL.

Art. 1. Het doel der Bataviasche Ambachtsschool is jongelieden te vormen tot bekwame smeden en bankwerkers en hen voor te bereiden tot het examen van machinist. Voor zoover de omstandigheden dit veroorloven, wordt ook onderricht gegeven in het metaal-draaien en kopersgieten. Voor hen, die zich elders bekwamen tot het examen van opzichter van den waterstaat, opent zij de gelegenheid zich in het timmeren te oefenen.

Art. 2. De leerlingen, allen externen, moeten zijn Europeanen of daarmede gelijkgestellten, die den ouderdom van 14 jaren bereikt en dien van 18 niet hebben overschreden.

Art. 3. Het aanzoek tot plaatsing geschiedt schriftelijk, aan den Directeur der inrichting.

Art. 4. Voor die plaatsing wordt vereischt:

- a.* een certificaat van hun laatsten onderwijzer, aangevende de school door hen bezocht en hunne vorderingen in de vakken hun onderwezen;
- b.* een certificaat van een geneesheer, dat zij een gezond en sterk gestel bezitten, bestand tegen de lichamelijke inspanning door dagelijkschen handenarbeid veroorzaakt.

Zij, die het klein-ambtenaarsexamen met goed gevolg hebben afgelegd, genieten de voorkeur en behoeven het sub *a* bedoelde certificaat niet te vertoonen.

Art. 5. Aangenomen leerlingen hebben een proeftijd van 3 maanden te doorloopen. Blijken zij gedurende dien tijd niet geschikt voor een der in art. 1 genoemde ambachten of betrekkingen, dan worden zij verwijderd en wordt aan belanghebbenden kennis gegeven van de reden dier verwijdering.

Art. 6. Het onderwijs omvat *twee hoofdafdeelingen*, namelijk: *de practische en de theoretische lessen*.

Tot de eerste behooren: het smeden, bankwerken, metaaldraaien, kopergieten en timmeren; tot de laatste: het rekenen, de stel- en meetkunde, het hand-, lijn- en machineteekenen, de beginselen van natuur-, werktuig- en stoomwerktuigkunde, de leer der materialen, de Hollandsche en Engelsche talen.

Art. 7. Het schoolgeld bedraagt:

- a. voor hen, die lessen in het smeden, bankwerken, metaaldraaien en kopergieten, benevens de theoretische lessen bijwonen, / 10.— 's maands;
- b. voor hen, die alleen de timmerlessen bijwonen / 5.— 's maands. Deze leerlingen kunnen als er plaatsen open zijn — voor welke echter de sub *a* bedoelden de voorkeur genieten — ook de lessen in het teekenen en de wiskunde volgen, doch in dit geval wordt hun schoolgeld met / 2.50 's maands verhoogd.

Het sub *a* bedoelde onderwijs is meer bepaald bestemd voor hen, die tot handwerkslieden en machinisten worden opgeleid, terwijl het sub *b* bedoelde voornamelijk gegeven wordt aan hen, die zich wenschen te onderwerpen aan het examen voor opzichter van den waterstaat.

Art. 8. Aan enkelen der verstgevoerde leerlingen, genoemd onder art. 7. lit. *a* wordt — indien zij daartoe door hunnen ijver en hun gedrag aanleiding geven, voor hunnen arbeid in het atelier, ter aanmoediging eene geringe betaling verstrekt, die hoogstens / 0.40 daags bedraagt.

Art. 9. Aan hen, die onvermogen zijn, kan vermindering worden toegestaan van het in art. 7, lit. *a*, bedoelde schoolgeld of zelfs geheel gratis onderwijs worden verleend. Zij, die meenen hiervoor in aanmerking te komen, moeten bij hun aanzoek met de meeste getrouwheid aan den Directeur zoodanige inlichtingen verstrekken als hem, in overleg met het bestuur, in staat kunnen stellen, de noodzakelijkheid der tegemoetkoming te beoordeelen.

Art. 10. Aan onvermogene leerlingen, die daarvoor door hun gedrag en hunnen ijver in aanmerking komen, wordt tegemoetkoming verleend in hunne transportkosten per stoomtram, naar de lokalen van onderwijs.

Art. 11. De leerlingen hebben zich te gedragen naar en te onderwerpen aan, alle bestaande of nog door het bestuur der school vast te stellen reglementen. Overtredingen hiervan worden volgens door het bestuur vast te stellen regelen gestraft.

Art. 12 Orde en tucht worden gedurende de lessen streng gehandhaafd, terwijl ook op het gedrag der leerlingen buiten de school zal worden gelet. Zij, die daartoe aanleiding mochten geven, worden onmiddellijk van de inrichting verwijderd.

De voorzitter van het bestuur der Bataviasche Ambachtsschool,

A. MIJER.

De Secretaris,

S. D. BODDE.

BATAVIA, Februari 1895.

D. Hoogere burgerschool met vijfjarigen cursus te Semarang.

I. Commissie van toezicht.

Als lid der Commissie werden wegens vertrek eervol ontslagen de heeren W. P. STUTTERHEIM en W. HEN VAN RIJNBERK en in hunne plaats tot lid benoemd de heeren Dr. F. H. BAUER, waarnemend geneesheer-directeur van het Hulp-krankzinnigen gesticht te *Semarang* en J. J. MUNNIKS DE JONGH, luitenant-kolonel der artillerie aldaar.

II. Onderwijzend personeel.

De leeraar in de geschiedenis en aardrijkskunde M. VAN BRUGGEN werd in Januari eervol uit 's Lands dienst ontslagen en vervangen door den heer H. W. BRUGMANS, die bevoegd was tot het geven van middelbaar onderwijs in aardrijkskunde.

De leeraar in het Duitsch W. G. C. LOHMANN overleed in Februari. Met het geven van onderwijs in dat vak werd tijdelijk belast de onderwijzer van het Europeesch lager onderwijs, J. C. E. BARTELDs, die in Augustus met buitenlandsch verlof vertrok en in October vervangen werd door den oud-leeraar in de Fransche, Engelsche en Duitsche talen aan het Gymnasium *Willem III* te *Batavia* E. VAN DER MAATEN.

In de vacante betrekking van leeraar in de natuurlijke historie en de wis- en natuurkunde werd, gelijk gedurende de eerste helft van het schooljaar 1891/1892, voorzien door de heeren L. VAN DER EST, P. LEENDERTZ en M. G. HOEKSTRA.

Het aantal verzuimde lessen was ook dit jaar beduidend groot vooral door ziekte en ontstentenis van leeraren en bedroeg

in Januari	209	} vóór de groote vacantie 572.
» Februari	250	
» Maart	8	
» April	51	

in Juli	108	} na de groote vacantie 715.
» Augustus	184	
» September	135	
» October	136	
» November	80	
» December	72	

Trekt men van de som van 1287 lessen de 655 lessen af, die bij ontstentenis van den leeraar in de natuurlijke historie enz. door de hierboven vermelde leeraren werden gegeven, dan blijft er een cijfer van 632 lessen over, die werkelijk verzuimd werden, tegen 624 in 1891, of 6.6 percent tegen ruim 6.5 percent in 1891.

Met uitzondering van 67 zevenuurs en namiddag lessen, werd in al deze lessen door de beschikbaar gebleven leeraren voorzien.

III. *Bibliotheek en andere verzamelingen.*

De bibliotheek werd ook dit jaar weder belangrijk uitgebreid en verkeert in goeden staat, evenals de verzameling uitspanningslectuur van de leerlingen.

De verzamelingen van natuurkundige en van scheikundige instrumenten werden dit jaar aanzienlijk vermeerderd en verkeerden in goeden staat. De verzameling plaatwerken voor het natuurhistorisch kabinet onderging een kleine uitbreiding.

Met het nemen van maatregelen tot verbetering van den botanischen tuin, waarin geene voldoende ruimte is voor eene gezonde ontwikkeling van boomen en heesters, wordt gewacht, tot dat door de benoeming van een leeraar in de natuurlijke historie de regeling dier aangelegenheid aan een deskundige kan worden overgelaten.

De verzameling van schermgereedschap en gymnastiektoestellen werd zooveel mogelijk voltallig gehouden en onderging, wat de eerste betreft, zelfs eenige uitbreiding.

IV. *Gebouwen.*

De vloer van het hoofdgebouw lijdt op verschillende plaatsen aan verzakking en bij zware regens wordt last ondervonden van lekkage.

De gymnastiekloots blijft te klein voor de oefeningen van grootere klassen. Tot vergrooting van de wagenloots, die voor de behoefte geheel onvoldoende is, en tot verbetering van het door den amanuensis bewoonde bijgebouw, is in den loop van het verslagjaar niets verricht.

V. *Leerlingen.*

1. Aantal.

Op ultimo December 1891 telde de school blijkens het vorige verslag 104 leerlingen, die op de volgende wijze over de verschillende klassen waren verdeeld:

in het 1 ^e studiejaar zaten 39 leerlingen en 1 toehoorder.				
»	»	2 ^e	»	23 »
»	»	3 ^e	»	20 » » 1 toehoorderes,
»	»	4 ^e	»	10 »
»	»	5 ^e	»	10 »

4 van dezen waren Javanen, de anderen Europeanen of daarmede gelijkgestelden.

2. Vermeerdering of vermindering voor de vacantie.

Voor het einde van het schooljaar kwamen er geen nieuwe leerlingen bij, daarentegen verlieten 14 leerlingen de school, en wel 2 en de toehoorder uit het 1^e studiejaar, 5 uit het 2^e, 4 benevens de toehoorderes uit het 3de, 1 uit het 4de en 2 uit het 5de studiejaar.

3 leerlingen verlieten de school wegens vertrek naar *Europa*; 2 vertrokken naar *Batavia*; 2 gingen over in eene particuliere betrekking; 3 staakten hunne studiën wegens onvoldoenden aanleg, 1 om gezondheids, 1 om financiële redenen, 1 om die in andere richting voort te zetten, 1 eindelijk om onbekende redenen.

De cursus sloot dus met 90 leerlingen. In het geheel werden de lessen gedurende het schooljaar 1891—1892 door 114 leerlingen bijgewoond.

3. Resultaten der examens.

a. O v e r g a n g s e x a m e n s.

Van de 86 tot de 4 laagste studiejaaren behoorende leerlingen, die op het einde van het schooljaar aanwezig waren, werden tot een hooger studiejaar bevorderd:

1ste studiejaar: 6 onvoorwaardelijk; 8 voorwaardelijk; 13 niet;

2de studiejaar: 17 onvoorwaardelijk; 3 voorwaardelijk; 1 niet;

3de studiejaar: 13 voorwaardelijk; 5 niet;

4de studiejaar: 5 onvoorwaardelijk; 1 voorwaardelijk; 4 niet.

b. H e r e x a m e n s.

Van de 8 leerlingen die voorwaardelijk uit het 1^e tot het 2^e studiejaar waren bevorderd, slaagden er 5 bij het herexamen, terwijl 1 werd afgewezen; de beide anderen verlieten de school voor het examen.

Van de 3 leerlingen uit het 2^e studiejaar, die herexamen moesten doen, slaagden er 2; terwijl al de leerlingen uit het 3^e en de eenige uit het 4^e studiejaar, die voorwaardelijk waren overgegaan, slaagden.

Werkelijk werden bevorderd.

studiejaar. leerlingen. bevorderd. percentage.

1 ^e	37	21 of ruim	56%
2 ^e	21	19 " "	90%
3 ^e	18	13 " "	72%
4 ^e	10	6 " "	60%

of over het geheel 68,6 pct., tegen

75,7	"	in 1891,
65,7	"	" 1890,
78,5	"	" 1889,
53,8	"	" 1888,
61,6	"	" 1887,
58,5	"	" 1886,
75	"	" 1885.

c. Toelatingsexamens.

Voor de toelatingsexamens, gehouden op 5 Mei en volgende dagen, hadden zich aangemeld 57 jongelieden, waaronder 9 meisjes, om tot het 1^e studiejaar, en 2 om tot het 2^e te worden toegelaten.

Van de eersten slaagden er 28, waaronder 8 meisjes, terwijl de beide kandidaten voor het 2^e studiejaar werden afgewezen.

Van de kandidaten, die voor het 1^e studiejaar geslaagd waren, werden er 26, waaronder 7 meisjes als leerling ingeschreven, terwijl de afgewezen kandidaten voor het 2^e studiejaar tot het 1^e werden toegelaten.

d. Toelating van oud-leerlingen.

1 oud-leerling van het 4^e studiejaar werd als leerling voor bijzondere vakken ingeschreven; verder 1 leerling van het 1^e studiejaar der H. B. school te *Batavia* en 1 meisje, dat te *Soerabaja* het toelatingsexamen tot het 2^e studiejaar met goed gevolg had afgelegd.

Bij het begin van het schooljaar 1892—1893 telde de H. B. school 108 leerlingen, waaronder 9 meisjes, nml. 77 leerlingen van het vorige schooljaar, onder welke 1 meisje; 28, waaronder 7 meisjes, die in het toelatingsexamen waren geslaagd, en 3 oud-leerlingen of leerlingen, afkomstig van andere burgerscholen.

Zij waren over de vijf studie jaren aldus verdeeld:

1 ^e studiejaar,	40	waaronder	7	meisjes,
2 ^e »	24	»	2	»
3 ^e »	20			
4 ^e »	16			
5 ^e »	8			

Het 1ste studiejaar was gelijk het vorige schooljaar in 2 parallelklassen gesplitst.

4. Vermeerdering en vermindering na de vacantie.

Gedurende de eerste 6 maanden van het schooljaar (van 4 Juli tot ult^e. December) nam het aantal leerlingen met 7 toe, met 5 af.

Tot het 1^e studiejaar werd toegelaten 1 meisje na afgelegd examen,

1 leerling van het 1^e studiejaar der H. B. S. met 3-jarigen cursus te *Rotterdam*, en 4 toehoorders of toehoorderessen, waaronder 3 meisjes; tot het 3^e een leerling der H. B. S. met 5-jarigen cursus te *Rotterdam* die aldaar met goed gevolg het toelatingsexamen tot het 3^e studiejaar had afgelegd, welke evenwel later tot het 2^e studiejaar overging.

Van de leerlingen, die de school verlieten, behooren 2 tot het 1^e studiejaar, 1 tot het 2^e en 2 tot het 3^e,

2 vertrokken met hunne ouders naar *Nederland*,

2 naar *Batavia*,

1 wenschte om gezondheidsredenen niet langer leerling te blijven.

Aan het eind van het verslagjaar bedroeg derhalve het aantal leerlingen 110, waarvan zaten

in het 1^e studiejaar 40 en 4 toehoorders en toehoorderessen.

» » 2 ^e »	24 leerlingen
» » 3 ^e »	18 »
» » 4 ^e »	16 »
» » 5 ^e »	8 »

zijnde 6 meer dan aan het einde van het vorige verslagjaar.

5. Mutatiën.

De verschillende mutatiën in het aantal leerlingen gedurende het verslagjaar worden in bijzonderheden aangegeven in onderstaande tabel.

OMSCHRIJVING.	LEERLINGEN EN TOEHOORDERS.						Totaal.
	1 ^e studie- jaar.	2 ^e studie- jaar.	3 ^e studie- jaar.	4 ^e studie- jaar.	5 ^e studie- jaar.	Toe- hoor- ders.	
Ultimo van het vorige verslagjaar...	59	23	20	10	10	1 ¹ 1 ³	104
» Januari 1892.....	59	23	19	10	10	1 ²	102
» Februari »	59	23	19	10	10	1 ³	102
» Maart »	37	23	18	10	9	—	97
» April »	37	21	18	10	8	—	94
» Mei en Juni »	37	20	16	9	—	—	82
Toegelaten van 1 Januari tot 1 Juli.	—	—	—	—	—	—	—
Verlieten de inrichting van 1 Januari tot 1 Juli.....	2	3	4	1	10	1	22

OMSCHRIJVING.	LEERLINGEN EN TOEHOORDERS.						Totaal.
	1 ^e studie- jaar.	2 ^e studie- jaar.	3 ^e studie- jaar.	4 ^e studie- jaar.	5 ^e studie- jaar.	Toe- hoor- ders.	
In den cursus 1891/92 werden de lessen bijgewoond door.....	39	30	22	11	10	2	114
Namen deel aan de overgangsexamens.	37	21	18	10	—	—	86
Namen geen deel aan de overgangs- examens.....	—	—	—	—	—	—	—
Bevorderd werden.....	21	19	13	6	—	—	59
Niet bevorderd werden.....	16	2	5	4	—	—	27
Bij het eindexamen { slaagden.....	—	—	—	—	6	—	6
{ werden afgewezen.....	—	—	—	—	4	—	4
Leerlingen van het vorige schooljaar op 4 Juli 1892.....	11	23	20	15	8	—	77
Toelatingsexamen: { Candidaten....	57	2	—	—	—	—	59
{ geslaagd.....	28	—	—	—	—	—	28
{ afgewezen.....	29	2	—	—	—	—	31
Van de geslaagden kwamen op de inrichting.....	28	—	—	—	—	—	28
Oud-leerlingen keerden terug.....	—	—	—	—	—	1 ^a	1
Werden toegelaten gewezen leerlingen van andere hogere burgerscholen of candidaten, die elders het toe- latingsexamen hadden afgelegd...	1	1	—	—	—	—	2
Op 4 Juli 1892 waren ingeschreven.	40	24	20	16	8	—	108
Uitimo Juli 1892.....	40	24	20	16	8	—	108
» Augustus ».....	41	23	20	16	8	1 ^a	109
» September ».....	41	23	18	16	8	2 ^a	108
» October ».....	41	23	18	16	8	2 ^a	108
» November ».....	41	23	19	16	8	2 ^a	109
» December ».....	40	24	18	16	8	4 ^a	110

6. Herkomst der leerlingen.

De herkomst der leerlingen, die gedurende de drie laatste jaren de hogere burgerschool te *Semarang* bezochten, blijkt uit het volgende overzicht.

D A T U M.	Uit de residentie Semarang.	Uit andere gewes- ten van Midden- Java.	Totaal.	Uit West-Java.	Uit Oost-Java.	Uit de buiten- bezittingen.	Algemeen totaal.
Onder ult. December 1890.....	54	33	87	1	4	—	92
„ „ „ 1891.....	65	31	96	1	4	3	104
„ „ „ 1892.....	71	34	105	—	4	1	110

7. Leeftijd.

In de volgende tabel zijn opgegeven de gemiddelde leeftijd der leerlingen en het aantal hunner van elken leeftijd in de verschillende klassen bij het einde van het verslagjaar.

K L A S S E N.	van 12—13 jaar.	van 13—14 jaar.	van 14—15 jaar.	van 15—16 jaar.	van 16—17 jaar.	van 17—18 jaar.	boven de 18 jaren.	Totaal.	Gemiddelde leeftijd.
1 ^e studiejaar.....	3	4	12	10	10	4	1	44	15.3 jaar.
2 ^e „ „.....	—	1	1	4	4	10	4	24	16.9 „
3 ^e „ „.....	—	—	2	5	3	4	4	18	16.8 „
4 ^e „ „.....	—	—	—	1	2	2	11	16	18.7 „
5 ^e „ „.....	—	—	—	—	—	1	7	8	19.8 „

De gemiddelde leeftijd der leerlingen bedroeg in de drie laatste jaren in de verschillende klassen :

D A T U M S.	S T U D I E J A R E N.				
	1 ^{ste}	2 ^{de}	3 ^{de}	4 ^{de}	5 ^{de}
Onder ult. December 1890.	14.5 jaar.	15.4 jaar.	16.8 jaar.	17.5 jaar.	18.2 jaar.
„ „ „ 1891.	15.1 „	14.3 „	16.7 „	17.8 „	18.7 „
„ „ „ 1892.	15.3 „	16.9 „	16.8 „	18.7 „	19.8 „

8. Schoolverzuim, gedrag en ijver.

Het schoolverzuim bedroeg in Januari 6.4, in Februari 4.8, in Maart 4.2, in April—Mei 6, in Juli 2, in Augustus 3.2, in September 2.6, in October 3.1, in November 2.4, in December 7.5 percent.

De lessen over eene halve tot eene geheele maand werden verzuimd in Januari door 2, in Februari door 2, in Maart door 2, in April—Mei door 2, in Juli door 1, in Augustus door 2, in October door 1, in December door 3 leerlingen.

Het gemiddelde der maand percentages was:

in 1892.....	4.2 tegen
» 1891.....	7.2
» 1890.....	4.3
» 1889.....	4.3
» 1888.....	3.7
» 1887.....	4.6
» 1886.....	4.1
» 1885.....	5.2

Het gemiddelde der over het geheele jaar verzuimde lessen was 4.1 percent.

Omtrent gedrag en ijver der leerlingen kan over het algemeen een gunstige getuigenis worden afgelegd.

9. Eindexamen.

Aan het eindexamen der Hoogere burgerscholen in *Nederlandsch-Indië*, dat in Mei en Juni te *Batavia* voor de 22^e maal werd afgenomen, namen de 8 leerlingen van het 5^e studiejaar deel, benevens de beide leerlingen van dat studiejaar, die de school gedurende het eerste kwartaal hadden verlaten. Van hen slaagden er 6; 2 van dezen vertrokken naar *Nederland*, 2 naar *Batavia* om voor Indisch ambtenaar te studeeren, 1 wordt voor apotheker opgeleid, 1 vertrekt dit jaar naar *Nederland* om aan eene der inrichtingen tot opleiding voor officier te studeeren.

E. De „Wilhelmina-school” te Semarang.

In de directie der school kwam geene verandering.

Programma en dienstregeling.

De lesregeling kwam geheel overeen met die voor de schooljaren 1890/91 en 1891/92.

Voor het verslagjaar 1892 werd weder door de Regeering een subsidie van f 250.— 's maands toegestaan, terwijl het eenmaal aangenomen beginsel bleef gehandhaafd, dat het schoolgeld f 20.— 's maands zou bedragen voor de leerlingen, wier ouders in staat waren, dat bedrag te voldoen, doch ook dat leerlingen tegen een minder bedrag en zelfs als het noodig was, gratis konden worden toegelaten.

De lessen werden dagelijks gegeven:

voor het eerste studiejaar van 9 — 12 uur v. m.

» » tweede » » 4 $\frac{1}{2}$ —7 $\frac{1}{2}$ uur n. m.

» » derde » » viermalen van 4 $\frac{1}{2}$ —7 $\frac{1}{2}$ uur n. m.
en tweemaal van 3 $\frac{1}{2}$ tot 7 $\frac{1}{2}$ uur n. m.

Het onderwijzend personeel bestond zoowel uit leeraren van het middelbaar onderwijs als uit onderwijzers van het lager onderwijs.

Het verslagjaar 1892 begon met 24 leerlingen, nl.:

14 leerlingen voor het 1ste studiejaar

6 » » » 2de »

4 » » » 3de »

Sedert het begin van het verslagjaar verlieten 15 meisjes de school, nl.:

Van het eerste studiejaar 4 meisjes wegens vertrek naar *Nederland*;
1 meisje wegens vertrek naar elders; 1 meisje wegens ziekte; 1
meisje wegens onbekende redenen.

Van het tweede studiejaar:

1 meisje wegens vertrek naar *Nederland*; 1 wegens vertrek naar
elders;

Van het derde studiejaar:

1 meisje wegens ziekte; 1 meisje, wyl men verder voor haar geen
onderwijs meer wenschte; 4 meisjes, omdat zij de school met succes
doorloopen hadden.

Op het einde van den cursus konden overgaan:

Van het eerste naar het tweede studiejaar 12 meisjes; van het
tweede naar het derde studiejaar 6 meisjes.

Tot het eerste studiejaar werden toegelaten 4 meisjes, welke

bewijzen konden overleggen, dat zij de lagere school met succés hadden doorlopen en het voortgezet onderwijs goed konden volgen.

Het schooljaar 1892/93 begon met 17 leerlingen, namelijk :

4 meisjes voor het eerste studiejaar

8 » » » tweede »

5 » » » derde »

Vóór het einde van het verslagjaar verlieten 4 meisjes de school.

Drie van haar werden toegelaten als toevoorderes tot het 1ste studiejaar der Hoogere Burgerschool, en een meisje kreeg verder huisonderwijs, zoodat onder ultimo December 1892 de school bezocht werd:

in het eerste studiejaar door 4 leerlingen

» » tweede » » 4 »

» » derde » » 5 »

In het tweede studiejaar bevindt zich een leerling voor alle vakken met uitzondering van het rekenen en de vormleer.

De lessen werden even als in vorige jaren gegeven voor het eerste studiejaar in een lokaaltje op het erf van den Resident, daartoe welwillend afgestaan, en voor het tweede en derde studiejaar in een paar vertrekken van het gebouw der Hoogere Burgerschool.

Tengevolge van het G. B. van 7 Februari 1891 n°. 10, dat de toelating van meisjes tot de Hoogere Burgerschoolen voor jongens mogelijk maakte, gingen verscheidene meisjes naar laatstgenoemde school te *Semarang*, waardoor de *Wilhelminaschool* van te veel leerlingen beroofd werd om te blijven bestaan en dan ook met het einde van den cursus 1892/93 werd gesloten.

F. Semarangse Ambachtsschool.

Eerste Jaarverslag schooljaar 1892—1893.

1. Oprichting der school.

De Semarangse ambachtsschool dankt haar ontstaan aan de te *Semarang* gevestigde vereeniging *Soeria-Soemirat*, welker bestuur in

Augustus 1891 eenige ingezetenen uitnoodigde tot vorming eener commissie ter bespreking en voorbereiding van hetgeen noodig was te achten om de gelegenheid tot het ontvangen van ambachtsonderwijs voor Europeanen en Indo-Europeanen te verbeteren.

De commissie kwam tot het besluit, dat, tot bereiking van het gestelde doel, de oprichting eener ambachtsschool noodzakelijk was.

Tot het bijeenbrengen der noodige geldmiddelen werd eene circulaire, gedateerd 1 Februari 1892, in ruimen kring verspreid.

De toegezegde bijdragen bereikten weldra een zoodanig cijfer dat, op bescheiden voet, tot de oprichting der Ambachtsschool kon worden besloten. Het moet worden vermeld, dat de eerste vestiging dezer school geheel aan de particuliere milddadigheid te danken is geweest, en dat daarbij van sommige personen, corporatiën en firma's een zoo onbekrompen steun werd ondervonden, dat de verwachtingen verre werden overtroffen.

De vereeniging *Soeria-Soemirat* kwam te gemoet aan het gemis van een voldoende oprichtingskapitaal door in het haar toebehoorende gebouw in de Oosterwalstraat de noodige lokalen kosteloos ter beschikking der Ambachtsschool te stellen, zoodat aanvankelijk kon worden volstaan met deze lokalen, door geringe wijzigingen, voor het doel geschikt te maken.

De bovengenoemde commissie vormde zich daarop tot een »Bestuur der Semarangsche Ambachtsschool". De statuten dezer stichting, welke van nu af een zelfstandig bestaan kreeg, werden goedgekeurd bij Gouvernements-besluit van den 12^{den} Augustus 1892 n°. 17, en zijn hierachter te vinden als bijlage n°. 5.

Zoowel de beschikbare ruimte als de beperkte geldmiddelen maakten het noodig het practisch onderricht in den aanvang te beperken tot dat in de metaalbewerking. De geheele omvang van het leerplan werd in een prospectus omschreven (zie bijlage n°. 6). Daaruit blijkt dat op een leertijd van drie jaren wordt gerekend.

Gedurende het eerste jaar na de oprichting der school werd het

onderwijs, uit den aard der zaak, slechts in ééne klasse gegeven ; hetgeen zich echter het volgend jaar tot twee klassen, en het derde jaar tot drie klassen uitbreidt.

Op dezen voet werd de Ambachtsschool op den 15^{den} Augustus 1892 met een getal van 20 leerlingen geopend.

2. Bestuur.

Bij de oprichting was het Bestuur als volgt samengesteld :

J. D. DONKER DUYVIS, Inspecteur voor het toezicht op de spoorweg-diensten en het stoomwezen, *President*.

J. TH. GERLINGS, Voorzitter van het comité van Bestuur der Nederlandsch-Indische Spoorwegmaatschappij, *Secretaris-Penningmeester*.

D^r. W. VAN LINGEN, Predikant, *Vice-President*.

F. A. ABELEVEN, Chef der fabriek der N.-I. Spoorwegmaatschappij, *Vice-Secretaris-Penningmeester*.

K. J. LEEFLANG, Kapitein der Genie.

H. F. J. SNIJDEWINT, Lid der firma JAN C. TEVES & Co.

A. VAN DER SCHUYT, Chef d'atelier der firma HARRIS & Co.

H. J. VERDAM, Ingenieur van den Waterstaat.

L. H. VERHOOG, Hoofdonderwijzer,

J. WILKE, Ingenieur van den Waterstaat.

In den loop van het verslagjaar ontviel de medewerking der Heeren LEEFLANG, SNIJDEWINT en VERDAM, die allen *Semarang* metterwoon verlieten. In hunne plaats werden de Heeren :

J. M. ROSSKOPF, Inspecteur van het lager onderwijs ;

S. EVERTS, Superintendent van de suikerfabrieken der Nederlandsche Handelmaatschappij ;

J. J. MUNNIKS DE JONGH, Luitenant-kolonel der Artillerie, en

W. P. H. DE BRUIJN KOPS, benoemd voorzitter van het Comité van Bestuur der N.-I. Spoorwegmaatschappij, bereid bevonden in het Bestuur zitting te nemen.

3. Onderwijzend personeel.

Bij den aanvang van het eerste schooljaar werd als Directeur aan de Ambachtsschool verbonden de Heer W. BAKKER, tot dusverre 1ste Machinist bij de Gouvernements-Marine, aan wien tevens werd opgedragen het onderwijs in het rechtlijnig teekenen en de beginselen der natuurkunde, werktuigkunde en stoomwerktuigkunde.

Tot onderwijzer in de metaalbewerking en kennis van materialen werd benoemd de Heer K. STROO WESTERMAN.

Voorts werd het onderwijs opgedragen:

in het handteekenen aan den Heer A. F. VAN DER MEULEN, in het rekenen en de vormleer aan den Heer J. STIGTER, beiden openbare onderwijzers.

Van de beide laatstgenoemde Heeren, die wegens hunne betrekking alleen de namiddaguren voor het onderwijs aan de Ambachtsschool kunnen beschikbaar stellen, vervulde de Heer STIGTER deze taak gedurende het geheele schooljaar.

De Heer VAN DER MEULEN was echter reeds in October, wegens ziekte en daarop gevolgd vertrek naar *Europa*, genoodzaakt zijne lessen te staken. Met ingang van den 1sten Januari 1893 werd het onderwijs in het handteekenen daarom opgedragen aan den Heer C. SORGDRAGER, eveneens openbaar onderwijzer.

Met het onderwijs in de Nederlandsche taal belastte zich, op welwillende wijze en zonder eenige vergoeding, aanvankelijk de Heer Dr. W. VAN LINGEN en later de Heer H. H. MOREU.

Een maatregel, die voor den geregelden gang van het onderwijs zeer heilzaam werkte, was dat bij Gouvernements-besluit van den 13^{den} November 1892 n°. 10 (Staatsblad n°. 244) vrijstelling is verleend van persoonlijk en schutterlijken dienst aan den Directeur, de onderwijzers en de vaste leerlingen der Ambachtsschool.

4. Lokalen.

De door de Vereeniging *Soeria-Soemirat* welwillend afgestane lokalen werden zoo goed mogelijk voor het doel der Ambachtsschool ingericht.

De smederij en bankwerkerij werd, behalve van het noodige kleine gereedschap, voorzien van een stevige werkbank met 12 bankschroeven, wier aantal sedert tot 15 werd uitgebreid; verder van 5 smidsvuren met hunne aanbeelden en 2 ventilateurs met windleiding; van eene groote en eene kleine draaibank en eene boormachine. Eene horizontale locomobiel van 6 P. K. is alsmede aanwezig. Eene schaafbank werd besteld doch is, tengevolge eener onregelmatigheid bij de verzending uit *Europa*, nog niet aangekomen.

Al deze werktuigen vinden in de smederij voldoende plaats en bieden gelegenheid tot werken aan een 50tal leerlingen.

Een magazijntje voor klein gereedschap, tevens bureautje voor den onderwijzer in metaalbewerking, completeert de lokalen voor het practisch onderwijs, waarvan getuigd kan worden dat ze, hoewel eenvoudig en primitief, redelijk wel aan hunne bestemming voldoen, voor een eerste begin.

In het woonhuis, behoorende tot het complex van gebouwen der vereeniging *Soeria-Soemirat*, werden twee lokalen voor het theoretisch onderwijs, eene Directiekamer en een kleiner kamertje voor bergplaats van leermiddelen aan de Ambachtsschool afgestaan. De inrichting dezer lokalen, oorspronkelijk geenszins voor onderwijs-doeleinden gebouwd, laat nog al wat te wenschen over. En hoewel ze vooreerst, om financiëele redenen, nog niet kunnen ontbeerd worden, blijft het een hoofdzorg voor het Bestuur om binnen niet te langen tijd werkelijk voor het doel geschikte schoollokalen te verkrijgen. Eene loterij, waarover nader hier achter, werd daartoe aangevraagd.

In elk der maanden Januari en Februari kwam het telkens één dag voor dat de school gesloten moest worden, wegens het onder water staan der lokalen door de hevige bandjirs, die toen het oostelijk gedeelte der stad overstroonden.

5. Leermiddelen.

Daar de hulpmiddelen voor het onderwijs grootendeels uit *Europa* moesten worden ontboden, ontbrak daaraan bij den aanvang van het

schooljaar nog betrekkelijk veel, hetgeen in den beginne de volledige nakoming van het leerplan verhinderde.

Bij de aanschaffing der benoodigde hulpmiddelen hier te lande werd, van vele zijden, medewerking ondervonden. Verschillende leveranciers stonden ten behoeve der Ambachtsschool verlaagde prijzen toe, terwijl gebruikte werktuigen en gereedschappen ons veelal kosteloos, of wel verre beneden de waarde, werden afgestaan.

6. Practisch onderwijs.

Het onderwijs in smeden en bankwerken, waartoe zich het practisch onderwijs tot dusverre bepaalde, werd dagelijks van 7¹/₂ uur 's morgens tot 12¹/₂ uur 's namiddags gegeven.

Zooveel mogelijk wordt bij deze lessen gestreefd naar een systematischen leergang, in verband met de opvatting dat de Ambachtsschool in de eerste plaats is eene inrichting van onderwijs. Hieraan is wel het nadeel verbonden, dat in geruimen tijd nog geen geldopbrengend werk door de leerlingen wordt verricht, doch voor de ontwikkeling der leerlingen zelf is het zóózeer verkieselijk dat de stelselmatigheid betracht worde en dat juistheid en nauwkeurigheid bij al het werk, ook het meest eenvoudige, van den aanvang af, op den voorgrond staan, dat het Bestuur zonder aarzelen dezen weg heeft ingeslagen en zal blijven volgen.

Na de eerste voorloopige oefeningen en werkstukjes werden door de leerlingen eenige eenvoudige gereedschapsstukken voor eigen gebruik aangemaakt terwijl voor de noodige, opwekking-brengende, afwisseling gezorgd werd door het laten doen van eenige herstellingen aan de werktuigen door de Ambachtsschool in eigendom verkregen en door het uiteennemen, schoonmaken, waar noodig opzuiveren, en weer in elkaar zetten der hiervóór vermelde locomobiel.

Over het algemeen leggen de leerlingen zich met ijver en lust op het practisch onderwijs toe, en geven de door hen afgewerkte stukken een zeer bevredigend getuigenis van de door hen gemaakte vorderingen.

7. Theoretisch Onderwijs.

De theoretische lessen bestonden in hand- en rechthoekig teekenen, rekenkunde, vormleer, materialenkennis en Nederlandsche taal.

Deze lessen werden gegeven in de namiddagen van 3½ tot 6 uur.

Het aantal absentiën was, even als bij de praktische lessen, zeer gering en alleen bij uitzondering aan andere oorzaken dan ongesteldheid te wijten.

Doordien bij de opening der school nog niet alle bestelde leermiddelen aanwezig waren, en ook tengevolge van de reeds vermelde mutatiën in het onderwijzend personeel, moest in de regeling der lesuren twee maal verandering gebracht worden. Met de lessen in rechthoekig teekenen kon eerst twee maanden na de opening worden begonnen, terwijl de lessen in handteekenen, tot tweemaal toe, door ongesteldheid van den onderwijzer werden onderbroken. De hierdoor vrijkomende lesuren werden besteed aan eenige elementaire voordrachten over de allereerste beginselen der natuurkunde door den Directeur.

De lessen in rekenkunde en vormleer en die in materialenkennis konden ononderbroken gedurende den geheelen cursus worden gegeven.

Bij de klassikale lessen was de uiteenlopende graad van ontwikkeling en het verschillend vooraf genoten onderwijs der leerlingen een wezenlijk bezwaar, dat van de onderwijzers eene groote mate van toewijding en inspanning vorderde.

Niettegenstaande deze moeilijkheden kan op de resultaten van het theoretisch onderwijs met redelijke voldoening worden teruggezien, terwijl verwacht mag worden dat, in den volgenden cursus, zich de opgesomde moeilijkheden, waarvan sommige inherent waren aan het eerste beginnen, niet of in veel geringer mate zullen voordoen.

8. Leerlingen.

Bij den aanvang van het schooljaar bedroeg het aantal leerlingen twintig. Drie dezer ontvingen reeds in de werkplaatsen der N. I. Spoorwegmaatschappij en de *Semarang—Joana* Stoomtram-Maatschappij eene praktische opleiding, en namen daarom alleen aan de avondlessen deel.

Een leerling gaf reeds bij zijne toelating het voornemen te kennen zich bij de eerstvolgende gelegenheid aan te melden voor het examen voor machinist-leerling bij de Gouvernementsmarine. Aangezien de Ambachtsschool nog geene gelegenheid aanbood tot eene volledige opleiding voor dit examen, werden aan dezen leerling door de onderwijzers BAKKER en WESTERMAN bijzondere lessen gegeven, met het resultaat dat hij in Mei 1893 het bovengenoemd examen met gunstig gevolg aflegde.

Bij de eerste toelating van leerlingen bleek het moeielijk voor hunne theoretische kennis strenge eischen te stellen, omdat de kandidaten niet in de gelegenheid waren geweest zich voldoende voor te bereiden voor een te houden examen.

Dientengevolge deed zich in den loop van den cursus het bezwaar gevoelen dat enkele leerlingen niet voldoende ontwikkeld waren om het theoretisch onderwijs met vrucht te kunnen volgen. Om deze reden verlieten vijf leerlingen de school weder. Daarenboven moest één leerling wegens ziekte het bezoeken der school staken, en een ander omdat geldelijke omstandigheden hem noopten terstond in eigen onderhoud te voorzien.

Het groot aantal aanvragen om plaatsing, dat voortdurend inkwam en dat ook thans nog steeds het aantal beschikbare plaatsen overtreft, deed het Bestuur besluiten gedurende den loop van den cursus vijf nieuwe leerlingen aan te nemen. Meerendeels werden deze met ingang van den 1sten Januari 1893, na het afleggen van een vergelijkend examen, tot de school toegelaten.

Het gedrag der leerlingen gaf over het algemeen weinig reden tot klachten, terwijl de meesten bij het practisch onderwijs met lust werkzaam zijn.

De resultaten van het onderwijs blijken uit de omstandigheid dat bij het einde van het schooljaar van de 17 leerlingen, die toen de school bezochten, 15 tot de tweede klasse konden worden bevorderd.

Bij het den 17^{den} Juni gehouden toelatings examen voor de eerste

klasse van het tweede schooljaar werden 14 nieuwe leerlingen tot de school toegelaten, waardoor het gezamenlijk getal der leerlingen thans 51 bedraagt.

9. Geldelijke aangelegenheden.

De bijlagen 1, 2 en 3 verschaffen omtrent den geldelijken toestand de noodige gegevens.

De ontvangen bijdragen in eens en de tot ultimo Juni 1892 geëinde periodieke bijdragen verschaften aan de stichting een aanvangskapitaal van ruim f 9000.— dat voldoende was om de kosten der eerste inrichting (f 5368.12) te bestrijden en daarenboven, gedurende eenigen tijd, het nadeelig verschil te dekken, dat aanvankelijk na de opening tusschen de geregelde uitgaven en inkomsten bestond.

Gedurende het afgelopen schooljaar beliepen de maandelijksche uitgaven gemiddeld f 695.27, terwijl tot het einde van het jaar 1892 aan particuliere bijdragen en schoolgelden slechts een gemiddeld bedrag van f 576.— per maand werd ontvangen.

Met vreugde werd daarom het Gouvernements-besluit van den 17^{den} Februari 1893 n°. 15 begroet, waarbij aan de Ambachtsschool, voor het jaar 1893, eene maandelijksch subsidie van f 250.— werd toegekend en het uitzicht werd geopend op latere verlenging dezer ondersteuning.

Het gemiddeld bedrag der maandelijksche inkomsten steeg hierdoor tot f 828.—

Bleven dientengevolge gedurende het eerste schooljaar de uitgaven beneden de inkomsten, bij den aanvang van het tweede jaar zal het Bestuur verplicht zijn zijn werkkring aanmerkelijk uit te breiden door de opening eener tweede klasse en de vermeerdering die, in verband daarmede, het getal leerlingen ondergaat.

In het derde schooljaar zal ook de derde klasse voor onderwijs in de metaalbewerking en het theoretisch onderricht moeten worden ingericht, en daarenboven het onderwijs in de houtbewerking moeten aanvangen. Eene ruimere lokaliteit zal alsdan onmisbaar zijn.

In de toekomst kan de Ambachtsschool derhalve slechts dan aan hare roeping voldoen, indien zij de beschikking verkrijgt over het noodige kapitaal. Met dit doel wendde het Bestuur zich tot de Regeering met het verzoek vergunning te verkrijgen tot het houden eener geldloterij groot f 500.000. Bij Besluit van Z. E. den Gouverneur-Generaal, dd°. 17 April 1893 n°. 21, werd, in antwoord op het daartoe ingediende request, te kennen gegeven, dat van het verzoek aantekening is gehouden en daarop te zijner tijd zal worden gelet, in verband met de aanvragen van anderen.

Tot toelichting op de Balans en de Winst- en Verliesrekening zij hier nog medegedeeld dat van de kosten, besteed aan de inrichting der school, dit jaar de helft is afgeschreven, omdat die kosten zijn gemaakt aan een gebouw dat niet het eigendom der stichting is.

Op den inventaris en de gereedschappen der smederij werd geene afschrijving noodig geacht omdat deze bezittingen, door de in dit verslag vermelde oorzaken, eene grootere innerlijke waarde hebben dan waarvoor zij te boek staan.

SEMARANGSCHE AMBACHTSSCHOOL.

Staat van ontvangsten en uitgaven tot ultimo Juni 1893.

ONTVANGSTEN.		UITGAVEN.	
Bijdragen in eens tot ultimo Juni 1892.....	f 6405 —	Aan inrichting der school.....	f 1203 48 ^s
Jaarlijksche bijdragen over 1892.....	» 2076 —	» Inventaris.....	» 3772 22 ^s
Driemaandelijksche en maandelijksche bijdragen tot ultimo Juni 1892.....	» 769 50	» Gereelschappen werkplaats.....	» 392 41
Bijdragen in eens 1 Juli 1892—30 Juni 1893.....	» 105 —	» Verbruiksgoederen werkplaats.....	» 258 92
Jaarlijksche bijdragen over 1893.....	» 1861 —	» Brandstoffen.....	» 205 50
Driemaandelijksche en maandelijksche bijdragen 1 Juli 1892—30 Juni 1893.....	» 4954 —	» Verbruiksgoederen school.....	» 603 43
Vooruitbetaalde bijdragen.....	» 60 —	» Bezoldigingen.....	» 6593 50
Subsidie van het Gouvernement 1 Januari—30 Juni 1893.	» 1250 —	» Onderhoud en kleine uitgaven.....	» 120 78
Schoolgelden.....	» 1170 —	» Administratie kosten... ..	» 519 70
		Saldo in kas.....	f 159.67 ^s
		» in deposito.....	» 5000. —
		» bij den Directeur.....	» 20.87 ^s
			» 5160 55
	f 18630 50		f 18630 50

SEMARANGSCHE AMBACHTSSCHOOL.

Winst- en verliesrekening afgesloten op ultimo Juni 1893.

DEBIT.

CREDIT.

Aan inrichting der school.....	ƒ 601 74 ^s	Per Bijdragen tot ultimo Juni 1892.....	ƒ 9250 50
» Verbruikte goederen werkplaats.....	» 174 99	» idem, 1 Juli 1892—30 Juni 1893.....	» 7047 50
» Brandstoffen.....	» 205 50	» Subsidie van het Gouvernement.....	» 1500 —
» Verbruikte goederen school.....	» 211 49	» Schoolgelden.....	» 1285 —
» Bezoldigingen.....	» 6533 50		
» Onderhoud en kleine uitgaven.....	» 120 78		
» Administratiekosten.....	» 319 70		
» Balans.....	» 10835 29 ^s		
	ƒ 19083 —		ƒ 19083 —

BALANS.

Afgesloten op ultimo 1893.

DEBIT.		CREDIT.	
Aan Inrichting der school.....	f 601 74	Per Winst- en Verliesrekening.....	f 10855 29 ^s
» Inventaris.....	» 3772 22 ^s	» Vooruitbetaalde bijdragen.....	» 60 —
» Gereedschappen werkplaats.....	» 392 41		
» Verbruiksgoederen werkplaats.....	» 83 93		
» idem, school.....	» 391 94		
» Kassa.....	» 139 67 ^s		
» Deposito's.....	» 5000 —		
» Directeur in rekening-courant.....	» 20 87 ^s		
» te innen bijdragen en subsidie.....	» 397 50		
» te innen schoolgelden.....	» 415 —		
	f 10915 29 ^s		
			f 10915 29 ^s

VEREENIGING „SOERIA SOEMIRAT”.

SEMARANGSCHE AMBACHTSSCHOOL.

SEMARANG, den 1^{en} Februari 1892.

Aan allen, die bij de vorming van ontwikkelde ambachtslieden
in *Nederlandsch-Indië* belang hebben of daarin belang stellen.

Inleiding. De hier gevestigde Vereeniging »*Soeria Soemirat*» stelt zich, zooals bekend is, ten doel den onbemiddelden Indo-Europeaan te steunen in den strijd om het bestaan en hem de gelegenheid te verschaffen, op eerlijke wijze in zijn levensonderhoud te voorzien.

Voor vele personen kan geen andere weg tot het verdienen van hun brood worden geopend dan door het verrichten van handenarbeid. *Soeria Soemirat* verschaft daarom reeds thans in hare werkplaatsen in de Oosterwalstraat alhier aan vele vroeger werkeloozen de gelegenheid, door handenarbeid een eerlijk bestaan te verdienen.

Deze werkverschaffing aan broodeloozen is zonder twijfel een weldaad voor hen, die daardoor voor gebrek en erger worden gevrijwaard. Duurzame verbetering van den toestand onzer Indo-Europeesche Maatschappij kan daardoor echter niet worden verkregen. Met uitzondering van enkele eenigszins ervaren ambachtslieden, die door buitengewone omstandigheden buiten verdienste waren geraakt, verschaffen de werkplaatsen van *Soeria Soemirat* uit den aard der zaak arbeid aan personen, die door het gemis eener behoorlijke opleiding slechts tot arbeid van zeer eenvoudigen aard geschikt zijn. Deze kunnen zich daardoor niet verheffen boven het peil, dat ook door den inlandschen werkman bereikt wordt, en kunnen met dezen waarschijnlijk slechts concurreeren zoolang de steun der philanthropie hun niet wordt onttrokken.

Behoeftte aan ambachtsonderwijs. Voor de toekomst beoogt de Vereeniging *Soeria Soemirat* een hooger doel. Vele hier geboren personen, die thans hulpbehoevend zijn, hadden nuttige leden der Maatschappij

kunnen worden, indien zij in hunne jeugd eene voor hunnen aanleg passende gelegenheid tot opleiding hadden gevonden. Door deze gelegenheid ruimer te maken kan veel gedaan worden om in de toekomst het pauperisme te verminderen.

Tot nu toe is de gelegenheid tot opleiding hier te lande zeer eenzijdig. Voor schoolonderwijs wordt van Staatswege over het algemeen op bevredigende wijze gezorgd. Ongetwijfeld is goed lager onderwijs de onmisbare grondslag voor elke opleiding en het is niet genoeg te waardeeren dat deze grondslag in *Nederlandsch-Indië* niet ontbreekt. Voor iemand, die zijn brood wil verdienen is echter meer en andere kennis noodig dan de lagere school kan verschaffen en de gelegenheid om deze kennis te verwerven ontbreekt hier nagenoeg geheel. Is het dan te verwonderen, dat voor ieder armzalig betaald klerkenbaantje zich een drom van sollicitanten aanbiedt, terwijl voor beter betaalden arbeid, die de grondige kennis van eenig vak vereischt, nog eer een Inlander of Chinees dan een geschikt Indo-Europeaan is te vinden.

Ambachtsonderwijs verschaft eene opleiding, die hier te lande onmisbaar is, doch waarin tot nu alleen te *Batavia* door de daar bestaande ambachtsschool gedeeltelijk wordt voorzien. Deze leemte voor *Semarang* en *Midden-Java* willende aanvullen, heeft het Bestuur der Vereeniging *Soeria Soemirat* de navolgende Heeren uitgenoodigd zich tot eene commissie te vereenigen, ter voorbereiding der oprichting hier ter stede eener *Ambachtsschool*.

De Heeren :

J. D. DONKER DUYVIS, Inspecteur van het toezicht op de Staats-spoorwegen en het Stoomwezen, *President*;

J. TH. GERLINGS, Voorzitter van het Comité van Bestuur der Nederlandsch-Indische Spoorweg-Maatschappij, *Secretaris*;

F. A. ABELEVEN, Chef der fabriek der N.-I. Spoorweg-Maatschappij;

K. J. LEEFLANG, Kapitein der Genie;

D^r. W. VAN LINGEN, Predikant;

H. F. J. SNIJDEWINT, Lid der firma JAN C. TEVES & Co.;

A. VAN DER SCHUIJT, Chef d'atelier der firma HARRIS & Co.;

H. J. VERDAM, Ingenieur van den Waterstaat;

L. H. VERHOOG, Hoofdlonderwijzer;

J. WILKE, Ingenieur van den Waterstaat

hebben deze taak bereidwillig aanvaard.

Inrichting der Ambachtsschool. Het advies dezer commissie omtrent de inrichting der school luidt in hoofdzaak als volgt:

Het gemis aan ervaring op het te betreden terrein, zoowel als de beperktheid der financiële middelen, waarover waarschijnlijk zal kunnen worden beschikt, noopt tot een bescheiden begin.

In het bijzonder is aanvankelijk beperking van het getal der te onderwijzen ambachten noodig, ten einde met beperkte leerkrachten en hulpmiddelen te kunnen volstaan. De commissie wenscht daarom aan te vangen met de vorming van smeden, bankwerkers en timmerlieden. Later zal wellicht ook het meubelmaken en wagenmaken aan de school onderwezen kunnen worden.

Bij de samenstelling van het leerplan moest verder rekening worden gehouden met de omstandigheid, dat in den beginne het meerendeel der zich aanmeldende leerlingen slechts eene geringe mate van ontwikkeling zal bezitten. Het theoretisch onderwijs mag daarom aanvankelijk niet anders dan van elementaire aard zijn. Heeft de ambachtsschool eenige jaren bestaan, dan zal ongetwijfeld, door medewerking van de onderwijzers der lagere scholen, de voorbereiding der leerlingen voor het te ontvangen theoretisch onderwijs gaandeweg beter worden en vertrouwen wij dat eene geleidelijke uitbreiding van dit onderwijs mogelijk zal blijken.

Wordt op deze wijze aangevangen met de vorming van bekwame smeden en timmerlieden, later zal er naar gestreefd worden, zoo niet aan alle leerlingen, dan toch aan de meer ontwikkelden onder hen, gelegenheid te geven zich te bekwamen voor betrekkingen als machinist, bouwkundige enz. Eerst wanneer dit standpunt bereikt zal zijn, kan

de ambachtsschool geacht worden, geheel aan haar doel te beantwoorden, daar het onze overtuiging is dat vooral op het gebied dezer technische vakken, welke meer ontwikkeling vereischen dan een gewoon werkman bezit, een ruim arbeidsveld voor den Indo-Europeaan gelegen is.

Voor nadere bijzonderheden omtrent de inrichting der school wordt verwezen naar het hierachter volgend prospectus.

Beheer der Ambachtsschool. Het overleg tusschen bovengenoemde Commissie en het Bestuur onzer Vereeniging toonde de wenschelijkheid aan om de *Ambachtsschool*, zoodra zij zal blijken genoegzame levensvatbaarheid te bezitten om haar bestaan verzekerd te achten, af te scheiden van *Soeria Soemirat* en haar tot eene zelfstandige inrichting met eigen bestuur en eigen geldmiddelen te maken.

De hoofdredenen hiervoor zijn:

- 1^e. dat de Ambachtsschool, hoewel moetende medewerken tot het verbeteren van den maatschappelijken toestand dezer gewesten, niet zal mogen of kunnen zijn eene instelling van liefdadigheid in engeren zin, en
- 2^e. dat voor de leiding eener Ambachtsschool deskundige krachten noodig zijn, die in den regel in het bestuur van *Soeria Soemirat* niet vertegenwoordigd zullen zijn.

Op ons verzoek hebben de bovengenoemde Heeren zich bereid verklaard, te zijner tijd zich te constitueeren als *Bestuur der Semarangsche Ambachtsschool*.

Voorloopige begrooting. De uitvoerbaarheid van het plan is in de eerste plaats afhankelijk van de kosten, die aan de oprichting en instandhouding der Ambachtsschool verbonden zullen zijn.

Eene met inachtneming eener gepaste zuinigheid opgemaakte begrooting, berekend op 24 leerlingen voor het smidsvak en 12 leerlingen voor het timmervak, heeft aangetoond dat, zonder iets voor het gebouw te rekenen, de oprichting eene uitgave in eens van f 4600.— zal vorderen. Van het aan onze Vereeniging toebehoorende gebouw, waarin thans de hierboven vermelde werkplaatsen zijn gevestigd, kan gedurende

de eerste 5 jaren kosteloos worden gebruik gemaakt, tenzij de geldmiddelen der Ambachtsschool reeds eerder mochten toelaten de kosten van een eigen gebouw te dragen.

De maandelijksche uitgaven worden daarenboven geraamd op f 700.—. Daartegenover staan als inkomsten de schoolgelden, die op f 180.— per maand geschat worden en de waarde van het door de leerlingen af te leveren werk, waarvoor in den beginne niet meer dan f 20.— per maand mag gerekend worden, daar in de eerste plaats de vervaardiging van leerzame, doch niet die van geld opbrengende voorwerpen moet beoogd worden.

Maandelijks zal dus nog een bedrag van f 500.— door bijdragen gedekt moeten worden.

Bijeenbrenging der noodige gelden. Na in het bovenstaande onze plannen te hebben uiteengezet, blijft ons nog over de vraag te beantwoorden op welke wijze wij ons voorstellen de voor de uitvoering vereischte gelden te verkrijgen.

Wij vertrouwen, dat hiertoe voor een deel op den steun der Regeering mag worden gerekend, daar deze ook aan de Bataviasche Ambachtsschool eene subsidie verleent. Ook zijn ons corporatiën bekend, wier belangstelling in ons doel waarschijnlijk door het verleenen van geldelijken steun zal blijken. Het grootste gedeelte der benoodigde gelden zal echter door particuliere bijdragen moeten worden bijeengebracht.

Wij wenden ons daarom tot onze medeburgers in het vertrouwen, dat deze ons hunne medewerking niet zullen onthouden.

In de eerste plaats vragen wij steun aan hen, die rechtstreeksch belang hebben bij de vorming van goede arbeidskrachten uit de kinderen des lands. Wij hebben daarbij het oog op de bestaande nijverheids- en landbouwondernemingen. Aan hunne bestuurders is het best bekend, hoe belemmerend het gebrek aan ontwikkelde werklieden in *Nederlandsch-Indië* werkt, hoe onvolkomen dit gemis door Inlandsche en Chineesche werklieden wordt aangevuld en hoe kostbaar

het gebruik van Europeesche werkkrachten is. Dit is een der voornaamste factoren, die het in *Nederlandsch-Indie* uitgevoerde werk zoo duur maken. Ambachtsscholen kunnen derhalve krachtig medewerken tot de vermindering van de bedrijfskosten der hier werkende ondernemingen.

In de tweede plaats richten wij ons verzoek om geldelijken steun tot de ingezetenen van *Nederlandsch-Indië* in het algemeen. De oprichting van Ambachtsscholen, als hulpmiddel tegen den toenemenden achteruitgang der Indo-Europeesche Maatschappij, is bij uitnemendheid eene zaak van algemeen belang en eene bijdrage, daaraan verleend, mag als eene daad van practische philanthropie worden aangemerkt.

Wijze van verleenig der bijdragen. Uit het bovenstaande is gebleken, dat in de eerste plaats voor de oprichting der Ambachtsschool een vrij belangrijk bedrag in eens vereischt wordt, terwijl de school daarna op een vast inkomen moet kunnen rekenen.

Van daar dat zoowel bijdragen in eens als geregelde contributiën ons welkom zullen zijn.

Eene voorname zaak is het intusschen dat wij vooraf weten op welke inkomsten gedurende een zeker aantal jaren kan worden gerekend. Daarom zouden wij er grooten prijs op stellen indien de contributiën zooveel mogelijk voor den tijd van vijf jaren werden toegezegd. Vooral van de zijde van nijverheids- en landbouwnemingen vertrouwen wij dat hiertegen geene overwegende bezwaren zullen bestaan. Het spreekt echter van zelf dat ook contributiën tot wederopzegging ons hoogst welkom zullen zijn.

De contributiën zullen worden gerekend in te gaan den 1sten Mei 1892. Indien de toegezegde geldelijke steun voldoende blijkt om de school tot stand te brengen, zullen de gelden door den thesaurier der bovengenoemde commissie worden geïnd en afzonderlijk beheerd.

Eene spoedige toezegging van bijdragen is zeer wenschelijk wegens de vele voorbereidende werkzaamheden, die aan de opening der school vooraf moeten gaan.

Beleefd verzoeken wij U nevensgaand inschrijvingsbillet na invulling aan den Secretaris der Commissie, den Heer J. TH. GERLINGS, alhier, te willen toezenden.

Het Bestuur der Vereeniging *Soeria Soemirat*:

Dr. W. VAN LINGEN,

Voorzitter.

C. A. V. VAN BRONCKHORST,

Secretaris.

STATUTEN

DER

SEMARANGSCHE AMBACHTSSCHOOL.

(Goedgekeurd bij Gouvernements besluit van 12 Augustus 1892
Nº. 17.)

Art. 1. Met het kapitaal thans bedragende *f* 4200.— en de toegezegde periodieke bijdragen ad *f* 4800.— per jaar, wordt gevormd eene stichting genaamd »*de Semarangsche Ambachtsschool*», welke ten doel heeft jongelieden, practisch en theoretisch, op te leiden in het smids-, bankwerkers- en timmervak en in zoodanige andere vakken als het bestuur der school raadzaam zal achten.

Art. 2. Deze stichting wordt opgericht voor den tijd van negen en twintig jaren en elf maanden.

Art. 3. De stichting wordt beheerd door eene te *Semarang* gevestigde commissie van minstens acht en hoogstens twaalf personen, onder den naam van: »*Bestuur der Semarangsche Ambachtsschool*».

Het bestuur zal minstens voor de helft uit technici bestaan; in het bestuur zal altijd zitting hebben minstens één bestuurslid van de te *Semarang* gevestigde vereeniging *Soeria Soemirat*.

Voor de eerste maal treden als bestuur op de navolgende, door de genoemde vereeniging daartoe aangezochte Heeren:

F. A. ABELEVEN, J. D. DONKER DUYVIS, J. TH. GERLINGS, K. J. LEEFLANG, D^r. W. VAN LINGEN, A. VAN DER SCHUYT, H. F. J. SNIJDEWINT, H. J. VERDAM, L. H. VERHOOG en J. WILKE.

Art. 4. Het bestuur vult zichzelf aan.

Het kiest uit zijn midden een president en een secretaris-penningmeester benevens een vice-president en een vice-secretaris-penningmeester, die de beide eerstgenoemden bij ontstentenis vervangen.

Bij staking van stemmen heeft de president eene beslissende stem.

Het bestuur regelt bij huishoudelijk reglement de aftreding zijner leden, die echter weder herkiesbaar zijn, en maakt verder alle zoodanige huishoudelijk verordeningen als het in het belang der school noodig zal achten.

Art. 5. Het bestuur vertegenwoordigt de stichting in en buiten rechten. Het is niet gerechtigd de stichting te verbinden als borg.

Art. 6. De uitgaande stukken worden namens het bestuur geteekend door den president en den secretaris-penningmeester.

Hiervan is uitgezonderd de briefwisseling omtrent huishoudelijke aangelegenheden, welker behandeling door het bestuur aan een of meer zijner leden zelfstandig is opgedragen. Indien zoodanige opdracht de beschikking over gelmiddelen der stichting in zich sluit, wordt steeds het bedrag bepaald waarover mag worden beschikt.

Art. 7. Behalve door vrijwillige bijdragen, schenkingen, legaten enz. kunnen de geldmiddelen versterkt worden door alle zoodanige geoorloofde middelen als het bestuur raadzaam zal achten.

Het beleggen van niet dadelijk benoodigde gelden zal op soliede wijze, met uitsluiting van alle speculatie geschieden.

Art. 8. Binnen eene maand na afloop van ieder schooljaar vergadert het bestuur, en arresteert een verslag van zijne werkzaamheden, van de ontvangsten en uitgaven en in het algemeen van den stand der stichting onder ultimo van het schooljaar.

Van dit verslag wordt een exemplaar aan de Regeering van *Nederlandsch-Indië*, een exemplaar aan den Resident van *Semarang* en een aan de te *Semarang* gevestigde vereeniging *Soeria Soemirat* aangeboden. Het wordt verder op de door het bestuur te bepalen wijze publiek gemaakt.

Art. 9. Na vaststelling dezer statuten in de vergadering van het thans fungeerende, uit de bovengenoemde Heeren bestaande, bestuur zal aan de Regeering goedkeuring dier statuten worden verzocht en erkenning mitsdien der stichting als rechtspersoon.

Art. 10. Tot het brengen van wijzigingen in deze statuten worden, behoudens de gevorderde goedkeuring der Regeering, vereischt twee derde der stemmen in eene daartoe opzettelijk belegde vergadering van het bestuur, dat daarvoor minstens 14 dagen te voren, onder schriftelijke mededeeling der voorgestelde wijzigingen, zal worden bijeengeroepen.

PROSPECTUS

DER

SEMARANGSCHE AMBACHTSSCHOOL.

§ 1. Het doel der Ambachtsschool is, jongelieden te vormen tot bekwame smeden, bankwerkers en timmerlieden en aanverwante vakken (¹).

Daarenboven wordt zoo mogelijk aan meer ontwikkelden de gelegenheid gegeven, zich voor te bereiden tot bouwkundige, machinist en dergelijke betrekkingen.

§ 2. Als leerlingen worden aangenomen Europeesche jongelieden, niet jonger dan 14 en niet ouder dan 18 jaren.

In bijzondere gevallen kan door het Bestuur uitzondering worden gemaakt op deze bepaling.

§ 3. Voor de toelating wordt vereischt:

1. de kennis van de vier hoofdbewerkingen der rekenkunde met geheele getallen;
2. de kennis van de beginselen der Nederlandsche taal;
3. het schrijven van eene duidelijke hand;
4. een certificaat van goed gestel.

Een en ander is ter beoordeeling van het Bestuur.

Zij, die met goed gevolg het klein ambtenaars-examen hebben afgelegd, behoeven alleen het onder 4 vermelde certificaat over te leggen.

§ 4. Aanvragen tot plaatsing geschieden schriftelijk met duidelijke persoons- en adresopgave aan den Secretaris van het Bestuur.

§ 5. Te allen tijde kunnen aanvragen om plaatsing worden ingezonden en leerlingen worden aangenomen.

(¹) Voorloopig wordt het onderwijs beperkt tot hetgeen voor de eerstgenoemde twee vakken noodig is,

§ 6. Het schoolgeld bedraagt *f* 10.— of *f* 5.— per maand, naar gelang van den maatschappelijken stand der ouders of verzorgers, ter beoordeeling van het Bestuur ⁽¹⁾.

§ 7. Het onderwijs omvat de volgende hoofdafdeelingen:

1. de practische lessen;
2. het teekenen;
3. de theoretische lessen.

§ 8. Het practisch onderwijs omvat:

- a.* het smeden;
- b.* het bankwerken;
- c.* het metaal draaien;
- d.* het soldeeren, buigen en pasmaken van pijpen en flensen;
- e.* het timmeren;
- f.* het houtdraaien en eventueel
- g.* het meubelmaken;
- h.* het wagenmaken.

(²)

§ 9. Naar gelang van de bestemming der leerlingen wordt door het Bestuur bepaald in welke van de in § 8 genoemde vakken de leerlingen onderricht zullen ontvangen.

§ 10. Het teekenonderwijs omvat:

- a.* het handteekenen, voornamelijk beoogende het nauwkeurig schetsen van voorwerpen naar de natuur;
- b.* het rechtlijnig teekenen;
- c.* het projectietekenen, bestaande in het vervaardigen van werkteekeningen van onderdeelen van werktuigen en in het teekenen van houtverbindingen, hout- en ijzerconstructiën en metselverbanden;
- d.* dit alles eventueel met uitbreiding tot de in § 8 onder *g* en *h* vermelde vakken.

⁽¹⁾ De Vereeniging *Soeria Soemirat* is bereid, aan behoeftige jongelieden met aanleg en goeden wil tegemoet te komen in de betaling van schoolgelden en de verschaffing van een goed en goedkoop kosthuis.

⁽²⁾ Voorloopig wordt in deze vakken nog geen onderwijs gegeven.

§ 11. Het theoretisch onderwijs omvat:

- a.* het rekenen;
- b.* de vormleer;
- c.* de eerste beginselen der natuurkunde;
- d.* de beginselen der kennis van werktuigen en gereedschappen;
- e.* de kennis van materialen.

Dit onderwijs kan worden uitgebreid in overeenstemming met de ontwikkeling der leerlingen.

§ 12. Bij de vaststelling van het leerplan voor het theoretisch onderwijs wordt op een leertijd van drie jaren gerekend.

§ 13. De materialen en gereedschappen worden door de school aan de leerlingen in gebruik gegeven.

Bij beschadiging of verlies, ontstaan door ruwheid of zorgeloosheid van den kant der leerlingen, moet de schade door de ouders of voogden der leerlingen worden vergoed. Wat het teekenonderwijs betreft, moet ieder leerling teekengereedschappen in eigendom hebben.

§ 14. De leerlingen hebben zich te gedragen naar en te onderwerpen aan de door het Bestuur vast te stellen bepalingen.

§ 15. Bij het verlaten der school wordt aan de leerlingen een diploma uitgereikt, waarop gedetailleerd de door hen verkregen bekwaamheid in de verschillende vakken wordt aangeteekend.

G. Hoogere burgerschool met vijfjarigen cursus te Soerabaja

1. Algemeene mededeelingen.

a. *Commissie van toezicht.*

De samenstelling der Commissie onderging tengevolge van het vertrek der leden Mr. M. ENSCHEDÉ en V. C. COSTER VAN VOORHOUT naar *Europa* eenige verandering. Beide genoemde leden werden respectievelijk vervangen door de Heeren Mr. A. J. SLOOT, Officier van Justitie bij den Raad van Justitie te *Soerabaja* en H. E. LEVERT, agent van de Koloniale Bank te *Soerabaja*.

De Secretaris der Commissie den Heer F. STOKHUIJZEN overleed in het begin van November en werd sedert vervangen door den Heer M. HOLLINGERUS PIJERS.

b. *Onderwijzend personeel.*

Onder het personeel hadden de volgende mutatiën plaats:

De leeraar in de Staatswetenschappen en Vaderlandsche geschiedenis, Mr. A. C. VALK, vertrok in Maart met buitenlandsch verlof en werd vervangen door den ambtenaar op non-activiteit L. B. VAN DER KOLK, laatstelijk leeraar in die vakken aan het Gymnasium *Willem III* te *Batavia*.

Daar de Heer VALK ook belast was met het geven van onderwijs in de gymnastiek en de wapenhandel werden tevens benoemd tot onderwijzer in de gymnastiek H. STOEL en tot onderwijzer in den wapenhandel F. W. GIESBERS.

Tot tijdelijk assistent-amanuensis bij de Hoogere Burgerschool tevens amanuensis werd E. GROSSER benoemd ter vervanging van den titularis ROSEMEIJER.

Door ziekte en afwezigheid van leeraren werden in dit verslagjaar 640 lessen niet gegeven, welke door den directeur en de overige leeraren werden waargenomen.

Voor de toestemming noodig volgens het Gouv. besluit dd. 1 Januari

1891 n°. 5 tot het geven van privaattlessen werd gebruik gemaakt door de Leeraren Dr. VAN NOOTEN, G. REEMAN en J. LUIJTEN, die vergunning verkregen hadden tot het geven van onderwijs in de opleidingsklasse van hulponderwijzeressen verbonden aan de particuliere meisjesschool alhier; sedert 15 November jl. hielden deze lessen echter op.

II. Bibliotheek en Verzamelingen.

De bibliotheek verkeert in goeden staat en werd aangevuld door voortzetting van tijdschriften en vervolgwerken. Met het aanschaffen van lectuur voor de leerlingen werd ook in dit verslagjaar langzaam voortgegaan. Van twee leerlingen der H. B. S., zoons van het lid der commissie, den Heer COSTER VAN VOORHOUT, mocht de bibliotheek, bij hun vertrek naar *Europa*, ongeveer 75 leesboeken ten geschenke ontvangen.

De verzameling van scheikundige instrumenten en voorraad van praeparaten voor het scheikundig laboratorium werd aangevuld.

Door het toestaan van f 750 ten behoeve van den aanleg van een botanischen tuin, werd het mogelijk het voorerf van de Hoogere Burgerschool als zoodanig van lieverlede in te richten, terwijl een afgesloten gedeelte van het erf, behoorende bij de H. B. S., definitief voor botanischen tuin werd ingericht.

Aan de verzameling van physische instrumenten werd in dit verslagjaar geen uitbreiding gegeven.

III. Gebouwen.

In dit verslagjaar kwamen de aangevraagde ver- en bijbouwingen der H. B. S. tot stand. In een geheel nieuw vleugelgebouw werd het chemisch laboratorium met leslokaal — een lokaal voor de verzamelingen van natuurlijke historie met afzonderlijk leslokaal — benevens twee groote afzonderlijke leslokalen (die ook gebruikt worden voor de lessen der Normaalschool) ingericht.

De bestaande open pendoppo, waarin reeds de teekenlessen der Burgeravondschool werden gegeven, werd gesloten, met ramen, deuren en bovenlicht voorzien en verder tot teekenlokaliteit, ook voor de Burgeravondschool, ingericht. Ten slotte verkreeg de H. B. S. een afzonderlijk gebouw voor de lessen in de gymnastiek en wapenhandel.

Al deze nieuwe lokalen voorzien op degelijke wijze in de behoefte en voldoen in allen deele. Tengevolge van deze ver- en bijbouwingen kan thans het H. B. S. gebouw te *Soerabaja* wedijveren met elke andere inrichting van dien aard in *Nederland*.

IV. Leerlingen.

1. Aantal.

Op 1 Januari 1892 telde de school:

in het 1^e studiejaar 57 leerlingen

»	»	2 ^e	»	21	»	en 1 toehoorder
»	»	3 ^e	»	21	»	
»	»	4 ^e	»	12	»	
»	»	5 ^e	»	10	»	

Totaal 121 leerlingen en 1 toehoorder.

2. Vermeerdering en vermindering vóór de vacantie.

Gedurende het tijdvak 1 Januari tot 15 Mei kwam 1 oud-leerling van de 4^e klasse, die wegens voortdurende ziekte de school verlaten had, terug en werd als toehoorder in de 5^e klasse toegelaten.

Eveneens werd een toehoorder in de 1^e klasse toegelaten.

Afgevoerd werden:

8 leerlingen van het 1^e studiejaar

2	»	»	»	2 ^e	»
3	»	»	»	3 ^e	»
4	»	»	»	4 ^e	»

Van deze 6 leerlingen zijn:

9 leerlingen naar *Europa* vertrokken om hunne studiën daár voort te zetten;

1 staakte de studie tijdelijk wegens ziekte;

1 verliet de school wegens voortdurende ziekte;

1 werd leerling van de Burgeravondschool;

2 werden geplaatst bij de cultures;

5 verlieten de school zonder opgave van redenen en zonder mededeeling betreffende hunne verdere carrière.

De cursus sloot dus met:

49 leerlingen in de 1e klasse

19 " " " 2e " en 1 toehoorder

16 " " " 3e "

8 " " " 4e "

10 " " " 5e "

Totaal 102 leerlingen en 1 toehoorder.

3. Resultaten der examens.

a. Overgangsexamens.

Hieraan namen deel:

49 leerlingen van de 1e klasse

18 " " " 2e "

16 " " " 3^e "

8 " " " 4^e "

1 leerling van de 2^e klasse nam wegens ziekte geen deel aan die examens.

Van de 49 leerlingen der 1^e klasse werden:

36 onvoorwaardelijk

1 voorwaardelijk

12 niet bevorderd.

Van de 18 leerlingen der 2^e klasse werden :

10 onvoorwaardelijk

5 voorwaardelijk

3 niet bevorderd.

Van de 16 leerlingen der 3^e klasse werden :

12 onvoorwaardelijk

4 niet bevorderd.

Van de 8 leerlingen der 4^e klasse werden :

2 onvoorwaardelijk

3 voorwaardelijk

3 niet bevorderd.

b. Herexamens.

Bij den aanvang van den nieuwen cursus op den 4^{en} Juli werden de opgelegde herexamens afgenomen ; het resultaat was dat alsnog :

1 leerling van de 1^e klasse tot de 2^e

3 leerlingen » » 2^e » » » 3^e

3 » » » 4^e » » » 5^e

bevorderd werden.

In het geheel werden dus bevorderd :

Studiejaren.	Leerlingen, die aan de examens deelnamen.	Bevorderd.	Percents- gewijze bevorderd.	
1	49	37	75,5 pct.	
2	18	13	72 »	
3	16	12	75 »	
4	8	5	62,5 »	

dus over het geheel ruim 75,6%

tegen	77	»	in	1891
»	56	»	»	1890
»	74	»	»	1889
»	73	»	»	1888
»	69	»	»	1887
»	74	»	»	1886
»	69	»	»	1885
»	66	»	»	1884
»	58	»	»	1883

c. Toelatingsexamens.

Voor de toelatingsexamens, welke in de eerste week van Mei werden afgenomen, hadden zich 73 kandidaten, waaronder de toehoorder der 2e klasse, aangemeld en kwamen er 74 op, waaronder 3 meisjes.

Van de 74 kandidaten slaagden er 45 dus 60,8%.

Van de 71 jongens slaagden er 42 dus ruim 62%.

» » 3 meisjes » » 5 » 100 »

Voor het 2e studiejaar had zich één meisje aangemeld die slaagde; de toehoorder van de 2e klasse legde met goed gevolg het toelatingsexamen tot de 3e klasse af.

Bij den aanvang van den nieuwen cursus in Juli legden alsnog 2 kandidaten voor de 1e klasse met goed gevolg het toelatingsexamen af; 1 candidaat voor de 3e klasse moest worden afgewezen.

4. *Vermeerdering en vermindering na de vacantie, bij 't begin van den nieuwen cursus 1892/93.*

Ingeschreven werden:

42 nieuwe leerlingen in de 1^e klasse, waaronder 1 meisje;

1 leerling in de 3^e klasse (de gewezen toehoorder der 2^e klasse);

1 leerling in de 5^e klasse (oud-leerling van de 4^e klasse der Industrieschool te *Enschede*);

1 „ „ „ 3^e „ als toehoorder;

terwijl 1 oud-leerling der 2^e klasse

1 „ „ „ 3^e „

2 „ leerlingen „ 4^e „

opnieuw werden ingeschreven.

Afgevoerd werden de toehoorders der 1^e, 2^e en 3^e klasse benevens 3 leerlingen der 1^e klasse, die tot de 2^e klasse bevorderd waren;

4 „ „ 2^e „ , waarvan 1 tot de 3^e klasse bevorderd werd ;

4 „ „ 3^e „ , waarvan 3 tot de 4^e klasse bevorderd waren ;

8 „ „ 5^e „

Van de eerstgenoemde 11 leerlingen vertrokken er 6 naar *Nederland*, om hunne studiën aldaar voort te zetten;

3 naar *Batavia*, om leerling te worden aan het Gymnasium *Willem III*;

1 werd toehoorder in de 3^e klasse (hierboven reeds vermeld) en

1 werd op een handelskantoor geplaatst.

e. *Sterkte bij het begin van den nieuwen cursus in Juli 1892.*

54 leerlingen in de 1^e klasse

38 „ „ „ 2^e „

17 „ „ „ 3^e „ + 1 toehoorder

14 „ „ „ 4^e „

8 „ „ „ 5^e „

Te zamen 131 leerlingen en 1 toehoorder.

f. *Vermeerdering en vermindering na de opening van den nieuwen cursus.*

Afgevoerd werden :

1 leerling der 1^e klasse

2 leerlingen „ 2^e „

1 leerling „ 5^e „

Te zamen 4 leerlingen.

De leerling der 1^e klasse werd leerling der B. A. S.

» leerlingen » 2^e » vonden plaatsing bij de cultures.

» leerling » 5^e » vertrok naar *Deli*.

Ingeschreven werd 1 leerling der 3^e klasse, die leerling der 3^e klasse was geweest aan het Gymnasium *Willem III* te *Batavia*.

g. Aantal leerlingen op ultimo December 1892.

Aan het einde van het verslagjaar bedroeg alzoo het aantal leerlingen:

in het 1 ^e studiejaar	53
» » 2 ^e »	36
» » 3 ^e »	18 + 1 toehoorder
» » 4 ^e »	14
» » 5 ^e »	7

Totaal 128 + 1 toehoorder,

zijnde 7 meer dan aan het einde van het vorige verslagjaar.

V. Mutatiën.

De verschillende mutatiën in het aantal leerlingen gedurende het verslagjaar worden in onderstaande tabel in bijzonderheden aangegeven.

OMSCHRIJVING.	LEERLINGEN EN TOEHOORDERS.						Totaal.
	1 ^e studie- jaar.	2 ^e studie- jaar.	3 ^e studie- jaar.	4 ^e studie- jaar.	5 ^e studie- jaar.	Leer- lingen v. b. v. of toe- hoor- ders.	
Ultimo van het vorige verslagjaar.	57	21	21	12	10	(a) 1 ²	122
» Januari 1892	56	20	21	11	10	1 ¹ 1 ² 1 ³	121
» Februari »	54	20	19	11	10	1 ¹ 1 ² 1 ³	117
» Maart »	50	19	16	8	10	1 ¹ 1 ² 1 ³	106
» April »	50	19	16	8	10	1 ¹ 1 ² 1 ³	106
» Mei en Juni »	49	19	16	8	10	1 ¹ 1 ²	104
Toegelaten van 1 Januari tot 1 Juli	—	—	—	—	—	2	2

(a) De kleine cijfers in deze kolom wijzen de klasse aan.

OMSCHRIJVING.	LEERLINGEN EN TOEHOORDERS.						Totaal.
	1e studie- jaar.	2e studie- jaar.	3e studie- jaar.	4e studie- jaar.	5e studie- jaar.	Leer- lingen v. b. v. of toe- hoor- ders.	
Afgevoerd » » » »	8	2	5	4	—	(a) 1	20
Namen deel a/d overgangsexamens.	49	8	16	8	—	—	91
Namen geen deel a/d overgangsexamens.....	—	1	—	—	—	—	1
Bevorderd werden.....	37	13	12	5	—	—	67
Niet bevorderd werden.....	12	5	4	3	—	—	24
Bij 't eindexamen { slaagden.....	—	—	—	—	8	—	8
werden afgewezen	—	—	—	—	2	—	2
Leerlingen van het vorige schooljaar op 5 Juli 1892.....	12	37	15	12	7	—	83
Toelatingsexamens: { candidaten...	75	1	1	—	1	—	78
geslaagd.....	46	1	1	—	—	—	48
afgewezen...	29	—	—	—	1	—	30
Van de geslaagden werden ingeschreven.....	42	—	1	—	—	—	43
Oud leerlingen keerden terug.....	—	1	1	2	—	—	4
Werden toegelaten gewezen leerlingen van andere H. B. scholen..	—	—	—	—	1	—	1
Op 5 Juli waren ingeschreven...	54	38	17	14	8	1 ^a	132
» Ultimo Juli 1892.....	54	38	17	14	8	1 ^a	132
» » Augustus ».....	54	36	17	14	8	1 ^a	132
» » September ».....	54	36	17	14	7	1 ^a	129
» » October ».....	53	36	17	14	7	1 ^a	128
Op ultimo November 1892.....	53	36	17	14	7	1 ^a	128
» » December ».....	53	36	18	14	7	1 ^a	129
Toegelaten van 5 Juli tot ultimo December.....	—	—	1	—	—	—	1
Afgevoerd van 5 Juli tot ultimo December.....	1	2	—	—	1	—	4

VI. Herkomst der leerlingen.

De herkomst der leerlingen die de hogere burgerschool bezochten blijkt uit het volgende overzicht.

(a) De kleine cijfers in deze kolom wijzen de klasse aan.

Uit :

	Stad Soerabaja.	Residentie Soerabaja.	Oost-Java.	Midden-Java.	Buiten- bezittingen.	Totaal.
Ultimo December 1879.....	67	2	7	1	7	84
» » 1880.....	74	3	10	3	6	95
» » 1881.....	79	3	10	2	6	110
» » 1882.....	66	5	10	1	11	91
» » 1883.....	67	4	8	1	11	91
» » 1884.....	61	3	10	1	13	88
» » 1885.....	77	5	10	3	12	107
» » 1886.....	84	6	11	4	14	119
» » 1887.....	77	6	10	3	6	102
» » 1888.....	82	1	18	2	2	105
» » 1889.....	71	1	26	3	2	103
» » 1890.....	70	2	27	2	5	106
» » 1891.....	75	6	32	2	7	122
» » 1892.....	80	8	28	5	8	129

VII. Leeftijd der leerlingen.

In de volgende tabel zijn opgegeven de gemiddelde leeftijd der leerlingen en het aantal hunner van elken leeftijd in de verschillende klassen op ultimo December 1892.

K L A S S E N.	van 12—13 jaar.	van 13—14 jaar.	van 14—15 jaar.	van 15—16 jaar.	van 16—17 jaar.	van 17—18 jaar.	van 18—19 jaar.	van 19—20 jaar. boven de 20 jaar.	Gemiddelde leeftijd.
1 ^e studiejaar.....	1	13	16 j. 1 m.	9	11	2	—	—	14.4 jaar.
2 ^e »	—	—	3 j. 1 m.	12	12	7	—	1	16.3 »
3 ^e »	—	—	1	4	2	5	3 ⁽¹⁾	4	16.9 »
4 ^e »	—	—	—	1	2	3	5	3	17.7 »
5 ^e »	—	—	—	—	—	2	—	2	19.3 »
Totaal.....	1	13	22	26	27	19	8	7	6

De gemiddelde leeftijd der leerlingen van af 1879 in elke klasse blijkt uit onderstaande tabel.

(¹) De toevoerder hierbij gerekend.

D A T U M.	1 ^e klasse.	2 ^e klasse.	3 ^e klasse.	4 ^e klasse.	5 ^e klasse.
Ultimo December 1879...	14.7 jaar.	15.6 jaar.	17.2 jaar.	17.5 jaar.	—
» » 1880...	14.5 »	15.8 »	16.7 »	18.6 »	18 jaar.
» » 1881...	14.5 »	15.5 »	16.7 »	18 »	19.9 »
» » 1882...	14.4 »	15.7 »	16.7 »	17.4 »	17.8 »
» » 1885...	14.5 »	15.8 »	16.5 »	16 »	17.6 »
» » 1884...	14.8 »	15.9 »	17 »	17.2 »	17.5 »
» » 1885...	14.6 »	16.2 »	17.1 »	18.9 »	17.7 »
» » 1886...	14.5 »	15.5 »	17.1 »	18.6 »	20.4 »
» » 1887...	14.4 »	15.4 »	16.5 »	18.7 »	19.7 »
» » 1888...	14.5 »	15.5 »	16.1 »	18.6 »	19 »
» » 1889...	14.7 »	15.7 »	16.4 »	17.2 »	19.9 »
» » 1890...	15 »	15.8 »	17 »	17.5 »	19 »
» » 1891...	14.7 »	16.5 »	16.6 »	18.5 »	18.4 »
» » 1892...	14.4 »	16.5 »	16.9 »	17.7 »	19.3 »

VIII. Schoolverzuim, gedrag en ijver.

Het schoolverzuim bedroeg:

in Januari 8,5%, in Februari 5%, in Maart 5 %,
 » April 4,5%, » Mei en Juni —%, » Juli 6 %,
 » Augustus 5 %, » September 4%, » October 5,5%,
 » November 5,8%, » December 5%.

De lessen over eene halve tot eene geheele maand werden verzuimd in Januari door 2, in Maart door 2 en April door 2, in Juli door 5, in Augustus door 5, in September door 5, in October door 4, in November door 4, in December door 2 leerlingen.

Het gemiddelde der maand-percentages was in 1892 4,8%.

tegen 4,1 in 1891

» 3,6 » 1890

» 3,4 » 1889

» 4 » 1888

» 4,6 » 1887

» 4 » 1886

Gedrag en ijver der leerlingen lieten niet te wenschen over. Een opmerkelijk verschijnsel blijft het dat de leerlingen der hoogste klasse in 't algemeen den minsten ijver betoonen.

IX. Eindexamens.

Aan het eindexamen der Hoogere Burgerscholen met vijfjarigen cursus in *Nederlandsch-Indië*, onderwierpen zich de 10 leerlingen van het vijfde studiejaar.

Aan 8 werd het getuigschrift van voldoende afgelegd eindexamen uitgereikt.

Van deze jongelieden gingen 4 over tot de afdeeling B van het Gymnasium *Willem III* te *Batavia*; 1 verkreeg plaatsing op een handelskantoor te *Soerabaja*; 2 vertrokken naar de Indische instelling te *Delft* en 1 bekwaamt zich te *Soerabaja* voor het groot-ambtenaars-examen.

H. Burgeravondschool te Soerabaja.

1. Algemeene mededeelingen.

a. *Reglement op de burgeravondschool.*

De regeling voortvloeiende uit het Gouvernements-besluit van 23 April 1891 N°. 3 (zie jaarverslag 1891 bl. 55), welke bij het begin van den cursus 1891/92 in werking trad, bleef bevredigende resultaten geven. Verschillende leerlingen der hoogste klasse, die door de commissie waardig gekeurd werden, om het diploma der B. A. S. te ontvangen, meldden zich bij het begin van den nieuwen cursus aan om leerling van de B. A. S. te blijven ten einde geholpen te worden in de technische vakken, welke zij voor het opzichters- of machinisten-examen noodig hebben.

b. *Toezicht en beheer.*

In de Commissie van Toezicht der B. A. S. kwam in dit Verslagjaar geene verandering; de Secretaris de Heer L. ADRIANI echter overleed in het begin van November en werd vervangen door den Heer M. HOLLINGERUS PIJPERS.

c. Onderwijzend personeel.

In den loop van het Verslagjaar hadden de volgende mutatiën plaats.

De leeraar in de wiskunde B. IJSPEERT overleed in Mei en werd vervangen door den Heer B. STORBERG, Leeraar in de wiskunde aan de Hoogere Burgerschool.

Tot Amanuensis werd in Mei benoemd de tijdelijk assistent-amanuensis van de H. B. S. E. GROSSER.

Nadat bij Gouv. Besluit dd. 9 Juli 1892 N°. 6 eene splitsing der 1e klasse in twee parallelafdeelingen was toegestaan werd het personeel vermeerderd met één Leeraar voor de wiskunde en één assistent-leeraar voor het hand- en rechtlijnig teekenen.

Voor de eerste betrekking werd benoemd de Heer G. REEMAN, Leeraar in de wiskunde aan de H. B. S. terwijl de Heer H. STOEL JHz. onderwijzer 2e klasse bij het Europeesch lager onderwijs tot assistent-teekenaar werd aangesteld.

Laatstgenoemde werd in November op verzoek, eervol ontslagen en vervangen door A. LEGERSTEE, Opzichter 1^e klasse bij de Burgerlijke Openbare Werken alhier.

Gedurende het binnenlandsch verlof van den Leeraar D. KOLLING werd het onderwijs in de Nederlandsche taal en in de rekenkunde opgedragen aan den onderwijzer van het Europeesch lager onderwijs A. K. J. RAZELIUS.

2. Leerlingen.

a. Aantal.

Op 1 Januari 1892 telde de school 50 leerlingen en 1 toehoorder, als volgt verdeeld over de drie studiejaren.

BESTEMMING.	Leerlingen			Totaal.
	1 ^e klasse.	2 ^e klasse.	3 ^e klasse.	
Bouwkundigen	11	10	3	24
Machinisten	14	8+1	4	26 + 1 toehoorder.
Totaal.	25	18+1	7	50 + 1 toehoorder.

c. *Vermeerdering en vermindering vóór de vacantie op 11 Mei.*

Toegelaten werden: 1 leerling tot de 1^e klasse en 1 leerling tot de 2^e klasse, benevens 2 toehoorders voor speciale vakken in de 2^e klasse.

Afgevoerd werden:

5 leerlingen der 1 ^e klasse	2 wegens vertrek,
	1 » verandering van werkkring,
	1 wegens plaatsing in den handel,
4 » » 2 ^e »	2 » gebrek aan tijd om de lessen te volgen,
	1 » verwijdering ten gevolge van gebrek aan ijver,
	1 wegens vertrek naar <i>Mitweida</i> ,
3 leerlingen der 5 ^e klasse	1 » plaatsing als leerling machinist bij de Gouvernements-marine,
	1 » verwijdering ten gevolge van gebrek aan ijver.

c. *Sterkte bij het einde van den cursus.*

in de 1^e klasse 25 leerlingen

» » 2^e » 15 » + 5 toehoorders

» » 5^e » 4 »

Totaal 42 leerlingen + 5 toehoorders.

d. *Examens.*

1. *Overgangsexamens.*

Aan deze examens, die in het begin van Mei afgenomen werden, namen deel:

20 leerlingen der 1^e klasse

11 » » 2^e »

Bevorderd werden van de 1^e naar de 2^e klasse 14, en van de 2^e naar de 5^e klasse 10 leerlingen.

2. Eindexamens.

Aan drie van de vier leerlingen der hoogste klasse werd na gehouden examen, het diploma der Burgeravondschool, uitgereikt.

3. Toelatingsexamens.

De toelatingsexamens voor den cursus 1892/93 werden in Mei afgenomen; de uitslag blijkt uit volgende tabel.

AANTAL CANDIDATEN.	Examen voor:			Geslaagd.	Afgewezen.
	1 ^e klasse.	2 ^e klasse.	3 ^e klasse.		
	45	—	—	28	17
47	—	1	—	1	—
	—	—	1	1	—

e. *Inschrijving van leerlingen bij het begin van den nieuwen cursus 1892/93.*

Als leerlingen der 1^e klasse werden ingeschreven :

6 gewezen leerlingen dier klasse, die niet bevorderd waren ;

2 » » » » » » aan het overgangs-
examen hadden deelgenomen ;

1 gewezen toehoorder der 2^e klasse ;

1 » leerling der H. B. S. 1^e klasse ;

1 wegens afgelegd admissie-examen H. B. S. ;

27 » » » B. A. S. ;

te zamen 38 leerlingen.

Als leerlingen der 2^e klasse werden ingeschreven :

1 gewezen leerling dier klasse die niet bevorderd was ;

3 » leerlingen » » » » aan het overgangs-
examen hadden deelgenomen ;

13 leerlingen die tot de 2^e klasse bevorderd waren ;

1 leerling, die het toelatingsexamen tot die klasse had
afgelegd ;

te zamen 18 leerlingen.

Als leerlingen van de 3^e klasse werden ingeschreven :

3 leerlingen, die het diploma der B. A. S. reeds mochten ontvangen;

1 gewezen leerling dier klasse;

8 leerlingen die tot de 3^e klasse bevorderd waren;

te zamen 12 leerlingen.

Afgevoerd werden :

1 leerling der 1^e klasse die niet bevorderd was;

1 » » 2^e » » geen deel had genomen aan het overgangsexamen;

2 leerlingen der 2^e klasse, die tot de 3^e klasse bevorderd waren;

terwijl de drie toehoorders reeds in Mei waren afgeschreven.

De cursus 1892/93 werd den 4^{en} Juli geopend; aangezien op dien datum het Gouv. Besluit tot splitsing der 1^e klasse in twee afdeelingen nog niet was afgekomen, konden slechts de eerste 14 van de 27 der bij het admissie-examen geslaagde candidaten in de 1^e klasse worden toegelaten; toen het desbetreffend Gouv. Besluit den 13^{en} Juli verschenen was en de aangevraagde vermeerdering van personeel toegestaan, werden aan de overige 13 leerlingen eveneens toegang verleend tot de lessen van de 1^e klasse en bedroeg het aantal leerlingen op den 13^{en} Juli :

38 leerlingen in de 1^e klasse

18 » » » 2^e »

12 » » » 3^e »

te zamen 68 leerlingen.

Met het oog op hunne opleiding waren zij, na eenigen tijd, verdeeld in :

	1 ^e klasse.	2 ^e klasse.	3 ^e klasse.	Totaal.
Bouwkundigen.....	19	8	7	34
Machinisten	19	10	5	34

De leerlingen werden als volgt verdeeld over de verschillende fabrieken en werkplaatsen ter plaatse:

INRICHTING.	Leerlingen			Totaal.
	1 ^e klasse.	2 ^e klasse.	3 ^e klasse.	
Op den Artillerie-constructiewinkel.....	9	3	1	13
» het Marine-etablissement.....	10	3	3	16
» » atelier der Staatsspoorwegen.....	4	6	2	12
» » » » B. O. W.....	4	4	4	12
» Particulier atelier.....	5	2	2	9
Nog op de lagere school.....	5	—	—	5
Nog niet geplaatst.....	1	—	—	1
	38	18	12	68

f. Vermeerdering en vermindering tot ult. December 1892.

Van het begin van den cursus tot Ult^o. December werden afgevoerd:

5 leerlingen van de 1e klasse

2 » » » 2e »

3 » » » 3e »

te zamen 10 leerlingen.

Van de 3 leerlingen der 3e klasse staakte één, die reeds het diploma der B. A. S. ontvangen had, wegens ziekte, de studie; 1 werd na afgelegd examen, bevorderd tot leerling-machinist bij de Gouv. marine; terwijl de derde zonder opgave van redenen de school verliet.

Verder werden 8 jongelieden, na afgelegd examen toegelaten en ingeschreven als leerlingen der 1^e klasse.

De sterkte op ult^o. December bedroeg dus:

41 leerlingen in de 1^e klasse

16 » » » 2^e »

9 » » » 3^e »

te zamen 66 leerlingen zijnde 16 meer dan op het einde van het vorig verslagjaar.

Met het oog op hunne opleiding zijn de leerlingen verdeeld in:

	1 ^e klasse.	2 ^e klasse.	3 ^e klasse.	Totaal.
Bouwkundigen	19	7	7	33
Machinisten... ..	22	9	2	33
	41	16	9	66

Verder waren zij op ult^o. December als volgt verdeeld over de verschillende fabrieken en werkplaatsen:

INRICHTING.	Leerlingen.			Totaal.
	1 ^e klasse.	2 ^e klasse.	3 ^e klasse.	
Op den Artillerie-constructiewinkel	10	4	1	15
» het Marine-etablissement.....	9	3	1	13
» » atelier der Staatsspoorwegen.....	4	4	1	9
» » » B. O. W.	5	3	4	12
» Particulier atelier	4	2	2	8
Nog op de lagere school.....	3	—	—	3
Nog niet geplaatst.....	4	—	—	4
Op Gouv. kantoren werkzaam	2	—	—	2
	41	16	9	66

g. *Leeftijd.*

De leeftijd der 66 leerlingen, die op Ult^o. December de school bezochten, wordt in onderstaande tabel aangegeven:

KLASSEN.	OUDERDOM IN JAREN.									
	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
1 ^e klasse.....	1	13	17	4	5	1	—	—	—	—
2 ^e »	—	—	4	4	6	1	—	—	1	—
3 ^e »	—	—	1	—	3	1	3	—	—	1
	1	13	22	8	14	3	3	—	1	1

De gemiddelde leeftijd ·

der leerlingen van de 1^e klasse bedraagt 16 tegen 16.2 in 1891

»	»	»	»	2 ^e	»	»	17.5	»	18	»	»
»	»	»	»	3 ^e	»	»	19	»	18.4	»	»

h. *Gedrag, ijver en schoolverzuim.*

Het gedrag der leerlingen zoowel op de school als in de ateliers liet niets te wenschen over, hunne vlijt was bevredigend; aan twee leerlingen moest echter de toegang tot de lessen ontzegd worden, omdat zij voortdurend toonden niet den minsten ijver te bezitten.

Het gemiddeld schoolverzuim bedroeg:

in de 1 ^e klasse	16%	tegen	8%	in 1891
»	»	2 ^e	»	9%
»	»	3 ^e	»	12%
»	»	»	»	7%

3. Verzamelingen en Bibliotheek.

Voor het onderwijs in de werktuigkunde werd eene keurige verzameling machine-deelen op het Marine-etablissement alhier ten laste van de B. A. S. aangemaakt.

Voor het onderwijs in de natuurkunde werd eene verzameling van de eerst noodige toestellen, als glaswerk, enz. aangeschaft, aangezien het bezwaren opleverde om voor dit doel van de aanwezige toestellen van de H. B. S. gebruik te maken.

Met den aankoop van zuivere technische werken voor de bibliotheek werd langzaam voortgegaan, terwijl voor de verzameling schoolboeken en schrijfbehoeften slechts het noodzakelijke uit *Nederland* onthoden werd.

4. Meubilair en verlichtingsmiddelen.

Het meubilair wordt steeds in goeden staat gehouden en behoefde in dit verslagjaar niet uitgebreid te worden.

De gasverlichting werd in het verbouwde teekenlokaal vervangen door electrisch licht, welke verlichting, volgens bevoegde autoriteiten uitmuntend voldoet

5. Gebouwen.

Het gebouw der H. B. S., waarin de lessen gegeven worden, voldoet in allen deele. De open pendoppo, welke tot teekenzaal voor de H. B. S. werd ingericht is door het aangebrachte electrisch licht nu ook een bruikbaar lokaal voor de B. A. S. en kunnen daarin alle leerlingen tegelijk teeken-onderwijs ontvangen.

Naamlijst der Directeuren en Leeraren der Hoogere Burgerscholen
in Nederlandsch-Indië.

N A M E N.	Akten van bekwaamheid tot het geven van :		Vakken, waarin zij les geven.	Datum van benoeming.
	Middelbaar Onderwijs ⁽¹⁾ .	Lager Onderwijs ⁽²⁾ .		

Gymnasium Willem III te Batavia.

H. J. Hardeman.	A. K V.	H. E. F. D.	Directeur.	11 Juli 1884
Dr. J. G. Van Deventer.	Doctor phil.	Teek. W.	Wis- en Natuurkunde.	26 Oct. 1892
Dr. H. Cretier.	Doctor phil.		Met verlof in Nederland sinds 5 Mei 1892.	
W. A. Reuhl.	K I.	H. W.	Wiskunde.	29 Juli 1888

⁽¹⁾ De letters en cijfers in deze kolom hebben de volgende beteekenis:

- A. Wis- en werktuigkundige wetenschappen (voor 3-jarigen cursus).
- G. Staathuishoudkunde.
- K I. Wiskunde (voor 3-j. c.)
- K V. Hoogere wiskunde (voor 5-j. c.)
- K VII. Nederlandsche taal- en letterkunde.
- K VIII. Geschiedenis.
- K IX. Aardrijkskunde.
- K X. Staathuishoudk. en statistiek van Nederland en zijne Kolonien.
- K XI. Gemeente-, provinciale- en staatsinrichting van Nederland.
- K XII. Boekhouden.
- M I. Handteekenen en perspectief.
- M II. Rechthoekig teekenen en perspectief.
- P. Gymnastiek.
- Q. Theorie van onderwijs en opvoeding.
- S. Tuinbouw.

Bij de akten voor vreemde talen duidt A bevoegdheid tot het geven van onderwijs aan eene H. B. S. met 3-jarigen cursus aan, B die voor eene H. B. S. met 5-jarigen cursus.

Bij art. 83 der Nederlandsche wet op het Middelbaar Onderwijs is bevoegdheid tot het geven van zulk onderwijs verleend aan hen, die bij het in werking treden dier wet reeds les gaven aan eene inrichting van middelbaar onderwijs. Bij art. 89 dier wet wordt die bevoegdheid verleend aan hen, die aan eene der Rijksinstellingen tot opleiding van ingenieurs en officieren der land- en zeemacht den cursus hebben ten einde gebracht.

⁽²⁾ De letters in deze kolom beduiden:

H. Hoofdonderwijzers-akte, h. hulponderwijzers-akte, F. Fransch, E. Engelsch, D. Duitsch
W. Wiskunde, Teek. Teekenen, G. Gymnastiek, Lbk. Landbouwkunde, Lmk. Landmeetkunde
Hw. Vrouwelijke handwerken.

Middelbaar en lager onderwijs voor Europeanen over 1892.

N A M E N.	Akten van Iekwaamheid tot het geven van :		Vakken, waarin zij les geven.	Datum van benoeming.
	Middelbaar Onderwijs.	Lager Onderwijs.		
Dr. H. Onnen.	Doctor phil.		Wis- en natuurkundige weten- schappen.	26 Nov. 1890
Dr. C. Ph. Sluiter.	Doctor phil.		Met verlof in Europa sinds 4 Mei 1891.	
Mr. H. Mounier.	Doctor rechten.		Geschiedenis en staatsweten- schappen.	17 Sept. 1889
A. J. Ten Brink.	Cand. letteren.		Geschiedenis en aardrijkskunde.	27 Juni 1888
H. W. Praasterink.	K VII.	H. F. W.	Nederlandsche taal- en letter- kunde.	11 Febr. 1882
M. P. Van Lierop.	Fransch A.	H. F. E.	Fransche en Engelsche talen en hare letterkunde.	5 Mei 1885
G. J. P. J. Bolland.	Engelsch B.	h. D. F. E.	Engelsche en Duitsche talen en hare letterkunde.	22 Juni 1881
M. J. H. Ter Linden.		h. D. F.	Duitsche en Engelsche talen en hare letterkunde.	28 Aug. 1882
W. L. Megelink.		H. E. F. D. W.	Moderne talen en de geschiedenis.	15 Dec. 1891
L. G. Gerhard.	K VII.	H. F. D. W. Teek. G.	Moderne talen, meer in het bijzonder de Nederlandsche taal- en letterkunde.	22 Oct. 1887
W. C. C. Bleckmann.	M I. ⁽¹⁾		Hand- en rechtlĳnig teekenen.	11 Mei 1882
H. Meijl.		H. F. D. E.	Fransche, Duitsche en Engelsche talen en hare letterkunde.	25 Juni 1890
P. Inklaar.		H. W.	Wiskunde.	29 Juni 1891
Dr. J. F. Van Bem- melen.	Doctor phil.		Wis- en natuurkundige weten- schappen.	26 Mei 1891
Dr. P. Anema.	Doctor phil.		Wis- en natuurkunde.	17 Sept. 1892 (wd.)
J. C. Hietink.		H. F. E. G.	Fransche en Engelsche talen en hare letterkunde.	10 Oct. 1892 (wd. tijd.)
J. Vorenkamp.		H. F. D. W.	Wiskunde.	5 Dec. 1892 (wd. tijd.)

⁽¹⁾ Diploma groot-ambtenaars-examen.

N A M E N.	Akten van bekwaamheid tot het geven van :		Vakken, waarin zij les geven.	Datum van benoeming.
	Middelbaar Onderwijs.	Lager Onderwijs.		

Hoogere Burgerschool te Semarang.

K. L. Van Schouwen- burg.	Cand. letteren.		Directeur.	28 Nov. 1891
P. Leendertz.	(¹)		Wis- en natuurkundige weten- schappen.	1 Juli 1885
M. G. Hoekstra.	art. 89.		Idem, idem.	13 Juni 1891
L. Van der Est.	K I. Q.	H. W. (²)	Idem, idem.	1 Juli 1885
Dr. J. Haver Droeze.	Doctor phil., art. 89.		Met verlof in Europa sinds 11 April 1891.	
H. W. Brugmans.	K IX, Q.	H. W. G. Teek.	Geschiedenis en aardrijkskunde.	23 Feb. 1892
J. H. Op de Coul.	K VII, Q.	h. F. D. Teek.	Nederlandsche en Fransche talen en hare letterkunde.	22 Maart 1878
J. W. Segaar.		H. W. F. Teek. G.	Reken- en stekunde.	12 Jan. 1882
C. J. Kok De Jong.	G. K X, K XI, K XII, Q.	H. F. E. D. W. Lbk. Lmk.	Geschiedenis, aardrijkskunde, staats- en handelsweten- schappen.	14 Sept. 1879
J. Julius.		H. F. E. D.	Engelsche taal- en letterkunde.	12 Jan. 1882
E. Van der Maaten.		F. E. D.	Duitsche taal- en letterkunde.	7 Oct. 1892
H. H. Slangen.		H. F. E.	Nederlandsche en Fransche talen en hare letterkunde.	13 Juni 1891
R. Lamminga.	M I, M II.		Handteekenen en schoonschrijven.	18 Oct. 1877

Hoogere Burgerschool te Soerabaja.

Dr. Th. J. Van Buuren.	Doctor phil., art. 89.		Directeur.	25 Mei 1889
Dr. J. C. C. W. Van Nooten.	Doctor phil. S. Q.		Wis- en natuurkunde.	18 Mei 1885

(¹) Diploma van apotheker.

(²) Diploma van landmeter.

N A M E N.	Akten van bekwaamheid tot het geven van :		Vakken, waarin zij les geven.	Datum van benoeming.
	Middelbaar Onderwijs.	Lager Onderwijs.		
Dr. K. H. Mertens.	Doctor phil.		Wis- en natuurkunde.	30 Mei 1888
G. L. Verver.	art. 89.		Idem, idem.	24 Juni 1889
A. D. Holterman.		H. F. W.	Met verlof in Europa sinds 29 Mei 1891.	
B. J. Stofberg.	K I. Q.	H. W.	Wiskunde.	23 Juni 1887
Mr. C. A. Valk.	Doctor rechten.	H.	Met verlof in Europa sinds 26 Februari 1892.	
Th. Piper.	P.		Geschiedenis en aardrijkskunde.	8 Oct. 1884
J. Luijten.	Cand. letteren.	H. W. Teek. G.	Moderne talen en aardrijkskunde.	21 Febr. 1888
D. Kolling.		H. F. E. W.	Fransche en Engelsche talen en de beginselen der wis- kunde.	8 Sept. 1887
A. Wijngaard.			Fransche taal- en letterkunde.	25 Mei 1889
M. Valk Lzn.	K VII.	H.	Met verlof in Europa sinds 2 April 1890.	
M. Wiessing.	Duitsch B.	H. F. E. D. W.	Idem. sinds 19 April 1891.	
F. H. Leroy.		H. F. E. W.	Moderne talen en hare letter- kunde.	1 Oct. 1887
K. H. Corporaal.		H. F.	Nederlandsche taal- en letter- kunde.	20 Juli 1891
W. L. D. Onken.	Duitsch B.		Duitsche taal- en letterkunde.	20 Aug. 1891
J. Z. Van Dijk.	M I, M II.		Handteekenen en schoonschrijven.	11 Maart 1889
G. Reeman.	K I. Q.	H. F.	Wiskunde.	29 Mei 1891
L. B. Van der Kolk.	KVIII, KIX, KX.		Staatswetenschappen en geschie- denis.	3 Maart 1892.

Hoogere Burgerschool voor Meisjes te Batavia.

V. Van der Plaats.		H. F. E. D.	Directrice, tevens leerares in de Fransche taal- en letter- kunde.	11 Juni 1882
E. C. B. J. Kuneman.	K VII.	h.	Nederlandsche taal- en letter- kunde.	27 Sept. 1891

N A M E N.	Akten van bekwaamheid tot het geven van :		Vakken, waarin zij les geven.	Datum van benoeming.
	Middelbaar Onderwijs.	Lager Onderwijs		
L. A. H. Wartena.	Duitsch A.	h. E. D.	Duitsche taal- en letterkunde.	27 Juli 1890
M. M. E. C. Tijdeman.	Engelsch A.	h. D. E. F.	Engelsche taal- en letterkunde.	25 Sept. 1891
M. A. Muijderman.	Fransch A.	h.	Met verlof in Europa sinds 4 Sept. 1889.	
H. S. G. Buijs.	K VII.	h. E. F. Hw.	Op nonactiviteit.	

B.

LAGER ONDERWIJS VOOR EUROPEANEN EN MET DEZEN GELIJKGESTELDEN.

§ 1.

Mededeelingen van algemeen aard.

Ter bevordering van geregeld schoolbezoek werd bij Gouvernementsbesluit van 12 November 1892 n°. 24 bepaald, dat voor kinderen, die van de Staatsspoorwegen op *Java* gebruik wenschen te maken om scholen te bezoeken, maandelijksche abonnementskaarten voor schoolbezoek verkrijgbaar zullen zijn voor het vervoer in de 2^e en 3^e klasse compartimenten van bepaalde treinen op een bepaald traject tegen prijzen respectievelijk van f 8.— en f 1.—.

Door den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid werden twee circulaires (van 19 Januari 1892 n°. 589 en van 5 April d.a.v. n°. 5585) uitgevaardigd, bevattende nadere voorschriften op de verantwoording der schoolgelden.

Wegens ontstentenis of ziekte van personeel moesten drie scholen tijdelijk gesloten worden: die te *Padang-Sidempoean* (*Sumatra's Westkust*) gedurende anderhalve maand, die te *Grisee* (*Soerabaja*) gedurende 6 dagen en die te *Koepang* (*Timor*) gedurende een halve maand; om dezelfde redenen werden aan 11 andere scholen de lessen tijdelijk gewijzigd, zoodanig dat de leerlingen dagelijks in twee

elkander afwisselende groepen onderwijs ontvingen. Nog was de school te *Toeban (Rembang)* wegens besmetting van het lokaal gedurende ééne maand gesloten.

§ 2.

Toezicht op het lager onderwijs.

De opening van twee particuliere scholen: ééne te *Manondjaja (Preanger-Regentschappen)* en ééne te *Demak (Semarang)* gaf aanleiding tot het instellen van plaatselijke schoolcommissiën aldaar, elke commissie bestaande uit drie leden ⁽¹⁾.

Evenals gedurende verscheidene vorige jaren konden ook in het verslagjaar niet alle scholen door de inspecteurs bezocht worden.

§ 3.

Akten van bekwaamheid tot het geven van onderwijs.

Allcen te *Batavia, Semarang* en *Soerabaja* — op elke plaats twee maal — werd gelegenheid gegeven tot het afleggen van examens ter verkrijging van akten van bekwaamheid tot het geven van onderwijs. Omtrent den aard en den uitslag der examens vindt men opgaven (ook eene vergelijking met 1891) in de tabel L^a. A. Daarop zijn niet medegeteld 14 adspiranten, die zich vóór den aanvang der examens terugtrokken. Onder de adspiranten kwamen er geene voor, die bij ééNZelfde gelegenheid twee of meer examens aflegden.

§ 4.

Opleiding van onderwijzers.

Behoudens tijdelijke stilstand van enkele lessen bij verandering van personeel werd het onderwijs aan de normaalschool te *Batavia* en aan die te *Soerabaja* geregeld gegeven.

⁽¹⁾ Gouvernementsbesluiten van 13 October 1892 n°. 13 en van 16 November d.a.v. n°. 22.

Onder ult^o. 1891 werden de lessen te *Batavia* gevolgd door 29 personen (14 onderwijzers en 15 onderwijzeressen). In den loop van 1892 werden 4 onderwijzers en 6 onderwijzeressen afgevoerd; daarentegen lieten zich respectievelijk 5 en 7 inschrijven; van deze 7 onderwijzeressen vertrokken er weder 2 vóór het einde des jaars, zoodat derhalve op ult^o. 1892 de lessen gevolgd werden door 29 leerlingen: 15 onderwijzers en 14 onderwijzeressen, waaronder 2 en 2 niet aan 's lands dienst verbonden.

Aan de gelijksoortige inrichting te *Soerabaja*, die bij het einde van 1891 5 mannelijke en 12 vrouwelijke leerlingen telde, hadden gedurende 1892 drie afschrijvingen (1 onderwijzer en 2 onderwijzeressen) alsmede 6 inschrijvingen (5 onderwijzers en 5 onderwijzeressen) plaats, zoodat derhalve het aantal leerlingen op ult^o. 1892 10 bedroeg: 7 onderwijzers en 13 onderwijzeressen, waarvan 1 en 3 niet behorende tot het onderwijzend personeel in 's lands dienst.

Onder de leerlingen, welke de Normaalschool te *Batavia* verlieten, waren 2 onderwijzers en 2 onderwijzeressen (alle 4 van het openbaar onderwijs), die de hoofdkte hadden behaald.

Toehoorders kwamen noch te *Batavia*, noch te *Soerabaja* voor.

De localiteit der normaalscholen onderging geene verandering. Leermiddelen en bibliotheken werden eenigszins uitgebreid en bevonden zich in goeden staat.

De uitgaven voor beide Normaalscholen en de ontvangsten wegens schoolgelden bedroegen over 1892:

Toelagen aan leeraren enz.	{	te <i>Batavia</i>	f 4.312.64
		te <i>Soerabaja</i>	» 4.020.—
Totaal			f 8.332.64
Geïnde schoolgelden	{	te <i>Batavia</i>	f 1.580.—
		te <i>Soerabaja</i>	» 750.—
Totaal			f 2.330.—
Blijft ten laste van den lande			f 6.002.64

Particuliere cursussen ter voorbereiding tot de examens voor onderwijzeressen werden gevonden:

te *Batavia*: de »Bataviasche Normaalschool tot opleiding van hulp-onderwijzeressen», die op ult^o. 1892 8 leerlingen telde ⁽¹⁾;

te *Semarang*: een dergelijke cursus onder leiding van den particulieren hoofdonderwijzer H. H. MOREU met 7 leerlingen;

aan de scholen der Zusters Ursulinen te *Batavia* en te *Soerabaja*, alsmede aan de particuliere meisjesschool van Mejuffrouw A. J. VAN LOGHEM te *Soerabaja*; de cursussen aan de beide bedoelde scholen te *Batavia* werden bij het einde van 1892 respectievelijk door 32 en 46 leerlingen gevolgd; van die te *Soerabaja* zijn de aantallen leerlingen niet afzonderlijk opgegeven maar onder de gewone leerlingen dier scholen medegeteld.

Nog vonden adspiranten voor verschillende akten gelegenheid zich voor te bereiden door het nemen van privaattlessen bij leeraren en onderwijzers.

§ 5.

Getal en aard der scholen.

De reeds in 1891 toegestane openbare lagere meisjesschool ter hoofdplaats *Pekalongan* werd in April 1892 geopend; in Januari van laatstgenoemd jaar werd de gemengde school te *Kraksaän* (*Probolinggo*) ⁽²⁾ en in Juni d.a.v. de sedert Juli 1890 tijdelijk gesloten gemengde school te *Poerbolinggo* (*Banjoemas*) heropend.

Nog werd bepaald, dat ter hoofdplaats *Semarang* eene nieuwe meisjesschool zal worden geopend, welke *eerste* meisjesschool zal heeten, terwijl de aldaar bestaande meisjesschool den naam zal dragen

⁽¹⁾ Een vroeger vermelde cursus voor jongelieden van beiderlei kunne te *Batavia* werd opgeheven.

⁽²⁾ Reeds in het vorige verslag vermeld bl. 70.

van *tweede* meisjesschool. Op ult^o. 1892 was deze nieuwe school nog niet geopend.

Bij het einde van het verslagjaar was nu het aantal openbare lagere scholen geklommen van 147 tot 150, namelijk 104 voor gewoon lager onderwijs (alle gemengde) en 46 voor meer uitgebreid lager onderwijs (17 gemengde en 29 meisjesscholen). Van deze 150 scholen telde men er op *Java* en *Madoera* 115, verdeeld over 67 plaatsen en in de buitenbezittingen 35, verdeeld over 26 plaatsen.

In den loop van 1892 werd de particuliere school van Mevrouw WITKAMP te *Djombang* (*Soerabaja*) gesloten; daarentegen werden drie nieuwe scholen geopend: die van den Heer NANNINK ter hoofdplaats *Batavia*, die van Mejuffrouw GERLINGS te *Manondjaja* (*Preanger-Regentschappen*) ⁽¹⁾ en die van den Heer ROMANS VAN SCHAİK te *Demak* (*Semarang*).

Het aantal particuliere scholen bedroeg nu op ult^o. 1892 19 (dus 2 meer dan een jaar te voren), namelijk 6 te *Batavia*, 5 te *Semarang*, 4 te *Soerabaja*, 1 te *Buitenzorg*, 1 te *Manondjaja*, 1 te *Demak* en 1 te *Padang*.

Tabel L^a. B bevat een overzicht van de aantallen openbare en particuliere scholen in elk gewest. De openbare *eerste* lagere scholen en de openbare meisjesscholen zijn daar opgenomen onder de rubriek: scholen voor meer uitgebreid lager onderwijs. Een der beide scholen te *Gombong* (*Bagelen*) is uitsluitend bestemd voor de jongens van het daar gevestigde pupillenkorp.

De in tabel L^a. B bedoelde gesubsidieerde bijzondere school is »de school met den bijbel» te *Batavia*, waaraan evenals in het vorige jaar eene geldelijke ondersteuning uit 's lands kas van f 2500.— werd toegekend.

(1) Ten aanzien van deze school, welke meer kinderen van Inlanders dan van Europeanen telt, is voldaan aan het voorschrift, vervat in de ordonnantie van 3 November 1880 (Staatsblad n°. 201).

Blijkens de door de ambtenaren bij het Binnenlandsch Bestuur ingediende opgaven bedroeg het aantal van onderwijs verstoken Europeesche kinderen tusschen 6 en 14 jaar oud: in 1891 947 en in 1892 774. Van deze kinderen bevonden zich op of nabij gewestelijke afdeelingshoofdplaatsen: in 1891 610 (493 op *Java* en *Madoera* en 117 in de buitenbezittingen) en in 1892 466 (342 op *Java* en *Madoera* en 122 in de buitenbezittingen) en verder op of in de buurt van kleinere plaatsen respectievelijk 337 (283 op *Java* en *Madoera* en 54 in de buitenbezittingen) en 308 (269 op *Java* en *Madoera* en 39 in de buitenbezittingen).

De namiddaglessen in het teekenen ten behoeve van leerlingen der openbare scholen op de drie hoofdplaatsen van *Java* werden op ult^o. 1892 gevolgd: te *Batavia* door 30, te *Semarang* door 90 en te *Soerabaja* door 22 of totaal door 142 leerlingen tegen 50, 92 en 16 of totaal 138 op ult^o. 1891.

De volgende particuliere inrichtingen voor lager onderwijs zijn op den staat L^a. B niet vermeld:

- A. namiddag- of avondscholen,
- B. teekenscholen en
- C. gymnastiekscholen.

Omtrent deze inrichtingen, voor zooverre zij niet reeds hierboven onder § 4 vermeld zijn, volgen hier nog eenige opgaven.

A. Namiddagscholen, waar leerlingen, die ook de dagscholen bezochten, aanvullend onderwijs in de gewone vakken ontvingen kwamen onder ult^o. 1892 niet meer voor.

Wel vond men op genoemden datum de volgende scholen met bijzondere bestemming:

te *Semarang* in het Protestantsche weeshuis eene avondschoon voor herhalingsonderwijs aan jongelieden, die de lagere school reeds verlaten hebben, bezocht door 18 leerlingen;

te *Soerabaja* een cursus voor handenarbeid, gehouden door den particulieren hoofdonderwijzer G. Buys en bezocht door 20 jongens;

te *Djokjakarta* een door den hoofdonderwijzer aan de 1^e school A aldaar J. F. DEN HOLLANDER gehouden cursus voor meisjes, die de lagere school doorloopen hebben, bezocht door 6 leerlingen;

te *Koetoardjo* (*Bagelen*) eene door den hoofdonderwijzer aan de Europeesche openbare school aldaar G. B. FEEKES gehouden namiddagschool voor lager onderwijs, bezocht door 52 Javaansche jongens, die niet tot de gewone school waren toegelaten;

te *Pamakasan* (*Madoera*) eene namiddagschool van Mevrouw C. J. FOURNIER—KUIPERS, bestemd voor onderwijs in de handwerken voor meisjes en in de Fransche taal, bezocht door 21 leerlingen.

B. Van de drie in het vorige verslag vermelde particuliere teekenscholen gingen er twee te niet (één te *Semarang*) en (1 te *Soerabaja*); daarentegen werd er een te *Padang* geopend door den gouvernements onderwijzer F. F. C. CORDESIUS; deze en de vroeger vermelde van den onderwijzer R. C. DRAAISMA ter hoofdplaats *Pekalongan* telden bij het einde van 1892 respectievelijk 4 en 4 of te zamen 8 leerlingen.

C. Particuliere gymnastiekscholen bleven bestaan te *Soerabaja*, *Soerakarta*, *Djokjakarta*, *Pekalongan* en *Makasser*, terwijl er een te *Semarang* tot stand kwam. Op ult^o. 1892 werden de lessen aan deze scholen respectievelijk gevolgd door: 26, 51, 51, 10, 43 en 22 of te zamen door 203 leerlingen (123 jongens en 80 meisjes).

Eindelijk werden op 9 plaatsen van *Java* (1 minder dan op ult^o. 1891, daar de school te *Magelang* gesloten werd) en op 5 in de buitenbezittingen respectievelijk 18 en 4 scholen voor voorbereidend onderwijs aan jonge kinderen (bewaar- of Fröbelscholen) aangetroffen.

Hier volgt eene gespecificeerde opgave van deze scholen, bij het einde van 1892 in werking:

te *Batavia*:

1^e. de eerste school der Vereeniging tot het verschaffen van voorbereidend onderricht, hoofdzakelijk aan kinderen van minvermo-

gende Europeanen en met dezen gelijkgestelden, met 175 leerlingen (82 jongens en 93 meisjes),

2^e. de *tweede* school dezer Vereeniging met 125 leerlingen (71 jongens en 54 meisjes),

3^e. de Fröbelklasse der Ursulinen te *Noordwijk* met 65 leerlingen (24 jongens en 41 meisjes),

4^e. die der Ursulinen te *Wetlevreden* met 69 leerlingen (31 jongens en 38 meisjes),

5^e. de Christelijke bewaarschool met 94 leerlingen (50 jongens en 44 meisjes);

te *Meester-Cornelis*:

6^e. de Christelijke bewaarschool met 15 leerlingen (6 jongens en 9 meisjes);

te *Tegal*:

7^e. eene bewaarschool met 31 leerlingen (14 jongens en 17 meisjes);

te *Pekalongan*:

8^e. eene bewaarschool met 16 leerlingen (11 jongens en 5 meisjes);

te *Semarang*:

9^e. de bewaarschool der Vrijmetselaarsloge met 89 leerlingen (45 jongens en 44 meisjes),

10^e. de Fröbelklasse der Franciscanessen met 83 leerlingen (41 jongens en 42 meisjes),

11^e. die der Mariaschool met 45 leerlingen (27 jongens en 18 meisjes),

12^e. die van het Roomsche-Katholieke weeshuis met 40 leerlingen (18 jongens en 22 meisjes)

13^e. die van het Protestantsche weeshuis met 21 leerlingen (13 jongens en 8 meisjes);

te *Soerakarta* :

- 14^e. de »Solosche Fröbelschool» met 66 leerlingen (34 jongens en 32 meisjes);

te *Djokjakarta* :

- 15^e. de bewaarschool der Vrijmetselaarsloge met 100 leerlingen (50 jongens en 50 meisjes);

te *Soerabaja* :

- 16^e. de Fröbelklasse der Ursulinen met 105 leerlingen (45 jongens en 60 meisjes),
17^e. die der meisjesschool van Mejuffrouw A. J. VAN LOGHEM met 24 leerlingen (12 jongens en 12 meisjes);

te *Probolinggo* :

- 18^e. de bewaarschool der Vrijmetselaarsloge met 45 leerlingen (18 jongens en 27 meisjes);

te *Padang* :

- 19^e. de Fröbelklasse der Zusters van Liefde met 30 leerlingen (13 jongens en 17 meisjes),
20^e. de bewaarschool der Vrijmetselaarsloge met 35 leerlingen (16 jongens en 19 meisjes);

te *Makassar* :

- 21^e. eene bewaarschool met 41 leerlingen (16 jongens en 25 meisjes);

te *Neira (Banda)* :

- 22^e. eene bewaarschool met 21 leerlingen (9 jongens en 12 meisjes).

Dit maakt een totaal van 22 scholen met 1353 leerlingen (646 jongens en 689 meisjes), dat is 17 meer dan onder ult°. 1891.

Voor het eerst vindt men melding gemaakt van kinderen van Inlanders en vreemde oosterlingen, die aan het bewaarschoolonderwijs deelnamen; dit was het geval te *Djokjakarta*, waar 9 Javaansche en 2 Chineesche jongetjes waren toegelaten.

Eene te *Temanggoeng* (*Kedoe*) in 1892 geopende bewaarschool werd in hetzelfde jaar gesloten.

§ 6.

Omvang en toestand van het onderwijs.

Uitbreiding van het leerplan had plaats aan de 2^e meisjesschool te *Soerabaja*, waar het Engelsch onder de leervakken werd opgenomen, welke taal ook reeds sedert eenige jaren aan de 1^e meisjesschool en de eerste school A aldaar onderwezen wordt.

Het onderwijs in het Fransch aan de school te *Gorontalo* (*Menado*) werd gestaakt. Ook werd aan de gemengde school te *Pekalongan* na de opening eener meisjesschool aldaar geen onderwijs meer gegeven in de vrouwelijke handwerken. Overigens bleef de omvang van het onderwijs dezelfde als in het vorige verslagjaar.

Volgens opgaven van de hoofden der scholen hebben in den loop van 1892 145 leerlingen van de openbare en 81 van de particuliere scholen deelgenomen aan het toelatingsexamen voor het middelbaar onderwijs, waarvan respectievelijk 102 en 54 zijn geslaagd; verder hebben 362 leerlingen van de openbare en 34 van de particuliere scholen het klein ambtenaarsexamen afgelegd, waarvan 228 en 25 met gunstigen uitslag. Telt men de aantallen adspiranten voor beide examens bij elkander, dan vindt men voor de openbare scholen 507

adspiranten, waarvan 550 of 65 percent geslaagd, en voor de particuliere scholen 115 adspiranten, waarvan 77 of bijna 67 percent geslaagd.

Eene dergelijke berekening over 1891 geeft voor de openbare scholen 474 adspiranten, waarvan 70 percent en voor de particuliere scholen 108, waarvan 82 percent geslaagd.

Aan 6 openbare scholen en 1 particuliere school waren geene leerlingen ver genoeg gevorderd om eene hoogste klasse te vormen. Onder ult^o. 1891 was dit het geval met 5 openbare scholen en 1 particuliere school.

Het aantal leerlingen in de hoogste klasse van alle scholen te zamen bedroeg 15.7 percent van het geheele aantal leerlingen tegen 12.6 percent op het einde van 1891.

De resultaten van het onderwijs loopen aan de verschillende scholen nog al uiteen; dit staat in nauw verband met het gehalte der leerlingen. Intusschen is een langzame vooruitgang gedurende de laatste jaren niet te miskennen.

Het getal leerlingen, die op zesjarigen leeftijd ter school komen zonder een enkel woord Hollandsch te kunnen spreken, neemt voortdurend af; vooral is dit merkbaar op plaatsen, waar bewaarscholen gevestigd zijn.

De wijze, waarop de verschillende leervakken behandeld worden, geeft in algemeenen zin redenen van tevredenheid en is bij enkelen bijzonder goed.

Bij de minder ontwikkelde of minder geoefende onderwijzers wordt dikwijls gebrek aan voortvarendheid en soberheid opgemerkt.

Omtrent de verschillende leervakken kan nog het volgende worden medegedeeld.

Lezen en Nederlandsche taal. Het lezen wordt aan alle openbare scholen naar dezelfde handleiding onderwezen. Zoowel van het werktuiglijk lezen als van het verstaan van het gelezene wordt veel werk gemaakt. De resultaten zoowel van het lees- als van het taalonder-

wijs zijn dikwijls voldoende. Intusschen komt het nog maar al te veel voor, dat leerlingen, die buiten de school in eene voor hunne ontwikkeling ongunstige omgeving verkeerden, ondanks alle moeite van den kant der onderwijzers, hun geheelen leertijd door eene onzuivere uitspraak behouden en zich zoowel mondeling als schriftelijk min of meer gebrekkig uitdrukken.

Aan spreek- en taal oefeningen wordt veel tijd besteed, soms zijn deze oefeningen minder doeltreffend; de redekunstige ontleding wordt wel eens te hoog opgevoerd.

Schrijven. De calligraphie, oudtijds in hooge eer bij de onderwijzers, is geheel van de school verdwenen. Men streeft alleen naar het verkrijgen van een goed leesbaar handschrift. Een overwegenden invloed oefent het eigen schrift van den onderwijzer uit, dat tot nabootsing uitlokt. Hierin schieten echter verscheidene onderwijzers te kort. In den regel leveren de meisjes netter geschreven werk dan de jongens.

Rekenen en vormleer. Van alle leervakken geeft het rekenen de gunstigste resultaten. Beide genoemde vakken worden aan de gemengde scholen — aan de meisjesscholen minder — met eenige voorliefde onderwezen. De behandeling der vormleer laat nu en dan te wenschen over. De zucht om bij het rekenen alles goed te doen begrijpen en verklaren en eene reactie tegen de oude gewoonte van het werken met zeer groote getallen hebben het werktuiglijk cijferen een tijdlang naar den achtergrond gedrongen; men is echter tot het inzicht gekomen, dat vaardigheid en nauwkeurigheid in dat onderdeel van het rekenonderwijs onmisbaar zijn.

Het rekenen uit het hoofd wordt op vele scholen met zorg en goeden uitslag beoefend. Eene goed behandelde les hierin wordt gewoonlijk met opgewektheid en belangstelling gevolgd.

Aardrijkskunde. De noodigste leermiddelen voor dit vak zijn overal voorhanden. Om verschillende redenen wordt niet genoeg voortgang met dit onderwijs gemaakt en bepaalt zich dikwijls de kennis der

leerlingen, die de school doorloopen hebben, tot een overzicht van *Nederlandsch-Indië, Nederland en Europa*.

Geschiedenis. Op vele scholen zijn de resultaten van het onderwijs in geschiedenis onbeduidend; aan andere kunnen de leerlingen wel zooveel kennis van dit vak opdoen als noodig is voor toelating tot het middelbaar onderwijs. Men bepaalt zich steeds tot de vaderlandsche geschiedenis en tot enkele hoofdpunten van de geschiedenis van *Nederlandsch-Indië*.

Natuurkennis. Daar geene kennis van dit vak vereischt wordt bij de toelatingsexamens voor de hogere burgerscholen, wordt het onderwijs daarin aan de particuliere scholen gewoonlijk achterwege gelaten. Aan alle openbare scholen is op den rooster van werkzaamheden eenige tijd daarvoor uitgetrokken, maar slechts enkele onderwijzers zijn genoegzaam in de kennis van dit vak ingeleid om het zoo te behandelen, dat het vruchten draagt.

Zingen. Hangt bij het onderwijs in andere vakken van den onderwijzer zeer veel, bij het zingen hangt alles van hem af. Wel wordt dit vak aan nagenoeg alle scholen beoefend, maar slechts weinige onderwijzers en nog minder onderwijzeressen zijn genoegzaam muzikaal ontwikkeld om het zangonderwijs geheel naar den eisch te kunnen geven; dit is wel te betreuren, daar de Indische jeugd veel aanleg voor zang en muziek heeft. Het zingen van twee- en driestemmige liederen, geheel of grootendeels op het gehoor aangeleerd, geschiedt soms vrij zuiver en genuanceerd, maar de geregelde en systematische behandeling van oefeningen laat meestal te wenschen over.

Bovengenoemde vakken worden in artikel 1 van het onderwijsreglement (Staatsblad 1868 n°. 81) tot het *gewoon*, de hieronder vermelde tot het *meer uitgebreid* lager onderwijs gerekend.

Vreemde talen. De beginselen van het Engelsch worden, zooals boven reeds medegedeeld is, aan drie openbare scholen onderwezen. Aan eenige particuliere scholen bestaat insgelijks gelegenheid om

onderwijs in genoemde taal en bovendien in het Duitsch te ontvangen. Het Fransch wordt aan 58 openbare scholen (17 gemengde *eerste*, 12 gemengde *niet-eerste* en 29 *meisjesscholen*) alsmede aan 12 particuliere scholen onderwezen. Aan dit vak moet veel tijd besteed worden, wil men zoover komen, dat de leerlingen genoegzaam onderlegd zijn voor toelating tot het middelbaar onderwijs; vooral het aanbrengen van eene draaglijke uitspraak kost veel moeite; de resultaten zijn dikwijls bevredigend. De leerlingen, voor welke het lager onderwijs eindonderwijs is, hebben weinig of geen nut van de opgedane kennis, daar deze na het verlaten der school zeer spoedig, spoediger nog dan het geleerde van andere vakken, die niet worden onderhouden, vervloeit.

Handwerken voor meisjes. Sedert de vaststelling van een leerplan en van regelen voor het onderwijs in de handwerken voor meisjes (besluit van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid van 1 November 1889 n°. 11169) is er veel meer dan vroeger eenheid in dit onderwijs en wordt het zooveel mogelijk klassikaal behandeld. De onderwijzeressen — het schooltoezicht is minder in staat de behandeling van dit vak en de verkregen resultaten te beoordeelen — berichten, dat de leerlingen in den regel goede vorderingen maken en dikwijls door handigheid uitmunten.

Gymnastiek en teekenen worden aan enkele particuliere scholen onderwezen. Aan de openbare scholen bepaalt het onderwijs in deze vakken zich, wat de gymnastiek betreft, tot het houden van eenvoudige lichaams oefeningen (zonder werktuigen) door de leerlingen der laagste klasse, enkele malen ook door die der hoogere klassen en wat het teekenen betreft tot het samenstellen van rechte lijnige figuren naar de methode van DE WITTE VAN CITTERS.

Voor onderwijs in *wiskunde* bestaan enkele particuliere gelegenheden ten behoeve van jongelieden, die zich voor examens bekwamen; als eigenlijk schoolvak komt het niet voor.

Landbouwkunde werd tot dusverre aan geene enkele lagere school onderwezen.

§ 7.

Onderwijzend personeel.

Vele onderwijzers en onderwijzeressen bij het openbaar lager onderwijs verdienen waardeering en dank voor de wijze, waarop zij zich van hunnen plicht kwijten.

Op twee onderwijzers werden de straffen toegepast, vermeld in artikel 8 van de bepalingen tot regeling van de klassen en bezoldigingen der onderwijzers (Staatsblad 1875 n°. 76*a*). Een onderwijzer der 1^e klasse werd teruggesteld tot de 2^e klasse; voor een onderwijzer der 3^e klasse werd een bepaalde tijd aangewezen, die ter erlanging van verdere traktementsverhoogen buiten berekening blijft.

De onderwijzersvereniging te *Batavia* en die te *Soerabaja* gingen voort met het houden van maandelijksche vergaderingen ter bespreking van onderwerpen het lager onderwijs betreffende. Op ult^o. 1892 telde de eerste 36, de tweede 14 leden.

De tabellen L^a C, D en E bevatten opgaven betreffende het personeel bij het lager onderwijs werkzaam, namelijk:

L^a C aantallen onderwijzers, onderwijzeressen en kweekelingen, op het einde van 1892 in elk gewest aan de openbare en de particuliere scholen geplaatst,

L^a D eene naamlijst van de inspecteurs en van het onderwijzend personeel aan de openbare scholen,

L^a E. een overzicht van de mutatiën onder dat personeel gedurende het verslagjaar.

Blijkens staat L^a C bestond het personeel op ult^o. 1892:

a. aan de openbare scholen uit:

121 hoofdonderwijzers (+ 1), (¹)

29 hoofdonderwijzeressen (+ 1),

(¹) De cijfers tusschen haakjes geven de verschillen met 1891 aan.

185 hulponderwijzers (+ 15),
 140 hulponderwijzeressen (— 7),
 3 mannelijke kweekelingen (+ 2) en
 6 vrouwelijke kweekelingen (+ 2).

b. aan de particuliere scholen uit:

9 hoofdonderwijzers (+ 2),
 10 hoofdonderwijzeressen (0),
 24 hulponderwijzers (+ 7),
 69 hulponderwijzeressen (— 2).
 0 mannelijke kweekelingen (0) en
 5 vrouwelijke kweekelingen (+ 2).

Het geheele personeel bij het openbaar lager onderwijs in dienst ⁽¹⁾ met inbegrip van hen, die met buitenlandsch verlof afwezig (49 onderwijzers en 25 onderwijzeressen), op nonactiviteit (2 onderwijzers en 1 onderwijzeres), bij het middelbaar onderwijs gedetacheerd (2 onderwijzers) en bij het Inlandsch onderwijs gedetacheerd (12 onderwijzers) waren, bestond uit:

92 onderwijzers der 1^e klasse, ⁽²⁾
 150 " " 2^e "
 62 " " 3^e " met hoofdakten en
 67 " " 3^e " " hulpakten;
 14 onderwijzeressen der 1^e klasse, ⁽³⁾
 52 " " 2^e "
 12 " " 3^e " met hoofdakten en
 135 " " 5^e " " hulpakten.

Het geheele uit 's lands kas bezoldigde personeel bestond derhalve uit 564:

371 mannen, van welke 304 of 82 percent de hoofdakten bezaten en
 193 vrouwen, van welke 58 of 30 percent de hoofdakten bezaten.

⁽¹⁾ De kweekelingen, allen onbezoldigd, zijn hier niet medegeteld.

⁽²⁾ Waarvan 3 tijdelijk.

⁽³⁾ Waarvan 1 tijdelijk geplaatst in de 2e klasse.

Bij het einde van 1891 waren deze cijfers :

totaal 534 personen, namelijk :

545 mannen en 189 vrouwen, van welke respectievelijk 277 en 58 of 80% en 31% in het bezit der hoofdakke.

Onder het personeel aan de openbare scholen is niet medegeteld ééne hulponderwijzeres, op haar verzoek zonder bezoldiging aan eene dier scholen werkzaam gesteld; verder zijn onder de opgaven betreffende het personeel aan de particuliere scholen niet begrepen de personen, die òf niet tot het vaste personeel der school behoorden maar alleen enkele lessen kwamen geven, òf wel aan de inrichting verbonden waren, maar alleen akten voor enkele vakken (grootendeels voor vreemde talen en voor vrouwelijke handwerken) bezaten en in die vakken onderwijs gaven.

Het volgende overzicht betreffende de mutatiën onder het aan 's lands dienst verbonden personeel gedurende 1892 is uit staat L^a E getrokken (¹):

a.	{	1 onderwijzer en
3 onderwijzeressen overleden (— 2);
b.	{	5 onderwijzers en
4 onderwijzeressen werden eervol uit 's lands dienst ontslagen (— 2);
c.	{	18 onderwijzeressen werden eervol uit hare betrekking ontslagen of van tijdelijke werkzaamstelling ontheven (—2);
d.	{	4 onderwijzers gingen in andere betrekkingen over (— 6);
e.	{	29 onderwijzers en
14 onderwijzeressen vertrokken met verlof naar <i>Europa</i> (+15);
f.	{	18 onderwijzers en
4 onderwijzeressen werden herbenoemd na nonactiviteit of na terugkeer van verlof (+1);

(¹) De cijfers tusschen haakjes geven de verschillen (voor mannen en vrouwen te zamen) met 1891 aan.

g.	{	31 onderwijzers en
		28 onderwijzeressen traden bij het openbaar onderwijs in dienst; van dezen waren 26 en 5 uit <i>Nederland</i> gezonden; van de 5 onderwijzers en 25 onderwijzeressen, die zich in <i>Indië</i> hadden aangemeld, waren er respectievelijk 4 en 11, welke hunne akte van bekwaamheid in <i>Nederland</i> hadden behaald (+ 8);
h.	{	2 onderwijzers van het Inlandsch en 1 van het middelbaar onderwijs kwamen bij het Europeesch lager onderwijs terug (— 3);
i.	{	1 onderwijzer der 1 ^e klasse werd tot de 2 ^e klasse teruggesteld (+ 1).

§ 8.

Getal en aard der leerlingen.

De tabellen L^a F, G en H bevatten voor elk gewest opgaven betreffende de kunne en den leeftijd der kinderen van Europeanen en met dezen gelijkgestelden, welke bij het einde van 1892 de lagere scholen bezochten, alsmede eene vergelijking van de totalen met die van het vorige jaar.

Staat L^a F heeft betrekking op de openbare, L^a G op de particuliere en L^a H op *alle* scholen te zamen.

Blijkens deze staten bedroeg het getal Europeesche leerlingen op ult^o. 1892:

aan de openbare scholen 11895 (6541 jongens en 5352 meisjes), of 259 (169 jongens en 90 meisjes) meer dan in 1891;

aan de particuliere scholen 2635 (788 jongens en 1847 meisjes) of 201 (73 jongens en 128 meisjes) meer dan in 1891;

aan alle scholen te zamen 14068 (7329 jongens en 7199 meisjes) of 460 (242 jongens en 218 meisjes) meer dan in 1891.

De tabellen L^a. I en K bevatten voor elke school in het bijzonder —

L^a I voor de openbare en L^a K voor de particuliere scholen — opgaven omtrent de samenstelling van het onderwijzend personeel, de verdeeling der leerlingen naar landaard, kunne en vorderingen onder ult^o. 1892 alsmede omtrent het schoolverzuim en de aantallen leerlingen, die in den loop van het jaar de school verlieten; de totalen zijn vergeleken met die van 1891.

Aan de openbare scholen werd door 475 personen (de onbezoldigden zijn hier buiten rekening gelaten) onderwijs gegeven aan 15072 leerlingen, dat is gemiddeld één onderwijzer of onderwijzeres op 27.5 leerlingen; in 1891 was deze verhouding 1 op 27.4.

Onder de leerlingen kwamen 1179 kinderen van Inlanders en vreemde oosterlingen (92 meer dan in 1891) voor, verdeeld als volgt:

395 inlandsche Christenen (296 jongens en 99 meisjes),

625 inlanders, niet-Christenen, (594 jongens en 29 meisjes),

161 vreemde oosterlingen (144 jongens en 17 meisjes),

6524 leerlingen of 48 percent van het totaal genoten kosteloos onderwijs; in 1891 was deze verhouding 49 percent.

Naar aanleiding van het gouvernementsbesluit van 28 Augustus 1891 n°. 11 en dat van 24 Augustus 1892 n°. 7 werden in 1892 12 inlandsche jongelieden, die hun verlangen hadden te kennen gegeven om voor dokter-djawa te worden opgeleid, gratis toegelaten tot eenige Europeesche lagere scholen buiten *Java* en *Madoera* en de *Molukken*, namelijk: te *Padang* 1, te *Padang-Pandjang* 2, te *Solok* 2, te *Benkoelen* 3, te *Padang Sidempoean* 3 en te *Bandjermasin* 1.

In verband met hunne vorderingen waren de leerlingen aldus verdeeld:

6540 leerlingen bevolkten de laagste, 4775 de middelste en 1757 de hoogste klasse, dat is achtereenvolgens 157, 59 en 155 meer dan in 1891.

Het gemiddeld schoolverzuim der leerlingen beliep in 1892 20 dagen per leerling, dat is 2 minder dan in het vorige jaar.

Van de scholen, die het geheele jaar in werking waren, hadden de meisjesschool te *Menado* en de gemengde school te *Saparoea*

(*Amboina*) het geringste cijfer (4 dagen per leerling) en had de school te *Tjilatjap* (*Banjoemas*) het hoogste cijfer ⁽¹⁾; hier steeg het tot 72 dagen per leerling of ongeveer 25% van het geheele aantal schooldagen.

In den loop van het verslagjaar werden 5608 leerlingen van de schoollijsten afgevoerd; 550 hadden alle klassen doorlopen, de overige 5058 werden voor het grootste deel weder bij andere scholen — ook wel bij dezelfde, die zij verlaten hadden — ingeschreven. Dikwijls kwamen twee of meer afschrijvingen op rekening van eenzelfden leerling. Gedurende 1891 hadden 5494 afschrijvingen plaats, waarvan 622 wegens volbrachten leertijd en 4872 om andere redenen.

Aan de particuliere scholen werd bij het einde van 1892 door 33 onderwijzers en 79 onderwijzeressen, dus door 112 personen, onderwijs gegeven aan 2652 leerlingen, dat is gemiddeld 1 op 23.6 tegen 1 op 23.2 in het jaar te voren.

Onder de leerlingen kwamen 17 kinderen van inlanders (niet-Christenen) voor, 7 jongens en 10 meisjes tegen 5 van dezelfde categorie in 1891.

De klassenverdeling der leerlingen was als volgt: 1057 waren in de laagste, 874 in de middelste en 721 in de hoogste klasse geplaatst, dat is achtereenvolgens 106 meer, 111 meer en 4 minder dan in het vorige jaar.

De opgaven omtrent schoolverzuim en afschrijvingen waren evenals vroeger onvolledig. Voor zooveel opgegeven bedroeg het getal afgeschreven leerlingen 695, waarvan 184 alle klassen hadden doorlopen. Dit is respectievelijk 152 en 15 meer dan in 1891.

§ 9.

Schoollokalen, onderwijzerswoningen, schoolmeubelen, leermiddelen, schoolbibliotheken.

Vijf nieuwe landsgebouwen voor scholen kwamen in 1892 gereed, namelijk: 1 ter hoofdplaats *Pekalongan*, 1 te *Magelang* (*Kedoe*), 1 te

⁽¹⁾ Bij vergissing is in het vorige verslag de meisjesschool te *Semarang* genoemd onder de scholen met het hoogste verzuim; dit had moeten zijn de 3^e school aldaar, zooals uit de tabel L^a. I op bladzijde 177 van dat verslag kan blijken.

Gombong (Bagelen), 1 ter hoofdplaats *Soerabaja* en 1 te *Bondowoso (Besoeke)*. Het te *Modjokerto (Soerabaja)* voor school ingehuurde lokaal werd door het Gouvernement overgenomen. Te *Depok (Batavia)* werd een nieuw geschikt lokaal ingehuurd. Op ult^o. 1892 waren nog in aanbouw een lokaal ter hoofdplaats *Semarang* en een te *Bangkalan*.

Drie schoolgebouwen werden vergroot en verbeterd. De overige — ook de onderwijzerswoningen — werden behoorlijk onderhouden.

Schoolmeubilair en leermiddelen verkeerden over het algemeen in goeden staat.

De localiteit en de inrichting der meeste particuliere scholen waren zeer voldoende.

Aan 141 openbare lagere scholen, dat is op 9 na alle, waren kinderbibliotheken verbonden; het aantal deeltjes, daarin op ult^o. 1892 voorhanden, bedroeg 52694 of 1507 meer dan bij het einde van 1891.

Uitgaven en ontvangsten van het openbaar lager onderwijs in Nederlandsch-Indië gedurende 1892.

JAREN.	U I T G A V E N.	ONTVANGSTEN.	VERSCHIL.	AANTAL LEERLINGEN.	GEMIDDELTE KOSTEN PER LEERLING.	AANMERKINGEN.
1892	<i>a.</i> Aan traktementen, reiskosten enz. van de inspecteurs..... f 34483 92 <i>b.</i> „ „ indemniteit voor schrijffoonen aan de plaatselijke schoolcommissien. „ 3725 — <i>c.</i> „ „ traktementen en toelagen van onderwijzers, onderwijzeressen en bedienden..... „ 1460211 99 <i>d.</i> „ „ aandeelen der onderwijzers en onderwijzeressen in de schoolgelden „ 23045 84^s <i>e.</i> „ „ boeken, schoolbehoeften, meubilair, enz..... „ 71855 — <i>f.</i> „ „ opleiding van onderwijzers..... „ 8332 64 <i>g.</i> „ „ onderhoud der gebouwen, vernieuwingen en nieuwe werken..... „ 88530 33 <i>h.</i> „ „ lokaalhuur..... „ 38677 — <i>i.</i> „ „ huishuur-indemniteit aan onderwijzers en onderwijzeressen.... „ 367440 — Totaal..... f 2096281 72^s					
1891	Aan gezamenlijke uitgaven..... „ 2021618 82 In 1892 { meer..... f 74662 90^s { minder..... „ —	(1) f 252818 38^s (2) „ 220037 21 f 12781 17^s	f 1863463 34 „ 1801581 61 f 64881 73	{ 13072 (2) { 18680 (2) { 12721 (2) { 18215 (2) 351 (2) of 465 (2)	{ f 160 56 { „ 112 22 { „ 158 82 { „ 110 98 f 1 54 of „ 1 24	(1) Hierin zijn begrepen de ontvangsten der Normalscholen ad f 2530. (2) Idem ad f 1975. (3) Verkregen door het aantal kinderen op ultimo December te nemen. (4) Verkregen door het aantal kinderen op ultimo December te vermeerderen met de kinderen, die gedurende het jaar de school verlieten.

Specificatie der ontvangsten en der uitgaven, genoemd onder 1^a c.

GEWEST.	SCHOLEN.	UITGAVEN				
		Traktementen van het onderwijzend personeel (1).			Onderhoud en aanmaak van meubilair.	Schrijfbehoeften voor gratis leerlingen.
		Onderwijzers of onderwijzeressen.	Bedrag.	Totaal per school.		

1ste Inspectie-

Bantam.....	Serang.....	2 ^e kl..... f 4750.—				
		3 ^e » » 1500.—				
		bediende » 90.—				
Batavia.....	Hoofdplaats.....	1 ^e kl..... f 6600.—	f 6340—	f 30—	f 43 75	
	1 ^e school A.....	2 ^e » » 3600.—				
		3 ^e » » 1800.—				
		3 ^e » » 1500.—				
		3 ^e » » 1600.—				
		hulponderwijzeres. » 1800.—				
		bediende..... » 120.—				
	1 ^e school B.....	1 ^e kl..... f 6600.—	» 17020—	» 106 95	» 25—	
		2 ^e » » 2450.—				
		3 ^e » » 1975.—				
		3 ^e » » 2100.—				
		3 ^e » » 1500.—				
		hulponderwijzeres. » 2350.—				
		bediende..... » 120.—				
	2 ^e school.....	1 ^e kl..... f 6600.—	» 17095—	» 160—	» 2—	
		2 ^e » » 4200.—				
		3 ^e » » 2050.—				
		3 ^e » » 1800.—				
		hulponderwijzeres. » 2495.—				
		» .. » 1800.—				
		bediende..... » 120.—				
	3 ^e school.....	1 ^e kl..... f 6025.—	» 19065—	» 90—	» 217 50	
		2 ^e » » 4800.—				
		3 ^e » » 1725.—				
		3 ^e » » 825.—				
		hulponderwijzeres. » 2080.—				
		Transporteeren ... f 15455.—	f 59520—	f 386 95	f 288 25	

d. en e. in den staat van uitgaven en ontvangsten op blz. 123.

Leermiddelen en prijzen.	10 pct. aandeel schoolgelden.	Totaal.	Ontvangen schoolgelden.	TOELICHTINGEN.

afdeeling.

f	103 70	f	74 65	f	6592 10	f	746 50
»	230 25 ^s	»	722 01	»	18134 21 ^s	»	7220 12 ^s
»	210 73	»	772 31	»	18240 04	»	7723 12 ^s
»	464 63	»	80 36	»	19917 49	»	803 62 ^s
f	1039 31 ^s	f	1649 33	f	62883 84 ^s	f	16493 37 ^s

(¹) In deze kolom zijn niet medegerekend de voorloopige traktementen; de traktementen, betaald over den duur der reis bij overplaatsing en de bezoldigingen der 3 teekenonderwijzers te Batavia, Semarang en Soerabaja, respectievelijk f 4069.99, f 3260 en f 3600.

GEWEST.	SGHOLEN.	UITGAVEN				
		Traktementen van het onderwijzend personeel.			Onderhoud en aanmaak van meubilair.	Schrijf- behoeften voor gratis leerlingen.
		Onderwijzers of onderwijzeressen.	Bedrag.	Totaal per school.		
Batavia	3 ^e school	Per transport	f 15455.—	f 59520—	f 386 95	f 288 25
		bediende	» 120.—	» 15575—	» 441—	» 160 25
	4 ^e school	1 ^e kl.	f 6600.—			
		2 ^e »	» 2650.—			
		3 ^e kl.	» 1850.—			
		hulponderwijzeres. »	1800.—			
		» .. »	1500.—			
	5 ^e school	bediende	120.—	» 14520—	» 70—	» 139—
		1 ^e kl.	f 6050.—			
		2 ^e »	» 3700.—			
		3 ^e »	» 150.—			
		hulponderwijzeres. »	1870.—			
	6 ^e school	bediende	» 120.—	» 11890—	» 139—	» 128 25
		1 ^e kl.	f 6600.—			
		2 ^e »	» 3750.—			
		3 ^e »	» 1550.—			
		hulponderwijzeres. »	2220.—			
	1 ^e Meisjesschool . . .	» .. »	1800.—			
		bediende	» 120.—	» 16040—	» 70—	» 258—
		1 ^e kl.	f 5500.—			
		2 ^e »	» 3000.—			
		hulponderwijzeres. »	1675.—			
		» .. »	1675.—			
		» .. »	1000.—			
	2 ^e Meisjesschool . . .	tijd. » .. »	1500.—			
		» .. »	375.—			
		bediende	» 120.—	» 14845—	—	» 51 40
		1 ^e kl.	f 4800.—			
		2 ^e »	» 3450.—			
		hulponderwijzeres. »	1870.—			
		» .. »	1800.—			
		bediende	» 120.—	» 12040—	» 120 30	» 620 30
	Transporteeren			f 144430—	f 1227 25	f 1645 65

Leermiddelen en prijzen.			10 pct. aandeel schoolgelden.		Totaal.		Ontvangen schoolgelden.		TOELICHTINGEN.		
f	1039	31 ^s	f	1649	33	f	62883	84 ^s	f	16493	37 ^s
»	819	72	»	149	07 ^s	»	17145	04 ^s	»	1490	75
»	375	97 ^s	»	219	11	»	15324	08 ^s	»	2191	12 ^s
»	330	23	»	40	44	»	12527	92	»	404	37 ^s
»	365	33 ^s	»	237	46	»	16970	79 ^s	»	2374	62 ^s
»	299	26	»	983	65	»	16179	31	»	9836	50
»	419	10 ^s	»	122	75	»	13322	65 ^s	»	1227	50
f	3648	94		3401	81 ^s	f	154353	65 ^s	f	34018	25

GEWEST.	SCHOLEN.	UITGAVEN.					
		Traktementen van het onderwijzend personeel.			Onderhoud en aanmaak van meubilair.	Schrijf- behoeften voor gratis leerlingen.	
		Onderwijzers of onderwijzeressen.	Bedrag.	Totaal per school.			
Batavia	Meester-Cornelis 1 ^e school	Per transport		f 144430 —	f 1227 25	f 1645 65	
		1 ^e kl. f 6250.—					
		2 ^e » » 3600.—					
		3 ^e » » 1800.—					
		3 ^e » » 1850.—					
		bediende » 90.—					
	2 ^e school			» 13590 —	» 30 —	» 17 95	
		1 ^e kl. f 6400.—					
		2 ^e » » 3900.—					
		hulponderwijzeres . » 1800.—					
	Meisjesschool	bediende » 90.—					
				» 12190 —	» 65 —	» 106 25	
		1 ^e kl. f 5400.—					
		2 ^e » » 2600.—					
	Depok	hulponderwijzeres . » 1800.—					
		bediende » 90.—					
				» 9890 —	» 181 —	» 252 95	
	Buitenzorg	2 ^e kl. f 3350.—					
		3 ^e » » 1500.—					
		bediende » 90 —					
	1 ^e school			» 4940 —	» 75 —	» 84 55	
		1 ^e kl. f 6600.—					
		2 ^e » » 3000.—					
		3 ^e » » 1500.—					
		hulponderwijzeres . » 1800.—					
		» . » 1625.—					
	2 ^e school	bediende » 90.—					
				» 14615 —	» 99 —	» 22 20	
		1 ^e kl. f 6000.—					
		2 ^e » » 3000.—					
		3 ^e » » 875.—					
		hulponderwijzeres . » 1540.—					
	Meisjesschool	» . » 1500.—					
		bediende » 90.—					
				» 13015 —	» 175 —	» 131 —	
		1 ^e kl. f 5200.—					
		2 ^e » » 4075.—					
		Transporteeren . . f 9275.—		f 212670 —	f 1852 25	f 2260 55	

Leermiddelen en prijzen.			10 pct. aandeel schoolgelden.		Totaal.		Ontvangen schoolgelden.		TOELICHTINGEN.		
f	5648	94	f	3401	81 ^s	f	154353	65 ^s	f	34018	25
»	150	71	»	404	02	»	14192	68	»	4040	24 ^s
»	299	89 ^s	»	74	84	»	12735	98 ^s	»	748	37 ^s
»	164	67	»	136	94	»	10625	56	»	1369	37 ^s
»	181	42 ^s	»	34	70	»	5515	67 ^s	»	347	—
»	205	20	»	453	46	»	15394	86	»	4534	62 ^s
»	557	31 ^s	»	61	—	»	13939	31 ^s	»	610	—
f	5208	15 ^s	f	4566	77 ^s	f	226557	73	f	45667	87

Middelbaar en lager onderwijs voor Europeanen over 1892.

GEWEST.	SCHOLEN.	UITGAVEN.					
		Traktementen van het onderwyzend personeel.			Onderhoud en aanmaak van meubilair.	Schrijf- behoefte voor gratis leerlingen.	
		Onderwijzers of onderwijzeressen.	Bedrag.	Totaal per school.			
Batavia	Buitenzorg.....	Per transport..... f 9275.—		f 212670 —	f 1852 25	f 2260 55	
		hulponderwijzeres. » 2640.—					
	Meisjesschool.....	» .. » 2400.—					
		bediende..... » 90.—		» 14405 —	» 97 —	» 191 65	
Krawang...	Poerwakarta.....	2 ^e kl..... f 5100.—					
		tijd. 3 ^e kl..... » 1500.—					
		bediende..... » 90.—		» 6690 —	» 58 —	» 27 25	
		2 ^e kl..... f 4200.—					
Preanger Re- gentschappen.	Soebang	3 ^e » » 1375.—					
		bediende..... » 90.—		» 5665 —	» 125 —	— —	
	Bandoeng	1 ^e kl..... f 5600.—					
		2 ^e » » 4700.—					
	Gemengde school..	3 ^e kl..... » 2100.—					
		hulponderwijzeres. » 3200.—					
		tijd. » .. » 250.—					
		bediende..... » 90.—		» 15940 —	» 100 —	» 91 75	
		2 ^e kl..... f 3000.—					
	Meisjesschool	hulponderwijzeres. » 1500.—					
		bediende..... » 90.—		» 4590 —	» 39 —	» 185 05	
		2 ^e kl..... f 5050.—					
	Tjandjoer	hulponderwijzeres. » 1800.—					
		bediende..... » 90.—		» 6940 —	» 20 —	» 32 —	
		2 ^e kl..... f 4800.—					
	Garoet	3 ^e » » 1500.—					
		hulponderwijzeres. » 1675.—					
		bediende..... » 90.—		» 7065 —	» 90 —	» 21 25	
		1 ^e kl..... f 5650.—					
	Soekaboemi.....	2 ^e » » 2750.—					
		hulponderwijzeres. » 1500.—					
		bediende..... » 90.—		» 9990 —	» 49 —	» 63 70	
		Transporteeren		f 283955 —	f 2430 25	f 2873 20	

Leermiddelen en prijzen.			10 pct. aandeel schoolgelden.		Totaal.		Ontvangen schoolgelden.		TOELICHTINGEN.			
f	5208	15 ^s	f	4566	77 ^s	f	226557	73	f	45667	87	
»	342	76	»	241	44	»	15277	85	»	2414	37 ^s	
»	66	55 ^s	»	78	79	»	6920	59 ^s	»	787	87 ^s	
»	37	62	»	42	60	»	5870	22	»	426	—	
»	264	58	»	221	16	»	16617	49	»	2211	62 ^s	
»	121	18	»	97	01	»	5052	24	»	970	12 ^s	
»	120	19	»	77	85	»	7190	04	»	778	50	
»	125	05	»	134	89	»	7456	19	»	1348	87 ^s	
»	190	87 ^s	»	180	—	»	10473	57 ^s	»	1800	—	
f	6476	96 ^s	f	5640	51 ^s	f	501575	95	f	56405	24 ^s	

GEWEST.	SCHOLEN.	UITGAVEN.						
		Traktementen van het onderwijzend personeel.			Onderhoud en aanmaak van meubilair.	Schrijf- behoefte voor gratis leerlingen.		
		Onderwijzers of onderwijzeressen.	Bedrag.	Totaal per school.				
Cheribon...	Hoofdplaats.....	Per transport.....		f 283955 —	f 2450 25	f 2875 20		
	Gemengde school ..	1 ^e kl.....	f 6000.—					
		2 ^e »	» 3600.—					
		hulponderwijzeres. »	2750.—					
		bediende.....	» 90.—	» 12440 —	» 30 —	» 55 25		
	Meisjesschool	2 ^e kl.....	f 3900.—					
		hulponderwijzeres. »	3270.—					
		bediende.....	» 90.—	» 7260 —	» 25 —	» 108 90		
	Indramajoe.....	2 ^e kl.....	f 4800.—					
		3 ^e »	» 1000.—					
hulponderwijzeres. »		420.—						
bediende.....		» 90.—	» 6310 —	— —	» 17 —			
Padangsche Benedenlan- den.	Padang	1 ^e kl.....	f 5550.—					
		2 ^e »	» 3500.—					
		3 ^e »	» 1500.—					
		hulponderwijzeres. »	2325.—					
	1 ^e school	tijd. »	» 1500.—					
		bediende.....	» 90.—	» 14265 —	— —	— —		
		2 ^e school.....	1 ^e kl.....	f 6075.—				
			2 ^e »	» 4000.—				
	tijd. 3 ^e kl.		» 2100.—					
	Meisjesschool.....	hulponderwijzeres. »	1500.—					
		bediende.....	» 90.—	» 13765 —	» 50 —	» 135 50		
Fort de Kock.....		2 ^e kl.....	f 3250.—					
		tijd. hulponderw.. »	1500.—					
	bediende.....	» 90.—	» 4840 —	» 43 —	» 47 05			
	3 ^e »	» 1800.—						
Padangsche Bovenlanden.		hulponderwijzeres. »	1500.—					
		bediende.....	» 90.—	» 6840 —	» 65 —	» 26 25		
		Transporteeren.....		f 349675 —	f 2643 25	f 3263 15		

Leermiddelen en prijzen.			10 pct. aandeel schoolgelden.		Totaal.		Ontvangen schoolgelden.		TOELICHTINGEN.		
f	6476	96 ^s	f	5640	51 ^s	f	301375	93	f	56405	24 ^s
»	180	91	»	92	10	»	12798	26	»	921	—
»	83	94	»	41	94	»	7519	78	»	419	37 ^s
»	36	55	»	24	92 ^s	»	6388	47 ^s	»	249	25
»	172	72	»	465	24	»	14902	96	»	4652	37 ^s
»	365	88	»	124	99	»	14441	37	»	1249	91
»	69	35	»	146	61	»	5146	01	»	1466	10
»	118	51	»	109	21	»	7158	97	»	1092	12 ^s
f	7504	82 ^s	f	6645	53	f	369731	75 ^s	f	66455	38

GEWEST.	SCHOLEN.	UITGAVEN.					
		Traktementen van het onderwyzend personeel.			Onderhoud en aanmaak van meubilair.	Schrijf- behoeften voor gratis leerlingen.	
		Onderwijzers of onderwijzeressen.	Bedrag.	Totaal per school.			
Padangsche Bovenlanden.	Padang Pandjang ..	Per transport		f 349675 —	f 2643 25	f 5263 15	
		2 ^e kl. f 3000.—					
		tijd. 3 ^e kl. » 1500.—					
		bediende » 90.—		» 4590 —	» 35 —	» 16 25	
Tapanoelie..	Solok	2 ^e kl. f 4200.—					
		3 ^e » » 625.—					
		bediende..... » 90.—		» 4915 —	» 70 —	» 23 50	
				» 3640 —	» 50 —	» 12 50	
Benkoelen..	Hoofdplaats.....	2 ^e kl. f 4950.—					
		3 ^e » » 1575.—					
		bediende » 90.—		» 6615 —	» 40 —	» 32 50	
Palembang..	Hoofdplaats	1 ^e kl. f 6450.—					
		2 ^e » » 2550.—					
		hulponderwijzeres. » 1775.—					
		bediende..... » 90.—		» 10865 —	» 80 —	» 50 80	
Banka.....	Muntok.....	2 ^e kl. f 3650.—					
		3 ^e » » 1500.—					
		bediende..... » 90.—		» 5240 —	» 25 —	» 21 50	
Riouw.....	Riouw.....	2 ^e kl. f 2800.—					
		3 ^e » » 1500.—					
		bediende..... » 90.—		» 4390 —	— —	» 19 50	
Sumatra's Oostkust....	Medan.....	2 ^e kl. f 3100.—					
		3 ^e » » 1500.—					
		bediende » 210.—		» 4810 —	» 20 —	» 13 —	
Atjeh en On- derhoorighe- den.....	Kota-Radja	1 ^e kl. f 5400.—					
		2 ^e » » 4800.—					
		3 ^e » » 1000.—					
		bediende..... » 180.—					
		vivres..... » 1333.—		» 12713 —	» 250 —	» 6 76	
		Transporteeren.....		f 407453 —	f 3213 25	3459 46	

				Ontvangen schoolgelden.	TOELICHTINGEN.
Leermiddelen en prijzen.	10 pct. aandeel schoolgelden.	Totaal.			
f 7504 82 ^s	f 6645 53	f 569731 75 ^s	f 66455 38		
» 91 58	» 91 61	» 4824 44	» 916 12 ^s		
» 159 04 ^s	» 62 77 ^s	» 5230 32	» 627 75		
» 41 75	» 31 74	» 3775 99	» 317 37 ^s		
» 108 98	» 55 22 ^s	» 6851 70 ^s	» 552 25		
» 140 25	» 131 69	» 11267 74	» 1316 87 ^s		
» 67 15	» 128 22 ^s	» 5481 85 ^s	» 1282 25		
» 94 59	» 93 06	» 4597 15	» 930 62 ^s		
» 74 97	» 147 07 ^s	» 5065 04 ^s	» 1470 75		
» 76 80 ^s	» 179 67	» 15226 23 ^s	» 1796 73 ^s		
f 8359 92 ^s	f 7566 60	f 430052 23 ^s	f 75666 11 ^s		

GEWEST.	SCHOLEN.	UITGAVEN.					
		Traktementen van het onderwyzend personeel.			Onderhoud en aanmaak van meubilair.	Schrijf- behoefte voor gratis leerlingen.	
		Onderwijzers of onderwijzeressen.	Bedrag.	Totaal per school.			
Atjeh en On- derhoorighe- den.....	Kota-Radja	Per transport.....		f 407453—	f 321325	f 345946	
		1 ^e kl. f 2700.—					
		2 ^e » » 3150.—					
		3 ^e kl » 1200.—					
		tijd. hulponderw. » 1000.—					
		bediende » 180.—					
		vivres..... » 1486.50					
Westèr-Afd. van Borneo..	Pontianak	2 ^e kl f 3000.—		» 971650	» 50—	» 4250	
		3 ^e » » 1500.—					
		bediende..... » 90.—					
				» 4590—	» 25—	» 2750	

2de Inspectie-

Semarang ..	Hoofdplaats	1 ^e kl..... f 6000.—					
		2 ^e » » 3600.—					
	1 ^e school A.....	3 ^e » » 1650.—					
		hulponderwijzeres » 1950.—					
		tijd. » » 1500.—					
		bediende..... » 90.—					
				f 14790—	f 50—	—	—
	1 ^e school B.....	1 ^e kl..... f 6600.—					
		2 ^e kl..... » 4150.—					
		3 ^e » » 1525.—					
		3 ^e » » 1625.—					
		3 ^e » » 1625.—					
		hulponderwijzeres » 2520.—					
		bediende » 90.—					
				» 11560—	» 40—	» 1940	
	2 ^e school	1 ^e kl..... f 6400.—					
		2 ^e » » 3700.—					
		3 ^e » » 2100.—					
		hulponderwijzeres » 1800.—					
		» » 1800.—					
		bediende » 90.—					
				f 15890—	» 79—	» 19350	
	Transporteeren.....			» 46399950	f 345725	f 374236	

			Ontvangen schoolgelden.	TOELICHTINGEN.
Leermiddelen en prijzen.	10 pct. aandeel schoolgelden.	Totaal.		
f 8359 92 ^s	f 7566 60	f 430052 23 ^s	f 75666 11 ^s	(1) Met 1 Juli 1892 verheven tot eene 1 ^e klasse school.
» 291 62	» 9 95	» 10110 57	» 99 50	
» 171 14	» 156 22 ^s	» 4969 86 ^s	» 1562 25	

afdeeling.

f 189 97 ^s	f 462 57 ^s	f 15492 55	f 4625 75
» 253 99 ^s	» 709 29	» 12582 68 ^s	» 7092 87 ^s
» 621 19	» 89 75	» 16873 44	» 897 50
f 9887 84 ^s	f 8994 39	f 490081 34 ^s	f 89943 99

GEWEST.	SCHOLEN.	UITGAVEN.					
		Traktementen van het onderwijzend personeel.			Onderhoud en aanmaak van meubilair.	Schrijf-behoeften voor gratis leerlingen.	
		Onderwijzers of onderwijzeressen.	Bedrag.	Totaal per school.			
Semarang ..	3 ^e school	Per transport.....		f 463999 50	f 3457 25	f 3742 36	
		1 ^e kl..... f 6000.—					
		2 ^e » » 3650.—					
		3 ^e » » 1500.—					
		tijd. hulponderw. » 1500.—					
		bediende » 90.—					
	Meisjesschool.....			» 12740 —	» 20 —	» 82 50	
		1 ^e kl..... f 4800.—					
		2 ^e » » 3000.—					
		hulponderwijzeres » 1550.—					
		tijd. » » 1500.—					
		bediende » 90.—					
	Tjandi.....			» 10940 —	» 63 60	» 516 55	
		2 ^e kl..... f 4200.—					
		3 ^e » » 1925.—					
		tijd. hulponderw. » 1125.—					
	Ambarawa Gemengde school	bediende..... » 90.—		» 7240 —	» 122 50	» 45 05	
		1 ^e kl..... f 6200.—					
		2 ^e » » 2900.—					
		3 ^e » » 1650.—					
		hulponderwijzeres » 925.—					
		tijd hulponderw.. » 875.—					
	Meisjesschool.....	bediende » 90.—		» 12640 —	» 195 50	» 65 50	
		2 ^e kl..... f 3950.—					
		hulponderwijzeres » 1800.—					
	Oengaran	bediende » 90.—		» 5840 —	» 20 —	» 91 50	
		2 ^e kl..... f 4800.—					
		tijd. hulponderw. » 1500.—					
	Salatiga..... 1 ^e school	bediende..... » 90.—		» 6390 —	» 20 —	» 17 80	
		1 ^e kl..... » 5950.—					
		2 ^e » » 2900.—					
		hulponderwijzeres » 2350.—					
		bediende..... » 90.—		» 11290 —	» 75 —	» 4 15	
		Transporteeren		f 531079 50	f 3973 85	f 4565 41	

Leermiddelen en prijzen.		10 pct. aandeel schoolgelden.		Totaal.		Ontvangen schoolgelden.		TOELICHTINGEN.	
f	9887 84 ^s	f	8994 59	f	490081 34 ^s	f	89945 99		
»	193 31	»	53 97 ^s	»	13089 78 ^s	»	539 75		
»	424 56	»	153 02 ^s	»	12097 53 ^s	»	1530 25		
»	143 43	»	165 56	»	7716 34	»	1653 62 ^s		
»	310 20 ^s	»	114 06	»	13325 26 ^s	»	1140 62 ^s		
»	59 29	»	40 44	»	6051 23	»	404 37 ^s		
»	87 20	»	51 30	»	6566 30	»	512 96 ^s		
»	113 01	»	205 81	»	11687 97	»	2058 12 ^s		
f	11218 65	f	9778 36	f	560615 77	f	97783 70 ^s		

GEWEST.	SCHOLEN.	UITGAVEN.					
		Traktementen van het onderwijzend personeel.			Onderhoud en aanmaak van meubilair.	Schrijf- behoefte voor gratis leerlingen.	
		Onderwijzers of onderwijzeressen.	Bedrag.	Totaal per school.			
Semarang . .	Salatiga 2 ^e school	Per transport.....		f 531079 50	f 3973 85	f 4565 41	
		1 ^e kl. f 5550.—					
		2 ^e » » 5250.—					
		tijd. 3 ^e kl. . . . » 1375.—					
		hulponderwijzeres » 2265.—					
		bediende..... » 90.—		» 14530 —	» 55 —	» 122 25	
	Meisjesschool.....	2 ^e kl. f 3900.—					
		hulponderwijzeres » 1800.—					
		bediende..... » 90.—		» 5790 —	» 40 —	» 214 35	
	Kendal.....	2 ^e kl. f 4800.—					
		3 ^e » » 1500.—					
Tegal.....	Tegal Gemengde school	bediende..... » 90.—		» 6390 —	» 25 —	» 15 50	
		1 ^e kl. f 6600.—					
		2 ^e » » 2600.—					
		3 ^e » » 1500.—					
		hulponderwijzeres » 1500.—					
	Meisjesschool.....	bediende..... » 90.—		» 12290 —	» 260 —	» 59 —	
		2 ^e kl. f 4450.—					
		hulponderwijzeres » 420.—					
		tijd. hulponderw. » 1250.—					
		bediende..... » 90.—		» 6210 —	» 70 —	» 134 —	
Pekalongan .	Pekalongan..... Gemengde school	1 ^e kl. f 5400.—					
		2 ^e » » 2850.—					
		3 ^e » » 1500.—					
		hulponderwijzeres » 2210.—					
		bediende..... » 90.—		» 12050 —	» 50 —	» 100 60	
	Meisjesschool (a)...	2 ^e kl. » 2700.—					
		tijd. hulponderw. » 1000.—					
		bediende..... » 67.50		» 3767 50	» (b) 550 93	» 107 95	
	Pati.....	1 ^e kl. f 5400.—					
		2 ^e » » 3600.—					
Japara.....		tijd. hulponderw. » 1500.—					
		Transporteeren... f 10500.—		f 592107 —	f 5024 78	f 5319 06	

Leermiddelen en prijzen.			10 pct. aandeel schoolgelden.		Totaal.		Ontvangen schoolgelden.		TOELICHTINGEN.	
f 11218 65	f 9778 56	f 560615 77	f 97783 70 ^s							
» 412 35 ^s	» 56 42 ^s	» 15176 03	» 564 25							
» 216 71 ^s	» 54 35	» 6315 41 ^s	» 543 50							
» 100 55	» 155 79	» 6366 84	» 1557 87 ^s							
» 166 21	» 140 55	» 12915 76	» 1405 50							
» 93 95	» 74 25	» 6582 20	» 742 50							
» 358 87	» 161 11	» 12720 58	» 1611 12 ^s						(a) Geopend 1 April 1892.	
— —	» 49 24 ^s	» 4475 62 ^s	» 492 45						(b) Eerste inrichting.	
f 12567 30	f 10450 08	f 625468 22	f 104500 70 ^s							

GEWEST.	SCHOLEN.	UITGAVEN.				
		Traktementen van het onderwijzend personeel.			Onderhoud en aanmaak van meubilair.	Schrijf-behoefte voor gratis leerlingen.
		Onderwijzers of onderwijzeressen.	Bedrag.	Totaal per school.		
Japara.....	Pati.....	Per transport.... f 10500.—		f 592107 —	f 5024 78	f 5319 06
		bediende..... » 90.—		» 10590 —	» 25 —	» 50 50
	Japara.....	2 ^e kl..... f 4600.—				
		3 ^e » » 1500.—				
	Koedoes.....	bediende » 90.—		» 6190 —	» 35 —	» 44 05
		2 ^e kl..... f 2700.—				
		3 ^e » » 1500.—				
		hulponderwijzeres » 1600.—				
	Djoewana.....	bediende..... » 90.—		» 5890 —	» 35 —	» 43 —
		2 ^e kl..... f 5100.—				
		tijd. hulponderw. » 1500.—				
Rembang ..	Hoofdplaats.....	bediende..... » 90.—		» 6690 —	» 20 —	» 28 25
		1 ^e kl..... f 6000.—				
		2 ^e » » 3000.—				
		hulponderwijzeres » 2270.—				
	Toeban.....	bediende..... » 90.—		» 11360 —	» 25 —	» 72 50
		2 ^e kl..... f 3275.—				
		tijd. hulponderw. » 1500.—				
	Bodjonegoro (¹)...	bediende..... » 90.—		» 4865 —	» 35 —	» 50 25
		1 ^e kl..... f 3000.—				
		2 ^e » » 3750.—				
		3 ^e » » 750.—				
Banjoemas..	Poerbolingo (²)...	hulponderwijzeres » 1800.—				
		bediende..... » 90.—		» 9590 —	» 25 —	» 32 —
		2 ^e kl..... f 3200.—				
	Banjoemas	3 ^e » » 750.—				
		bediende..... » 60.—		» 4010 —	» 880 50	» 5 50
		1 ^e kl..... f 6500.—				
		2 ^e » » 2700.—				
		hulponderwijzeres » 1800.—				
		bediende..... » 90.—		» 11090 —	» 40 —	» 72 25
		Transporteeren.....		f 662182 —	f 6145 28	f 5697 36

Leermiddelen en prijzen.			10 pct. aandeel schoolgelden.			Totaal.			Ontvangen schoolgelden.		TOELICHTINGEN.	
f	12567	30	f	10450	08	f	625468	22	f	104500	70 ^s	
»	114	56	»	140	24	»	10920	30	»	1402	37 ^s	
»	119	72 ^s	»	90	10	»	6478	87 ^s	»	901	—	
»	119	29	»	110	05	»	6195	34	»	1100	50	
»	103	40	»	88	85	»	6930	50	»	888	50	
»	102	52	»	85	84	»	11645	86	»	858	37 ^s	
»	54	08 ^s	»	56	90	»	5041	23 ^s	»	569	05 ^s	(¹) Met 1 Juli 1892 verheven tot eene 1 ^e klasse.
»	123	29	»	167	61	»	9737	90	»	1676	12 ^s	(²) Heropend 1 Mei 1892.
»	204	95	»	26	10	»	5127	05	»	261	—	
»	182	62 ^s	»	195	26	»	11580	13 ^s	»	1952	62 ^s	
f	13691	74 ^s	f	11411	05	f	699125	41 ^s	f	114110	26	

GEWEST.	SCHOLEN.	UITGAVEN.					
		Traktementen van het onderwijzend personeel.			Onderhoud en aanmaak van meubilair.	Schrijf- behoeften voor gratis leerlingen.	
		Onderwijzers of onderwijzeressen.	Bedrag.	Totaal per school.			
Banjoemas..	Bandjarnegara.....	Per transport.....		f 662182 --	f 6143 28	f 5697 36	
		2 ^e kl..... f 3700.—					
		3 ^e » » 1500.—					
		bediende..... » 90.—		» 5290 —	» 60 —	» 25 —	
	Tjilatjap (¹).....	1 ^e kl..... f 2700.—					
		2 ^e » » 4200.—					
		3 ^e » » 750.—					
		hulponderwijzers » 1500.—					
		bediende..... » 90.—		» 9240 --	» 90 —	» 29 75	
Bagelen....	Poerworedjo.....	1 ^e kl..... f 5400.—					
		2 ^e » » 4250.—					
		3 ^e » » 1800.—					
		hulponderwijzers » 1800.—					
		tijd. » » 1500.—					
	Gemengde school	bediende..... » 90.—		» 14840 —	» 25 —	» 65 25	
	Meisjesschool.....	2 ^e kl..... f 4200.—					
		hulponderwijzers » 1820.—					
		bediende..... » 90.—		» 6110 —	» 45 —	» 59 85	
	Wonosobo.....	2 ^e kl..... f 3300.—					
		3 ^e » » 2100.—					
		bediende..... » 90.—		» 5490 —	» 40 —	» 31 25	
	Keboemen.....	2 ^e kl..... f 2600.—					
		hulponderwijzers » 1575.—					
		bediende..... » 90.—		» 4265 —	» 20 —	» 25 —	
	Koetoardjo.....	2 ^e kl..... f 3600.—					
		3 ^e » » 1875.—					
		bediende..... » 90.—		» 5565 —	» 200 —	» 40 —	
	Gombong.....	1 ^e kl..... f 6600.—					
		2 ^e » » 3300.—					
		3 ^e » » 1675.—					
		3 ^e » » 1475.—					
		3 ^e » » 1675.—					
	Pupillenschool....	Transporteeren... f 14725.—		f 712982 --	f 6625 28	f 5975 46	

				Ontvangen schoolgelden.	TOELICHTINGEN.
Leermiddelen en prijzen.	10 pct. aandeel schoolgelden.	Totaal.			
f 13691 74 ^s	f 11411 03	f 699125 41 ^s	f 114110 26		
» 109 53	» 184 41 ^s	» 5668 94 ^s	» 1844 15		(¹) Met 1 Juli 1892 verheven tot eene 1 ^e klasse school.
» 129 38 ^s	» 80 95	» 9570 08 ^s	» 809 50		
» 324 14	» 332 79	» 15587 18	» 3327 87 ^s		
» 78 39	» 125 37 ^s	» 6418 61 ^s	» 1253 75		
» 150 94	» 163 21	» 5875 40	» 1632 12 ^s		
» 94 26 ^s	» 155 64	» 4559 90 ^s	» 1556 37 ^s		
» 98 40	» 145 —	» 6048 40	» 1450 —		
f 14676 79 ^s	f 12598 41	f 752853 94 ^s	f 125984 03 ^s		

Middelbaar en lager onderwijs voor Europeanen over 1892.

GEWEST.	SCHOLEN.	UITGAVEN.					
		Traktementen van het onderwijzend personeel.			Onderhoud en aanmaak van meubilair.	Schrijf- behoeften voor gratis leerlingen.	
		Onderwijzers of onderwijzeressen.	Bedrag.	Totaal per school.			
Bagelen....	Gombong	Per transport....	f 14725.—	f 712982 —	f 6623 28	f 5973 46	
		3 ^e »	» 1800.—				
		Pupillenschool....	3 ^e »	» 1500.—			
			3 ^e »	» 2000.—			
			3 ^e »	» 2700.—			
			3 ^e »	» 2250.—			
		bediende.....	» 90.—				
	2 ^e school (¹).....	1 ^e kl.....	f 2850.—	» 25065 —	» 80 —	» 606 —	
		2 ^e »	» 3000.—				
		3 ^e »	» 750.—				
		hulponderwijzeres	» 2400.—				
		bediende.....	» 90.—				
Kedoe.....	Magelang.....	1 ^e kl.....	f 6000.—	» 9090 —	» 235 —	» 47 25	
		2 ^e »	» 2650.—				
		3 ^e »	» 1750.—				
		hulponderwijzeres	» 1500.—				
		bediende.....	» 90.—				
	2 ^e school	1 ^e kl.....	f 6300.—	» 11990 —	» 410 —	» 3 70	
		2 ^e »	» 3900.—				
		3 ^e »	» 1700.—				
		bediende.....	» 90.—				
				» 11990 —	» 121 —	» 13 75	
Djokjakarta.	Meisjesschool	2 ^e kl.....	f 3900.—				
		hulponderwijzeres	» 2945.—				
		bediende.....	» 90.—				
				» 6935 —	» 25 —	» 89 26	
	Hoofdplaats.....	1 ^e kl.....	f 5950.—				
		2 ^e »	» 2400.—				
		3 ^e »	» 1500.—				
		3 ^e »	» 1500.—				
		hulponderwijzeres	» 1500.—				
	1 ^e school A.....	tijd. »	» 125.—				
		bediende.....	» 90.—				
				» 13065 —	» 50 —	» 3 —	
	1 ^e school B	1 ^e kl.....	f 6600.—				
		Transporteeren...	f 6600.—	f 791117 —	f 7544 28	f 6736 42	

Leermiddelen en prijzen.		10 pct. aandeel schoolgelden.	Totaal.		Ontvangen schoolgeiden.		
TOELICHTINGEN.							
f	14676 79 ^s	f	12598 41	f	752853 94 ^s	f	125984 03 ^s
»	1350 31 ^s	—	—	»	27101 31 ^s	—	—
»	258 36	»	163 21	»	9793 82	»	1632 12 ^s
»	169 42	»	301 75	»	12874 87	»	3017 50
»	241 87	»	32 60	»	12399 22	»	326 —
»	129 57	»	120 87 ^s	»	7299 70 ^s	»	1208 75
»	231 15	»	472 85	»	15822 —	»	4728 50
f	17057 48	f	13689 69 ^s	f	836144 87 ^s	f	136896 91

(¹) Met 1 Juli 1892 verheven tot eene 1^e klasse school.

GEWEST.	SCHOLEN.	UITGAVEN.					
		Traktementen van het onderwijzend personeel.			Onderhoud en aanmaak van meubilair.	Schrijf- behoeften voor gratis leerlingen.	
		Onderwijzers of onderwijzeressen.	Bedrag.	Totaal per school.			
Djokjakarta.	1 ^e school B.....	Per transport ... f	6600.—	f 791117 —	f 7544	28	f 6736 42
		2 ^e kl. »	3600.—				
		tijd. hulponderw. »	1375.—				
		bediende..... »	90.—				
	2 ^e school.....			» 11665 —	» (1) 1164	—	» 3 —
		1 ^e kl..... f	6600.—				
		2 ^e » »	4750.—				
		3 ^e » »	1725.—				
		3 ^e » »	1500.—				
		hulponderwijzeres »	1500.—				
		tijd. » »	1500.—				
		bediende..... »	90.—				
Soerakarta .	Meisjesschool.....			» 17665 —	» 359	—	» 135 —
		1 ^e kl..... f	4800.—				
		2 ^e » »	3000.—				
		hulponderwijzeres »	1800.—				
	Hoofdplaats.....	» . »	1500.—				
		bediende..... »	90.—				
				» 11190 —	» 40	—	» 421 25
		1 ^e kl..... f	6000.—				
	1 ^e school.....	2 ^e » »	3000.—				
		3 ^e » »	1500.—				
		3 ^e » »	1500.—				
		hulponderwijzeres »	1800.—				
		bediende »	90.—				
				» 13890 —	» 82	—	» 2 50
		1 ^e kl..... f	6000.—				
		2 ^e » »	3800.—				
	2 ^e school.....	3 ^e » »	2700.—				
		3 ^e » »	750.—				
		hulponderwijzeres »	750.—				
		» . »	1625.—				
		bediende..... »	90.—				
				» 15715 —	» 70	—	» 151 50
		1 ^e kl..... f	5950.—				
		2 ^e » »	2500.—				
	3 ^e school.....	3 ^e » »	1500.—				
		hulponderwijzeres »	2400.—				
		Transporteeren .. f	12350.—	f 861242 —	f 9259	28	f 7449 67

				Ontvangen schoolgelden.	TOELICHTINGEN.
Leermiddelen en prijzen.	10 pct. aandeel schoolgelden.	Totaal.			
f 17057 48	f 15689 69 ^s	f 836144 87 ^s	f 136896 91		
» 100 75	» 204 82 ^s	» 15137 57 ^s	» 2048 25		(¹) Eerste inrichting.
» 545 54	» 245 47 ^s	» 18950 01 ^s	» 2454 75		
» 335 58	» 274 39	» 12261 22	» 2745 87 ^s		
» 262 05	» 306 01	» 14542 56	» 3060 12 ^s		
» 583 11 ^s	» 30 39	» 16550 00 ^s	» 303 87 ^s		
f 18884 51 ^s	f 14750 78 ^s	f 911586 25	f 147507 78 ^s		

GEWEST.	SCHOLEN.	UITGAVEN.					
		Traktementen van het onderwijzend personeel.			Onderhoud en aanmaak van meubilair.	Schrijf- behoeften voor gratis leerlingen.	
		Onderwijzers of onderwijzeressen.	Bedrag.	Totaal per school.			
Soerakarta..	5 ^e school.....	Per transport....	f 12350.—	f 861242 —	f 9259 28	f 7449 67	
		bediende.....	» 90.—	» 12440 —	» 145 —	» 74 25	
	Meisjesschool.....	1 ^e kl.....	f 5250.—				
		2 ^e »	» 2400.—				
		hulponderwijzeres	» 2615.—				
		»	» 1575.—				
		bediende.....	» 90.—	» 11930 —	» 237 50	» 485 95	
	Klatten	1 ^e kl.....	f 6000.—				
		2 ^e »	» 3000.—				
		hulponderwijzeres	» 2640.—				
		bediende.....	» 90.—	» 11730 —	» 293 —	» 79 —	
	Bojolali	1 ^e kl.....	f 6000.—				
		2 ^e »	» 2850.—				
		3 ^e »	» 1500.—				
		bediende.....	» 90.—	» 10440 —	» 30 —	» 55 80	
Madioen....	Hoofdplaats.....	1 ^e kl.....	f 6200.—				
		2 ^e »	» 2650.—				
		3 ^e »	» 700.—				
		hulponderwijzeres	» 1000.—				
		tijd. »	» 1500.—				
	Meisjesschool	bediende.....	» 90.—	» 18440 —	» 115 —	» 51 75	
		2 ^e kl.....	f 4150.—				
		tijd. hulponderw.	» 1500.—				
		bediende.....	» 90.—	» 5740 —	» 142 —	» 218 80	
	Ngawi.....	1 ^e kl.....	f 6300.—				
		2 ^e »	» 4800.—				
		hulponderwijzeres	» 2225.—				
		bediende.....	» 90.—	» 13415 —	» 25 —	» 38 50	
	Kediri.....	Hoofdplaats.....	1 ^e kl.....	f 6600.—			
			2 ^e »	» 3200.—			
Gemengde school..		hulponderwijzeres	» 2520.—				
		»	» 1500.—				
		Transporteeren...	f 13820.—	f 945377 —	f 10246 78	f 8453 72	

				Ontvangen schoolgelden.	TOELICHTINGEN.
Leermiddelen en prijzen.	10 pct. aandeel schoolgelden.	Totaal.			
f 18884 51 ^s	f 14750 78 ^s	f 911586 25	f 147507 78 ^s		
» 272 96 ^s	» 299 45	» 13231 66 ^s	» 2994 50		
» 385 88	» 165 41	» 15204 74	» 1654 12 ^s		
» 354 75 ^s	» 47 94	» 12504 69 ^s	» 479 37 ^s		
» 294 07	» 32 22 ^s	» 10852 09 ^s	» 322 25		
» 193 03	» 210 25	» 19010 03	» 2102 50		
» 140 73	» 87 37 ^s	» 6328 90 ^s	» 873 75		
» 150 32	» 161 85	» 13790 67	» 1618 50		
f 20576 26 ^s	f 15755 28 ^s	f 1000509 05	f 157552 78 ^s		

GEWEST.	SCHOLEN.	UITGAVEN.				
		Traktementen van het onderwyzend personeel.			Onderhoud en aanmaak van meubilair.	Schrijf-behoefte voor gratis leerlingen.
		Onderwijzers of onderwijzeressen.	Bedrag.	Totaal per school.		
Kediri.	Gemengde school..	Per transport f	13820.—	f 945377 —	f 10246 78	f 8453 72
		bediende..... »	90.—	» 13910 —	» 253 —	» 67 80
	Meisjeschool (¹)...	2 ^e kl. f	3000.—			
		tijd. hulponderw. »	1375.—			
		bediende..... »	90.—	» 4465 —	» 357 —	» 148 45
	Blitar.....	1 ^e kl. f	6000.—			
	Gemengde school..	2 ^e » »	4650.—			
		3 ^e » »	1500.—			
		hulponderwijzeres »	1700.—			
		bediende..... »	90.—	» 13940 —	» 40 —	» 60 10
	Meisjesschool.....	2 ^e kl. f	3600.—			
		hulponderwijzeres »	1500.—			
		bediende..... »	90.—	» 5190 —	» 80 —	» 133 55
	Toeloeng Agoeng ..	2 ^e kl. f	3600.—			
		3 ^e » »	1600.—			
		hulponderwijzeres »	195.—			
Z.- en Oos- ter-Afdeeling van Borneo..		bediende..... »	90.—	» 5485 —	» 66 —	» 36 75
	Ngandjoek.....	2 ^e kl. f	4150.—			
		hulponderwijzeres »	2050.—			
		bediende..... »	90.—	» 6290 —	» 26 —	» 19 50
	Bandjermasin.....	1 ^e kl. f	6000.—			
		2 ^e » »	3600.—			
		tijd. 3 ^e kl. »	1500.—			
	Gemengde school..	hulponderwijzeres »	2100.—			
		bediende..... »	90.—	» 13290 —	» 140 —	» 75 25
	Meisjesschool.....	2 ^e kl. f	4200.—			
		tijd. hulponderw. »	1500.—			
		bediende..... »	90.—	» 5790 —	» 20 —	» 130 35
		Transporteeren		f 1013737 —	f 11228 78	f 9125 47

					Ontvangen schoolgelden.	TOELICHTINGEN.
Leermiddelen en prijzen.	10 pct. aandeel schoolgelden.	Totaal.				
f 20576 26 ^s	f 15755 28 ^s	f 1000509 05	f 157552 78 ^s		(1) Geopend 23 December 1891.	
» 186 85	» 114 55	» 14532 20	» 1145 50			
» 253 61	» 76 75	» 5300 81	» 767 50			
» 221 47	» 139 76	» 14401 33	» 1397 62 ^s			
» 127 53 ^s	» 39 87 ^s	» 5570 96	» 398 75			
» 193 29 ^s	» 62 15	» 5843 19 ^s	» 621 46 ^s			
» 49 70 ^s	» 50 39	» 6435 59 ^s	» 503 87 ^s			
» 196 50 ^s	» 122 26	» 13824 01 ^s	» 1222 62 ^s			
» 109 86	» 78 77 ^s	» 6128 98 ^s	» 787 75			
f 22015 09 ^s	f 16439 79 ^s	f 1072546 14	f 164397 87 ^s			

GEWEST.	SCHOLEN.	UITGAVEN.				
		Traktementen van het onderwyzend personeel.			Onderhoud en aanmaak van meubilair.	Schrijf-behoefte voor gratis leerlingen.
		Onderwijzers of onderwijzeressen.	Bedrag.	Totaal per school.		

3de Inspectie-

Soerabaja ..	Hoofdplaats..... 1 ^e school A.....	Per transport.....	f 1013737	—	f 1122878	f 912547
		1 ^e kl..... f 5700.—				
		2 ^e » » 3600.—				
		3 ^e » » 1800.—				
		3 ^e » » 1125.—				
		hulponderwijzeres » 450.—				
		» . » 2395.—				
	1 ^e school B.....	bediende..... » 90.—	» 15160	—	» 165	» 840
		1 ^e kl..... f 6500.—				
		2 ^e » » 4650.—				
		3 ^e » » 1500.—				
		3 ^e » » 1550.—				
		hulponderwijzeres » 2100.—				
		bediende..... » 90.—	» 16390	—	» 30	» 11
	2 ^e school.....	1 ^e kl..... f 5700.—				
		2 ^e » » 3900.—				
		3 ^e » » 2000.—				
		hulponderwijzeres » 1800.—				
		» . » 2100.—				
		tijd. » . » 1500.—				
		bediende..... » 90.—	» 17090	—	» 130	» 12575
	3 ^e school.....	1 ^e kl..... f 6300.—				
		2 ^e » » 3600.—				
		3 ^e » » 1650.—				
		hulponderwijzeres » 1675.—				
		» . » 1725.—				
		bediende..... » 90.—	» 15040	—	» 170	» 9175
	4 ^e school.....	1 ^e kl..... f 6200.—				
		2 ^e » » 4200.—				
		3 ^e » » 1800.—				
		Transporteeren... f 12200.—	f 1077417	—	f 1172378	f 936237

			Ontvangen schoolgelden.	TOELICHTINGEN.
Leermiddelen en prijzen.	10 pct. aandeel schoolgelden.	Totaal.		

afdeeling.

f 22015 09 ^s	f 16439 79 ^s	f 1072546 14	f 164397 87 ^s
» 180 30	» 361 92 ^s	» 15875 62 ^s	» 3619 25
» 168 15	» 476 47 ^s	» 17075 62 ^s	» 4764 75
» 287 75	» 112 81	» 17746 51	» 1128 12 ^s
» 266 54	» 207 87 ^s	» 15776 16 ^s	» 2078 75
f 22917 83 ^s	f 17598 88	f 1139019 86 ^s	f 175988 75

GEWEST.	SCHOLEN.	UITGAVEN.				
		Traktementen van het onderwyzend personeel.			Onderhoud en aanmaak van meubilair.	Schrijf- behoefte voor gratis leerlingen.
		Onderwijzers of onderwijzeressen.	Bedrag.	Totaal per school.		
Soerabaja...	4 ^e school.....	Per transport.... f	12200.—	f 1077417 —	f 11723 78	f 9362 37
		bediende..... »	90.—	» 12290 —	» 100 —	» 15 —
	5 ^e school.....	1 ^e kl..... f	6600.—			
		2 ^e » »	3500.—			
		hulponderwijzeres »	2965.—			
		tijd. » . »	1500.—			
		bediende..... »	90.—	» 14655 —	» 135 —	» 122 25
	1 ^e meisjesschool...	1 ^e kl..... f	5550.—			
		2 ^e » »	3525.—			
		hulponderwijzeres »	1650.—			
		» »	2200.—			
		» »	1500.—			
		bediende..... »	90.—	» 14515 —	» 342 12 ⁵	» 5 60
	2 ^e meisjesschool...	1 ^e kl..... f	5000.—			
		2 ^e » »	3650.—			
		hulponderwijzeres »	1260.—			
		tijd. » . »	750.—			
		bediende..... »	90.—	» 10750 —	» 243 —	» 341 90
	Grissee.....	2 ^e kl f	4450.—			
		3 ^e » »	1500.—			
		bediende..... »	90.—	» 6040 —	» 20 —	» 40 25
	Modjokerto	1 ^e kl..... f	6600.—			
		2 ^e » »	3300.—			
		tijd. hulponderw. »	1500.—			
		bediende..... »	90.—	» 11490 —	» 40 —	» 69 —
	Sidoardjo.....	2 ^e kl..... f	3300.—			
		3 ^e » »	1500.—			
		tijd. hulponderw. »	1500.—			
		bediende..... »	90.—	» 6390 —	» 55 —	» 47 —
	Djombang	2 ^e kl..... f	3800.—			
		3 ^e » »	1500.—			
		Transporteeren... f	5300.—	f 1153547 —	f 12658 90 ⁵	f 10003 37

				Ontvangen schoolgelden.	TOELICHTINGEN.
Leermiddelen en prijzen.		10 pct. aandeel schoolgelden.	Totaal.		
f 22917 83 ^s	f 17598 88	f 1139019 86 ^s	f 175988 75		
» 125 60 ^s	» 77 94	» 12608 54 ^s	» 779 37 ^s		
» 187 91	» 9 10	» 15109 26	» 91 —		
» 502 83	» 365 81	» 15731 36 ^s	» 3658 12 ^s		
» 235 89	» 44 21	» 11615 —	» 442 12 ^s		
» 115 78	» 60 44	» 6274 47	» 604 37 ^s		
» 172 85	» 87 09	» 11858 94	» 870 87 ^s		
» 176 87	» 119 52 ^s	» 6788 39 ^s	» 1195 25		
f 24433 57	f 18362 99 ^s	f 1219005 84	f 183629 87		

GEWEST.	SCHOLEN.	UITGAVEN.				
		Traktementen van het onderwijzend personeel.			Onderhoud en aanmaak van meubilair.	Schrijf-behoefte voor gratis leerlingen.
		Onderwijzers of onderwijzeressen.	Bedrag.	Totaal per school.		
Soerabaja...	Djombang.....	Per transport.... f	5300.—	f 1153547 —	f 12658 90 ²	f 10003 37
		bediende..... »	90.—	» 5390 —	» 61 —	» 0 25
		2 ^e kl..... f	4400.—			
Madoera...	Pamekassan.....	3 ^e »..... »	1550.—			
		bediende..... »	90.—	» 6040 —	» 188 —	» 44 25
		2 ^e kl..... f	4800.—			
	Bangkalan.....	3 ^e »..... »	1500.—			
		bediende..... »	90.—	» 6390 —	— —	» 19 75
		2 ^e kl..... f	3300.—			
	Soemenep.....	3 ^e »..... »	2200.—			
		bediende..... »	90.—	» 5590 —	» 55 —	» 24 50
Pasoeroean.	Pasoeroean.....	1 ^e kl..... f	5950.—			
		2 ^e »..... »	5950.—			
		hulponderwijzeres. »	2400.—			
	Gemengde school..	»..... »	1500.—			
		bediende..... »	90.—	» 13890 —	» 70 —	» 111 50
		1 ^e kl..... f	2400.—			
	Meisjesschool (1)...	2 ^e »..... »	3350.—			
		hulponderwijzeres »	1950.—			
		tijd. »..... »	750.—			
	Malang.....	bediende..... »	90.—	» 8540 —	» 60 —	» 250 40
		1 ^e kl..... f	6400.—			
		2 ^e »..... »	3300.—			
	Gemengde school..	3 ^e »..... »	1500.—			
		3 ^e »..... »	1500.—			
		hulponderwijzeres »	2915.—			
	Meisjesschool.....	bediende..... »	90.—	» 15705 —	» 65 60	» 60 50
		2 ^e kl..... f	3600.—			
		hulponderwijzeres »	1500.—			
	Lawang.....	bediende..... »	90.—	» 5190 —	» 112 —	» 160 40
		2 ^e kl..... f	4325.—			
		Transporteeren... f	4325.—	f 1220282 —	f 13270 50 ⁵	f 10674 92

					TOELICHTINGEN.
Leermiddelen en prijzen.	10 pct. aandeel schoolgelden.	Totaal.	Ontvangen schoolgelden.		
f 24433 57	f 18362 99 ^s	f 1219005 84	f 183629 87 ^s		
» 76 97	» 74 70	» 5602 92	» 747 —		
» 128 74 ^s	» 136 71	» 6537 70 ^s	» 1367 12 ^s		
» 77 56 ^s	» 42 67 ^s	» 6529 99	» 426 75		
» 110 30	» 45 59	» 5825 39	» 455 88 ^s		
» 203 22	» 186 44	» 14461 16	» 1864 37 ^s		
» 273 01 ^s	» 142 62 ^s	» 9266 04	» 1426 25		
» 340 07	» 277 46	» 16448 63	» 2774 62 ^s		
» 130 88	» 160 67 ^s	» 5753 95 ^s	» 1606 75		
f 25774 33 ^s	f 19429 87	f 1289431 63	f 194298 63 ^s		

(¹) Met 1 Juli 1892 verheven tot eene 1^e klasse school.

(¹) Met 1 Juli 1892 verheven tot eene 1^e klasse school.

GEWEST.	SCHOLEN.	UITGAVEN.					
		Traktementen van het onderwijzend personeel.			Onderhoud en aanmaak van meubilair.	Schrijf- behoeften voor gratis leerlingen.	
		Onderwijzers of onderwijzeressen.	Bedrag.	Totaal per school.			
Pasoeroean ..	Lawang.....	Per transport... f	4325.—	f 1220282 —	f 13270 50 ^s	f 10674 92	
		3 ^e kl. »	1500.—				
		hulponderwijzers »	1800.—				
		bediende..... »	90.—	» 7715 —	» 60 —	» 30 75	
Probolinggo..	Bangil.....	2 ^e kl..... f	4050.—				
		hulponderwijzers »	200.—				
		tijd. hulponderw. »	1375.—				
		bediende..... »	90.—	» 5715 —	» 305 —	» 22 25	
	Probolinggo	1 ^e kl..... f	5450.—				
		2 ^e » »	4800.—				
		hulponderwijzers »	2100.—				
		bediende..... »	90.—	» 12440 —	— —	» 9 60	
	2 ^e school	1 ^e kl..... f	5750.—				
		2 ^e » »	2850.—				
		tijd. hulponderw. »	1500.—				
		bediende..... »	90.—	» 10190 —	» 311 —	» 68 —	
	Meisjesschool.....	2 ^e kl..... f	3600.—				
		tijd. hulponderw. »	1600.—				
		bediende..... »	90.—	» 5290 —	» 50 —	» 133 45	
	Kraksaän.....	2 ^e kl..... f	3600.—				
		3 ^e » »	750.—				
		bediende..... »	90.—	» 4440 —	» 20 —	» 12 —	
	Loemadjang.....	2 ^e kl..... f	5900.—				
		3 ^e » »	875.—				
		hulponderwijzers »	750.—				
		bediende..... »	90.—	» 5615 —	» 104 —	» 10 —	
Besoeeki....	Besoeeki.....	2 ^e kl..... f	3100.—				
		3 ^e » »	1125.—				
		hulponderwijzers »	375.—				
		bediende..... »	90.—	» 4690 —	» 35 —	» 7 25	
	Sitoebondo	2 ^e kl..... f	3300.—				
		Transporteeren... f	3300.—	f 1266377 —	f 14155 50 ^s	f 10968 22	

								TOELICHTINGEN.
Leermiddelen en prijzen.		10 pct. aandeel schoolgelden.		Totaal.		Ontvangen schoolgelden.		
<i>f</i>	25774 33 ^s	<i>f</i>	19429 87	<i>f</i>	1289431 63	<i>f</i>	194298 63 ^s	
»	121 56	»	178 76	»	8106 07	»	1787 62 ^s	
»	80 34	»	66 90	»	6189 49	»	669 —	
»	194 62	»	205 25	»	12849 47	»	2052 50	
»	325 31	»	23 51	»	10917 82	»	235 12 ^s	
»	102 50	»	102 81	»	5678 76	»	1028 12 ^s	
»	68 14	»	57 60	»	4597 74	»	576 —	
»	52 11 ^s	»	69 80	»	5850 91 ^s	»	698 —	
»	44 52	»	39 37 ^s	»	4816 14 ^s	»	393 75	
<i>f</i>	26763 44	<i>f</i>	20173 87 ^s	<i>f</i>	1348438 04	<i>f</i>	201738 76	

Middelbaar en lager onderwijs voor Europeanen over 1892.

GEWEST.	SCHOLEN.	UITGAVEN.								
		Traktementen van het onderwijzend personeel.			Onderhoud en aanmaak van meubilair.	Schrijf- behoeften voor gratis leerlingen.				
		Onderwijzers of onderwijzeressen.	Bedrag.	Totaal per school.						
Besoekei....	Sitoebondo.....	Per transport....	f 3300.—	f 1266377	—	f 14155	50 ^s	f 10968	22	
		3 ^e kl.....	» 2100.—	» 5490	—	—	—	» 22	75	
		bediende.....	» 90.—		» 5990	—	» 30	—	» 28	75
	Bondowoso.....	2 ^e kl.....	f 4400.—	» 6140	—	» 50	—	» 5	50	
		3 ^e ».....	» 1500.—		» 5790	—	» 45	—	» 18	75
		bediende.....	» 90.—	» 13290	—	» 25	—	» 6	30	
	Djember.....	2 ^e kl.....	f 4550.—	» 12815	—	» 64	—	» 134	75	
		3 ^e ».....	» 1500.—		» 5140	—	» 40	—	» 143	50
		bediende.....	» 90.—	» 6690	—	—	—	» 36	—	
	Banjoewangi.....	2 ^e kl.....	f 4200.—	» 5490	—	» 25	—	» 50	75	
		hulponderwijzeres »	1500.—		f 1343212	—	f 14434	50 ^s	f 11415	27
		bediende.....	» 90.—	Transporteeren.....						
	Celebes en Onderhoorig- heden.....	Makasser.....	1 ^e kl.....	f 6000.—	» 5490	—	» 25	—	» 50	75
			2 ^e ».....	» 3300.—		» 5490	—	» 25	—	» 50
			3 ^e ».....	» 1500.—	» 5490		—	» 25	—	» 50
		hulponderwijzeres »	2400.—	» 5490		—	» 25	—	» 50	75
		bediende.....	» 90.—		» 5490	—	» 25	—	» 50	75
		2 ^e school.....	1 ^e kl.....	f 6000.—		» 5490	—	» 25	—	» 50
			2 ^e ».....	» 3600.—	» 5490		—	» 25	—	» 50
			3 ^e ».....	» 1625.—		» 5490	—	» 25	—	» 50
		tijd. hulponderw. »	1500.—	» 5490	—		» 25	—	» 50	75
		bediende.....	» 90.—		» 5490	—	» 25	—	» 50	75
		Meisjesschool.....	2 ^e kl.....	f 3550.—		» 5490	—	» 25	—	» 50
			tijd. hulponderw. »	1500.—	» 5490		—	» 25	—	» 50
bediende.....	» 90.—		» 5490	—		» 25	—	» 50	75	
Maros.....	2 ^e kl.....	f 5100.—		» 5490	—	» 25	—	» 50	75	
	tijd. 3 ^e kl.....	» 1500.—	» 5490		—	» 25	—	» 50	75	
	bediende.....	» 90.—		» 5490	—	» 25	—	» 50	75	
Bonthain.....	2 ^e kl.....	f 2700.—	» 5490		—	» 25	—	» 50	75	
	3 ^e ».....	» 2700.—		» 5490	—	» 25	—	» 50	75	
	bediende.....	» 90.—	» 5490		—	» 25	—	» 50	75	

			Ontvangen schoolgelden.	TOELICHTINGEN.
Leermiddelen en prijzen.	10 pct. aandeel schoolgelden.	Totaal.		
<i>f</i> 26763 44	<i>f</i> 20173 87 ^s	<i>f</i> 1348438 04	<i>f</i> 201738 76	
» 99 54	» 146 56	» 5758 85	» 1465 62 ^s	
» 51 48 ^s	» 40 89	» 6141 12 ^s	» 408 87 ^s	
» 76 58	» 53 86	» 6325 94	» 538 62 ^s	
» 72 14	» 67 61	» 5993 50	» 676 12 ^s	
» 134 87	» 400 47 ^s	» 13856 64 ^s	» 4004 75	
» 267 39	» 97 75	» 13378 89	» 977 50	
» 73 69	» 27 37 ^s	» 5424 56 ^s	» 273 75	
» 85 17	» 14 40	» 6825 57	» 144 —	
» 57 05	» 35 15	» 5657 95	» 351 50	
<i>f</i> 27681 35 ^s	<i>f</i> 21057 94 ^s	<i>f</i> 1417801 07 ^s	<i>f</i> 210579 51	

GEWEST.	SCHOLEN.	UITGAVEN.					
		Traktementen van het onderwijzend personeel.			Onderhoud en aanmaak van meubilair.	Schrijf- behoeften voor gratis leerlingen.	
		Onderwijzers of onderwijzeressen.	Bedrag.	Totaal per school.			
Celebes en On- derhoorigh. .	Boeloecomba.....	Per transport.....		f 1343212 —	f 14434 50 ^s	f 11415 27	
		2 ^e kl..... f	5100.—				
		3 ^e » »	1700.—				
		bediende..... »	90.—	» 6890 —	» 12 50	» 39 —	
Menado.....	Menado.....	1 ^e kl..... f	5750.—				
		2 ^e » »	3300.—				
		3 ^e » »	2225.—				
		hulponderwijzeres »	2425.—				
	Gemengde school..	tijd. » »	1500.—				
		bediende..... »	90.—	» 15290 —	» 170 —	» 57 —	
		2 ^e kl..... f	3475.—				
		hulponderwijzeres »	1800.—				
	Meisjesschool	bediende..... »	90.—	» 5365 —	— —	» 153 40	
		2 ^e kl..... f	3600.—				
		tijd. 3 ^e kl..... »	1500.—				
		bediende..... »	90.—	» 5190 —	» 55 —	» 23 —	
	Amoerang.....	2 ^e kl..... f	4400.—				
		3 ^e » »	2400.—				
		bediende..... »	90.—	» 6890 —	» 45 —	» 46 50	
		2 ^e kl..... f	3300.—				
	Gorontalo.....	3 ^e » »	1625.—				
		bediende..... »	90.—	» 5015 —	» 10 —	» 2 —	
		1 ^e kl..... f	6575.—				
		2 ^e » »	2600.—				
	Amboina....	tijd. 3 ^e kl..... »	1500.—				
		hulponderwijzeres »	350.—				
		tijd. » »	1250.—				
		» » »	1500.—				
	bediende.....	»	90.—	» 13865 —	» 330 —	» 178 75	
		2 ^e kl..... f	2850.—				
		hulponderwijzeres »	1800.—				
		Transporteeren... »	4650.—	f 1401717 —	f 15057 00 ^s	f 11914 92	

Leermiddelen en prijzen.			10 pct. aandeel schoolgelden.		Totaal.		Ontvangen schoolgelden.		TOELICHTINGEN.		
f	27681	35 ^s	f	21057	94 ^s	f	1417801	07 ^s	f	210579	51
»	86	72	»	16	05	»	7044	27	»	160	50
»	513	03	»	298	75	»	16128	78	»	2987	50
»	136	91 ^s	»	50	14	»	5705	45 ^s	»	501	37 ^s
»	93	46 ^s	»	232	09	»	5593	55 ^s	»	2520	87 ^s
»	120	65	»	181	34	»	7283	49	»	1813	37 ^s
»	31	22	»	90	24	»	5148	46	»	902	37 ^s
»	319	49	»	265	32 ^s	»	14958	56 ^s	»	2653	25
f	28782	84 ^s	f	22291	88	f	1479663	65	f	221918	76

GEWEST.	SCHOLEN.	UITGAVEN.					
		Traktementen van het onderwijzend personeel.			Onderhoud en aanmaak van meubilair.	Schrijf-behoefte voor gratis leerlingen.	
		Onderwijzers of onderwijzeressen.	Bedrag.	Totaal per school.			
Amboina...	Meisjesschool.....	Per transport.... f	4650.—	f 1401717 —	f 15057 00 ^s	f 11914 92	
		bediende..... »	90.—	» 4740 —	— —	» 120 —	
	Saparoea	2 ^e kl..... f	6000.—	» 8415 —	» 80 —	» 50 —	
		3 ^e » »	2325.—				
		bediende..... »	90.—				
	Banda..... Gemengde school..	1 ^e kl..... f	5500.—	» 13040 —	» 192 50	» 38 25	
		2 ^e » »	3200.—				
		3 ^e » »	1500.—				
		tijd. 3 ^e kl..... »	1250.—				
		hulponderwijzeres »	1500.—				
Ternate....	Meisjesschool.....	bediende..... »	90.—	» 5190 —	» 192 —	» 74 05	
		2 ^e kl..... »	3300.—				
		hulponderwijzeres »	1800.—				
		bediende..... »	90.—				
		1 ^e kl..... f	6600.—				
	Ternate.....	2 ^e » »	2500.—	» 11290 —	» 304 —	» 50 75	
		3 ^e » »	2100.—				
		bediende..... »	90.—				
	Timor.....	Koepang.....	2 ^e kl..... f	3300.—	» 4890 —	» 25 —	» 32 —
			3 ^e » »	1500.—			
bediende..... »			90.—				
		TOTAAL		f 1449282 —	f 15850 50 ^s	f 12279 97	

				Ontvangen schoolgelden.	TOELICHTINGEN.
Leermiddelen en prijzen.	10 pct. aandeel schoolgelden.	Totaal.			
f 28782 84 ^s	f 22291 88	f 1479665 65	f 221918 76		
» 133 67 ^s	» 101 80	» 5095 47 ^s	» 1018 —		
» 165 —	» 107 25	» 8817 25	» 1072 50		
» 160 04	» 283 09	» 13713 88	» 2830 87 ^s		
» 53 79	» 111 47 ^s	» 5621 31 ^s	» 1114 75		
» 127 87 ^s	» 165 07 ^s	» 11937 70	» 1650 75		
» 103 90 ^s	» 85 27 ^s	» 5136 18	» 852 75		
f 29527 13	f 23045 84 ^s	f 1529985 45	f 230458 38 ^s		

Uitslag der akte-examens.

SOORT DER AKTEN VAN BEKWAAMHEID.	Batavia.		Semarang.		Soerabaja.		Padang.		TOTAAL.		Aanmerkingen.
	Geslaagd.	Niet geslaagd.	Geslaagd.	Niet geslaagd.	Geslaagd.	Niet geslaagd.	Geslaagd.	Niet geslaagd.	Geslaagd.	Niet geslaagd.	
I Hoofdonderwijzer	2	1	2	3	1	2	2	2	5	4	Niet medegeeld zijn 14 aspiranten, die zich vóór den aanvang der examens hebben teruggetrokken.
II Hoofdonderwijzeres.....	2	1	2	2	2	2	2	2	2	1	
III Hulponderwijzer	1	6	2	2	2	1	1	1	2	8	
IV Hulponderwijzeres.....	18	7	3	3	6	2	2	2	27	12	
» de Fransche taal.....	2	1	2	1	1	1	2	2	3	2	
» Engelsche taal.....	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
» Duitsche taal.....	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
» wiskunde.....	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
» landbouwkunde.....	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
» gymnastiek.....	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
V Onderwijzer in : » het teekenen.....	4	2	1	2	6	1	1	2	11	5	Niet medegeeld zijn 14 aspiranten, die zich vóór den aanvang der examens hebben teruggetrokken.
» de Fransche taal.....	3	2	1	2	1	2	2	2	4	2	
» Engelsche taal.....	2	2	1	2	1	2	2	2	2	2	
» Duitsche taal.....	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
» wiskunde.....	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
» vrouwelijke handwerken. » het teekenen.....	2	2	1	2	2	2	2	2	2	2	
» rekenen.....	1	2	2	2	2	2	2	2	1	2	
TOTAAL IN 1892.....	35	20	8	9	17	5	2	1	60	35	
» 1891.....	42	29	6	10	9	8	2	2	57	47	
Vermeerdering.....	2	2	2	1	8	3	2	1	3	2	
Verminderling.....	9	9	2	1	2	3	2	1	2	12	

L^a. B.

Getal en aard der scholen in Nederlandsch-Indië onder ultimo
December 1892.

GEWESTEN.	Openbare scholen.			Gesubsidiëerde bijzondere scholen.			Niet gesubsidiëerde bijzondere scholen.			TOTAAL.		
	Gewoon lager onderwijs.	Meer uitgebreid lager onderwijs.	TOTAAL.	Gewoon lager onderwijs.	Meer uitgebreid lager onderwijs.	TOTAAL.	Gewoon lager onderwijs.	Meer uitgebreid lager onderwijs.	TOTAAL.	Gewoon lager onderwijs.	Meer uitgebreid lager onderwijs.	TOTAAL.
Bantam.....	1	»	1	»	»	»	»	»	»	1	»	1
Batavia.....	8	8	16	»	1	1	1	5	6	9	14	23
Krawang.....	2	»	2	»	»	»	»	»	»	2	»	2
Preanger-Regentschappen.....	4	1	5	»	»	»	1	»	1	5	1	6
Cheribon.....	2	1	3	»	»	»	»	»	»	2	1	3
Tegal.....	1	1	2	»	»	»	»	»	»	1	1	2
Pekalongan.....	1	1	2	»	»	»	»	»	»	1	1	2
Semarang.....	7	6	13	»	»	»	5	1	6	12	7	19
Japara.....	4	»	4	»	»	»	»	»	»	4	»	4
Rembang.....	3	»	3	»	»	»	»	»	»	3	»	3
Soerabaja.....	8	4	12	»	»	»	»	4	4	8	8	16
Pasoeroean.....	4	2	6	»	»	»	»	»	»	4	2	6
Probolinggo.....	3	2	5	»	»	»	»	»	»	3	2	5
Besoeki.....	5	»	5	»	»	»	»	»	»	5	»	5
Banjoemas.....	4	»	4	»	»	»	»	»	»	4	»	4
Bagelen.....	6	1	7	»	»	»	»	»	»	6	1	7
Kedoe.....	1	2	3	»	»	»	»	»	»	1	2	3
Djokjakarta.....	1	3	4	»	»	»	»	»	»	1	3	4
Soerakarta.....	4	2	6	»	»	»	»	»	»	4	2	6
Madioen.....	2	1	3	»	»	»	»	»	»	2	1	3
Kediri.....	4	2	6	»	»	»	»	»	»	4	2	6
Madoera.....	3	»	3	»	»	»	»	»	»	3	»	3
Atjeh en Onderhoorigheden.....	1	1	2	»	»	»	»	»	»	1	1	2
Sumatra's Westkust.....	5	2	7	»	»	»	»	1	1	5	3	8
Benkoelen.....	1	»	1	»	»	»	»	»	»	1	»	1
Palembang.....	1	»	1	»	»	»	»	»	»	1	»	1
Oostkust van Sumatra.....	1	»	1	»	»	»	»	»	»	1	»	1
Banka.....	1	»	1	»	»	»	»	»	»	1	»	1
Riouw.....	1	»	1	»	»	»	»	»	»	1	»	1
Transporteeren.....	89	40	129	»	1	1	7	11	18	96	52	148

[illegible]

L^a. C.

Onderwijzend personeel bij de lagere scholen in Nederlandsch-Indië onder
ultimo December 1892.

GEWESTEN.	Bij de openbare scholen.						Bij de bijzondere scholen.						Bij alle lagere scholen.						AANMERKINGEN.
	Hoofdonderwijzers.	Hulp- onderwijzers.	Kweekelingen (mannelijke).	Hoofdonderwijzeressen.	Hulp- onderwijzeressen.	Kweekelingen (vrouwelijke).	Hoofdonderwijzers.	Hulp- onderwijzers.	Kweekelingen (mannelijke).	Hoofdonderwijzeressen.	Hulp- onderwijzeressen.	Kweekelingen (vrouwelijke).	Hoofdonderwijzers.	Hulp- onderwijzers.	Kweekelingen (mannelijke).	Hoofdonderwijzeressen.	Hulp- onderwijzeressen.	Kweekelingen (vrouwelijke).	
Bantam.....	1	1	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	1	1	„	„	„	„	
Batavia.....	12	29	„	4	27	„	4	11	„	3	34	3	16	40	„	7	61	3	
Krawang.....	2	2	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	2	2	„	„	„	„	
Preanger-Regentschappen...	4	4	1	1	5	„	„	„	„	1	„	„	4	4	1	2	5	„	
Cheribon	2	2	„	1	2	„	„	„	„	„	„	„	2	2	„	1	2	„	
Tegal	1	2	„	1	2	„	„	„	„	„	„	„	1	2	„	1	2	„	
Pekalongan.....	1	2	„	1	2	„	„	„	„	„	„	„	1	2	„	1	2	„	
Semarang.....	10	18	„	3	16	„	3	1	„	3	14	„	13	19	„	6	30	„	
Japara	4	3	„	„	3	„	„	„	„	„	„	„	4	3	„	„	3	„	
Rembang	3	2	„	„	3	1	„	„	„	„	„	„	3	2	„	„	3	1	
Soerabaja.....	10	18	„	2	16	„	2	12	„	2	16	„	12	30	„	4	32	„	
Paseroean.....	4	6	„	2	8	2	„	„	„	„	„	„	4	6	„	2	8	2	
Probolinggo	4	4	„	1	3	„	„	„	„	„	„	„	4	4	„	1	3	„	
Besoeki	5	4	„	„	1	„	„	„	„	„	„	„	5	4	„	„	1	„	
Banjoemas	4	4	„	„	2	„	„	„	„	„	„	„	4	4	„	„	2	„	
Bagelen	6	14	„	1	5	„	„	„	„	„	„	„	6	14	„	1	5	„	
Kedoe.....	2	3	„	1	3	„	„	„	„	„	„	„	2	3	„	1	3	„	
Djokjakarta	3	7	„	1	7	„	„	„	„	„	„	„	3	7	„	1	7	„	
Soerakarta.....	5	11	1	1	7	1	„	„	„	„	„	„	5	11	1	1	7	1	
Madioen.....	2	3	„	1	3	1	„	„	„	„	„	„	2	3	„	1	3	1	
Kediri.....	4	5	„	2	5	„	„	„	„	„	„	„	4	5	„	2	5	„	
Madoera.....	3	3	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	3	3	„	„	„	„	
Atjeh en Onderhoorigheden.	2	3	„	„	1	„	„	„	„	„	„	„	2	3	„	„	1	„	
Transporteeren.....	94	150	2	23	121	5	9	24	„	9	64	3	103	174	2	32	185	8	

GEWESTEN.	Bij de openbare scholen.						Bij de bijzondere scholen.						Bij alle lagere scholen.						AANMERKINGEN.
	Hoofdonderwijzers.	Hulpouderwijzers.	Kweekelingen. (mannelijke).	Hoofdonderwijzeressen.	Hulpouderwijzeressen.	Kweekelingen (vrouwelijke).	Hoofdonderwijzers.	Hulpouderwijzers.	Kweekelingen (mannelijke).	Hoofdonderwijzeressen.	Hulpouderwijzeressen.	Kweekelingen (vrouwelijke).	Hoofdonderwijzers.	Hulpouderwijzers.	Kweekelingen (mannelijke).	Hoofdonderwijzeressen.	Hulpouderwijzeressen.	Kweekelingen (vrouwelijke).	
Per transport.....	94	150	2	23	121	5	9	24	»	9	64	3	103	174	2	32	185	8	
Sumatra's Westkust.....	6	7	1	1	5	1	»	»	»	1	5	»	6	7	1	2	10	1	
Benkoelen.....	1	1	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	1	1	»	»	»	»	
Palembang.....	1	1	»	»	1	»	»	»	»	»	»	»	1	1	»	»	1	»	
Oostkust van Sumatra....	1	1	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	1	1	»	»	»	»	
Banka.....	1	1	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	1	1	»	»	»	»	
Riouw.....	1	1	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	1	1	»	»	»	»	
Westerafdeeling van Borneo.	1	1	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	1	1	»	»	»	»	
Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo.....	1	2	»	1	2	»	»	»	»	»	»	»	1	2	»	1	2	»	
Celebes en Onderhoorigheden.	5	7	»	1	3	»	»	»	»	»	»	»	5	7	»	1	3	»	
Menado.....	4	5	»	1	3	»	»	»	»	»	»	»	4	5	»	1	3	»	
Amboina.....	3	5	»	2	5	»	»	»	»	»	»	»	3	5	»	2	5	»	
Ternate.....	1	2	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	1	2	»	»	»	»	
Timor.....	1	1	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	1	1	»	»	»	»	
Totaal in 1892.....	121	185	3	29	140	6	9	24	»	10	69	3	130	209	3	39	209	9	
» » 1891.....	120	170	1	28	147	4	7	17	»	10	71	1	127	187	1	38	218	5	
Vermeerdering.....	1	15	2	1	»	2	2	7	»	»	»	2	3	22	2	1	»	4	
Vermindering.....	»	»	»	»	7	»	»	»	»	»	2	»	»	»	»	9	»	»	

L^a. D.

Nominatieve staat der inspecteurs, onderwijzers, onderwijzeressen en kweekelingen
bij het openbaar lager onderwijs in Nederlandsch-Indië
onder ultimo December 1892.

Inspecteurs.

W. Van der Lee, Inspecteur in de 1^e afdeeling, sinds 4 Jan. 1877.
J. M. Rosskopf, „ „ 2^e „ 6 Mei 1880.
H. C. Van Ruijven, „ „ 3^e „ 5 Juli 1890.
M. A. Terwen, met verlof in Nederland.

Onderwijzers der 1^e klasse. (Alphabetisch).

NAMEN.	Akten van bekwaamheid en diploma's van voldoende afgelegde examens. (a)	BETREKKING.	DATUM VAN BENOEMING.
G. Adams.		Hoofdonderw. school Bandoeng.	20 Oct. 1892
W. d'Ancona.	M. E. F. Lmk. W. Lbk.	Hoofdonderw. 2 ^e school Magelang.	27 Mei 1892
E. Asbeck Brusse.	F.	Met verlof in Nederland.	
W. A. G. Bakker.	F. D.	Hoofdonderw. school Ternate.	16 Feb. 1887

(a) De akten van bekwaamheid en de met voldoende nitslag afgelegde examens worden in deze kolom in volgender voege aangeduid:

F. = Fransch.
E. = Engelsch.
D. = Duitsch.
G. = Gymnastiek
Teek. = Teekenen.
W. = Wiskunde.
Lmk. = Landmeetkunde.
Ha. = Handenarbeid.
Hw. = Vrouwelijke handwerken.
J. = Javaansch.
M. = Maleisch.

S. = Soendaneesch.
L en V. = Land- en volkenkunde.
Lbk. = Landbouwkunde.
De bevoegdheid tot het geven van middelbaar onderwijs is aangeduid door (m) achter de naam van het vak, waarvoor de bevoegdheid is verkregen.
Eindex. (3) of (5) = Eindexamen eener H. B. school met 3-jarigen of 5-jarigen cursus.

Het bezit van de akte van bekwaamheid als hoofdonderwijzer of hoofdonderwijzeres is niet nader aangeduid, omdat de klassenverdeling van het personeel hieronder reeds doet zien, welke onderwijzers en onderwijzeressen die akte verkregen hebben.

N A M E N.	Akten van bekwaam- heid en diploma's van voldeend afgelegde examen.	B E T R E K K I N G.	DATUM VAN BENOEMING.
H. W. Beck.		Hoofdonderw. school Kediri.	6 Jan. 1881
L. G. Bertsch.	Lmk. J. M.	Met verlof in Nederland.	
H. S. Blekkink.		Hoofdonderw. school Pasoeroean.	5 Jan. 1891
H. J. H. Bockmeulen.	F. D. W. Teek. G.	» 1 ^e » Salatiga.	25 Maart 1891
A. Boender.		» 2 ^e school Soerabaja.	9 Juni 1892
A. Bommel.		Met verlof in Nederland.	
M. P. Boogaard.		Hoofdonderw. 2 ^e school Makasser.	30 Juni 1892
J. Van den Bos.	F.	» 1 ^e » B Soerabaja.	12 Juni 1890
F. J. Bosch.		» 5 ^e » Soerabaja.	14 Maart 1887
W. F. Den Broeder.	F.	» 1 ^e » Buitenzorg.	5 Jan. 1891
G. Brinks.		» 2 ^e » Soerakarta.	13 Nov. 1891
P. A. Burger.	F. W. G.	» 1 ^e » Soerakarta.	27 Mei 1892
M. Ten Cate.	G.	» 4 ^e » Soerabaja.	4 Aug. 1892
W. F. Commerell.	W.	» » Palembang.	10 Aug. 1891
J. G. L. Dücker.	F. Lmk. W. Lbk.	» 1 ^e » Gombong.	25 Sept. 1891 (tijdl.)
W. E. Endert.	W.	» » Tjilatjap.	30 Juni 1892
G. J. Van Essel.		» » Banjoemas.	13 Mei 1890
W. F. Fels.	F.	» » Bodjonegoro.	27 Mei 1892 (tijdl.)
J. J. Fonteijn.	F. G.	» 1 ^e » B Djokjakarta.	13 Nov. 1891
L. Franken.		» » Ambarawa.	20 April 1888
W. Van Gelder.	Lmk. Lbk. W. G. L. en V. M. S.	Gedetacheerd b/h Inlandsch onderwijs.	21 Jan. 1891 (tijdl.) 1888
H. Grondijs.		» » Bojolali.	25 Maart 1891
W. F. G. L. Haanstra.		» 2 ^e » Batavia.	29 Juni 1888
K. M. Hage.		Met verlof in Nederland.	
E. A. Haitink van der Heide.	F.	Hoofdonderw. 1 ^e school Makasser.	27 Mei 1892
F. J. Hanjoel.	F.	» 2 ^e » Kota-Radja.	9 Juni 1892 (tijdl.)

N A M E N.	Akten van bekwaamheid en diploma's van voldoende afgelegde examens.	B E T R E K K I N G.	DATUM VAN BENOEMING.
D. Harting Pzn.	F.	Hoofdonderw. 1 ^e school Magelang.	27 Mei 1892
J. Van Heek.	G. W.	» » Bandjermasin.	3 Dec. 1881
G. Hemmes.	F. E. D.	» 3 ^e » Soerabaja.	21 Mei 1892
J. G. Van der Heijden.	F.	» 3 ^e » Semarang.	5 Maart 1891
P. M. Heijmans.	W.	» » Pekalongan.	25 Sept. 1891
W. H. Heijtman.	F.	Met verlof in Nederland.	
J. F. Den Hollander.	F. E. D.	Hoofdonderw. 1 ^e school A Djokjakarta.	25 Maart 1891
L. Hovenkamp.	G. W. Teek.	» 2 ^e » Djokjakarta.	9 Nov. 1887
L. J. Idsinga.		» » Blitar.	16 Aug. 1889
B. Japikse.	F. Ha.	» 1 ^e » Mr.-Cornelis.	20 Mei 1892
G. Van der Kaaden.	F. E.	Op non-activiteit.	
J. Kastelijn.	F.	Op non-activiteit.	
D. A. P. Kok.	F. M. Lmk. Lbk. W.	Hoofdonderw. school Malang.	25 Aug. 1892
G. Koldewijn.		Met verlof in Nederland.	
J. W. te Kolsté.	G.	Hoofdonderw. 2 ^e school Probolinggo.	3 Mei 1891
D. C. J. Kool.	F. W.	» 1 ^e » A Batavia.	6 Nov. 1889
D. M. Kruseman.		» 6 ^e » Batavia.	28 Mei 1885
P. Lakeman.		» » Poerworedjo.	3 Nov. 1891
D. W. Lantermans.		» 2 ^e » Buitenzorg.	5 Aug. 1889
G. Lavell.		Met verlof in Nederland.	
J. Van der Lof.		» » » »	
J. J. Looijé.		» » » »	
W. H. A. van Meerkerk.		Hoofdonderw. 2 ^e school Salatiga.	25 April 1891
S. J. H. van Merkom.		» » Klatten.	3 Nov. 1891
R. Metelerkamp.	F. W.	» 1 ^e » B Batavia.	19 Dec. 1889
W. Meijer Ranneft.	W.	Gedetacheerd b/h Inlandsch onderwijs.	
A. Van Moerkerken.	F. E.	Met verlof in Nederland.	
J. W. H. Muller.	F. D. W.	Hoofdonderw. school Menado.	25 Maart 1891
F. B. Nunnink.	F. D. W. M. L. en V.	Gedetacheerd b/h Inlandsch onderwijs.	27 Aug. 1892 (tijdl.)
A. Nuysink.	F.	Hoofdonderw. 1 ^e school Kota-Radja.	1 Oct. 1892 (tijdl.)

N A M E N.	Akten van bekwaam- heid en diploma's van voldeend afgelegde examens.	B E T R E K K I N G.	DATUM VAN BENOEMING.
H. G. P. Obdeijn.		Hoofdonderw. 5 ^e school Batavia.	19 Nov. 1892
J. Oostenbroek.		» 2 ^e » Mr.-Cornelis.	20 April 1889
A. M. Overeijnder.		Met verlof in Nederland.	
G. Plantema.	F. W.	» » » »	
C. Prins.	W.	Hoofdonderw. school Soekaboemi.	27 Aug. 1892
K. J. Razelius.	F. W.	» 1 ^e » A Soerabaja.	21 Mei 1892
J. C. Rijkers.	F. E.	Met verlof in Nederland.	
L. P. C. Roskott.	M. L en V. Lbk. Lmk. W.	Hoofdonderw. school Amboina.	29 Jan. 1887
P. Schippers.		» 3 ^e » Batavia.	19 Nov. 1892
A. Schouten.	F. D. W. (m ^s).	» 4 ^e » Batavia.	9 Dec. 1892
D. G. Sigmond.	W.	Hoofdonderw. school Tegal.	9 Dec. 1891
J. W. Spekschot.	F.	Met verlof in Nederland.	
N. Stark.		Hoofdonderw. » Modjokerto.	14 Maart 1887
W. J. Stok.	F.	» 1 ^e » Probolinggo.	3 Nov. 1891
B. Stoutjesdijk.	Lmk. G.	Gedetacheerd b/h Inlandsch onderwijs.	
E. G. A. Taenzer.	Lmk. W. M.	Hoofdonderw. school Cheribon.	16 Feb. 1889
J. Uhl.		» » Rembang.	4 Juni 1890
J. Valk.	Teek. F. G.	» 1 ^e » B Semarang.	17 Juni 1881
P. Veen.	Lbk.	» 2 ^e » Padang.	3 Maart 1892
A. J. Verbeek.	F.	» 1 ^e » »	14 April 1892
L. H. Verhoog.	Teek.	» 2 ^e » Semarang.	24 Maart 1890
J. Verschuil.		Met verlof in Nederland.	
H. Volten.	F.	Hoofdonderw. 3 ^e school Soerakarta.	25 April 1892
J. A. J. Vorderman.	F.	Met verlof in Nederland.	
C. Wegenaar.	F. Teek.	Hoofdonderw. 1 ^e school A Semarang.	9 Feb. 1887
C. G. Wemmerslager.	G.	» » Pati.	12 Juni 1890
J. Westerbeek.	G. Teek.	» » Madioen.	21 Dec. 1887
L. J. Westrik.		» » Ngawi.	25 Maart 1891
J. F. W. Winterberg.	F. D.	Met verlof in Nederland.	

N A M E N.	Akten van bekwaam- heid en diploma's van voldoend afgelegde examen.	B E T R E K K I N G.	DATUM VAN BENOEMING.
H. P. Ph. Witkamp.	W. G. ⁽¹⁾	Hoofdonderw. 2 ^e school Gombong.	27 Mei 1892
J. van der Woude.	F. Teek.	Hoofdonderw. school Banda-Neira.	1 April 1892
W. J. R. Zieck.		Met verlof in Nederland	

⁽¹⁾ Gezworen landmeter.

Middelbaar en lager onderwijs voor Europeanen over 1892.

Onderwijzers der 2^e klasse.

DOORLOPEND NUMMER.	N A M E N.	Akten van bekwaam- heid en diploma's van veldoend afgelegde examen.	B E T R E K K I N G.	DATUM VAN BENOEMING.
1	W. Teunissen.	W. Teek.	1 ^e hulponderw. 3 ^e school Semarang.	18 Juni 1892
2	H. Goedhart.		Hoofdonderw. school Saparoea.	8 Maart 1890
3	C. Van Duuren.		» » Maros.	3 Nov. 1891
4	C. Van der Wende.	W. Lbk.	Met verlof in Nederland.	
5	J. Kluiver.	F. M.	» » » »	
6	J. B. Kampschuur.	G.	Hoofdonderw. school Lawang.	15 Juli 1892
7	P. Van Vlodrop.	F. D.	» » Loemadjang.	15 Juni 1892
8	J. Veltens.	Teek. G. E.	Met verlof in Nederland.	
		F.		
9	H. Sonius.	G.	» » » »	
10	H. Zeger de Beijl.		Hoofdonderw. school Solok.	4 Sept. 1891
11	S. A. Van der Kolff.	W. D. E. F.	Met verlof in Nederland.	
12	A. J. J. H. Van Riemsdijk.		Hoofdonderw. school Poerbolinggo.	15 April 1892
13	W. P. Hillen	Teek. G. F.	Met verlof in Nederland.	
14	J. J. A. Van Gogh.	F. E.	1 ^e hulponderw. 1 ^e school B Batavia.	9 Dec. 1892
15	S. Van Rijnbach.	F.	» » Poerworedjo.	11 April 1888
16	J. Postma.	F.	Hoofdonderw. aan de school voor Inl. geneeskundigen te Weltevreden.	2 Juli 1892
17	H. O. Van der Meij.		Hoofdonderw. school Serang.	5 Jan. 1892
18	W. Van 'der Veen.	Teek. G. D.	» » Ngawi.	2 Mei 1888
19	A. Knoppert.		1 ^e hulponderw. 2 ^e school Batavia.	31 Maart 1890
20	C. W. Mulder.	W. Aardr.(m)	1 ^e » 2 ^e » Salatiga.	1 Juli 1891
21	A. Van Nieuwen- huizen.	W. F.	Hoofdonderw. school Oengaran.	26 April 1892
22	W. Nieuwenhuijs.		Met verlof in Nederland.	
23	J. Tj. Visser.		Hoofdonderw. school Djember.	5 Jan. 1892
24	G. J. Kerlen.	G. W.	1 ^e hulponderw. 3 ^e » Batavia.	29 Dec. 1891
25	W. Kooiman.	W.	Met verlof in Nederland.	
26	J. Borgesius.	F. D.	1 ^e hulponderw. 1 ^e school B Soerabaja.	14 April 1892
27	J. J. Werst.	F.	Hoofdonderw. school Bangkalan.	22 Juni 1889
28	D. J. Pont.		» » Benkoelen.	25 Maart 1891

DOORLOPEND NUMMER.	N A M E N.	Akten van bekwaam- heid en diploma's van voldoend afgelegde examens	B E T R E K K I N G.	DATUM VAN BENOEMING.
29	A. C. J. Fournier.		Hoofdonderw. school Pamekasan.	24 Oct. 1888
30	M. Scheele.	Lbk. Lmk. F. Teek. W. (m ³).	» » Djoewana.	24 Nov. 1888
31	T. Kromhout	Teek. F.	Hoofdonderw. school Garoet.	19 Juli 1888
32	H. D. J. Rijnenberg.		» » Boelekombas.	19 Dec. 1888
33	G. Tacoma.		Met verlof in Nederland.	
34	J. L. Van der Made.	Teek. G. W. D. F.	» » » »	
35	M. H. Burger.	W. B. F.	Hoofdonderw. school Banjoewangi.	28 Juli 1891
36	M. P. L. G. Hansen.		» » Poerwakarta.	2 Dec. 1890
37	J. Van Leeuwen.	Lmk. W G.F. Eindex. (5).	1 ^e hulponderw. 1 ^e » Kota-Radja.	4 Sept. 1891
38	W. Schuit.	Teek.	Met verlof in Nederland.	
39	D. A. Detmar.		Hoofdonderw. school Japara.	9 Mei 1889
40	H. Van Bockel.	F.	1 ^e hulponderw. 2 ^e school Djokjakarta.	4 Sept. 1891
41	H. Schaap.	F.	Hoofdonderw. » Soebang.	2 Dec. 1890
42	G. Valk.		» » Tjiandjoer.	4 April 1892
43	J. E. G. v. Lookeren.	Ha.	Met verlof in Nederland.	
44	A. Roose.		Hoofdonderw. school Indramajoe.	50 Oct. 1891
45	G. R. Le Bruijn.	F.	Met verlof in Nederland.	
46	A. Verdam.		Hoofdonderw. school Grissee.	50 Juni 1885
47	C. J. F. Gaillard.		1 ^e hulponderw. 1 ^e » Probolinggo.	16 Mei 1885
48	P. F. H. Ockers.		Met verlof in Nederland.	
49	H. Voskuil.	G.	1 ^e hulponderw. 2 ^e school Mr.-Cornelis.	2 Mei 1889
50	G. Bakker.	G.	Met verlof in Nederland.	
51	H. Van Goor.	G.	1 ^e hulponderw. school Blitar.	1 Oct. 1892
52	A. Van Limborgh.	W. F.	1 ^e » 2 ^e » Padang.	26 Juli 1892
53	H. Stoel.	G. Teek. W.	1 ^e » 4 ^e » Soerabaja.	1 Aug. 1888
54	W. Van der Spek.	G. F. W.	Met verlof in Nederland.	
55	H. W. De Vriendt.	D. W. F.	1 ^e hulponderw. 2 ^e school Magelang.	20 April 1891
56	P. Ch. W. Bopp.	Lbk.	1 ^e » 2 ^e » Soerabaja.	20 Jan. 1890
57	R. H. A. Thierbach.		Hoofdonderw. » Bangil.	13 Mei 1890

DOORLOPEND NUMMER.	NAMEN.	Akten van bekwaam- heid en diploma's van voldoend afgelegde examens.	BETREKKING.	DATUM VAN BENOEMING.
58	J. Kaptijn.		1 ^e hulponderw. 5 ^e school Batavia.	21 Juli 1891
59	J. Lammens.	F. W.	Met verlof in Nederland.	
60	L. Visser.	G. F. W.	» » » »	
61	G. B. Feekes.	G. W.	Hoofdonderw. school Koetoardjo.	26 Juni 1890
62	A. Van der Kolff.	Lbk.	» » Amoerang.	3 Dec. 1889
63	Th. P. Rienstra.		» » Kraksaän.	3 Nov. 1891
64	L. De Pagter.		» » Kendal.	17 Jan. 1891
65	D. Koumans.	F. E. D.	1 ^e hulponderw. » Bandjermasin.	29 Juni 1888
66	W. Grondijs.	F.	Met verlof in Nederland.	
67	P. Prins.	G. Teek.	Hoofdonderw. school Toeban.	13 Juli 1892
		W. D. F.		
68	R. A. Schoonhoven.	Lbk. F. E. D.	1 ^e hulponderw. 1 ^e » A Semarang.	1 Aug. 1888
69	R. Smit.	F. Teek. G.	1 ^e » 1 ^e » A Batavia.	25 Juni 1889
70	J. Poetsma.	Teek. G.	1 ^e hulponderw. 2 ^e school Buitenzorg.	5 Aug. 1892
71	D. H. v. d. Maaten.	W. E.	1 ^e hulponderw. 1 ^e school A Soerabaja.	22 Juni 1889
72	S. Hermanides.	G.	1 ^e » 2 ^e » Makasser.	29 Jan. 1889
73	H. H. Muntinghe.	F.	Hoofdonderw. » Tjandi.	9 Juni 1892
74	E. Vogelzang.	W.	1 ^e hulponderw. » Tjilatjap.	27 Mei 1892
75	J. Jaspers.	Lbk. F. M. D. E.	Met verlof in Nederland.	
76	F. J. Eijzenburger.	Teek. W. G.	1 ^e hulponderw. 2 ^e school Soerakarta.	30 Oct. 1891
77	O. Van Ganswijk.		1 ^e hulponderw. 1 ^e » B Djokjakarta.	9 Mei 1889
78	W. J. Gerards.		1 ^e » 1 ^e » Mr.-Cornelis.	10 Mei 1889
79	B. G. Hogewind.	G. Teek. W. F.	Hoofdonderw. » Tondano.	25 Juni 1889
80	P. A. Biegman.		1 ^e hulponderw. » Cheribon.	23 Sept. 1891
81	A. J. D. J. Jans.	F. D.	Hoofdonderw. » Depok.	26 Juni 1890
82	J. J. F. Krügers.	F. Teek. G.	1 ^e hulponderw. » Ternate.	18 Aug. 1892
83	H. Maassen.	W.	1 ^e » » Modjokerto.	30 Sept. 1889
84	A. W. Hoesen.	F. W. Teek. G.	1 ^e » » Menado.	24 Juni 1891

DOORLOPEND NUMMER.	N A M E N.	Akten van bekwaam- heid en diploma's van voldoend afgelegde examens.	B E T R E K K I N G.	DATUM VAN BENOEMING.
85	M. De Haas.	W.	1 ^e hulponderw. school Malang	1 April 1890
86	J. Oudkerk.	F. E. W.	1 ^e » 1 ^e » Padang.	12 Mei 1890
87	C. De Rooij.	F. E. G.	1 ^e » 1 ^e » Makasser.	13 Mei 1890
88	C. Van der Velde.	F.	1 ^e » » Kediri.	13 Mei 1890
89	H. Van Strieland.	F. D. W.	Hoofdonderw. » Sidoardjo.	13 Mei 1890
90	H. F. Heijmann.	F.	» » Gorontalo.	2 Juni 1890
91	B. Bakker.	W. Teek.	Met verlof in Nederland.	
92	L. Stroband.	E. W.	» » » »	
93	F. Van der Woude.		Hoofdonderw. school Toel.-Agoeng.	1 April 1892
94	W. L. Vogelesang.	G.	Met verlof in Nederland.	
95	A. E. J. Roskott.		Hoofdonderw. school Sitoebondo.	5 Juli 1890
96	Th. W. Roes.	F.	» » Pad.-Pandjang.	2 Juli 1890
97	W. G. Reinking.		» » Medan.	5 Aug. 1892
98	H. J. Duijvelaar.		1 ^e hulponderw. 1 ^e » Gombong.	11 Juli 1890
99	H. M. Van Haften.		1 ^e hulponderw. school Klaten.	5 Nov. 1891
100	G. J. De Zwaan.		Hoofdonderw. » Pontianak.	10 Aug. 1891
101	L. Hazelhoff.		1 ^e hulponderw. 6 ^e » Batavia.	7 Sept. 1892
102	Ch. J. Cornelis.	Teek.	1 ^e » 1 ^e » Buitenzorg.	5 Aug. 1890
103	P. Van Duijn.	F. D.	1 ^e » 1 ^e » Soerakarta.	16 Aug. 1890
104	J. H. L. Teutelink.	F.	1 ^e » » Pasoeroean.	27 Mei 1892
105	W. Brouwer.	F. E. G.	Met verlof in Nederland.	
106	J. J. Van Eupen.	F.	1 ^e » 1 ^e » Salatiga.	1 Juli 1891
107	M. De Rooij.	F.	1 ^e » » Ambarawa.	2 Dec. 1890
108	C. Blom.	F(m ³).	Hoofdonderw. » Besoekei.	12 Dec. 1890
109	D. Pronk.	F.	Hoofdonderw. » Padang-Si- dempocan.	31 Oct. 1892
110	W. H. Pieters.	F. G.	1 ^e hulponderw. school Bandong.	25 Maart 1891
111	C. H. Brouwer.	F.	Met verlof in Nederland.	
112	H. Van Braam.		1 ^e hulponderw. school Soekaboemi.	25 Maart 1891
113	H. H. L. Van Bakel.		Met verlof in Nederland.	
114	H. P. Van der Hoorn.		Hoofdonderw. school Koedoes.	18 April 1891
115	J. J. Van de Geijn.		1 ^e hulponderw. » Bodjonegoro.	10 Juni 1892
116	P. Van Geelen.	F.	1 ^e » » Madioen.	25 Maart 1891

DOORLOPEND NUMMER.	N A M E N.	Akten van bekwaam- heid en diploma's van voltooid afgelegde examens.	B E T R E K K I N G.	DATUM VAN BENOEMING.
117	A. Van Witzenburg.		1 ^e hulponderw. school Banda-Neira.	18 Aug. 1892
118	P. J. Van Ravesteijn.	Teek.	1 ^e » 4 ^e » Batavia.	9 April 1891
119	A. G. Roes.	F. G.	1 ^e » 1 ^e » Magelang.	27 April 1891
120	A. Tj. Van der Meulen.	Teek.	1 ^e » 1 ^e » B Semarang.	18 Juni 1892
121	J. P. Van Ekris.		1 ^e » 5 ^e » Soerabaja.	15 Juni 1892
122	P. Van de Steeg.	W. G. Teek.	1 ^e » 2 ^e » Kota-Radja.	25 April 1891
123	W. Westerhof.		1 ^e » » Keboemen.	8 Mei 1891
124	E. J. Van Dijk.		1 ^e » » Amboina.	7 Aug. 1891
125	W. Van der Meulen.	F. E.	1 ^e » » Palembang.	10 Aug. 1891
126	B. Van Gelder.		1 ^e » 3 ^e » Soerakarta.	10 Aug. 1891
127	J. Vorenkamp.	F. D. W Eindex. (3)	Tijd. bij het middelbaar onderwijs.	5 Dec. 1892
128	L. Valk.	(¹)	Hoofdonderw. school Wonosobo.	3 Nov. 1891
129	E. F. Moll.		1 ^e hulponderw. » Pati.	3 Nov. 1891
130	H. H. Buijs.		1 ^e » » Rembang.	13 Nov. 1891
131	J. Keijman.		1 ^e » 1 ^e » A Djokjakarta.	13 Nov. 1891
132	J. C. E. Bartelds.	F. E. D. Eindex. (5)	Met verlof in Nederland.	
133	J. L. van der Toorn.	Lbk. Lmk. M. L. en V.	Hoofdonderw. school Fort de Kock.	4 April 1892 (tijd.)
134	A. Le Clercq.		» » Koepang.	11 Mei 1892
135	W. Rijkee.		1 ^e hulponderw. » Bojolali.	10 Juni 1892
136	D. De Boer.		Hoofdonderw. » Bonthain.	10 Juni 1892
137	A. Hofman.		1 ^e hulponderw. 2 ^e » Gombong.	9 Juni 1892
138	K. Sanders.		Hoofdonderw. » Djombang.	27 Mei 1892
139	D. Van Geuns.	Eindex. (5)	1 ^e hulponderw. » Tegal.	10 Juni 1892
140	L. G. E. Sprengers.		Hoofdonderw. » Muntok.	27 Mei 1892
141	F. W. Eckenhausen.		1 ^e hulponderw. 3 ^e » Soerabaja.	9 Juni 1892
142	W. C. A. Goedbloed.	F.	Hoofdonderw. » Soemenep.	10 Juni 1892
143	L. Monteban.	Teek. G.	1 ^e hulponderw. » Banjoemas.	18 Juni 1892
144	H. W. Bredée.		Hoofdonderw. » Bandjarnegara.	13 Juli 1892
145	J. Brouwers.		» » Riouw.	5 Aug. 1892

(¹) Gezworen landmeter.

DOORLOOPEN NUMMER.	NAMEN.	Alten van bekwaam- heid en diploma's van voldeend afgelegde examen.	DETREKKING.	DATUM VAN BENOEMING.
146	A. Van der Mee.	F. E.	1 ^e hulponderw. 2 ^e school Semarang.	24 Aug. 1892
147	R. C. Draaisma.		1 ^e » » Pekalongan.	7 Sept. 1892
148	S. De Ruijter.		Hoofdonderw. » Ngandjoek.	8 Oct. 1892
149	J. Ph. Hillebrandt.		» » Bondowoso.	20 Oct. 1892
150	J. Pull.	G. W.	1 ^e hulponderw. 2 ^e » Probolinggo.	31 Oct. 1892

Onderwijzers der 3^e klasse,
met akte van bekwaamheid als hoofdonderwijzer.

DOORLOPEND NUMMER.	N A M E N.	Akten van bekwaam- heid en diploma's van voldeend afgelegde examens.	B E T R E K K I N G.	DATUM VAN BENOEMING.
1	L. D. Van Cappelle.	F. W.	Gedetacheerd b/h Inlandsch onderwijs.	
2	D. Koster.		Hulponderw. 3 ^e school Soerakarta.	10 Nov. 1890
3	H. P. Silvester.		» » Muntok.	11 Nov. 1890
4	S. A. Bartstra.		» » Djombang.	1 Dec. 1890
5	J. P. Van Dam.		» » Bojolali.	2 Dec. 1890
6	D. Rottier.		» 1 ^e » B Batavia.	25 Maart 1891
7	J. Mooi.		» » Blitar.	11 Feb. 1891
8	W. J. Van 't Sant.	W.	» 1 ^e » A Djokjakarta.	11 Feb. 1891
9	A. Gerla.	E.	» » Pontianak.	30 Juni 1891
10	L. Zeilmaker.		» 1 ^e » A Djokjakarta.	28 Juli 1891
11	R. C. Danvillier.	F.	» 1 ^e » Buitenzorg.	31 Juli 1891
12	H. M. Vrijheid.	F. E. W.	» 1 ^e » Gombong.	1 Juli 1892
13	G. H. Prinsen Geerligs.	F. G.	» » Malang.	4 Aug. 1891
14	T. Hellwig.		» 1 ^e » Gombong.	1 Juli 1892
15	D. Koornwinder.	Teek.	» » Japara.	7 Aug. 1891
16	P. E. Bredée.	F.	» 1 ^e » Soerakarta.	10 Aug. 1891
17	M. Van Dijk.		» » Bondowoso.	10 Aug. 1891
18	J. B. Wouda.		» » Sitoebondo.	8 Sept. 1891
19	H. A. Stocker.		» » Serang.	4 Sept. 1891
20	D. H. ten Berge.		» » Tegal.	4 Sept. 1891
21	J. Van Assendorp.		» » Kendal.	18 Sept. 1891
22	P. J. Van Efveren.	(¹)	» 1 ^e » Soerakarta.	22 Sept. 1891
23	J. B. Tj. Mulder.		» » Bangkalan.	1 Oct. 1891
24	W. Puister.		» 2 ^e » Djokjakarta.	5 Oct. 1891
25	A. F. Hamelijne.		» » Depok.	21 Oct. 1891
26	A. Van der Weerd.		» 2 ^e » Semarang.	3 Nov. 1891
27	N. W. Francken.	F. G.	» 1 ^e » A Batavia.	3 Nov. 1891
28	A. J. Beauchez.		» » Garoet.	4 Nov. 1891

(¹) Heeft getuigschrift voor koorgezang, uitgereikt door de maatschappij tot bevordering van toonkunst.

DOORLOPEND NUMMER.	N A M E N.	Akten van bekwaam- heid en diploma's van voldeend afgelegde examens.	B E T R E K K I N G.	DATUM VAN BENOEMING.
29	A. C. Van Stralen.	G. F.	Hulponderw. 1 ^e school B Soerabaja.	13 Nov. 1891
30	C. Van Overeem.	G.	» » Koedoes.	21 Nov. 1891
31	H. A. Borggreve.	F.	» » Grissee.	21 Nov. 1891
32	J. Coenraad.		» » Madioen.	5 April 1892
33	J. Stada.	F. (1)	» » Soebang.	30 Jan. 1892
34	J. Stigter.	F. E.	» 1 ^e » B Semarang.	1 Juli 1892
35	J. Groenema.		» 1 ^e » A Batavia.	1 Maart 1892
36	P. Ch. Kruisbrink.	F.	» » Pekalongan.	7 Sept. 1892
37	W. Karssen.	F. G.	» 3 ^e » Semarang.	1 Maart 1892
38	J. A. Bonnerman.	F.	» » Lawang.	31 Oct. 1892
39	W. J. Stapel	F. E. G.	» 1 ^e » Kota-Radja.	22 Maart 1892
40	W. Schols.	F. Eindex. (3)	» » Besoeeki.	24 Maart 1892
41	M. A. Huijsmans.	F. E.	» » Medan.	5 April 1892
42	C. Verheul.	F.	» » Toel-Agoeng.	13 April 1892
43	A. J. A. Van Driem.	F. G.	» 1 ^e » Magelang.	22 Nov. 1892
44	J. H. H. Van Willigen.	F.	» » Ngandjoek.	25 April 1892
45	H. L. H. Bartels.	F.	» » Loemadjang.	5 Mei 1892
46	B. Schaafsma.	F. D. Eindex. (3)	» 2 ^e » Buitenzorg.	12 Mei 1892
47	C. Sorgdrager.	F. Teek.	» 2 ^e » Semarang.	10 Juni 1892
48	M. Ouwerkerk.	F.	» » Benkoelen.	27 Mei 1892
49	M. Blommers.	F. G.	» » Banda-Neira.	10 Juni 1892
50	P. J. C. Paulen.	F.	» 1 ^e » Gombong.	10 Juni 1892
51	R. Dekker.	F. G.	» » Poerbolinggo.	15 Juni 1892
52	J. W. Croes.	F.	» » Djember.	18 Juni 1892
53	J. P. Lancel.	F.	» 2 ^e » Soerakarta.	18 Juni 1892
54	J. C. Hietink.	F. E. G.	Tijdl. bij het middelbaar onderwijs.	15 Oct. 1892
55	L. Krijgsman.	F. E.	Hulponderw. school Kraksaän.	23 Juni 1892
56	C. C. J. L. Manuel.	F.	» » Solok.	13 Juli 1892
57	R. Smelt.		» » Pamakasan.	10 Juni 1892
58	J. C. G. Ottow.		Tijdl. » 1 ^e » B Semarang.	24 Aug. 1892

(¹) Heeft getuigschrift voor koorgezang, uitgereikt door de maatschappij tot bevordering van toonkunst.

DOORLOOPEND NUMMER.	N A M E N.	Akten van bekwaam- heid en diploma's van voldeend afgelegde examens.	B E T R E K K I N G.	DATUM VAN BENOEMING.
59	J. C. Van der Bie.	F.	Hulponderw. 1 ^e » Gombong,	8 Oct. 1892
60	D. A. Scholten.	F. E.	» » Sidoardjo.	20 Oct. 1892
61	P. J. Maureau.	F.	» school Bandjarnegara.	22 Oct. 1892
62	L. van der Sluijs.	F. Eindex.	» » » A Soerabaja.	31 Oct. 1892

(3)

Onderwijzers der 3^e klasse,

niet bezittende eene akte van bekwaamheid als hoofdonderwijzer.

DOORLOOPEND NUMMER.	N A M E N.	Akte van bekwaam- heid en diploma's van volgende afgeteekte examens.	B E T R E K K I N G	DATUM VAN BENOEMING.
1	L. Jollij.		Hulponderw. school Bonthain.	30 Juni 1891
2	Th. A. Den Daas.		Gedetacheerd b/h Inlandsch onderwijs.	
3	H. Vanger.		» » » »	
4	H. E. Bock.		Hulponderw. 2 ^e school Soerakarta.	6 Jan. 1888
5	W. Hiemstra.		» 1 ^e » Gombong.	1 Mei 1891
6	H. W. De Beijl.		Gedetacheerd b/h Inlandsch onderwijs.	
7	D. K. N. Schier.	G. Teek.	» » » »	
8	J. Boekstal.		Hulponderw. school Amoerang.	13 Nov. 1889
9	Th. Luijtjes.	G.	» » Bandong.	24 Juli 1890
10	C. A. Van der Reest.	(¹)	Met verlof in Nederland.	
11	F. W. Krüss.		Hulponderw. school Soemenep.	1 Juli 1892
12	B. De Vries.		» 1 ^e » Gombong.	8 Sept. 1891
13	T. F. Viersen.		» » Menado.	24 Juni 1890
14	J. Van Kwawegen Azn.		» » Koetoardjo.	9 Juni 1892
15	M. J. Meijer.	Index. (5). W.	» 1 ^e » B Batavia.	27 Maart 1891
16	J. F. Young.		» 1 ^e » Gombong.	24 Aug. 1892
17	S. K. Sanders.		» » Wonosobo.	1 Juli 1889
18	C. C. Van Helsdingen.		» » Saparoea.	14 April 1892
19	F. Van Gulick.		» » Ternate.	8 Sept. 1891
20	M. Van Broeckhuijsen.	Teek. G.	» 2 ^e » Soerabaja.	11 Feb. 1891
21	J. Ploeger.		» 1 ^e » Gombong.	4 April 1891
22	J. C. Van der Meij- den.		» 1 ^e » B Batavia.	4 Sept. 1891
23	W. J. Krijgsman.		» 1 ^e » A Semarang.	17 Juni 1892
24	H. Kedde.		» 1 ^e » Mr.-Cornelis.	15 Sept. 1891
25	G. J. R. Gosenson.		» 4 ^e » Batavia.	15 Sept. 1891

(¹) Heeft getuigschrift voor koorgezang, uitgereikt door de maatschappij tot bevordering van toonkunst.

DOORLOPEND NUMMER.	N A M E N.	Akten van bekwaam- heid en diploma's van voldeend afgelegde examens.	B E T R E K K I N G.	DATUM VAN BENOEMING.
26	P. Vermeulen.		Hulponderw. school Poerworedjo.	28 Maart 1890
27	W. Jager Dekker.		Met verlof in Nederland.	
28	J. N. Drigny.	Eindex. (5). E.	Hulponderw. 4 ^e school Soerabaja.	30 Juni 1891
29	G. Verwijk.		» 1 ^e » A Soerabaja.	18 April 1891
30	E. De Fillietaz Bous- quet.	F. Eindex. (5).	» 1 ^e » A Batavia.	8 Sept. 1891
31	L. H. J. Van Douveren.	F.	Met verlof in Nederland.	
32	H. J. Stroband.		Hulponderw. 1 ^e school Mr.-Cornelis.	1 Juli 1892
33	J. Brink. (tijd.)	W.	Gedetacheerd b/h Inlandsch onderwijs.	
34	C. W. Hoogen- doorn.		Met verlof in Nederland.	
35	Th. J. A. Hilgers.	G.	Hulponderw. school Fort de Kock.	10 Juli 1891
36	F. A. F. W. Körn- mann.		» 3 ^e » Batavia.	1 Maart 1892
37	W. Wardenaar.		» 2 ^e » Batavia.	8 Sept. 1891
38	E. H. Ramakers.	Teek.	» 3 ^e » Soerabaja.	9 Juni 1892
39	L. Tobi.		» » Tjandi.	27 Febr. 1892
40	G. A. Tuijl Schuite- maker.	G. (m).	» 2 ^e » Djokjakarta.	29 Jan. 1889
41	E. F. Meerdink.	Eindex. (5).	» 3 ^e » Soerabaja.	22 Nov. 1892
42	K. H. Van Leijen.		» » Boelekombi.	5 Aug. 1890
43	S. Ritsma.	G.	» 5 ^e » Batavia.	18 Nov. 1892
44	B. Priester.		» » Gorontalo.	12 Juni 1890
45	H. A. J. Van Waes- berge.	G.	» 2 ^e » Makassar.	5 Dec. 1890
46	W. Th. M. Van Rooij.		» 3 ^e » Batavia.	17 Juni 1892
47	J. H. Correljé.		» 1 ^e » B Soerabaja.	1 Oct. 1889
48	Ch. J. G. Dufour.	F.	» 2 ^e » Batavia.	24 Aug. 1892
49	G. Van Eijken.		» 6 ^e » Batavia.	4 Sept. 1891
50	N. Janse.		Tijd. hulponderw. » Poerwakarta.	5 Oct. 1891
51	J. Scholten.		Hulponderw. 1 ^e » B Semarang.	17 Febr. 1890
52	J. Ezerman.		Tijd. hulponderw. » Maros.	24 Maart 1890

DOORLOPEND NUMMER.	N A M E N.	Akten van bekwaam- heid en diploma's van voldoend afgelegde examens.	B E T R E K K I N G.	DATUM VAN BENOEMING.
53	W. Verbrugge.		Tijd. hulponderw. school Bandjermasin	28 Maart 1890
54	F. F. C. Cordesius.	Bindex. (5). Teek.	» 1 ^e » Padang.	12 Mei 1890
55	W. B. Van Hogezaand.		» » » Indramajoe.	7 Sept. 1892
56	J. W. A. Van Welsem.		» » » Amboina.	28 Mei 1890
57	J. G. Dammerboer.		Tijd. b/h Inlandsch onderwijs.	
58	L. Moens.	F.	Hulponderw. school Malang.	17 Juni 1890
59	C. Van Noort.		» 1 ^e » Makasser.	11 Feb. 1891
60	A. Van Weelderen.		Tijd. hulponderw. 2 ^e » Padang.	25 Maart 1891
61	J. A. Knoop.		» » » Tondano.	25 Maart 1891
62	W. J. Buddingh.		» » » Koepang.	18 April 1891
63	P. R. H. Laemers.		» » » Pad. Pandjang.	4 Dec. 1891
64	J. de Jong.		» » » Bangil.	18 Jan. 1892
65	J. H. Boddendijk.	F. E.	» » 2 ^e » Salatiga.	27 Juli 1892
66	M. Zonneveld	W. G.	» » » Riouw.	5 Aug. 1892
67	J. A. A. van Dongen.		» » » Ambarawa.	18 Nov. 1892

Onderwijzeressen der 1e klasse. (Alphabetisch).

N A M E N.	Akten van bekwaamheid en diploma's van voldeend afgelegde examens.	B E T R E K K I N G.	DATUM VAN BENOEMING.
W. A. P. De Bruijn Ouboter.	Hw. F. E. D.	Met verlof in Nederland.	
S. E. Géraud.	Hw. F. E.	» » » »	
C. C. Van Geuns.	Hw. F. E.	Hoofdonderw. 2 ^e meisjessch. Batavia.	18 April 1888
A. H. Jansen.	F. E. Hw.	» » Mr.-Cornelis.	4 April 1892
M. F. der Kinderen.	F. E. D.	» » Soerakarta.	17 April 1891
M. Koopal.	F. G. W. Hw.	» » Pasoeroean.	21 Mei 1892
R. A. Krull.	Hw. F. E. D.	» 2 ^e » Soerabaja.	41 Maart 1882
E. A. Van der Meijden.	F. E.	» » Buitenzorg.	6 Oct. 1890
M. Nauta.	E. F.	» » Djokjakarta.	9 Febr. 1888
A. C. A. Nieuwenhuijs.	G(m). F. Hw.	Met verlof in Nederland.	17 Feb. 1892
J. E. Van Oeveren, geb. Van Schaik.	Hw. F. E. D.	Hoofdonderw. meisjessch. Semarang.	16 Juli 1889
M. L. Schäfer.	F. E. D.	» 1 ^e » Batavia.	11 Aug. 1887
M. L. Steinbuch.	Hw. F. E. D.	» » Madioen.	5 Nov. 1892 (tijd. 2 ^e kl.)
C. H. Verwohlt.	Hw. F. E. D	» 1 ^e » Soerabaja.	4 April 1892

Onderwijzeressen der 2^e klasse.

DOORLOPEND NUMMER.	N A M E N.	Akten van bekwaam- heid en diploma's van voldoend afgelegde examens.	B E T R E K K I N G.	DATUM VAN BENOEMING.
1	M. G. Meijer.	Hw. F. E. D.	1 ^e hulponderw. meisjessch. Buitenzorg.	21 Mei 1892
2	N. F. E. Filet.	F. E.	Met verlof in Nederland.	
3	E. Van Loon.	F. (m ³) E. Hw.	1 ^e hulponderw. 2 ^e meisjessch. Batavia.	5 Oct. 1892
4	C. G. Van Thielen.	F. E. D.	Hoofdonderw. » Magelang.	18 April 1888
5	C. H. A. Merz.	F. E.	» » Blitar.	23 Nov. 1891
6	M. J. Van Lessen.	Hw. F. E. D.	» » Bandjer- masin.	9 Oct. 1883
7	H. C. Sandt van Nooten.	Hw. F. E. D.	» » Poerwo- redjo.	12 April 1892
8	J. Boeglos.	Hw. F. E.	» » Ambarawa.	11 Juli 1890
9	A. J. Roskopf.	F. E.	» » Tegal	6 Oct. 1890
10	L. M. Janssen, geb. Andeweg.		» » Salatiga.	14 Dec. 1885
11	A. E. Stolp, geb. Hoekstra.	N. (m).	» » Pekalongan.	22 Maart 1892
12	T. Zijlstra.	Hw. G. W. F. D.	» » Padang.	9 Juli 1892
13	P. A. M. Lange.	F. E. D.	» » Probolinggo.	28 Jan. 1888
14	L. W. Ovink.	Hw. F. E. D. N. (m.)	» » Malang.	9 April 1890
15	M. Burgdorffer.	F. E. D.	Met verlof in Nederland.	
16	W. A. De Jong.	F.	Hoofdonderw. meisjessch. Cheribon.	23 Juli 1887
17	L. Ch. Slot.	F. E.	» » Makasser.	24 Aug. 1892
18	G. Dijkstra.	F.	» » Banda-Neira	24 Maart 1891
19	A. R. Kiewiet de Jonge.	F. E. D. Hw.	1 ^e hulponderw. meisjessch. Pasoeroean.	9 Juli 1892
20	A. A. Wilmes.	F.	1 ^e » » Djokjakarta	19 Oct. 1889

DOORLOOPENDE NUMMER.	N A M E N.	Akten van bekwaam- heid en diploma's van volgende afgelegde examens.	B E T R E K K I N G.	DATUM VAN BENOEMING.
21	M. S. Van der Willigen.	F. D. E.	1 ^e hulponderw. 1 ^e meisjessch. Batavia.	9 April 1890
22	C. C. C. Gude.	F. E. Hw.	1 ^e » 2 ^e » Soerabaja.	21 Mei 1890
23	J. M. Van der Voort.	F.	Hoofdonderw. » Menado.	21 Juli 1892
24	A. E. L. Steens Zijuen	F. D. E.	» » Amboina.	11 Juli 1890
25	B. S. A. Gastmann.	F. E. D.	Met verlof in Nederland.	
		Teek.		
26	W. A. Van den Nieuwenhof.	F.	» » » »	
27	J. A. Frölich.	F.	1 ^e hulponderw. meisjessch. Semarang.	11 Feb. 1891
28	C. C. H. Hesselberg.	F. E. Hw.	Hoofdonderw. » Bandong.	17 April 1891
		Index. (5)		
29	C. Wilmes.	F.	1 ^e hulponderw. » Soerakarta.	4 Dec. 1891
30	G. Monteban.		Hoofdonderw. meisjessch. Kediri.	24 Maart 1892
31	N. Scheltema.	F. Hw.	1 ^e hulponderw. » Mr.-Cor- nelis.	2 Febr. 1892
32	J. L. van Stipriaan Luscusius.	F. E. D. Hw.	1 ^e » 1 ^e » Soerabaja.	24 Aug. 1892

Hulponderwijzeressen

met akte van bekwaamheid als hoofdonderwijzeres.

DOORLOPEND NUMMER.	N A M E N.	Akte van bekwaam- heid en diploma's van voldoend afgelegde examen.	B E T R E K K I N G.	DATUM VAN BENOEMING.
1	F. M. Sauerbier.	F. E.	Wd. hulponderw. meisjessch. Salatiga.	24 Nov. 1890
2	J. J. C. Nagel, geb. Bouman.	F.	Hulponderw. » Cheribon.	31 Oct. 1888
3	W. C. Kroon.	F.	» 2 ^e » Batavia.	29 Juli 1892
4	A. Voswinkel Dor- selen.	F. E.	» school Palembang.	25 April 1892
5	Z. Boelman.	F. E. D.	» 1 ^e » A Djokjakarta.	25 Maart 1892
6	M. J. Ch. C. Schok- ker.	F. E.	» meisjessch. Soerakarta.	18 Juni 1892
7	M. L. Th. Slors.	F.	» school Fort de Kock.	25 April 1891
8	K. J. Haverbult.	F. D.	Tijd. » 2 ^e » Probolinggo.	27 April 1891
9	F. L. Heynen.	F.	Hulponderw. 1 ^e meisjessch. Batavia.	27 April 1892
10	C. G. Veenhuijzen.	F.	» 1 ^e » Batavia.	8 Maart 1890
11	C. L. ter Meer.	F. E.	» » Blitar.	21 Maart 1892
12	A. W. C. Hoevers.	F.	» » Djokjakarta.	21 Juli 1892

Hulponderwijzeressen

niet bezittende eene akte van bekwaamheid als hoofdonderwijzeres.

DOORLOOPENDE NUMMER.	N A M E N.	Akten van bekwaam- heid en diploma's van voldoend afgelegde examen.	B E T R E K K I N G.	DATUM VAN BENOEMING.
1	L. Heijnneman.		Hulponderw. gem. school Pekalongan.	1 Juli 1892
2	C. L. Homburg.		Met verlof in Nederland.	
3	A. Immink.	F. E.	Hulponderw. gem. school Malang.	15 Jan. 1884
4	A.M. Hoogenstraaten.	F.	» meisjesschool Magelang.	13 Juli 1878
5	S. E. Wijnveldt.	F. E.	» 5 ^e school Soerabaja.	19 Dec. 1879
6	E. M. Sexauer.	F.	» » Rembang.	25 April 1892
7	A. W. M. S. Muller, geb Kobold.	F. E.	» » Klaten.	14 Nov. 1888
8	E. A. Sacré.	Hw. F.	Met verlof in Nederland.	
9	W. P. L. De Roos.	Hw. F.	Hulponderw. gem. school Kediri.	15 Dec. 1888
10	J. A. F. Maeijer.	D. E. F.	» » » Cheribon.	17 Jan. 1891
11	S. A. Muher.		» » » Bandjermasin.	4 Sept. 1891
12	J. E. M. Masthoff.	Hw. F. E.	Met verlof in Nederland.	
13	J. P. M. Kamerling.	F. E.	Hulponderw. meisjessch. Buitenzorg.	3 Aug. 1887
14	A.H.J. Vrendenberg.		Met verlof in Nederland.	
15	J. J. Ankringa.		Hulponderw. gem. school Pasoeroean.	5 Dec. 1881
16	F. M. Bianendijk.	F.	Met verlof in Nederland.	
17	H. Loreij.		Hulponderw. 3 ^e school Soerakarta.	21 Jan. 1887
18	A. F. S. Kessler.		» meisjesschool Buitenzorg.	3 Oct. 1885
19	A. M. Rosskopf.	Hw. F.	» 1 ^e school B Semarang.	19 Juli 1888
20	F.W.D.E. Scheltema Beduin.		» 2 ^e » Gombong.	5 Oct. 1891
21	J. A. F. Zelle.	Hw. F.	Met verlof in Nederland.	
22	A. M. Smulders.	Hw. F. E. D.	» » » »	
23	M. L. Visscher van Gaasbeek.	Hw.	» » » »	
24	S. J. C. Bosscher.	E.	Hulponderw. 2 ^e gem. school Batavia.	10 Oct. 1889
25	J. W. Slot.	F. E.	» meisjessch. Poerworedjo.	18 Nov. 1892
26	A. C. Collard.	Hw. F. E.	» » Soerakarta.	25 April 1887

DOORLOOPEND NUMMER.	N A M E N.	Akten van bekwaam- heid en diploma's van voldoend afgelegde examen.	B E T R E K K I N G.	DATUM VAN BENOEMING.
27	T. E. A. Van Bloemen Waanders.		Hulponderw. 1 ^e meisjessch. Soerabaja.	5 April 1892
28	F. Bausch.		» 1 ^e school Salatiga.	26 Mei 1886
29	H. E. Michaelis.		» 1 ^e » B Batavia.	23 Dec. 1890
30	J. A. G. Arndt.		» 1 ^e » B Soerabaja.	13 Jan. 1892
31	C. A. H. De Rooij.	Hw. F. E.	» 3 ^e » Batavia.	29 Juli 1892
32	M. J. A. De Boer.	F.	» 1 ^e school A Soerabaja.	30 Dec. 1884
33	D. Haertlein.		» » Ngawi.	27 Juni 1889
34	A. W. Voll.		» 2 ^e gem. sch. Soerabaja.	30 Juni 1891
35	C. A. Buning.		» 1 ^e school Probolinggo.	2 Oct. 1890
36	A. M. Kress geb. Zwennes.		Tijd. » 5 ^e » Semarang.	19 Sept. 1889
37	M. A. L. Van Welij, geb. Bar. van Hoë- vell.	F.	» 6 ^e » Batavia.	24 Maart 1884
38	H. J. B. Elberg.		Met verlof in Nederland.	
39	S. J. G. Schiotling.		Hulponderw. 2 ^e school Padang.	7 Feb. 1890
40	M. J. H. Ch. Joosten.		» meisjessch. Pasoeroean.	7 Sept. 1887
41	E. Somermeijer.		» 1 ^e school A Semarang.	16 Nov. 1889
42	M. M. Raket.	F.	Met verlof in Nederland.	
43	A. E. Heijnis.		Hulponderw. meisjessch. Djokjakarta.	14 Febr. 1891
44	M. H. A. Schadee.		» 6 ^e school Batavia.	25 Aug. 1892
45	C. M. Van Goens.		» 2 ^e » Mr.-Cornelis.	23 Dec. 1890
46	L. M. Vintcent.	F. E.	» 1 ^e » Buitenzorg.	23 Febr. 1887
47	J. C. Mattern, geb. Hamar de la Bré- thonière.		» » Tjiandjoer.	28 Sept. 1888
48	L. M. E. Velders.		» gem. » Poerworedjo.	23 Aug. 1889
49	L. M. Kam.	F.	» meisjessch. Semarang.	7 Dec. 1891
50	C. M. H. Engelhard.	Index. (3).	» 1 ^e school Padang.	1 Juli 1892
51	E. E. Kloer.		» meisjessch. Amboina.	3 Maart 1890
52	H. J. W. Bensbach.		» 2 ^e gem. school Soerabaja.	9 April 1891
53	C. W. Süverkrupp.		» meisjessch. Menado.	4 Sept. 1891

DOORLOOPEND NUMMER.	N A M E N.	Akten van bekwaam- heid en diploma's van voltooid afgelegde examens.	B E T R E E K K I N G.	DATUM VAN BENOEMING.
54	S. E. Colder.	Hw.	Hulponderw. meisjessch. Mr.-Gornelis.	10 Nov. 1890
55	A. E. Pietersz.		» 2 ^e school Semarang.	19 Juli 1888
56	M. A. E. Honig.		» 2 ^e » Magelang.	22 Nov. 1892
57	F. A. Mensinga.	D.	» 2 ^e meisjessch. Batavia.	22 April 1891
58	M. B. Nijhoff.		» 4 ^e school Batavia.	16 Oct. 1889
59	H. Pothoff.		» 2 ^e » Semarang.	12 Maart 1889
60	A. J. Eleubaas.		» » Bodjonegoro.	19 Oct. 1887
61	M. Ch. Van Overvest.		» meisjessch. Ambarawa.	28 Juli 1891
62	J. A. L. Van Bloemen Waanders.		» » Banda-Neira.	3 Dec. 1887
63	C. E. Bosch, geb. Baptist.	Hw. E. F.	Op non-activiteit.	
64	A. M. Witbols Feugen.		Hulponderw. 1 ^e school A Batavia.	6 Oct. 1890
65	H. A. Tamson.		» » Lawang.	25 Aug. 1892
66	M. J. A. Harloff.		Met verlof in Nederland.	
67	P. A. Bruining, geb. van Maarseveen.	F. Hw.	» » » »	
68	J. C. De Bruijn Kops.	D.	» » » »	
69	E. Razoux Kuhr.		Hulponderw. 2 ^e gem. school Batavia.	27 April 1892
70	J. A. Kock.	F.	» 1 ^e school Soerakarta.	23 Dec. 1890
71	J. La Fontaine.		» » Koedoes.	24 Aug. 1892
72	M. A. Bogaardt.		Met verlof in Nederland.	
73	E. M. Rosman.	E. (m ³) Hw.	» » » »	
74	J. H. L. Op de Laeij.		Hulponderw. school Garoet.	22 Mei 1889
75	E. F. Ch. M. Abbema.		» meisjessch. Probolinggo.	14 Aug. 1889
76	L. J. Hissink geb. Snellebrand.	Teek.	» school Keboemen.	4 Oct. 1890
77	G. J. Frölich.	F. E.	» 2 ^e » Buitenzorg.	19 Nov. 1890
78	A. Mac. Gillavry.	F. Eindex. (5).	» meisjessch. Bandong.	5 Dec. 1889
79	E. A. Odenthal.	F. E.	» 3 ^e school Soerabaja.	6 Aug. 1892
80	A. A. Van den Berg.	D.	» 1 ^e » Buitenzorg.	21 Mei 1892

DOORLOPEND NUMMER.	N A M E N.	Akten van bekwaam- heid en diploma's van voldeend afgelegde examen.	B E T R E K K I N G.	DATUM VAN BENOEMING.
81	E. M. L. Wijhenke.		Hulponderw. gem. school Tegal.	9 Jan. 1890
82	H. W. Agerbeek.		Tijd. » 1 ^e school A Semarang.	11 Maart 1890
83	Ch. H. A. M. Scheltens		, » gem. » Kediri.	17 April 1890
84	L. M. Gravenhorst.		» meisjessch. Padang.	12 Mei 1890
85	K. S. E. Zaalberg.		» 1 ^e school B Djokjakarta.	31 Dec. 1891
86	A. Rookmaaker.		» gem. » Pasoerocan.	23 Dec. 1890
87	M. Critee.		» meisjessch. Malang.	21 Mei 1890
88	J. L. Laurens.		» 2 ^e school Buitenzorg.	22 Mei 1890
89	M. Ch. K. Vonk Robbers.		» » Djoewana.	11 Juli 1890
90	M. E. Kuitert.		Tijd. » gem. » Amboina.	11 Juli 1890
91	C. A. Berends.		» 5 ^e school Soerabaja.	21 Juli 1890
92	L. H. Voet.		» 1 ^e meisjessch. Soerabaja.	2 Dec. 1891
93	J. W. Holle.		» 2 ^e gem. school Soerabaja.	23 Juli 1890
94	S. M. Weintré.		Tijd. » gem. » Banda-Neira.	23 Juli 1890
95	C. M. Haighton.		Hulponderw. 1 ^e meisjessch. Soerabaja.	6 Aug. 1892
96	E. C. Wiselius, geb. Van Holst Pellekaan.	F. Hw.	» 4 ^e school Batavia.	21 Oct. 1891
97	S. De Nijs.		Tijd. » » Toeban.	26 Juli 1890
98	E. P. L. Zaalberg.		» school Banjoewangi.	5 Aug. 1890
99	M. H. Somermeijer.		» hulponderw. » Oengaran.	1 Aug. 1891
100	E. F. J. Olislaeger.		» » gem. » Madioen.	6 Aug. 1890
101	E. S. C. De Gelder.	F.	» meisjessch. Makassar.	16 Aug. 1890
102	J. A. Van Bremen.		» » Bandjermasin.	2 April 1891
103	A. S. Van Essen.		» » gem. » Menado.	4 April 1891
104	H. G. Van Zutphen.	Eindex. (3)	» » 1 ^e meisjessch. Batavia.	23 April 1891
105	C. M. Poel.	F. D. (m ³)	» school Modjokerto.	31 Juli 1891
106	A. J. De Kanter.		» » » Tjandi.	1 Maart 1892
107	D. E. J. Termijtelen.	F.	» » Soekaboemi.	25 Nov. 1891
108	Ch. L. Van Benne- kom.	F.	» » 2 ^e » Makassar.	30 Nov. 1891
109	M. G. W. Langeveld.	F. Hw.	» meisjessch. Kediri.	22 Dec. 1891
110	A. E. H. Lohmann.		» » » Madioen.	2 Jan. 1892

DOORLOPEND NUMMER.	N A M E N.	Akten van bekwaam- heid en diploma's van voldeend afgelegde examens.	B E T R E K K I N G.	DATUM VAN BENOEMING.
111	H. Ch. E. Domingo.		Tijd. hulponderw. gem. school Amboina.	13 Jan. 1892
112	V. A. L. Ahn.	F. E. Index.		
		(5).	» » 1 ^e » Padang.	15 Jan. 1892
115	M. J. Ch. v. d. Wil- ligen.		Hulponderw. » Tjilatjap	16 Jan. 1892
114	E. M. Schansman.		Tijd. hulponderw. meisjessch. Tegal.	2 Feb. 1892
115	J. B. W. d'Ancona.		» » gem. school Poerworedjo.	4 Feb. 1892
116	A. E. H. Ahn.	F.	» » » Pati,	15 Feb. 1892
117	H. Gh. van Leeuwen geboren Roskopf.	F. E.	» » 2 ^e » Kota-Radja.	16 Maart 1892
118	J. H. G. Lang.		» » » Banjoemas.	23 Maart 1892
119	A. M. Langeveld.	F. Hw.	» » meisjessch. Pekalongan.	4 April 1892
120	A. Keasberry.		» » gem. school Ambarawa.	5 Mei 1892
121	A. W. A. Matthijssen.	F. (1)	» » 1 ^e meisjessch. Batavia.	24 Aug. 1892
122	H. O. Hagenaar.		» » 2 ^e school Soerakarta.	4 Aug. 1892
123	M. H. H. van Eijber- gen.	F.	» » meisjessch. Semarang.	6 Aug. 1892
124	M. J. L. Sanders.	F.	» » 2 ^e » Soerabaja.	6 Aug. 1892
125	C. C. Strootman.	F.	» » 2 ^e school Djokjakarta.	6 Aug. 1892
126	J. J. C. Reuvekamp Gille.	F.	» » gem. » Blitar.	24 Aug. 1892
127	M. H. J. van Heerdt.		» » 2 ^e » Salatiga.	6 Sept. 1892
128	J. H. Walbeehm.	F.	» » » Sidoardjo.	7 Oct. 1892
129	M. A. Knoop.		» » gem. » Menado.	7 Oct. 1892
130	A. M. van der Meer.		» » » » Bandong.	7 Oct. 1892
131	H. A. Quast.	F. D.	» » 1 ^e » Magelang.	9 Nov. 1892
132	L. Ruys.	F. E.	» » 2 ^e » Djokjakarta.	11 Nov. 1892
133	H. E. Humme.	F.	» » meisjessch. Malang.	25 Nov. 1892
134	J. H. S. von Mauntz.		» » 1 ^e school Makasser.	15 Dec. 1892

(1) Heeft getuigschrift der Koninklijke muziekschool te 's-Gravenhage.

Onbezoldigde hulponderwijzeressen.

DOORLOOPEND NUMMER	N A M E N.	Akten van bekwaam- heid en diploma's van voldoend afgelegde examens.	BETREKKING.	DATEM VAN BENOEMING.
1	B. C. W. Lammerée.		1 ^e Meisjesschool Batavia.	25 Nov. 1892

Kweekelingen.

DOORLOPEND NUMMER.	N A M E N.	B E T R E K K I N G.	DATUM VAN BENOEMING.
1	F. Hamers.	school Padang-Pandjang.	22 Aug. 1890
2	Mej. M. H. Maurer.	1 ^e » Padang.	16 Nov. 1891
3	» L. H. van Deun.	» Bodjonegoro.	5 Feb. 1892
4	» H. R. van Ingen.	» Lawang.	9 Maart 1892
5	A. O. Hinse.	» Bandong.	16 Maart 1892
6	Mej. H. Volten.	3 ^e » Soerakarta.	23 Juli 1892
7	Freule M. E. d. Kock.	Meisjeschool Pasoeroean.	8 Oct. 1892
8	Mej. G. M. C. Camerik.	» Madioen.	11 Oct. 1892
9	W. N. Briel.	2 ^e school Soerakarta.	29 Nov. 1892

L^a. E.

Mutatiën onder het onderwijzend personeel van de openbare lagere scholen
in Nederlandsch-Indië, gedurende het jaar 1892.

Onderwijzers en onderwijzeressen.

OVERLEDEN.

B. IJspeert,	laatst hoofdonderwijzer	2 ^e	school Soerabaja.
E. M. D. Gude,	» hulponderwijzeres	»	Indramajoe.
M. A. W. Breijmann,	» 1 ^e	»	2 ^e meisjesschool Batavia.
H. C. M. Burgdorffer,	» hulponderwijzeres met verlof in Nederland,		

ONTSLAGEN :

Eervol uit 's lands dienst :

A. W. M. E. Terwogt,	laatst hulponderwijzeres meisjesschool	Madioen.
A. W. Humme,	»	» school Bangil.
Th. J. C. Klaar,	» hoofdonderwijzer	2 ^e school Padang.
C. H. Kroesen,	» hulponderwijzeres meisjesschool	Blitar.
J. J. Cleijpool,	» hoofdonderwijzer school	Banda-Neira.
N. Keetelaar,	» hulponderwijzer	» Saparoea.
A. H. Nijland,	» hoofdonderwijzer	1 ^e » Makasser.
L. A. De la Croix,	» hulponderwijzer	2 ^e school Semarang.
B. W. C. Gerlings,	» hulonderwijzeres gem.	» Bandong.
F. H. Van Toorenborg, geb. Buning,	»	met verlof in Nederland.

Eervol uit de betrekking :

A. B. Andriesse,	hulponderwijzeres	1 ^e	school B Soerabaja.
J. W. C. Van der Aa,	»	1 ^e	» Padang.
E. A. S. Haak Bastiaanse,	»	1 ^e	meisjesschool Soerabaja.
M. F. M. Vogelzang,	»		gem. school Amboina.
H. A. M. Naessens,	hoofdonderwijzeres		meisjesschool Menado.
A. P. L. Van den Ham,	»	»	Makasser.
R. R. Kuipers,	hulponderwijzeres	2 ^e	» Soerabaja.
S. J. Cramer,	»	1 ^e	»
J. Ch. H. De Boer,	»	3 ^e	»
W. M. Van Hengel,	»	1 ^e	» Magelang

EERVOL ONTHEVEN :

Van de werkzaamstelling als :

Tijd. hulponderwijzeres school Pati, E. F. C. Enklaar van Geuricke.

»	»	3 ^e school Soerabaja, C. W. M. Brouwer.
»	»	meisjesschool Soerakarta, M. Freijss.
»	»	2 ^e school Salatiga, S. E. Deibel.
»	»	2 ^e » Soerakarta, C. C. Muller.
»	»	» Sidoardjo, G. J. M. Pillard.
»	»	2 ^e » Djokjakarta, G. L. Dom.

OVERGEGAAN IN ANDERE BETREKKINGEN :

H. W. Brugmans, hulponderwijzer school Tjandi, als leeraar aan h. b. s. te Semarang.

J. Postma, ambtenaar op non-activiteit, laatstelijk hoofdonderwijzer school Padang-Sidem-poean, als hoofdonderwijzer aan de school tot opleiding van Inlandsche geneeskundigen te Weltevreden.

J. C. Hietink, hulponderwijzer school Bandjarnegara, als tijdelijk leeraar aan het Gymnasium Willem III te Batavia.

J. Vorenkamp, 1^e hulponderwijzer 1^e school B Batavia, als tijdelijk leeraar aan het Gymnasium Willem III te Batavia.

OVERGEGAAN BIJ HET EUR. LAGER ONDERWIJS.

J. L. Van der Toorn, ambtenaar op non-activiteit, laatstelijk hoofdonderwijzer a/d kweek-school te Fort de Kock, als tijdelijk onderwijzer der 2^e klasse, hoofdonderwijzer aan de openbare lagere school te Fort de Kock.

F. B. Nunnink, ambtenaar op non-activiteit, laatstelijk hoofdonderwijzer a/d kweekschool te Makassar, als tijdelijk onderwijzer der 1^e klasse, hoofdonderwijzer a/d hoofdenschool te Probolinggo.

A. Schouten, tijdelijk leeraar aan het Gymnasium Willem III te Batavia, als onderwijzer der 1^e klasse, hoofdonderwijzer 4e school Batavia.

VERLOF NAAR EUROPA VERLEEND AAN :

W. Jager Dekker,	hulponderwijzer	op non-activiteit.
F. M. Binnendijk,	hulponderwijzeres	meisjesschool Tegal.
W. Van der Spek,	hoofdonderwijzer	school Soemenep.
A. C. A. Nieuwenhuijs,	hoofdonderwijzeres	2 ^e meisjesschool Soerabaja.
E. A. Sacré,	hulponderwijzeres	school Pekalongan.
M. L. Visscher van Gaasbeek,	»	» Banjoemas.

C. W. Hoogendoorn,	hulponderwijzer		school Toeloeng-agoeng.
J. Van der Lof,	hoofdonderwijzer	3 ^e	» Soerakarta.
S. E. Géraud,	hoofdonderwijzeres	1 ^e	meisjesschool Soerabaja.
J. W. Spekschot,	hoofdonderwijzer	1 ^e	school Padang.
P. A. Bruining, geb. Van Maarseveen,	hulponderwijzeres		meisjesschool Soerakarta.
W. J. R. Zieck,	hoofdonderwijzer	4 ^e	school Soerabaja.
V. F. H. Ockers,	»	»	Koepang.
M. M. Raket,	hulponderwijzeres	»	Loemadjang.
G. Koldewijn,	hoofdonderwijzer	3 ^e	» Soerabaja.
W. H. Heijlman,	»	1 ^e	» Meester-Gornelis.
E. Asbeek Brusse,	»	»	» Soerakarta.
J. C. De Bruijn Kops,	hulponderwijzeres	»	Palembang.
M. A. Bogaardt,	»	1 ^e	» Ruitenzorg.
M. Burgdorffer,	1 ^e hulponderwijzeres		meisjesschool Buitenzorg.
H. Sonius,	hoofdonderwijzer		school Bodjonegoro.
W. Brouwer,	1 ^e hulponderwijzer	»	Banjoemas.
J. E. G. Van Lookeren,	hoofdonderwijzer	»	Bandjarnegara.
W. Kooiman,	»	a/d	school tot opleiding van Inl. geneeskundigen te Weltevreden.
B. Bakker,	»		school Toeбан.
G. Bakker,	1 ^e hulponderwijzer	1 ^e	» Padang.
C. A. Van der Reest,	hulponderwijzer	2 ^e	» Magelang.
H. H. L. Van Bakel,	1 ^e hulponderwijzer	»	» Buitenzorg.
K. M. Hage.	hoofdonderwijzer	4 ^e	» Soerabaja.
J. J. Looijé,	»	2 ^e	» Makasser.
A. Bommel,	»	»	» Malang.
L. G. Bertsch,	onderwijzer	der 1 ^e klasse,	gedetacheerd bij het Inl. onderwijs
C. H. Brouwer,	1 ^e hulponderwijzer	2 ^e	school Semarang.
J. A. F. Zelle,	hulponderwijzeres	»	» Salatiga.
J. C. E. Bartelds,	onderwijzer	der 2 ^e klasse,	gedetacheerd bij het Midd. onderwijs.
C. L. Homburg,	hulponderwijzeres		gem. school Menado.
W. Schuit,	hoofdonderwijzer	»	Ngandjoek.
J. A. J. Vorderman,	»	1 ^e	» Kota-Radja.
A. Van Moerkkerken,	»	»	Bandoeng.
L. Stroband,	»	»	Padang-Sidem- poean.

N. F. E. Filet,	hoofdonderwijzeres	meisjesschool Madioen.
G. Lavell,	hoofdonderwijzer	4 ^e school Batavia.
A. H. J. Vrendenberg,	hulponderwijzeres	1 ^e » Makasser.

HERBENOEMD NA NONACTIVITEIT OF NA TERUGKEER VAN VERLOF:

H. O. Van der Meij,	hoofdonderwijzer	school Serang.
P. Schippers,	wd. onderwijzer	2 ^e kl., 1 ^e hulponderwijzer 6 ^e school Batavia.
H. C. Sandt van Nooten,	hoofdonderwijzeres	meisjesschool Poerworedjo.
J. Borgesius,	1 ^e hulponderwijzer	1 ^e school B Soerabaja.
A. J. J. H. Van Riemsdijk,	hoofdonderwijzer	school Poerbolinggo.
P. Veen,	»	2 ^e » Padang.
C. C. Van Helsdingen,	hulponderwijzer	» Saparoea.
A. Van Nieuwenhuizen,	hoofdonderwijzer	» Oengaran.
A. Le Clercq,	»	» Koepang.
K. J. Razelius,	»	1 ^e school A Soerabaja.
M. G. Meijer,	1 ^e hulponderwijzeres	meisjesschool Buitenzorg.
P. Van Vlodrop,	1 ^e hulponderwijzer	5 ^e school Soerabaja.
W. J. Krijgsman,	hulponderwijzer	1 ^e school A Semarang.
J. Postma,	hoofdonderwijzer	school tot opleiding van Inl. ge- neeskundigen te Weltevreden.
J. B. Kampschuur,	»	school Lawang,
A. Van Limborgh,	1 ^e hulponderwijzer	2 ^e » Padang.
M. Ten Cate,	hoofdonderwijzer	4 ^e » Soerabaja.
D. A. P. Kok,	»	» Malang.
H. Van Goor,	1 ^e hulponderwijzer	» Blitar.
E. Van Loon,	1 ^e hulponderwijzeres	2 ^e meisjesschool Batavia.
M. L. Steinbuch,	wd. onderwijzeres	2 ^e kl., hoofdonderwijzeres meisjes- school Madioen.
J. J. A. Van Gogh,	1 ^e hulponderwijzer	1 ^e school B Batavia.

IN DIENST GETREDEN:

Onderwijzers:

J. de Jong.	J. A. Bonnerman.
J. Stada.	W. J. Stapel.
P. Ch. Kruisbrink.	W. Schols.
W. Karssen.	M. A. Huijsmans

C. Verheul.	J. C. Hietink.
A. J. A. Van Driem.	L. Krijgsman.
J. H. H. Van Willigen.	C. C. J. L. Manuel.
H. L. H. Bartels.	J. H. Boddendijk.
B. Schaafsma.	J. C. G. Ottow.
C. Sorgdrager.	M. Zonneveld.
M. Ouwerkerk.	J. C. Van der Bie.
M. Blommers.	D. A. Scholten.
P. J. C. Paulen.	P. J. Maureau.
R. Dekker.	L. Van der Sluijs.
J. W. Croes.	J. A. A. Van Dongen.
J. P. Lancel.	

Onderwijzeressen :

A. E. H. Lohmann.	A. W. C. Hoevers.
H. Ch. E. Domingo.	H. O. Hagenaar.
V. A. L. Ahn.	M. H. H. Van Eijbergen.
M. J. Ch. Van der Willigen	M. J. L. Sanders.
E. M. Schansman.	C. G. Strootman.
J. B. W. d'Ancona.	J. J. C. Reuvekamp Gille.
A. E. A. Ahn.	M. M. J. Van Heerdt.
M. Freijss.	J. H. Walbeehm.
H. Ch. Van Leeuwen, geb. Roskopf	M. A. Knoop.
J. H. G. Lang.	A. M. Van der Meer.
A. E. Stolp, geb. Hoekstra.	H. A. Quast.
C. L. Ter Meer.	L. Ruijs.
A. M. Langeveld.	H. E. Humme.
A. Keasberry.	J. H. S. Von Maantz.
A. W. A. Matthijssen.	

Teruggesteld.

Van onderwijzer der 1^e klasse tot onderwijzer der 2^e klasse, W. Teunissen.

L^a. F.

Staat van den ouderdom der kinderen van Europeanen en met dezen gelijkgestellten, die

GEWESTEN.	6 jaar		7 jaar		8 jaar		9 jaar		10 jaar		11 jaar	
	jongens.	meisjes	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.
Bantam	1	4	3	3	2	2	2	1	2	3	2	1
Batavia	68	40	137	104	176	131	166	145	151	119	158	107
Preanger-Regentschappen	12	16	18	12	20	24	28	19	19	17	17	22
Krawang	2	1	4	2	7	4	5	2	2	1	3	2
Cheribon	4	2	4	6	6	9	8	14	5	6	9	6
Tegal	5	3	4	7	8	10	13	4	8	9	6	5
Pekalongan	3	5	7	9	5	8	11	13	9	9	6	5
Semarang	46	36	88	51	84	72	102	74	77	71	96	59
Japara	10	7	8	9	4	9	8	11	13	9	10	13
Rembang	4	8	9	5	10	4	11	8	3	5	11	12
Soerabaja	44	37	78	56	76	65	81	57	81	57	81	46
Pasoeroean	17	20	30	25	24	35	29	44	34	29	21	29
Probolinggo	11	8	11	18	19	14	13	15	15	16	17	17
Besoeke	7	9	8	7	10	9	12	5	7	5	7	4
Kediri	9	17	30	22	26	19	21	29	24	29	18	17
Madioen	9	10	17	15	17	17	9	13	9	16	11	14
Soerakarta	26	18	41	31	48	34	55	41	49	37	42	33
Djakakarta	11	6	36	28	36	35	27	35	41	36	31	24
Kedoe	9	10	13	8	12	12	13	11	10	6	11	3
Bagelen	13	7	10	8	27	20	38	15	54	15	56	14
Banjoemas	7	3	15	3	17	12	8	5	12	9	6	7
Madoera	6	5	7	5	6	6	9	5	6	7	7	4
Atjeh en Onderhoorigh . .	9	10	8	6	5	7	6	5	7	7	1	6
Sumatra's Westkust . . .	28	24	31	13	43	28	33	33	48	26	28	20
Benkoelen	4	•	6	4	4	4	8	1	1	4	•	4
Transporteeren	365	306	623	457	692	590	716	605	687	548	655	474

onder ultimo December 1892 de openbare lagere scholen in Nederlandsch-Indië bezochten.

12 jaar		13 jaar		14 jaar		15 jaar		16 jaar en ouder		Totaal		Totaal Generaal.	Aanmerkingen
jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.		
5	.	3	.	3	2	1	.	.	.	24	16	40	
132	116	139	113	107	89	54	68	19	30	1307	1062	2369	
23	11	11	12	14	16	6	5	1	5	169	159	328	
2	.	3	.	2	1	1	3	1	.	32	16	48	
5	8	7	6	6	6	6	2	.	.	60	65	125	
8	9	4	10	6	6	4	4	1	1	67	68	135	
13	7	5	2	.	6	2	1	.	2	61	67	128	
86	45	79	62	74	41	34	50	15	3	781	544	1325	
8	9	9	9	9	4	6	1	1	2	86	83	169	
5	6	12	4	6	4	2	4	4	2	77	62	139	
71	60	58	47	64	51	40	54	11	13	685	523	1208	
27	37	30	32	13	29	17	15	3	3	245	298	543	
17	14	6	17	16	9	4	13	2	3	131	144	275	
6	5	9	10	9	4	4	5	.	.	79	63	142	
19	21	11	12	13	8	10	10	3	6	184	190	374	
9	16	7	12	6	9	9	7	1	4	104	133	237	
46	38	40	25	34	33	33	16	11	15	425	321	746	
40	29	21	24	15	20	19	13	3	5	280	255	535	
6	12	7	7	3	5	3	4	1	2	88	80	168	
42	18	57	8	63	7	55	4	13	4	428	120	548	
10	14	14	6	3	6	8	3	1	1	101	69	170	
10	8	7	7	5	6	1	3	1	.	65	56	121	
4	6	2	4	1	3	.	1	.	.	43	55	98	
30	21	16	14	24	13	5	7	5	1	291	200	491	
3	1	.	2	1	1	3	1	.	.	30	22	52	
627	511	557	445	497	379	327	254	97	102	5843	4671	10514	

GEWESTEN.	6 jaar		7 jaar		8 jaar		9 jaar		10 jaar		11 jaar	
	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.
Per transport.....	565	306	623	457	692	590	716	605	687	548	655	474
Palembang.....	4	4	8	5	1	3	4	6	5	•	4	3
Oostkust van Sumatra..	4	5	2	6	6	2	5	2	1	2	3	4
Banka.....	1	2	2	4	1	•	2	2	1	3	•	•
Riouw.....	5	5	5	2	6	2	2	4	2	5	1	3
Westerafd. van Borneo..	2	2	9	•	5	•	7	•	1	5	1	4
Z. en O. afd. van Borneo.	10	5	9	7	9	3	5	7	5	2	8	7
Celebes en Onderh.....	8	12	17	19	21	25	18	24	20	14	26	12
Menado.....	11	5	22	9	6	10	8	14	10	9	16	7
Amboina.....	11	16	24	21	29	33	19	28	21	25	18	18
Ternate.....	1	•	4	4	3	4	1	3	3	4	3	5
Timor.....	1	•	4	2	1	3	3	2	2	2	3	2
TOTAAL IN 1892...	423	362	729	536	780	675	790	697	758	615	738	539
• • 1891...	408	341	667	572	795	671	745	625	775	587	701	585
Vermeerdering	15	21	62	•	•	4	45	72	•	28	37	•
Vermindering	•	•	•	36	15	•	•	•	17	•	•	46

12 jaar		13 jaar		14 jaar		15 jaar		16 jaar en ouder		Totaal		Totaal Generaal.	Aanmerkingen.
jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.		
627	511	557	445	497	379	327	254	97	102	5843	4671	10514	
4	2	2	3	1	3	.	1	.	.	33	30	63	
3	4	.	4	3	1	1	1	.	.	28	31	59	
1	4	.	1	1	2	1	.	.	.	10	18	28	
.	4	2	.	1	.	.	.	.	.	24	25	49	
2	.	2	4	.	2	.	1	.	.	29	16	45	
4	9	3	2	4	5	3	7	5	2	63	56	119	
17	15	14	17	14	4	12	14	11	3	178	159	337	
12	12	4	15	7	7	8	3	2	4	106	95	201	
19	20	18	19	18	18	9	8	4	4	190	208	398	
1	3	1	3	2	.	2	.	.	.	21	26	47	
.	1	1	2	.	2	.	1	1	.	16	17	33	
690	585	604	515	548	425	365	290	118	115	6541	5352	11893	
693	585	599	495	525	420	337	261	127	120	6372	5262	11634	
.	.	5	20	23	5	26	29	.	.	169	90	259	
5	.	.	.	.	.	.	.	9	5	.	.	.	

L. G.

Staat van den ouderdom der kinderen van Europeanen en met dezen gelijkgestellten, die

GEWESTEN.	6 jaar		7 jaar		8 jaar		9 jaar		10 jaar		11 jaar	
	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.
Batavia.....	24	52	26	74	32	68	50	71	25	66	31	68
Preanger-Regentschappen	»	»	»	1	»	»	»	1	»	1	»	»
Semarang.....	10	20	28	42	20	52	27	63	25	56	21	42
Soerabaja.....	19	20	21	42	26	45	24	52	36	42	44	42
Sumatra's Westkust....	4	15	1	13	»	16	»	14	»	12	»	8
TOTAAL IN 1892...	57	107	76	172	78	181	81	181	86	177	96	160
» » 1891...	46	126	62	102	73	168	67	166	91	138	83	189
Vermeerdering....	11	»	14	70	5	13	14	15	»	39	13	»
Vermindering.....	»	19	»	»	»	»	»	»	5	»	»	29

onder ultimo December 1892 de bijzondere scholen in Nederlandsch-Indië bezochten.

12 jaar		13 jaar		14 jaar		15 jaar		16 jaar en ouder		Totaal		Totaal Generaal.	Aanmerkingen.
jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.		
30	82	49	60	30	74	17	82	26	88	320	785	1105	
»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	5	5	
19	45	16	51	15	35	7	38	1	35	189	479	668	
51	51	25	56	20	41	11	37	17	41	274	449	723	
»	11	»	10	»	13	»	9	»	10	5	131	136	
80	189	90	177	65	163	35	166	44	174	788	1847	2655	
85	170	75	168	59	143	46	137	28	212	715	1719	2434	
»	19	15	9	6	20	»	29	16	»	73	128	201	
5	»	»	»	»	»	11	»	»	38	»	»	»	

L. II.

Staat van den ouderdom der kinderen van Europeanen en met dezen gelijkgestelden,

GEWESTEN.	6 jaar		7 jaar		8 jaar		9 jaar		10 jaar		11 jaar	
	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.
Bantam.....	4	4	5	5	2	2	2	1	2	5	2	1
Batavia.....	92	92	165	178	208	199	196	216	176	185	189	175
Preanger-Regentschappen	12	16	18	15	20	24	28	20	19	18	17	22
Krawang.....	2	1	4	2	7	4	5	2	2	1	5	2
Cheribon.....	4	2	4	6	6	9	8	14	5	6	9	6
Tegal.....	5	5	4	7	8	10	13	4	8	9	6	5
Pekalongan.....	5	5	7	9	5	8	11	15	9	9	6	5
Semarang.....	56	56	116	95	104	124	129	157	102	127	117	101
Japara.....	10	7	8	9	4	9	8	11	15	9	10	15
Rembang.....	4	8	9	5	10	4	11	8	5	5	11	12
Soerabaja.....	65	57	99	98	102	110	105	89	117	99	125	88
Pasoeroean.....	17	20	30	25	24	35	29	44	54	29	21	29
Probolinggo.....	11	8	11	18	19	14	15	15	15	16	17	17
Besoeki.....	7	9	8	7	10	9	12	5	7	5	7	4
Kediri.....	9	17	30	22	26	19	21	29	24	29	18	17
Madioen.....	9	10	17	15	17	17	9	15	9	16	11	14
Soerakarta.....	26	18	41	51	48	54	55	41	49	57	42	55
Djakakarta.....	11	6	56	28	56	35	27	35	41	56	51	24
Kedoe.....	9	10	15	8	12	12	15	11	10	6	11	5
Bagelen.....	15	7	10	8	27	20	38	15	54	15	56	14
Banjoemas.....	7	5	15	5	17	12	8	5	12	9	6	7
Madoera.....	6	5	7	5	6	6	9	5	6	7	7	4
Atjeh en Onderhoorigh.	9	10	8	6	5	7	6	5	7	7	1	6
Sumatra's Westkust...	52	59	52	26	45	44	55	47	48	58	28	28
Benkoelen.....	4	5	6	4	4	4	8	1	1	4	5	4
Transporteeren....	422	415	699	629	770	771	797	786	775	725	751	654

die onder ultimo December 1892 alle lagere scholen in Nederlandsch-Indië bezochten.

12 jaar		13 jaar		14 jaar		15 jaar		16 jaar en ouder		Totaal		Totaal Generaal.	Aanmerkingen.
jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.		
5	.	5	.	3	2	1	.	.	.	24	16	40	
162	198	188	173	137	163	71	150	45	118	1627	1847	3474	
23	11	11	12	14	16	6	5	1	5	169	162	331	
2	.	3	.	2	1	1	3	1	.	32	16	48	
5	8	7	6	6	6	6	2	.	.	60	65	125	
8	9	4	10	6	6	4	4	1	1	67	68	135	
15	7	5	2	.	6	2	1	.	2	61	67	128	
105	90	95	115	89	76	41	68	16	38	970	1023	1993	
8	9	9	9	9	4	6	1	1	2	86	83	169	
5	6	12	4	6	4	2	4	4	2	77	62	139	
102	111	85	105	84	92	51	71	28	54	959	972	1931	
27	37	50	32	15	29	17	15	5	5	245	298	543	
17	14	6	17	16	9	4	13	2	5	131	144	275	
6	5	9	10	9	4	4	5	.	.	79	65	142	
19	21	11	12	15	8	10	10	5	6	184	190	374	
9	16	7	12	6	9	9	7	1	4	104	133	237	
46	58	40	25	34	53	53	16	11	15	425	521	946	
40	29	21	24	15	20	19	15	5	5	280	255	535	
6	12	7	7	5	5	5	4	1	2	88	80	168	
42	18	57	8	63	7	55	4	13	4	428	420	848	
10	14	14	6	5	6	8	5	1	1	101	69	170	
10	8	7	7	5	6	1	5	1	.	65	56	121	
4	6	2	4	1	3	.	1	.	.	43	55	98	
30	32	16	24	24	26	5	16	5	11	296	331	627	
3	1	.	2	1	1	3	1	.	.	30	22	52	
707	700	647	622	562	542	362	420	141	276	6631	6518	13149	

GEWESTEN.	6 jaar		7 jaar		8 jaar		9 jaar		10 jaar		11 jaar	
	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.
Per transport.....	422	413	699	629	770	771	797	786	773	725	751	634
Palembang.....	4	4	8	5	1	3	4	6	5	.	4	3
Oostkust van Sumatra..	4	5	2	6	6	2	5	2	1	2	3	4
Banka.....	1	2	2	4	1	.	2	2	1	3	.	.
Riouw.....	5	5	5	2	6	2	2	4	2	5	1	5
Westerafd. van Borneo.	2	2	9	.	5	.	7	.	1	3	1	4
Z. en O. afd. van Borneo.	10	5	9	7	9	3	5	7	5	2	8	7
Celebes en Onderh....	8	12	17	19	21	25	18	24	20	14	26	12
Menado.....	11	5	22	9	6	10	8	14	10	9	16	7
Amboina.....	11	16	24	21	29	33	19	28	21	23	18	18
Ternate.....	1	.	4	4	3	4	1	3	3	4	3	5
Timor.....	1	.	4	2	1	3	3	2	2	2	3	2
TOTAAL IN 1892...	480	469	805	708	858	856	871	878	844	792	834	699
„ „ 1891...	454	467	729	674	868	839	812	791	866	725	784	774
Vermeerdering....	26	2	76	34	.	17	59	87	.	67	50	.
Vermindering.....	.	.	.	.	10	.	.	.	22	.	.	75

12 jaar		13 jaar		14 jaar		15 jaar		16 jaar en ouder		Totaal		Totaal Generaal.	Aanmerkingen.
jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.		
707	700	647	622	562	542	362	420	141	276	6631	6518	13149	
4	2	2	3	1	3	»	1	»	»	33	30	63	
3	4	»	4	3	1	1	1	»	»	28	31	59	
1	4	»	1	1	2	1	»	»	»	10	18	28	
»	4	2	»	1	»	»	»	»	»	24	25	49	
2	»	2	4	»	2	»	1	»	»	29	16	45	
4	9	3	2	4	5	3	7	3	2	63	56	119	
17	15	14	17	14	4	12	14	11	3	178	159	337	
12	12	4	15	7	7	8	3	2	4	106	95	201	
19	20	18	19	18	18	9	8	4	4	190	208	398	
1	3	1	3	2	»	2	»	»	»	21	26	47	
»	1	1	2	»	2	»	1	1	»	16	17	33	
770	774	694	692	613	586	398	456	162	289	7329	7199	14528	
778	755	674	663	584	563	383	398	153	332	7087	6981	14068	
»	19	20	29	29	23	13	58	7	»	242	218	460	
8	»	»	»	»	»	»	»	»	45	»	»	»	

L. I.

Staat van het onderwijzend personeel en van de leerlingen aan de openbare

SCHOLEN.	Aantal						Getal leer- lingen Ultimo 1891.	Getal leerlingen onder ultimo December 1892.							
	Hoofdonderwijzers.	Hoofdonderwijzeressen.	Hulponderwijzers.	Hulponderwijzeressen.	Kweek- lingen			Euro- peanen.		Inlandsche Christenen.		Inlanders niet Christ.		Vreemde Oosterl.	
					mannelijke.	vrouwelijke.		jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.
1ste Inspectie -															
Batavia 1 ^e school A.....	1	»	4	1	»	»	226	204	27	»	»	»	»	3	»
» 1 ^e » B.....	1	»	4	1	»	»	214	163	50	»	»	»	»	2	»
» 2 ^e »	1	»	3	2	»	»	210	172	49	»	»	»	»	1	»
» 3 ^e »	1	»	3	1	»	»	144	90	70	»	»	12	1	1	»
» 4 ^e »	1	»	2	2	»	»	162	101	45	»	»	10	»	8	»
» 5 ^e »	1	»	2	»	»	»	92	57	35	»	»	1	»	3	»
» 6 ^e »	1	»	2	2	»	»	179	107	88	»	»	1	»	»	»
» 1 ^e meisjesschool	»	1	»	5	»	»	200	»	201	»	»	»	»	»	»
» 2 ^e »	»	1	»	3	»	»	126	»	125	»	»	»	»	»	»
Meester-Cornelis 1 ^e school.....	1	»	3	»	»	»	129	84	26	»	»	»	»	6	1
» 2 ^e »	1	»	1	1	»	»	111	67	40	»	»	2	»	2	»
» meisjesschool.....	»	1	»	2	»	»	59	»	73	»	»	»	»	»	»
Depok.....	1	»	1	»	»	»	60	28	24	»	»	»	»	»	»
Buitenzorg 1 ^e school.....	1	»	2	2	»	»	192	133	60	»	»	1	»	1	»
» 2 ^e »	1	»	2	2	»	»	148	101	44	5	»	5	1	1	»
» meisjesschool.....	»	1	»	3	»	»	101	»	105	»	»	»	»	»	»
Poerwakarta.....	1	»	1	»	»	»	29	9	13	»	»	8	»	2	»
Soebang.....	1	»	1	»	»	»	25	23	3	»	»	1	»	»	»
Bandoeng	1	»	2	1	1	»	154	79	41	5	5	12	3	»	»
» meisjesschool.....	»	1	»	1	»	»	48	»	46	»	2	»	»	»	»
Tjiandjoer.....	1	»	»	1	»	»	34	13	17	»	»	7	1	1	»
Soekaboemi	1	»	1	1	»	»	85	40	32	1	1	5	1	»	»
Garoet.....	1	»	1	1	»	»	62	37	23	»	»	3	»	»	»
Cheribon.....	1	»	1	1	»	»	79	51	23	»	»	7	»	»	»
» meisjesschool.....	»	1	»	1	»	»	35	»	27	»	»	»	»	»	»
Indramajoe.....	1	»	1	»	»	»	31	9	15	»	»	»	»	»	»
Serang.....	1	»	1	»	»	»	46	24	16	»	»	2	1	1	»
Transporteeren.....	21	6	38	36	1	»	2961	1592	1318	11	8	77	8	32	1

1ste Inspectie -

lagere scholen in Nederlandsch-Indië, onder ultimo December 1892.

		Getal leerlingen in de			Verzuimde schooldagen.		Getal leerlingen, die de school verlieten,		A A N M E R K I N G E N.
Totaal.	Waarvan gratis leerlingen.	laagste klasse.	middelste klasse.	hoogste klasse.	Totaal in het jaar.	Gemiddeld per kind.	na al de vakken te hebben doorloopen.	om verschillende redenen.	

a f d e e l i n g.

234	6	99	84	51	5901	17	23	76
215	1	107	79	29	5254	24	15	87
222	193	135	53	34	5153	23	10	76
174	147	102	51	21	4329	25	8	106
164	108	100	51	13	4803	29	7	93
96	89	53	35	8	3301	34	.	25
196	133	85	73	38	4244	22	8	63
201	7	.	129	72	3674	18	24	60
125	79	.	86	39	2068	16	11	42
117	5	55	46	16	2092	18	1	84
111	79	63	38	10	2192	20	1	60
73	38	.	43	30	899	12	8	23
52	31	23	17	12	780	15	3	19
195	7	112	52	31	4425	23	17	73
157	159	107	43	7	2842	18	7	49
105	53	.	80	25	2166	21	7	29
32	17	16	14	2	491	18	2	9
27	8	23	1	3	505	11	.	6
145	70	96	37	12	1836	13	.	44
48	26	.	33	15	547	11	10	13
59	25	21	17	1	372	10	.	19
80	35	39	32	9	1687	21	6	52
63	27	32	26	5	1031	17	.	39
81	53	53	19	9	2205	27	6	23
27	12	.	17	10	1062	39	7	14
24	11	12	9	3	359	15	1	9
44	29	25	17	2	1119	25	3	17
3047	1428	1358	1182	507	63180	—	187	1210

SCHOLEN.	Aantal						Getal leer- lingen	Getal leerlingen onder ultimo December 1892.								
	Hoofdonderwijzers.	Hoofdonderwijzeressen.	Hulponderwijzers.	Hulponderwijzeressen.	Kweek- lingen.			Ultimo 1891.	Euro- peanen.		Inlandsche Christenen.		Inlanders niet Christ.		Vreemde Oosterl.	
					Mannelijke.	Vrouwelijke.			jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.
Per transport.....	21	6	38	34	•	•	2961	1592	1318	11	8	77	8	32	1	
Benkoelen.....	1	•	1	•	•	•	40	30	22	•	•	4	•	•	•	
Padang 1 ^e school.....	1	•	2	2	•	1	158	109	60	•	•	•	•	•	•	
• 2 ^e school.....	1	•	2	1	•	•	144	104	23	•	•	9	•	2	•	
• meisjesschool.....	•	1	•	1	•	•	37	•	45	•	•	•	•	•	•	
Fort de Kock.....	1	•	1	1	•	•	58	36	28	•	•	2	•	•	•	
Padang-Pandjang.....	1	•	1	•	1	•	43	20	18	•	•	2	•	•	•	
Solok.....	1	•	1	•	•	•	24	10	18	•	•	2	•	2	•	
Padang Sidempoean.....	1	•	•	•	•	•	17	12	8	•	•	•	•	•	•	
Kotta-Radja 1 ^e school.....	1	•	2	•	•	•	58	25	37	•	•	•	•	•	•	
• 2 ^e •.....	1	•	1	1	•	•	66	18	18	21	10	•	•	•	•	
Medan.....	1	•	1	•	•	•	57	28	31	•	•	5	•	•	•	
Muntok.....	1	•	1	•	•	•	34	10	18	•	•	2	2	7	•	
Palembang.....	1	•	1	1	•	•	67	33	30	•	•	•	•	•	•	
Riouw.....	1	•	1	•	•	•	43	24	25	•	•	2	•	•	•	
Pontianak.....	1	•	1	•	•	•	40	29	16	•	•	•	•	1	•	
TOTAAL IN 1892.....	35	7	54	41	1	1	3847	2080	1715	32	18	105	10	44	1	

2de Inspectie-

Semarang 1 ^e school A.....	1	.	2	2	.	.	186	156	30	.	.	3	.	.	.
" 1 ^e " B.....	1	.	4	1	.	.	187	132	62	.	.	5	1	.	.
" 2 ^e "	1	.	3	2	.	.	242	160	65	6	1	18	1	.	.
" 3 ^e "	1	.	2	1	.	.	101	51	35	6	7	8	.	.	.
" meisjesschool	.	1	.	3	.	.	110	.	113	.	.	.	.	.	.
" school te Tjandi.....	1	.	1	1	.	.	69	36	39	.	.	1	.	.	.
Salatiga 1 ^e school	1	.	1	1	.	.	94	64	27	.	.	1	.	.	1
" 2 ^e "	1	.	2	1	.	.	110	81	26	.	.	9	.	.	.
" meisjesschool	.	1	.	1	.	.	52	.	51	.	.	.	.	.	.
Ambarawa	1	.	2	1	.	.	136	56	33	18	1	8	.	2	.
" meisjesschool.....	.	1	.	1	.	.	20	.	26	.	.	.	.	.	.
Kendal.....	1	.	1	.	.	.	48	20	18	.	.	12	.	.	.
Oengaran	1	.	.	1	.	.	46	25	19	.	.	1	1	.	.
Pekalongan.....	1	.	2	1	.	.	141	61	35	.	.	6	.	.	.
" meisjesschool.....	.	1	.	1	.	.	.	.	32	.	.	.	.	.	.
Tegal.....	1	.	2	1	.	.	97	61	31	.	.	6	.	.	.
Transporteeren.....	12	4	22	19	.	.	1639	909	642	30	9	78	3	2	1

		Getal leerlingen in de			Verzuimde schooldagen.		Getalleerlingen, die de school verlieten,		A A N M E R K I N G E N.
Totaal.	Waarvan gratis leerlingen.	laagste klasse.	middelste klasse.	hoogste klasse.	Totaal in het jaar.	Gemiddeld per kind.	na al de vakken te hebben doorloopen.	om verschillende redenen.	
3047	1428	1358	1182	507	63108	—	187	1210	
56	36	37	15	4	470	8	2	9	
169	1	75	73	21	3650	22	10	59	
138	108	76	48	14	3786	27	2	38	
45	8	»	15	30	461	10	3	8	
66	24	31	23	12	886	13	2	40	
40	18	19	16	5	514	13	»	22	
32	17	17	13	2	261	8	1	19	
20	11	10	10	»	600	30	1	6	
62	4	36	19	7	1370	22	»	34	
67	66	51	11	2	2021	30	»	54	
64	17	39	16	9	888	14	2	27	
39	14	18	16	5	456	12	»	6	
63	35	33	20	10	910	14	2	25	
51	24	30	18	3	1443	28	»	12	
46	11	26	15	5	440	10	»	16	
4005	1822	1856	1515	636	81264	20	212	1585	

afdeeling.

189	2	85	68	36	3606	19	8	71
200	6	81	70	49	2698	13	18	75
251	222	184	48	19	5923	24	7	119
107	98	77	26	4	3698	34	»	45
113	64	»	82	31	2397	21	7	42
76	29	45	24	7	1931	25	3	29
93	4	49	26	18	1343	14	8	43
116	102	72	37	7	2567	22	3	45
51	32	»	37	11	922	18	8	16
118	88	91	23	4	3481	30	1	79
26	17	»	18	8	528	20	1	13
50	21	28	18	4	1020	20	3	4
46	17	22	17	7	1049	22	1	23
102	61	69	28	5	1795	17	2	79
32	20	»	30	2	375	11	»	10
104	56	75	22	7	1633	16	2	41
1674	839	878	574	222	34966	—	72	734

Geopend 2 April.

SCHOLEN.	Aantal						Getal leer- lingen.	Getal leerlingen onder ultimo December 1892.							
	Hoofdonderwijzers.	Hoofdonderwijzeressen.	Hulponderwijzers.	Hulponderwijzeressen.	Kweek- lingen.			Euro- peanen		Inlandsche Christenen.		Inlanders niet Christ.		Vreemde Oosterl.	
					manneijke.	vrouwelijke.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	
	Ultimo 1891.														
Per transport.....	12	4	22	19	„	„	1639	909	642	30	9	78	3	2	1
Tegal meisjesschool.....	„	1	„	1	„	„	43	„	37	„	„	„	„	„	„
Koedoes.....	1	„	1	1	„	„	58	28	23	„	„	1	„	„	„
Japara.....	1	„	1	„	„	„	56	19	18	„	„	3	3	„	„
Pati.....	1	„	1	1	„	„	66	29	27	„	„	19	„	„	„
Djoewana.....	1	„	„	1	„	„	32	10	15	„	„	7	„	2	„
Rembang.....	1	„	1	1	„	„	70	30	23	„	„	6	„	„	„
Toeban.....	1	„	„	1	„	„	35	21	16	„	„	7	„	„	„
Bodjonegoro.....	1	„	1	1	„	1	64	26	23	„	„	6	4	2	„
Banjoemas.....	1	„	1	1	„	„	82	33	22	„	„	24	„	„	1
Tjilatjap.....	1	„	1	1	„	„	71	39	21	„	„	4	„	„	„
Bandjarnegara.....	1	„	1	„	„	„	56	13	16	„	„	30	„	„	„
Poerholinggo.....	1	„	1	„	„	„	„	16	10	„	„	3	„	„	„
Poerworedjo.....	1	„	2	2	„	„	156	68	23	4	2	38	„	„	„
„ meisjesschool.....	„	1	„	1	„	„	34	„	32	„	„	„	„	„	„
Keboemen.....	1	„	„	1	„	„	50	15	10	„	„	20	„	„	„
Koetoardjo.....	1	„	1	„	„	„	51	15	19	„	„	15	2	„	„
Gombon.....	1	„	1	1	„	„	80	24	26	4	1	16	„	2	„
„ pupillenschool.....	1	„	9	„	„	„	296	293	„	„	„	„	„	„	„
Wonosobo.....	1	„	1	„	„	„	49	13	10	„	„	27	„	„	„
Magelang 1 ^e school.....	1	„	2	1	„	„	106	65	27	„	„	14	„	1	„
„ 2 ^e „.....	1	„	1	1	„	„	80	23	19	30	14	6	„	1	„
„ meisjesschool.....	„	1	„	1	„	„	50	„	34	„	„	„	„	„	„
Djakarta 1 ^e school A.....	1	„	3	1	„	„	171	122	53	„	„	3	„	„	„
„ 1 ^e „ B.....	1	„	1	1	„	„	100	64	27	„	„	9	1	„	„
„ 2 ^e „.....	1	„	3	2	„	„	231	94	57	29	10	25	1	6	„
„ meisjesschool.....	„	1	„	3	„	„	119	„	116	„	2	„	1	„	„
Soerakarta 1 ^e school.....	1	„	3	1	„	„	163	107	52	„	„	10	„	„	„
„ 2 ^e „.....	1	„	5	1	1	„	174	120	39	8	2	7	1	„	„
„ 3 ^e „.....	1	„	2	1	„	1	125	99	33	„	„	6	„	15	4
„ meisjesschool.....	„	1	„	3	„	„	111	„	130	„	„	„	„	„	„
Klaten.....	1	„	1	1	„	„	88	60	36	„	„	„	„	„	„
Bojolali.....	1	„	2	„	„	„	72	39	31	„	„	„	„	„	„
Madioen.....	1	„	2	1	„	„	131	71	55	„	„	14	„	„	„
„ meisjesschool.....	„	1	„	1	„	1	54	„	50	„	„	„	„	„	„
Transporteere.....	40	10	68	52	1	3	4763	2465	1774	105	40	398	16	31	6

		Getal leerlingen in de			Verzuimde schooldagen.		Getalleerlingen, die de school verlieten,		A A N M E R K I N G E N.
Totaal.	Waarvan gratis leerlingen.	laagste klasse.	middelste klasse.	hoogste klasse.	Totaal in het jaar.	Gemiddeld per kind.	na al de vakken te hebben doorloopen.	om verschillende redenen.	
1674	839	878	574	222	34966	—	72	734	Heropend 1 Juni.
37	18	.	29	8	436	12	3	12	
52	21	15	32	5	789	15	3	28	
43	24	21	22	.	650	15	4	17	
75	34	45	24	6	1271	17	7	27	
34	19	17	12	5	796	25	.	14	
59	31	26	25	8	1082	18	8	21	
44	17	21	18	5	725	16	1	6	
61	24	30	22	9	1748	29	3	24	
80	31	35	32	13	1485	18	.	35	
64	37	45	19	.	4605	72	2	35	
59	16	32	22	5	932	16	5	19	
29	10	21	7	1	394	14	1	14	
135	62	82	43	10	3373	25	3	49	
32	10	.	17	15	653	20	6	6	
45	13	23	16	6	1185	26	.	18	
51	26	26	24	1	1441	28	.	13	
73	34	41	22	10	1222	17	4	34	
293	293	96	165	32	3742	13	11	35	
50	17	26	19	5	654	13	.	79	
107	2	75	26	6	2208	20	3	60	
93	86	90	3	.	2723	30	.	41	
34	9	.	23	11	598	18	5	23	
180	4	88	66	26	2914	16	6	41	
101	2	73	19	9	2038	20	.	56	
222	189	161	45	16	4649	21	2	76	
119	40	.	92	27	2105	17	1	39	
169	.	104	45	20	4439	27	6	39	
177	164	125	42	10	4312	24	2	66	
157	94	102	45	10	1974	13	2	50	
130	76	.	100	30	1880	14	4	30	
96	77	62	28	6	2672	28	6	35	
70	63	49	9	12	1131	16	5	21	
140	64	104	27	9	2697	19	6	44	
50	28	.	34	16	716	14	6	15	
4835	2474	2513	1758	574	99201	—	187	1796	

SCHOLEN.	Aantal						Getal leer- lingen.	Getal leerlingen onder ultimo December 1892.							
	Hoofdonderwijzers.	Hoofdonderwijzeressen.	Hulponderwijzers.	Hulponderwijzeressen.	Kweek- lingen.			Ultimo 1891.	Euro- peanen		Inlandsche Christenen.		Inlanders niet Christ.		Vreemde Oosterl.
					mannelijke.	vrouwelijke.	jongens.		meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.
Per transport.....	40	10	68	52	1	3	4763	2465	1774	105	40	398	16	31	6
Ngawi.....	1	»	1	1	»	»	62	33	28	»	»	14	»	2	»
Kediri.....	1	»	1	2	»	»	110	77	36	»	»	»	»	»	»
» meisjesschool.....	»	1	»	1	»	»	31	»	45	»	»	»	»	»	»
Blitar.....	1	»	2	1	»	»	106	59	30	1	»	9	1	»	»
» meisjesschool.....	»	1	»	1	»	»	29	»	36	»	»	»	»	»	»
Toeloeng-Agoeng.....	1	»	1	»	»	»	51	35	24	1	1	3	»	»	»
Ngandjoek.....	1	»	1	»	»	»	35	13	19	»	»	3	»	»	»
Bandjermasin.....	1	»	2	1	»	»	102	63	27	2	1	1	»	»	»
» meisjesschool.....	»	1	»	1	»	»	36	»	29	»	1	»	»	»	1
TOTAAL IN 1892....	46	13	76	60	1	3	5325	2745	2048	109	43	428	17	33	7

3de Inspectie-

Soerabaja 1 ^e school A.....	1	»	3	1	»	»	162	119	36	»	»	»	»	»	»
» 1 ^e » B.....	1	»	3	1	»	»	155	120	33	»	»	»	»	»	»
» 2 ^e »	1	»	2	3	»	»	195	112	64	»	»	7	»	»	»
» 3 ^e »	1	»	3	1	»	»	152	71	55	»	»	9	»	7	»
» 4 ^e »	1	»	2	»	»	»	55	42	21	»	»	»	»	»	»
» 5 ^e »	1	»	1	2	»	»	98	89	13	»	»	»	»	»	»
» 1 ^e meisjesschool.....	»	1	»	4	»	»	142	»	126	»	»	»	»	»	»
» 2 ^e »	»	1	»	2	»	»	57	»	86	»	»	»	»	»	»
Grissee.....	1	»	1	»	»	»	41	24	10	»	»	1	»	»	1
Modjokerto.....	1	»	1	1	»	»	88	61	32	»	»	»	»	»	»
Djombang.....	1	»	1	»	»	»	42	20	19	»	»	»	»	1	»
Sido-ardjo.....	1	»	1	1	»	»	70	27	28	»	»	»	»	5	»
Pamekasan.....	1	»	1	»	»	»	57	29	18	»	»	11	»	5	»
Soemenep.....	1	»	1	»	»	»	51	22	25	»	»	»	»	»	»
Bangkalan.....	1	»	1	»	»	»	30	14	13	»	»	»	»	»	»
Pasoeroean.....	1	»	1	2	»	»	135	95	35	»	»	»	»	»	5
» meisjesschool.....	»	1	»	2	»	1	67	»	65	»	»	»	»	»	»
Malang.....	1	»	3	1	»	»	152	98	54	»	»	4	»	1	»
» meisjesschool.....	»	1	»	2	»	»	55	»	69	»	»	»	»	»	»
Bangil.....	1	»	1	»	»	»	28	18	23	»	»	4	»	1	»
Lawang.....	1	»	1	1	»	1	75	34	52	»	»	2	»	»	»
Transporteere.....	17	4	27	24	»	2	1903	995	877	»	»	30	»	20	6

		Getal leerlingen in de			Verzuimde schooldagen.		Getalleerlingen, die de school verlieten,		A A N M E R K I N G E N
Totaal.	Waarvan gratis leerlingen.	laagste klasse.	middelste klasse.	hoogste klasse.	Totaal in het jaar.	Gemiddeld per kind.	na al de vakken te hebben doorloopen.	om verschillende redenen.	
4835	2474	2313	1748	574	99201	—	187	1796	
77	41	55	16	8	1794	23	.	30	
113	61	76	27	10	2465	22	1	82	
45	21	.	34	11	452	10	1	4	
100	55	65	28	9	1897	19	4	57	
56	19	.	24	12	686	19	2	8	
64	36	41	21	2	1004	16	.	44	
35	17	19	15	1	494	14	1	18	
94	54	56	29	9	1514	16	3	36	
51	16	.	20	11	442	14	1	7	
5430	2794	2821	1962	647	109929	20	200	2082	

afdeeling.

155	4	71	44	40	3852	25	6	101
153	4	82	47	24	2710	18	16	91
183	115	131	52	.	5929	32	11	92
142	88	100	36	6	4877	34	4	88
63	23	41	20	2	938	15	2	30
102	97	63	31	8	2574	25	4	32
126	1	.	83	43	2153	17	3	91
86	58	.	73	13	1664	19	5	17
36	19	11	20	5	461	13	4	6
93	58	53	26	11	1627	17	2	53
40	15	33	5	2	796	20	.	41
60	32	34	19	7	1204	20	2	35
63	31	29	17	17	1512	24	5	5
47	27	28	14	5	727	15	3	16
27	15	13	9	5	591	22	.	12
135	70	79	38	18	2416	18	7	43
65	32	.	44	21	1047	16	6	14
157	65	104	39	14	3264	21	1	87
69	26	.	63	6	920	14	4	23
46	23	32	9	5	759	17	.	26
88	27	52	22	14	1957	22	.	75
1936	830	856	711	269	41978	—	85	978

SCHOLEN.	Aantal						Getal leer- lingen.	Getal leerlingen onder ultimo December 1892.								
	Hoofdonderwijzers.	Hoofdonderwijzeressen.	Hulponderwijzers.	Hulponderwijzeressen.	Kweek- lingen.			Ultimo 1891.	Euro- peanen.		Inlandsche Christenen		Inlanders niet Christ.		Vreemde Oosterl.	
					mannelijke.	vrouwelijke.			jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.
Per transport.....	17	4	27	24	»	2	1903	995	877	»	»	30	»	20	6	
Probolinggo 1 ^e school.....	1	»	1	1	»	»	79	54	24	»	»	»	»	»	»	
» 2 ^e »	1	»	1	1	»	»	85	51	39	»	»	»	»	»	»	
» meisjesschool	»	1	»	1	»	»	45	»	49	»	»	»	»	»	»	
Loemadjang	1	»	1	»	»	»	31	12	14	»	»	4	»	»	»	
Kraksaän	1	»	1	»	»	»	»	14	18	»	»	»	»	»	»	
Besoeki	1	»	1	»	»	»	25	11	9	»	»	1	»	»	»	
Sitoebondo	1	»	1	»	»	»	48	25	18	»	»	5	»	»	»	
Banjoewangi	1	»	»	1	»	»	28	16	19	»	»	2	»	»	»	
Bondowoso	1	»	1	»	»	»	37	13	7	»	»	1	»	»	»	
Djember	1	»	1	»	»	»	30	14	10	»	»	2	»	»	»	
Makassar 1 ^e school.....	1	»	2	1	»	»	113	68	44	»	»	»	»	8	»	
» 2 ^e »	1	»	2	1	»	»	117	67	44	»	»	1	»	7	»	
» meisjesschool.....	»	1	»	1	»	»	30	»	23	»	»	»	»	»	»	
Maros	1	»	1	»	»	»	29	9	16	»	»	»	»	»	»	
Bonthain	1	»	1	»	»	»	38	20	18	»	»	»	»	»	»	
Boelekombha	1	»	1	»	»	»	26	14	14	»	»	»	»	»	»	
Menado.....	1	»	2	2	»	»	164	75	52	47	5	»	»	»	»	
» meisjesschool.....	»	1	»	1	»	»	39	»	35	»	2	»	»	»	»	
Tondano.....	1	»	1	»	»	»	60	13	10	27	5	»	»	1	»	
Gorontalo.....	1	»	1	»	»	»	22	6	5	3	1	4	»	2	»	
Amoerang.....	1	»	1	»	»	»	60	12	13	28	6	»	»	»	»	
Amboina	1	»	2	2	»	»	190	110	66	10	2	»	»	14	»	
» meisjesschool.....	»	1	»	1	»	»	32	»	38	»	3	»	»	»	»	
Banda-Neira.....	1	»	2	1	»	»	120	57	47	14	4	»	»	8	3	
» meisjesschool.....	»	1	»	1	»	»	29	»	34	»	»	»	»	»	»	
Saparoea.....	1	»	1	»	»	»	68	23	23	16	8	»	»	»	»	
Ternate	1	»	2	»	»	»	64	21	26	1	2	3	2	7	»	
Timor-Koepang	1	»	1	»	»	»	37	16	17	9	»	»	»	»	»	
TOTAAL IN 1892...	40	9	55	39	»	2	3549	1716	1589	155	38	61	2	67	9	

		Getal leerlingen in de			Verzuimde schooldagen.		Getal leerlingen, die de school verlieten		A A N M E R K I N G E N.
Totaal.	Waaran gratis leerlingen.	laagste klasse.	middelste klasse.	hoogste klasse.	Totaal in het jaar.	Gemiddeld per kind.	na al de vakken te hebben doorloopen.	om verschillende redenen.	
1936	830	856	711	269	41978	—	85	978	
78	3	44	17	17	1509	19	5	19	
90	72	54	29	7	1996	22	4	29	
49	23	.	31	18	731	15	1	11	
30	15	24	5	1	842	28	.	17	
32	10	19	10	3	688	22	.	9	
21	6	15	4	2	508	24	2	16	
48	15	24	21	3	916	19	2	12	
37	19	21	13	5	1252	34	.	4	
21	15	10	8	3	289	14	.	14	
26	7	16	7	3	441	17	1	19	
120	5	64	35	21	1725	14	4	51	
119	104	66	42	11	2244	19	4	19	
23	16	.	16	7	393	17	4	3	
25	23	11	11	3	760	30	.	14	
38	34	19	10	9	1024	27	1	12	
28	23	12	16	.	351	13	.	3	
159	94	118	29	12	2088	13	5	43	
37	16	.	32	5	147	4	1	17	
56	17	23	25	8	692	12	2	10	
21	7	14	6	1	269	13	.	5	
59	25	26	31	2	893	15	1	12	
202	140	119	55	28	2208	11	10	50	
41	19	.	32	9	415	10	1	7	
135	52	104	22	7	2085	16	1	21	
34	12	.	29	5	440	13	2	5	
70	46	44	22	4	275	4	.	8	
62	38	56	18	8	1183	19	2	11	
42	24	24	13	5	814	19	2	12	
3637	1708	1863	1300	474	69156	19	138	1391	

SCHOLEN.	Aantal.						Getal leer- lingen.	Getal leerlingen onder ultimo December 1892.							
	Hoofdonderwijzers.	Hoofdonderwijzeressen.	Hulponderwijzers.	Hulponderwijzeressen.	Kweek- lingen.			Euro- peanen.	Inlandsche Christenen.		Inlanders niet Christ.		Vreemde Oosterl.		
					mannelijke.	vrouwelijke.	jongens.		meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.	jongens.	meisjes.
	Ultimo 1891.														

Recap i

1 ^e afdeling.....	35	7	54	41	2	1	3847	2080	1715	52	18	105	10	44	1
2 ^e „	46	13	76	60	1	3	5325	2745	2048	109	43	428	17	33	7
3 ^e „	40	9	55	39	„	2	3549	1716	1589	155	38	61	2	67	9
TOTAAL IN 1892.....	121	29	185	140	3	6	„	6541	5352	296	99	594	29	144	17
„ „ 1891.....	120	28	170	147	1	4	12721	6372	5262	291	114	510	23	138	11
Vermeerdering.....	1	1	15	„	2	2	„	169	90	5	„	84	6	6	6
Vermindering.....	„	„	„	7	„	„	„	„	„	„	15	„	„	„	„

		Getal leerlingen in de			Verzuimde schooldagen.		Getal leerlingen, die de school verlieten,		A A N M E R K I N G E N.
Totaal.	Waaran gratis leerlingen.	laagste klasse.	middelste klasse.	hoogste klasse.	Totaal in het jaar.	Gemiddeld per kind.	na al de vakken te hebben doorloopen.	om verschillende redenen.	

t u l a t i e.

4005	1822	1856	1513	636	81264	20	212	1585
5430	2794	2821	1962	647	109929	20	200	2082
3637	1708	1863	1300	474	69156	19	158	1391
13072	6324	6540	4775	1757	260349	20	550	5058
12721	6243	6403	4716	1602	284675	22	622	4872
351	81	137	59	135	,	,	,	186
,	,	,	,	,	24326	2	72	,

I^a. K.

Staat van het onderwijzend personeel en van de leerlingen aan de bijzondere

S C H O L E N.		Aantal.						Getal leerlingen onder ultimo December 1891.	Getal leerlingen onder ultimo					
WAAR.	VAN WIEN.	Hoofdonderwijzers.	Hoofdonderwijzeressen	Hulponderwijzers.	Hulponderwijzeressen.	Kweek-lingen.			Euro-peanen.	Inlandsche Christenen.	Inlanders niet Christenen.			
						Mannelijke	Vrouwelijke							

1ste I n s p e c t i e -

Batavia	G. Gorter en F. G. Stein.....	1	•	6	•	•	•	165	135	2	•	•	•	•
•	Mej. Philipsen (Ursulinen).....	•	1	•	10	•	2	287	10	278	•	•	•	•
•	• Weskamp (idem).....	•	1	•	19	•	1	439	10	453	•	•	•	•
•	J. Beck.....	1	•	5	2	•	•	76	56	27	•	•	•	•
•	G. Van Genderen (school met den bijbel)	1	•	1	1	•	•	58	51	16	•	•	•	•
•	K. Nanning.....	1	•	1	2	•	•	•	52	•	•	•	•	•
Buitenzorg	Mevr. Van den Dungen Gronovius...	•	1	•	•	•	•	10	6	9	•	•	•	•
Manon Ijaja	Mej. Gerlings	•	1	•	•	•	•	•	•	3	•	•	3	10
Padang	Mej. Boerkamp (zusters van liefde)..	•	1	•	5	•	•	135	5	131	•	•	•	•
Totaal in 1892		4	5	11	39	•	3	1170	325	919	•	•	3	10

2de I n s p e c t i e -

Semarang	Van het R. K. Weeshuis:													
•	1 ^o de jongensschool.....	1	•	•	1	•	•	61	73	•	•	•	•	•
•	2 ^o • meisjesschool.....	•	1	•	3	•	•	152	•	184	•	•	•	•
•	Van het Protest. Weeshuis.....	1	•	1	3	•	•	130	82	59	•	•	•	•
•	Mej. Claessens (Franciscanessen)....	•	1	•	5	•	•	165	20	162	•	•	•	•
•	• Lissone (idem).....	•	1	•	2	•	•	74	7	69	•	•	•	•
Demak	Romans van Schaik.....	1	•	•	•	•	•	•	7	5	•	•	4	•
Totaal in 1892		5	3	1	14	•	•	582	189	479	•	•	4	•

lagere scholen in Nederlandsch-Indië onder ultimo December 1892.

December 1892.			Getal leerlingen in de			Verzuimde schooldagen.		Getal leerlingen, die de school ver- lieten,	
Vreemde Oosterlin- gen.		Totaal.	laagste klasse.	middelste klasse.	hoogste klasse.	Totaal in het jaar.	Gemiddeld per kind.	na al de vakken te hebben door- loopen.	om verschillen- de redenen.
Jongens.	Meisjes.								
A A N M E R K I N G E N.									

a f d e e l i n g.

„	„	137	27	34	76	976	7	39	21	Waar een † is ingevuld ontbreken de opgaven.
„	„	288	98	89	101	576	2	8	65	
„	„	463	144	172	147	3463	7	36	59	
„	„	83	37	30	16	†	†	†	†	in 1892 geopend.
„	„	67	25	23	19	861	13	7	17	
„	„	52	20	17	15	286	5	„	7	
„	„	15	5	8	2	†	†	†	†	in 1892 geopend.
„	„	16	8	8	„	†	†	†	†	
„	„	136	60	58	38	†	†	12	25	
„	„	1257	424	419	414	†	†	†	†	

a f d e e l i n g.

„	„	73	40	28	5	670	9	2	5	in 1892 geopend.
„	„	184	109	53	22	1092	6	11	19	
„	„	141	70	40	31	1013	7	15	4	
„	„	182	72	70	40	2220	12	7	51	
„	„	76	39	24	13	1007	13	„	36	
„	„	16	12	2	2	74	5	„	„	
„	„	672	342	217	113	6076	9	35	115	

[illegible]3de I n s p e c t i e-

Soerabaja.....	K. J. Teppers (geestelijke broeders) ..	1	»	7	»	»	»	178	162	»	»	»	»	»	»
»	Mej. Flecken (Ursulinen)	»	1	»	11	»	»	319	»	370	»	»	»	»	»
»	Mej. Van Loghem (meisjesschool)...	»	1	»	5	»	»	90	»	62	»	»	»	»	»
»	G. Buijs Cz. (jongensschool)	1	»	5	»	»	»	80	112	17	»	»	»	»	»
Djombang.....	Mevr. Witkamp.....	»	»	»	»	»	»	20	»	»	»	»	»	»	»
Totaal in 1892		2	2	12	16	»	»	687	274	449	»	»	»	»	»

R e c a p i-

1 ^e	Inspectie-afdeeling	4	5	11	39	5	1170	525	919	3	10
2 ^e	idem.	5	3	1	14	582	189	479	4		
3 ^e	idem.	2	2	12	16	687	274	449			
Totaal in 1892		9	10	24	69	5	788	1847		7	10
" " 1891		7	10	17	71	1	2439	715	1719	5	
Vermeerdering		2		7		2	73	128		2	10
Vermindering					2						

December 1892.			Getal leerlingen in de			Verzuimde schooldagen.		Getal leerlingen, die de school ver- lieten,		A A N M E R K I N G E N.
Vreemde Oosterlin- gen.		Totaal.	laagste klasse.	middelse klasse.	hoogste klasse.	Totaal in het jaar.	Gemiddeld per kind.	na al de vakken te hebben door- loopen.	om verschillen- de redenen.	
Jongens.	Meisjes.									

afdeeling.

„	„	162	71	52	39	979	6	17	49	in 1892 gesloten.
„	„	370	152	144	74	1150	3	18	61	
„	„	62	14	8	40	1288	20	„	39	
„	„	129	54	34	41	1317	10	12	53	
„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	
„	„	723	291	238	194	4734	7	47	202	

tulatie.

„	„	1257	424	419	414	†	†	†	†
„	„	672	342	217	113	6076	9	35	115
„	„	723	291	238	194	4734	7	47	202
„	„	2652	1057	874	721	†	†	†	†
„	„	2439	951	763	725	†	†	†	†
„	„	213	106	111	„	†	†	†	†
„	„	„	„	„	4	†	†	†	†

